

Meerjarenbegroting 2024-2027

Moerdijk zorgt, bouwt en groeit

MOERDIJK

Colofon

Ontwerp/opmaak: John Gaasbeek, johngaasbeek.nl

Fotografie: Marcel Otterspeer, gemeente Moerdijk, Adobe Stock

Uitgave: september 2023

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook en evenmin in een geautomatiseerd gegevensbestand worden opgeslagen zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Gemeente Moerdijk.

Inhoud

Inleiding	4
Leeswijzer	5
Programma's	
Samen aan de slag voor het klimaat in Moerdijk	7
Prettig en veilig wonen en leven in Moerdijk	18
Economie als versneller voor een vitaal Moerdijk	34
Ondersteuning voor mensen die het écht nodig hebben	50
Partnerschap in een veranderende samenleving	66
Financiële positie 2024-2027	84
Staat van baten en lasten 2024	93
Paragrafen	
Paragraaf Lokale heffingen	95
Paragraaf Financiering	112
Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing	118
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	130
Paragraaf Grondbeleid	139
Paragraaf Bedrijfsvoering	146
Paragraaf Verbonden partijen	151
Paragraaf Subsidies	173
Beleidsindicatoren	176
Vaststellingsbesluit	183
Bijlagen	
Overzicht incidentele lasten en baten met toelichting	185
Overzicht taakvelden en producten	192
Subsidies zonder afzonderlijke subsidieregeling	200
Geprognosticeerde begin- en eindbalans	203
Overzicht structurele reservemutaties	206

Inleiding

Op 6 juli 2023 zijn de in de kadernota 2024-2027 opgenomen uitgangspunten voor het opstellen van de meerjarenbegroting 2024-2027 door de gemeenteraad vastgesteld. Deze kadernota is voor het college het vertrekpunt geweest voor het opstellen van de meerjarenbegroting 2024-2027. De kadernota vertoonde een structureel overschot in de jaren 2024, 2025 en 2026 en alleen voor het jaar 2027 een tekort. Dit beeld is in de nu voorliggende begroting iets bijgesteld. De jaren 2024 en 2025 vertonen een fors overschot en de jaren 2026 en 2027 een oplopend tekort. De ontwikkeling van het saldo van de kadernota naar de begroting is in het hoofdstuk Financiële positie verder toegelicht.

De programma-indeling en de opzet van de meerjarenbegroting is grotendeels ongewijzigd ten opzichte van de begroting 2023-2026. Wel is de taakveldindeling van de diverse kosten van jeugdzorg flink uitgebreid, vooral om een beter inzicht in en daarmee hopelijk ook meer grip te krijgen op deze kosten. Deze aanpassing is terug te vinden in programma 4 en in de bijlage Taakvelden en producten.

Verder wordt nogmaals benadrukt dat de ambities en plannen die de gemeente heeft o.a. op het terrein van woningbouw en bouw van scholen en accommodaties voor een groot deel nog niet zijn verwerkt in deze begroting. Met name omdat de financiële effecten hiervan pas optreden in de jaren na 2027.

Enkele nagekomen actuele ontwikkelingen die niet in de kadernota 2024 en deze begroting zijn meegenomen worden toegelicht in de nota van aanbieding bij deze begroting.

Leeswijzer

Deze meerjarenbegroting 2024-2027 is als volgt ingericht.

Opzet begroting

In de opzet van de programma's zijn de doelstellingen leidend. De programma's zijn als volgt opgebouwd:

1. Naam programma
2. Inleidende tekst programma
3. Naam thema
4. Ambitie behorend bij thema
5. Strategische doelen van het thema
6. Indicatoren
7. Nieuwe ontwikkelingen binnen het thema
8. Randvoorwaarden
9. Risico's
10. Prestaties binnen het thema
11. Lasten en baten van het programma
12. Taakvelden binnen het programma
13. Toelichting op de financiële verschillen met de begroting 2023
14. Verbonden partijen

Onderstaand wordt waar nodig een korte toelichting gegeven bij bovenstaande opbouw.

- *2&4. Inleidende tekst programma en ambities behorende bij thema*
  In de inleidende teksten van de verschillende programma's zijn de teksten 1 op 1 uit het bestuursakkoord overgenomen. De ambities behorende bij de thema's zijn voor een deel ook overgenomen uit het bestuursakkoord en waar nodig zijn verduidelijkende passages toegevoegd.

- *5. Strategische doelen van het thema*
  Hier wordt aangegeven wat wij gedurende de raadsperiode willen bereiken.

- *6. Indicatoren*
  Waar mogelijk zijn effectindicatoren opgenomen. Daarmee wordt het verband tussen de prestatie, het doel en het maatschappelijk effect inzichtelijk. In deze begroting is ten opzichte van de begroting 2022 meer aandacht besteed aan de beschrijving van de relevante effectindicatoren.

- *7. Nieuwe ontwikkelingen binnen het thema*
  Nieuwe ontwikkelingen zijn ontwikkelingen die in de lopende raadsperiode spelen binnen het thema. Ook wordt onder dit kopje aangegeven of er aanvullende of nieuwe inzet benodigd was en om die reden extra financiële middelen in de begroting zijn verwerkt.

- *8. Randvoorwaarden*
  Dit zijn de voorwaarden die van belang zijn om de ambitie te kunnen bereiken.

- *9. Risico's.*
  Hier zijn de voorziene risico's opgenomen. Zowel financieel als inhoudelijk.

- *10. Prestaties binnen het thema*
  De prestaties zijn toegevoegd om de doelstellingen meer te concretiseren zodat voor de raad duidelijk wordt wat de inspanningen zijn die dit begrotingsjaar worden verricht om de doelstellingen te bereiken. Het zijn concrete zaken die de raad ook echt terugziet. In deze begroting zijn de prestaties meerjarig benoemd en in beeld gebracht.

- *11. Lasten en baten van het programma*
  In dit onderdeel worden de totale lasten en baten per programma weergegeven. Dit is het niveau waarop de raad de budgetten autoriseert.

- *12. Taakvelden binnen het programma*
  Sinds 2017 zijn taakvelden verplicht voorgeschreven. Dit om de onderlinge vergelijkbaarheid tussen gemeenten te vergroten. Per programma zijn de taakvelden weergegeven die binnen dat programma vallen. Voor de meeste taakvelden geldt dat deze tot één programma behoren. Voor enkele taakvelden geldt dat deze over meer dan één programma zijn verdeeld.

- *13. Toelichting op de verschillen met de begroting 2023*
  Hier worden alleen de belangrijkste verschillen vermeld en toegelicht. Tevens zijn de verschillen in een grafiek weergegeven.

- *14. Verbonden Partijen*
  Bij ieder programma wordt vermeld welke verbonden partijen een bijdrage leveren aan de realisatie van de doelstellingen van dat programma. Een inhoudelijke toelichting op de verbonden partijen is opgenomen in de paragraaf Verbonden partijen.

Paragrafen

In de beleidsbegroting zijn verder totaal 8 paragrafen opgenomen. De paragrafen zijn een verplicht onderdeel van de beleidsbegroting (op basis van het BBV) en belichten een aantal thema's die in meerdere programma's van de begroting terugkomen, zoals lokale heffingen, verbonden partijen en bedrijfsvoering. De gemeente mag naast de verplichte paragrafen ook zelf thema's kiezen waar een paragraaf over wordt opgenomen. In de begroting van Moerdijk is de paragraaf subsidies daar een voorbeeld van.

Bijlagen

In de bijlagen is aanvullende detailinformatie over enkele onderwerpen. Ook voor de meeste bijlagen geldt dat deze verplicht zijn op basis van het BBV. Ten opzichte van 2023 is er een wijziging ten aanzien van de informatie over de reserves. Het totaaloverzicht van de reserves dat voorheen was opgenomen is niet verplicht. Wel verplicht is de bijlage die nu is opgenomen. Dit betreft de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves die in de meerjarenbegroting zijn opgenomen.

Samen aan de slag voor het klimaat in Moerdijk

Er ligt een grote opgave om tot een duurzaam Moerdijk te komen. Het tegengaan van klimaatverandering, aanpassen aan de gevolgen van klimaatverandering en een transitie naar een circulaire economie zijn randvoorwaarden voor het behoud van onze leefbaarheid.

Energietransitie en klimaatadaptatie hebben ook impact op hoe we onze openbare ruimte inrichten en beheren. De klimaat- en energietransitie gaan ons landschap veranderen. Het vraagt om een ontwikkelend perspectief op onze ruimtelijke ordening, waarbij we opgaven slim combineren en de kwaliteit van het landschap bewaren.

Ook in de eigen bedrijfsvoering maken we keuzes die bijdragen aan een duurzaam Moerdijk. Zo komt duurzaamheid ook als een rode draad terug in alle andere programma's in deze begroting.

THEMA ENERGIETRANSITIE

Ambitie

Energietransitie is een internationaal beleidsdoel, neergelegd in het Klimaatakkoord van Parijs. We stappen over van (eindige) fossiele brandstoffen naar volledig duurzame energiebronnen zoals zonne- en windenergie. Als lokale overheid leveren wij onze bijdrage aan het doel: een klimaatneutrale samenleving in 2050.

Om een evenredige bijdrage te leveren aan mondiale en rijksdoelstellingen zijn deze doelen voor wat betreft de energietransitie in 2021 doorvertaald in het Energieprogramma Moerdijk. Om onze doelen te bereiken moeten we nog intensiever samenwerken met onze partners. We willen ondernemers en inwoners verbinden met partners die hen bij de energietransitie kunnen ondersteunen. We werken aan de hand van het Energieprogramma de komende jaren daarom zogenaamde Moerdijkse Energiedeals uit met onze lokale gemeenschap. Hierin staat wat de gemeente, inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere overheden samen gaan doen om de CO2-uitstoot te verminderen.

Strategisch doel

- We leveren een evenredige bijdrage aan mondiale en Rijksdoelstellingen (inclusief het Klimaatakkoord), zoals minimaal 49% reductie van uitstoot van broeikasgassen in 2030 (t.o.v. 1990).

Effectindicatoren

In het Energieprogramma concluderen we dat het moeilijk is om de effectiviteit van onze eigen inzet op de klimaatdoelen te monitoren. Openbare data om de effecten van lokaal beleid op de CO2-uitstoot goed inzichtelijk te maken op de lokale schaal zijn slechts beperkt beschikbaar. Bij de uitvoering van de Regionale Energiestrategie, het Energieprogramma, de Transitievisie Warmte en de acties die daaruit volgen proberen we steeds zo concreet mogelijk meetbare doelen op te stellen. De volgende effectindicatoren hanteren we nu:

- Hoeveelheid geïnstalleerd vermogen windenergie en grootschalig zon
- Vermeden CO2-uitstoot als gevolg van concrete uitvoeringsacties
- Aantal isolatiesubsidies verleend
- Aantal woningen met kleine energiebesparende maatregelen door klusdienst
- Daling van het aantal woningen met Energielabel D of lager
- Daling aantal gasaansluitingen
- Hoeveelheid woningen met zonnepanelen

We vinden het van belang om meer (in)zicht te krijgen in de lokale voortgang van de energietransitie bij onze inwoners en bedrijven. Daarom wordt gewerkt aan een monitor om meerjarig trends zichtbaar te maken (denk aan verloop energielabels, aantal woningen met

zonnepanelen, aantal gasaansluitingen etc.). Die data zullen we gebruiken om zo nodig bij te sturen en onze beleidsinzet te prioriteren.

Nieuwe ontwikkelingen

Rijksmiddelen (voor extra capaciteit klimaat- en energiebeleid) komen in de vorm van SPUK's
Het Rijk stelt voor 2024 en latere jaren middelen beschikbaar om de energietransitie in Nederland te stimuleren en versnellen (o.a. Nationaal Isolatieprogramma, Energiearmoede en Uitvoeringsmiddelen Klimaatakkoord). Deze middelen zetten we in voor extra formatieruimte voor de uitvoering van het klimaat- en energiebeleid. De middelen komen allemaal in de vorm van Specifieke Uitkeringen (SPUK). Door deze vorm te hanteren worden gemeenten belast met uitgebreide jaarlijkse verantwoordingsvereisten. Dit leidt dan ook tot een zwaardere belasting van de financiële functie. Ook de ruimte om de middelen te besteden is hierdoor beperkt. Het is helaas niet mogelijk om het resterende saldo van bijdragen vanuit het Rijk voor de energietransitie onder te brengen in de bestemmingsreserve Energietransitie (onderdeel raadsbesluit vaststellen begroting 2023).

Grootschalige energie-infraprojecten leiden tot Ontwerptafel Moerdijk
Rijk en regio erkennen dat het van belang is dat in de regio Moerdijk ruimte wordt gevonden voor grootschalige energie-infraprojecten t.b.v. de klimaat- en energietransitie. Inpassing zorgt voor enorme druk op de omgevingskwaliteit en leefbaarheid in de regio. Tussen Rijk en regio is afgesproken om gezamenlijk te streven naar een integrale gebiedsgerichte aanpak. Hiervoor ontwikkelen Rijk en regio, onder regie van de provincie, een ontwerptafel. Op deze ontwerptafel worden ruimtevragende (fysiek en milieu) opgaven van lokaal, regionaal en nationale belang afgewogen. Hierbij wordt ook expliciet het belang van structurele verbetering van de leefbaarheid en toekomstbestendig perspectief voor de inwoners en ondernemers (brede welvaart) meegenomen.

De ministeries EZK, BZK, I&W, de provincie Brabant en de gemeenten Drimmelen, Geertruidenberg en Moerdijk zijn gezamenlijk opdrachtgever van de integrale gebiedsgerichte aanpak (ontwerptafel Powerport). Uitkomsten worden meegenomen in het Ruimtelijk Voorstel en de hierover te maken afspraken tussen rijk, provincie en regio.

Repowering windmolens
De repowering (lees: het vernieuwen) van de windmolens in de Sabinapolder en bij de Volkeraksluizen staat voor Moerdijk als opgave in de Regionale Energiestrategie (RES) en het Energieprogramma Moerdijk. In 2024 zullen we een ontwikkelperspectief opstellen voor deze locatie, waarbij we onder meer aandacht zullen hebben voor een sterke verankering van het lokaal eigenaarschap.

Randvoorwaarden

We hanteren de leidende principes uit het Energieprogramma en de Transitievisie Warmte als richtinggevend kader in de lokale energietransitie. We maken afspraken over hoe we de energietransitie als vliegwiel benutten om de leefbaarheid, lokale economie en de kwaliteit van het landschap te verbeteren. De opbrengsten van grootschalige lokale duurzame energieopwekking komen zoveel mogelijk ten goede aan de lokale energietransitie. Zo dragen ze ook bij aan de vitaliteit van onze gemeenschap.

Risico's

De val van het kabinet in de zomer van 2023 leidt ertoe dat voorgenomen beleid en wet- en regelgeving langer op zich laat wachten. Dit kan gevolgen hebben voor de snelheid waarmee we de energietransitie kunnen voortzetten.

Ingrijpende systeemveranderingen, zoals de energietransitie, gaan gepaard met (een grote mate van) onzekerheid bij inwoners en bedrijven. Dit kan leiden tot weerstand en onbegrip. We willen hieraan tegemoetkomen door inwoners en bedrijven meer door participatietrajecten te betrekken (inzicht en inspraak geven) bij de vorming en uitvoering van beleid en projecten. En zodoende samen het handelingsperspectief te bepalen.

Eén van de grote problemen in de energietransitie is de transportschaarste op het elektriciteitsnet. Hierdoor stokt de verduurzaming van bedrijven en de realisatie van grootschalige duurzame opwek van elektriciteit vertraagt. Ook sommige inwoners hebben hier al last van doordat zonnepanelen uitschakelen op zonnige dagen om overbelasting van het net te voorkomen. De netbeheerders werken aan de uitbreiding van het elektriciteitsnet. Maar dit kost tijd. Het risico op blackouts neemt komende jaren dan ook toe.

Aan de eerdergenoemde Ontwerptafel werken we met Rijk, regio en provincie aan een integrale ruimtelijke inpassing van de grote energie-infrastructuur die in onze gemeente komende jaren gepland is. Inmiddels wordt duidelijk dat deze energie-infrastructuur slechts de eerste fase is. Studies tonen aan dat de gemeente Moerdijk een belangrijk energieknooppunt wordt in Nederland. Concreet betekent dit dat richting 2050 het ruimtebeslag van nog te ontwikkelen energie infrastructuur een veelvoud betreft van de projecten die nu zijn gepland. Het gevolg hiervan komende decennia is een nog grotere concurrentie om beperkte beschikbare ruimte. Een toenemende ruimtedruk vormt een nadrukkelijk risico voor de leefbaarheid van de omgeving.

Prestaties

	2024	2025	2026	2027
• Vaststelling van de RES 2.0.	■			
• Professionaliseren samenwerking met partners Energiek Moerdijk en STEM.	■	■	■	■
• Uitvoering Transitievisie Warmte:				
- Stimuleren energiebesparing Buurtaanpak Willemstad en Helwijk	■			
- Uitvoering lokale isolatieprogramma labels D t/m G	■	■	■	■
- Uitvoering aanpak energiearmoede	■	■	■	
- Opstellen en uitvoeren Wijkuitvoeringsplan(nen)	■	■	■	■
- Gemeentebreed actieplan stimuleren hybride warmtepompen	■	■	■	
• We reduceren onze eigen CO2-uitstoot en compenseren hetgeen we niet kunnen reduceren zo veel mogelijk lokaal				
- Inzet elektrische deelauto's voor verduurzaming eigen dienstkilometers, als onderdeel van een bredere verduurzaming van de eigen zakelijke mobiliteit.	■			
- Opstellen Actieplan CO2-reductie eigen organisatie	■			
• Onderzoek repowering windparken Volkeraksluizen en Sabinadijk	■			
• Monitor voortgang lokale Energietransitie gereed	■			
• Actualisatie Energieprogramma Moerdijk, inclusief evaluatie van instrumenten Energiedeals en Lokale Energie Agenda	■			
• Actualisatie Transitievisie Warmte			■	

THEMA KLIMAATADAPTATIE

Ambitie

Extreme hitte, droge perioden, hevige regenbuien en stijging van de zeespiegel: we moeten ons voorbereiden op de effecten van klimaatverandering. Met aanpassingen in de ruimtelijke omgeving en in ons 'doen' kunnen we deze effecten beter opvangen of zelfs benutten. Het thema klimaatadaptatie heeft een relatie met de manier waarop we kijken naar de inrichting van de openbare ruimte en de rol van water en groen (natuur) hierin.

In de bebouwde gebieden neemt door klimaatverandering de kans op wateroverlast, hittestress en droogte toe. Om dit te voorkomen streven we naar kernen die klimaatbestendig en waterrobuust zijn, zodat water niet tot problemen leidt of gaat leiden. Daarom leggen we gescheiden rioolstelsels aan, we koppelen hemelwaterafvoer af, creëren retentiegebieden en dringen verhard oppervlak verder terug.

Aan deze opgave geven we invulling met de uitvoering van het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) in lijn met de klimaatstrategie en de drie strategische lijnen van de Moerdijkse Klimaatdialoog:

- Gezond leef-, werk- en leerklimaat
- Klimaat en het productielandschap 2.0
- Samen met de natuur

Strategisch doel

- We handelen klimaatbestendig bij het (her)inrichten van onze ruimtelijke omgeving.

Effectindicatoren

- (Klachten van) wateroverlast inclusief duiding
- Verhard oppervlak binnen het stedelijk gebied (zowel openbare ruimte als particulier terrein) versus groen oppervlak
- Percentage afgekoppeld hemelwater
- Bomen (schaduw) in de kernen
- (Buurt)Initiatieven voor de (her)inrichting van de eigen leefomgeving
- Aantal subsidie aanvragen 'Moerdijk Klimaatbestendig'.

Nieuwe ontwikkelingen

Ambitie klimaat, vergroening en natuur

Op basis van het nieuwe gemeentelijke waterprogramma (GWP) gaan we sterker inzetten op een klimaatrobuuste gemeente per 2050. Het GWP bestaat daarom uit een technisch document en belangrijker een focusdocument met de strategische leidraden voor het toekomstige stedelijke watersysteem en hoe we komen tot een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting.

De subsidieregeling gericht op het stimuleren van het nemen van klimaatmaatregelen door onze inwoners zelf was vastgesteld voor 2021 en 2022. De subsidieregeling zetten we voort en hiervoor is € 30.000 in de begroting opgenomen waarbij € 20.000 t.b.v. subsidie en € 10.000 ten behoeve van extra (klimaat)communicatie en de bijbehorende verwerkingsbijdrage.

Vergroening en het bieden van ruimte aan klimaatmaatregelen in de kernen krijgt vorm. Bij het beheer van onze openbare ruimte hebben we steeds meer aandacht voor de inpassing van natuur en

biodiversiteit, bijvoorbeeld door de aanleg van bijenlinten en de toepassing van circulaire materialen. Op langdurig lege plekken realiseren we groenvoorzieningen.

In gesprek met de inwoners van onze kernen stellen we vergroeningskaarten op ter bestrijding van hittestress en wateroverlast. Samen realiseren we de kansen en opgave (de quick-wins en op projectbasis) en voeren de veranderingen in ons gemeentelijk areaal door in de reguliere beheercyclus en beheerplannen.

De extra aandacht voor groen en de biodiversiteit wordt verder versterkt met natuur- en klimaateducatie en voorlichting over soorten in en rondom het huis op basis van het soortenmanagementplan. Voor de opvolging, monitoring van de maatregelen en het zichtbaar maken en houden van de populaties wordt de vacante functie van adviseur landschap en natuur uitgebreid met 0.5 fte en ingevuld. Hiertoe is in deze begroting een structureel bedrag van € 45.000 opgenomen. Naast bovenstaande zal deze adviseur ook een rol krijgen bij de advisering en toetsing van de landschappelijke inpassingen van ruimtelijke initiatieven op kleine en grote initiatieven zoals die voortkomen vanuit de energietransitie.

Integrale aanpak beheerproject De Wieken
Het project de Wieken te Standdaarbuiten is een integraal beheerproject. De verharding van de straat moet vervangen worden. In de voorbereiding en de integrale benadering is de algemene staat van de riolering gecontroleerd en is onderzocht of er kansen zijn voor het afkoppelen van hemelwater met een gescheiden rioolstelsel. De staat van de riolering planning op basis van het huidige vGRP vraagt niet om direct ingrijpen maar de kans om 1 hectare hemelwater af te koppelen en daarmee de kansen op wateroverlast substantieel te verlagen maakt de integrale aanpak doelmatig. Dit vraagt echter een niet voorziene bijdrage ten aanzien van deze aanpak vanuit de voorziening riolering. In deze begroting is voor 2024 een investeringsbedrag van € 1.300.000 opgenomen (ten laste van de voorziening riolering).

Randvoorwaarden

Het aanpassen aan de gevolgen van klimaatverandering is een randvoorwaarde voor het behoud van onze leefbaarheid. Het doen van ruimtelijke aanpassingen, 'ruimtelijke adaptatie', is een van de Deltabeslissingen in het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie. In 2050 dient Nederland klimaatbestendig en waterrobuust te zijn ingericht.

We gaan als gemeente veel doen, maar het meeste zal door anderen gedaan moeten worden: onze inwoners, ondernemers, bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen, corporaties en maatschappelijke organisaties.

Risico's

Een klimaatrobuuste inrichting van de gemeente vraagt om andere manieren van beheer en zeer waarschijnlijk hogere beheer- en onderhoudskosten. Meer groen voor het tegengaan van hitte betekent meer groen in onderhoud. De geleidelijke uitrol van de vergroeningsplannen maakt dat we hier per kern inzicht in krijgen en keuzes in gemaakt kunnen worden.

Prestaties

	2024	2025	2026	2027
• Uitvoering van het GWP 2024-2027	■	■	■	■
• Klimaat(adaptatie)akkoorden sluiten met onze partners en kernen (aan de hand van vergroeningskaarten, gemiddeld 3 per jaar)	■	■	■	■
• Inzetten Systeemanalyse Stedelijk Water (SSW) voor de meerjarenplanningen voor (her)inrichting van de openbare ruimte	■	■	■	■
• Doorzetten communicatiestrategie Klimaatstrategie inclusief nieuwe klimaatsubsidie(s) en acties gericht op burgerparticipatie	■	■	■	
• Start uitvoering Klimaatbos A17	■			
• Soortenmanagementplan (flora & fauna) gereed	■			

THEMA LEEFOMGEVING

Ambitie

We willen onze inwoners een schonere, duurzamere en gezondere leefomgeving bieden. We streven daarom naar een nadrukkelijke samenhang tussen milieubeleid en ruimtelijk ordeningsbeleid. Daarbij zullen we ook bepalen welke kwaliteitsnormen voor de fysieke leefomgeving we willen bereiken, in relatie tot de gewenste ruimtelijke en economische ontwikkelingen.

We dragen bij aan een circulaire economie door 'Van Afval Naar Grondstof' te gaan.

Strategisch doel

- Bij vraagstukken rondom de ontwikkeling van het gebied streven we naar een beter evenwicht tussen economie en de (milieu)druk op mens en omgeving. Daarbij kijken we naar wat ontwikkelingen bijdragen aan het realiseren van doelstellingen ten aanzien van duurzaamheid, klimaat en leefbaarheid.

Effectindicatoren

- Hoeveelheid restafval per inwoner
- Aantal geurklachten
- Aantal geluidklachten
- Luchtmonitoring
- Sanering aantal m2 asbestdaken
- CO2-reductie door toezicht op energiebesparingsplicht voor bedrijven

Aanvullend hierop zoeken we bij het opstellen van de nieuwe processen, het gebiedsdekkend Omgevingsplan en de Omgevingsvisie nadrukkelijk naar mogelijkheden om de effecten inzichtelijk te maken, bijvoorbeeld met het aantal omzettingen van bestemmingsplangebieden naar het gebiedsdekkend omgevingsplan en het aantal programma's als concrete maatregelenpakketten ter uitvoering van de Omgevingsvisie.

Nieuwe ontwikkelingen

Aanpak stikstof

Conform de Wet stikstofreductie en natuurverbetering is een programma vastgesteld om de doelen voor stikstofreductie te bereiken en de natuur te verbeteren. Provincies dienen de doelen uit te werken naar maatregelen in een Gebiedsgerichte Aanpak (GGA).

De aanpak van stikstofreductie zal een positief effect hebben op de leefomgeving. Daarbij is de afname van fijnstof vaak een positieve bijvangst. De maatregelen die daarvoor getroffen moeten worden kunnen belemmerend zijn voor de economische en ruimtelijke ontwikkelingen binnen de gemeente Moerdijk. Momenteel levert de stop op natuurvergunningen al een belemmering op voor deze ontwikkelingen.

Inwerkingtreding Omgevingswet en Wkb

Op het moment van het maken van de begroting is het parlementaire besluit over de definitieve datum van inwerkingtreding van zowel de Omgevingswet als de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) definitief.

Gemeenten worden bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet 'bevoegd gezag van de vaste bodem in de leefomgeving'. Deze basistaken, zoals de toetsing van bodemsaneringsplannen en BUS-meldingen (Besluit uniforme saneringen), worden namens het college uitgevoerd door de OMWB. We maken hierover nieuwe werkafspraken, die worden geborgd in het uitvoeringsprogramma 2024. Daarnaast betekent het een nieuwe rol voor gemeenten om beleidsregels op te stellen met betrekking tot het beheer van de bodem. De in regionaal verband opgestelde Nota Bodembeheer 2022 is vooruitlopend op de inwerkingtreding al door de raad vastgesteld.

De inwerkingtreding van de Omgevingswet heeft structurele financiële gevolgen voor gemeentelijke taken voor ruimtelijke ordening, milieu en toezicht. Omdat dit nieuwe taken betreffen, kunnen we nog niet terugvallen op ervaringscijfers voor wat betreft kosten, tijd en inzet personeel. Op dit moment zijn alleen grove schattingen op NL-niveau beschikbaar met als conclusie dat de omslagpunt kosten-baten verder in de tijd is komen te liggen. Dit zal komende jaren duidelijk moeten worden.

In de beginjaren van de Omgevingswet vanaf 2024 zal de Moerdijkse inzet eerder groter dan kleiner zijn, zowel ambtelijk als bestuurlijk. Er zal ervaring moeten worden opgedaan met nieuwe instrumenten en procedures. De instrumenten van de Omgevingswet (visie, programma en VVTH) vragen nieuw vakmanschap waarbij ook de participatieverplichting niet mag worden vergeten als een extra inzet. Met de leergang 'Zo werkt Moerdijk:

samen' wordt een voorschot genomen op het nieuwe vakmanschap binnen de ambtelijke organisatie.

Ten aanzien van milieu betekent dit concreet het omzetten van geluidzones naar geluidproductieplafonds voor industrieterreinen, bepalen van geluid- en geurgevoelige objecten, opstellen en vaststellen basis geluid emissie per gemeentelijke weg. Deze dienen vervolgens allen ook gemonitord te worden. Daarnaast is gemeente Moerdijk vanaf 01-01-2024 bevoegd gezag voor bodem en kunnen daar nog onbekende taken uit voortvloeien, mede afhankelijk van de bestuurlijke ambitie.

De wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) hangt hiermee samen. Ook de inwerkingtreding van de Wkb heeft personele en financiële consequenties voor de gemeente. In 2021 is een impactanalyse uitgevoerd. Hiermee is in de begroting rekening gehouden. 2024 is een overgangsjaar. Aanvragen voor een omgevingsvergunning bouwen die we eind 2023 ontvangen moeten we overeenkomstig het huidige recht verlenen en toezicht op houden.

Parallel aan het proces van de Omgevingsvisie en het bepalen van de ambities ten aanzien van klimaat en natuur, wordt ook naar het kostenverhaal gekeken en de mogelijke financiering van geformuleerde ambities.

Regionale samenwerking grondstoffen en circulariteit
Halverwege 2023 heeft het college ingestemd met het aanstellen van een Expeditieleider die in de regio aan de slag gaat met grondstoffen en circulariteit. Daarmee is ook de intentie om samen te werken uitgesproken. Er wordt inzet gepleegd op verschillende onderwerpen. Zo wordt bijvoorbeeld gekeken naar het opbouwen van een circulair ambachtsnetwerk en hoe we grondstofstromen hoogwaardiger kunnen verwerken. Door de krachten van de 8 gemeenten (Alphen-Chaam, Altena, Breda, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Moerdijk, Oosterhout) te bundelen, werken we aan schaalvoordeel en worden we een belangrijke speler in de afvalmarkt. Zo bereiken we onze doelen Van Afval naar Grondstof.

Randvoorwaarden

Vanwege onze specifieke ligging en gelet op de activiteiten in en gebruik van onze fysieke omgeving, vraagt de verbetering van de leefomgeving een bovengemiddelde inzet.
De komst van de Omgevingswet biedt hiervoor een nieuw kader met mogelijkheden om milieunormen aan te scherpen binnen het gemeentelijk beleid.

Voor het bereiken van de doelen op het gebied 'Van Afval Naar Grondstof' is het een randvoorwaarde dat onze inwoners hun scheidingsgedrag sterk verbeteren. Het scheidingsgedrag bepaalt het succes.

Risico's

Op het gebied van afval zijn we afhankelijk van mondiale ontwikkelingen (kosten en verpakkingsmateriaal).
Op de kostenstijging voor de verwerking van afval en opbrengst van de diverse grondstoffenstromen hebben we nagenoeg geen invloed. Dit bemoeilijkt de inschatting voor de begroting en de afvalstoffenheffing.
De noodzaak om afvalscheiding te verbeteren en de VANG-doelstellingen te halen, maakt dat we op zoek moeten naar manieren om het afvalscheidingsgedrag te bevorderen.

Prestaties

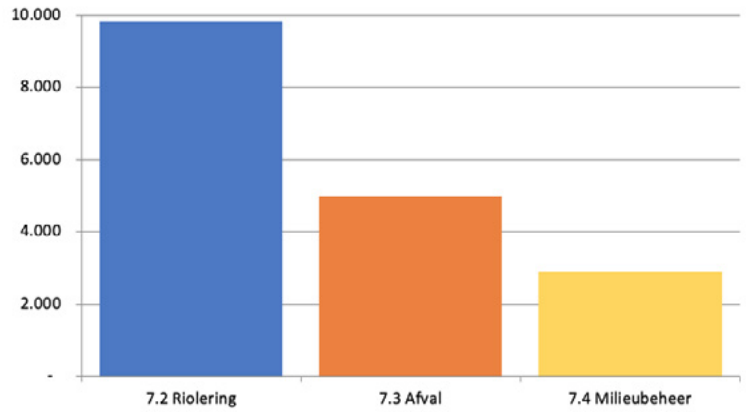
	2024	2025	2026	2027
• Doorvertalen Omgevingsvisie naar sectorale en/of gebiedsgerichte programma's (maatregelenpakketten)	■			
• Afronden dynamisch handboek Omgevingsplan	■			
• Totstandkoming gebiedsdekkend Omgevingsplan, realisatie loopt tot uiterlijk 2031	■	■	■	■
• Uitvoering van de restant geluidsaneringsprogramma's	■	■	■	■
• Vaststellen geluidproductieplafonds Haven- en Industrieterrein Moerdijk (HIM)		■		
• Afvalscheidingscampagne voeren gericht op GFT en overige grondstoffenstromen	■	■	■	■
• Evaluatie inwerkingtreding Omgevingswet		■	■	
• Omzetten van inrichtingenbestand naar milieubelastende activiteiten (MBA's)	■			
• Afronden inventarisatie zeer zorgwekkende stoffen	■			

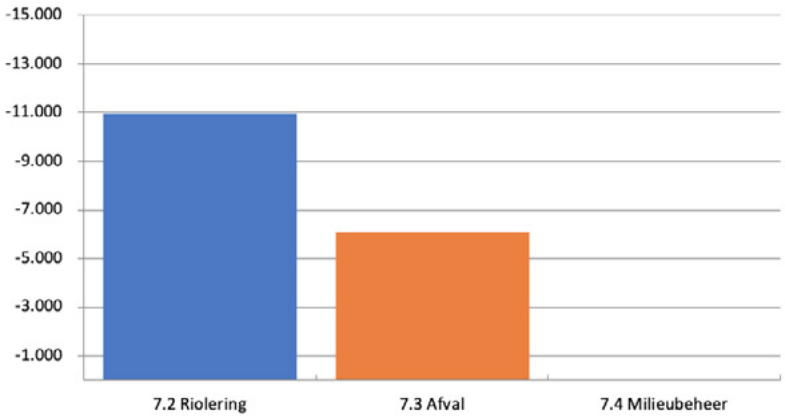
LASTEN EN BATEN 2024

bedragen x € 1.000

LASTEN: € 17.695

BATEN € 17.045

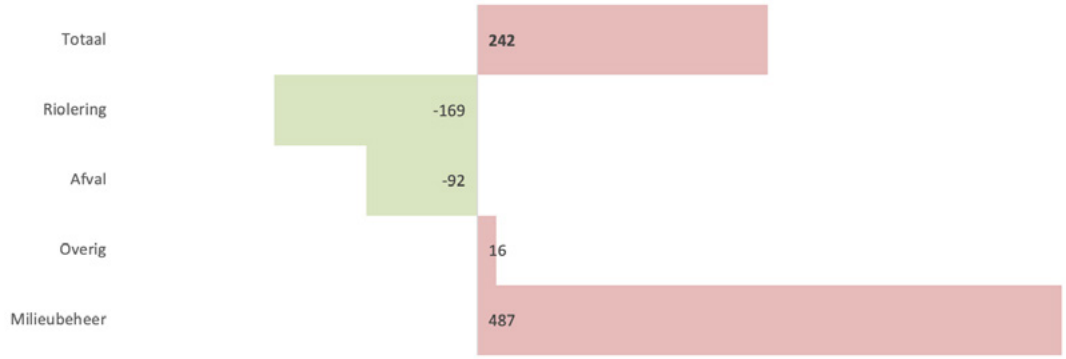
OVERZICHT TAAKVELDEN

Onderdeel (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023			Begroting 2024			Meerjarenbegroting		
	Lasten 2023	Baten 2023	Saldo 2023	Lasten 2024	Baten 2024	Saldo 2024	Saldo 2025	Saldo 2026	Saldo 2027
7. Volksgezondheid en milieu	**16.836**	**-16.412**	**424**	**17.695**	**-17.045**	**650**	**564**	**560**	**560**
7.2 Riolering	8.280	-9.254	-974	9.822	-10.964	-1.142	-1.141	-1.139	-1.139
7.3 Afval	4.754	-5.753	-999	4.989	-6.080	-1.091	-1.102	-1.101	-1.101
7.4 Milieubeheer	3.802	-1.405	2.397	2.884	-1	2.883	2.807	2.800	2.800
Saldo van baten en lasten voor bestemming	**16.836**	**-16.412**	**424**	**17.695**	**-17.045**	**650**	**564**	**560**	**560**
0.10 Mutaties reserves	-	-16	-16	-	-	-	-	-	-
Saldo van baten en lasten na bestemming	**16.836**	**-16.428**	**408**	**17.695**	**-17.045**	**650**	**564**	**560**	**560**

ANALYSE PROGRAMMA 1

Baten en Lasten Programma 1 (Cijfers x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Meerjarenbegroting 2025	2026	2027
Totaal Lasten	14.238	16.836	17.694	16.593	16.795	16.408
Totaal Baten	-14.213	-16.413	-17.045	-16.030	-16.235	-15.848
Resultaat voor bestemming	25	424	650	564	560	560
Storting in reserves	100	0	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves	-25	-16	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	100	408	650	564	560	560
Verschil t.o.v. 2022			242			

Samenvatting verschillen t.o.v. 2023

Het verschil op programma 1 tussen het begrote resultaat (na bestemming) in 2024 ten opzichte van 2023 bedraagt € 242.000 nadelig. Ten opzichte van de totale lasten binnen dit programma is dat een afwijking van ca. 1%.

Ten opzichte van 2023 zijn de totale lasten binnen dit programma met ca. € 858.000 toegenomen terwijl de opbrengsten met ca. € 632.000 zijn toegenomen. Voornamelijk de lasten voor milieubeheer stijgen o.a. als gevolg van een stijgende deelnemersbijdrage aan de GR OMWB. Daarnaast geldt dat binnen dit programma vanuit het oogpunt van 100% kostendekkendheid zowel de lasten als opbrengsten toenemen binnen de onderdelen riolering en afval.

Nadere toelichting verschillen

In onderstaand overzicht is een toelichting opgenomen van de belangrijkste verschillen, waarbij:
- In de kolom V/N is aangegeven of het een voordeel of een nadeel betreft;
- In de kolom % de relatieve afwijking ten opzichte van de omvang van het betreffende budget in 2023 is weergegeven.

Onderwerp	Bedrag	%	V/N	Toelichting
Riolering	-169	-3%	V	Alle kosten en opbrengsten m.b.t. riolering worden gesaldeerd en het overschot wordt toegevoegd aan de voorziening riolering. In feite zou er dus geen voordeel of nadeel op de post riolering zichtbaar moeten zijn. Een deel van de kosten is echter opgenomen onder andere programma's in de begroting, zoals overheadkosten en de betaalde btw. Door een toename op deze overige kosten is er een voordelig verschil binnen programma 1. De opbrengstraming van de rioolrechten is gebaseerd op de aangepaste tarieven voor 2024. Hierbij is uitgegaan van een indexering met 9,6%, zoals vastgesteld in de kadernota 2024. Een verdere toelichting op de rioolrechten is opgenomen in de paragraaf Lokale heffingen.
Afval	-92	-2%	V	Voor de afvalstoffenheffing geldt dat deze maximaal 100% kostendekkend mag zijn. Conform dit principe zijn op basis van de verwachte (hogere) kosten in 2024, de tarieven met 5,3% verhoogd. In de kadernota 2024 werd nog rekening gehouden met een verwachte indexering van 2%. Inmiddels is bekend dat extra kosten worden verwacht m.b.t. de verwerkingskosten van huishoudelijk afval en de vervanging van de passen voor het aanbieden van afval. Door het uitgangspunt van 100% kostendekkendheid zou er in feite geen voordeel of nadeel op de afval gerelateerde posten zichtbaar moeten zijn. Een deel van de kosten is echter opgenomen onder andere programma's in de begroting, zoals overheadkosten en de betaalde btw. Door een toename op deze overige kosten is er een voordelig verschil binnen programma 1. Een verdere toelichting op de afvalstoffenheffing is opgenomen in de paragraaf Lokale heffingen.
Milieubeheer	487	13%	N	De deelnemersbijdrage aan de GR OMWB stijgt ten opzichte van 2023 (€ 337.000 N). De hogere deelnemersbijdrage is conform de begroting 2024 van de OMWB, die (samen met de begrotingen van de andere verbonden partijen) in de commissievergadering van 31 mei 2023 en de raadsvergadering van 8 juni 2023 is behandeld. Daarnaast stond in 2023 per saldo een opbrengst begroot m.b.t. ontvangen Rijksmiddelen voor de uitvoering van klimaat- en energiebeleid (€ 168.000 N). De corresponderende lasten zijn in 2023 deels verantwoord binnen andere programma's waardoor dit per saldo geen effect heeft op het begrotingsresultaat.
Overig	16	-	N	Diverse kleinere verschillen (< € 50.000).
Totaal	**242**	**1%**	**N**	

VERBONDEN PARTIJEN

Aan de realisatie van de doelstellingen “Samen aan de slag voor het klimaat in Moerdijk” leveren de volgende verbonden partijen een bijdrage:

- Nazorg gesloten stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen
- Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)

Voor een gedetailleerd overzicht verwijzen wij naar de paragraaf ‘Verbonden Partijen’.

Prettig en veilig wonen en leven in Moerdijk

Wonen in een fijne omgeving die prettig en veilig voelt is een belangrijke pijler van het dagelijks welzijn. Met elf woonkernen is daar binnen de gemeente dan ook dagelijks aandacht voor. Met de juiste woningen, beschikbare voorzieningen, een goede bereikbaarheid, een gevoel van veiligheid en gezondheid en een aangename sociale omgeving.

THEMA WONEN

Ambitie

Onze ambitie is om te groeien naar een vitale gemeente met meer dan 40.000 inwoners waar mensen prettig kunnen wonen, leven en werken. Een belangrijke bijdrage aan deze ontwikkeling is hierbij dat we de komende 10 jaar 2700 nieuwe woningen realiseren die aansluiten bij de eisen en wensen van zowel de huidige inwoners als toekomstige inwoners. Woningbouw staat dan ook hoog op de prioriteitenlijst. Gezien de grote opgave die er ligt, investeren we hier fors in. Ten aanzien van grootschalige woningbouwontwikkeling sluiten we aan op het programma Vitale Centra. We richten ons dus op Zevenbergen, Klundert, Fijnaart en Willemstad. In lijn met de provinciale en regionale verstedelijkingsstrategieën ligt het zwaartepunt voor grootschalige woningbouw in onze meest stedelijke kern Zevenbergen. We zijn echter ook actief op zoek naar goede woningbouwlocaties in de kleinere kernen en zijn 200 woningen aan het herprogrammeren van stedelijk gebied naar kernen waar versterking kan plaatsvinden.

In de versnelling in onze woningbouwopgave gaat het niet alleen om een kwantitatieve benadering, maar ook om het bouwen van de juiste kwaliteit en betaalbare woningen voor de juiste en verschillende doelgroepen. We bouwen daarom vraaggericht. Voor de vraag van vandaag betekent dit dat we voor starters, spoedzoekers, arbeidsmigranten en statushouders ook zoeken naar flexibele woonconcepten. We zien deze doelgroepen als nieuwe inwoners van Moerdijk. We willen ervoor zorgen dat zij zich welkom voelen en een vast onderdeel van onze samenleving uitmaken. Bij het bouwen zijn aandacht voor duurzaamheid en klimaatbestendigheid vanzelfsprekend.

We willen op ondernemende wijze regie voeren op de woningbouwopgave. We durven te investeren en risico's te nemen en zetten proactief ons instrumentarium (verwerving, Wvg en waar nodig onteigening) in om de opgave te realiseren. Het is soms nodig om ook zelf te investeren om ontwikkelingen haalbaar te maken.

Strategisch doel

- Tijdig voldoende woningen bouwen en de bestaande woningvoorraad verbeteren om in de kwantitatieve en kwalitatieve woningbehoefte van huidige en nieuwe inwoners te voorzien.

Effectindicatoren / Prestatieindicatoren

- Aantal vergunde woningen
- Aantal opgeleverde nieuwbouwwoningen
- Groei woningvoorraad
- Groei van het aantal inwoners
- Groei van het aantal huishoudens
- Aantal verstrekte startersleningen
- Aantal verstrekte stimuleringsleningen

Nieuwe ontwikkelingen

Woonbeleid

In 2021 is de Woonvisie gemeente Moerdijk vastgesteld. Deze woonvisie werken we uit in een Woonprogramma. In het Woonprogramma geven we op basis van het landelijke en provinciale woonbeleid, de provinciale bevolkings- en woningbehoefteprognose, de regionale

woondeal, het woningbehoefteonderzoek en ontwikkelingen op de woningmarkt weer wat op de middellange termijn nodig is om op kernniveau invulling te geven aan onze ambities en doelstellingen uit de Woonvisie. Hierin nemen we de herprogrammering van 200 woningen op.

In maart 2022 heeft de rijksoverheid de Nationale woon- en bouwagenda vastgesteld. Deze agenda is verder uitgewerkt in een zestal programma's:
- Programma woningbouw
- Programma betaalbaar wonen
- Programma een thuis voor iedereen
- Programma wonen en zorg voor ouderen
- Programma verduurzaming gebouwde omgeving
- Programma leefbaarheid en veiligheid

De doelstellingen uit de Nationale woon- en bouwagenda en de daaronder hangende programma's zijn vertaald in afspraken tussen Rijk en corporaties en tussen Rijk en provincie. Deze afspraken zijn vervolgens vertaald in regionale woondeals. Dit vormt het kader voor het lokale woonbeleid. Naar verwachting zal in 2024 de Wet versterking regie volkshuisvesting in werking treden. Op grond daarvan zal een volkshuisvestingsprogramma, een woonzorgvisie en een huisvestingsverordening moeten worden vastgesteld. De termijn die hiervoor nu wordt genoemd is 1 januari 2025.

Regie op de woningbouwopgave
De ambtelijke organisatie groeit mee om de benodigde versnelling te kunnen maken. Zo is in 2023 de aanjager woningbouw kleine kernen aangesteld. Het is de wens van de gemeenteraad dat er snel en slagvaardig opgetreden kan worden om woningbouw op een voortvarende manier in de gemeente Moerdijk te realiseren. Vanwege de grootte en de complexiteit van de opgave wordt met ingang van 2024 structureel € 100.000,- opgenomen voor een extra formatieplaats wonen.

Werkbudget Wonen
Met de diverse nieuwe wetgeving op het beleidsveld Wonen komen er voor de gemeente extra taken bij. Voor deze extra taken zal met enige regelmaat externe expertise ingeschakeld moeten worden. Voor wonen is op dit moment echter geen budget beschikbaar. Dit betekent dat voor alle opdrachten die we extern uitzetten separaat budget aangevraagd moet worden. Nu wonen weer prioriteit heeft en het Rijk nadrukkelijk de regie pakt op het gebied van wonen zal vaker onderzoek uitgevoerd moeten worden, zodat de woningbehoefte van de verschillende doelgroepen onderbouwd kan worden. In deze begroting is een werkbudget opgenomen van € 60.000 voor 2024 en € 50.000 voor 2025.

Randvoorwaarden
Onze ambities vergen intensieve samenwerking met direct betrokken partners, zoals woningcorporaties, huurdersorganisaties, zorg- en welzijnsinstellingen, makelaars, ontwikkelaars, Energiek Moerdijk, Wonen met Gemak en Inbraakproof.

Risico's
De provincie bepaalt hoeveel woningen wij als gemeente mogen bouwen. Daartoe wordt periodiek de provinciale bevolkings- en woningbehoefteprognose vastgesteld. Daarnaast dienen woningbouwprojecten van 10 woningen of meer regionaal afgestemd te worden.

Prestaties

	2024	2025	2026	2027
- Woonprogramma Moerdijk gereed	■			
- Woonzorgvisie gereed	■			
- Huisvestingsverordening gereed	■			
- Prestatieafspraken met Woonkwartier, huurdersvereniging Fijn Wonen en Gemeente Halderberge	■	■	■	

Om de ambities op het gebied van wonen waar te maken, wordt in alle kernen aan woningbouwprojecten gewerkt.

- In 2024 wordt naar verwachting de planologie afgerond voor onder andere de locaties ZNS (Fijnaart), Westschans (Klundert), Willemstad Oost (Willemstad) en Zevenbergen Oost (1e fase). Er worden woningen opgeleverd in Bosselaar Zuid (Zevenbergen), Waterwijk (Fijnaart) en Noordschans (Klundert).
- Vanaf 2025 wordt naar verwachting de planologie afgerond voor onder andere de locaties Volkstuinen (Willemstad) en IJshof (Zevenbergen). Er worden woningen opgeleverd in Fijnaart (Koningin Julianastraat), Klundert (ZNS, Westschans), Moerdijk (Haakonstraat, Steenweg 43, Waterfront), Langeweg (Wethouder Trompersstraat), Standdaarbuiten (Suikerentrepot), Willemstad (Volkstuinen, Willemstad Oost), Zevenbergen (Bosselaar Zuid, IJshof, Kop Roode Vaart, Oevers Roode Vaart, Stoofstraat, Zevenbergen Oost, Zevenbergsche Hoeve) en Zevenbergschen Hoek (Sporenbergstraat).

Alle projecten zijn te volgen via https://www.moerdijk.nl/Projecten.

THEMA BEREIKBAARHEID EN VERKEERSVEILIGHEID

Ambitie

De bereikbaarheid van de voorzieningen in onze dorpen en stadjes, van het Haven- en Industrieterrein en de aanpalende gemeenten blijft een nadrukkelijk aandachtspunt. Voor bedrijven is bereikbaarheid een belangrijke vestigingsvoorwaarde, onder meer voor het vinden van gekwalificeerd personeel. Voor werk- en woningzoekenden is bereikbaarheid van de werk- en woonlocatie eveneens een zwaarwegend aspect bij de keuze voor een baan. Bereikbaarheid van voorzieningen zoals winkels en sportaccommodaties tenslotte, is belangrijk om prettig en comfortabel te kunnen wonen en ondernemen.

Strategisch doel

- Verkeersveiligheid en bereikbaarheid in een groeiend en verduurzamend Moerdijk waarborgen en duidelijke kaders bieden voor de implementatie van de Omgevingswet.
- Woningen en (noodzakelijke) voorzieningen zijn goed en veilig bereikbaar
- Werklocaties zijn goed en veilig bereikbaar voor zowel personen als goederen

Effectindicatoren

- Aantal verkeersslachtoffers
- Aantal klachten en meldingen
- Meldingen met een gedragscomponent

Nieuwe ontwikkelingen

Woningbouwontwikkelingen en economische ontwikkelingen hebben een impact op de verkeersbewegingen. Ook de elektrificatie van mobiliteit heeft een effect op ons denken over hoe we om moeten gaan met schaarse ruimte.

Randvoorwaarden

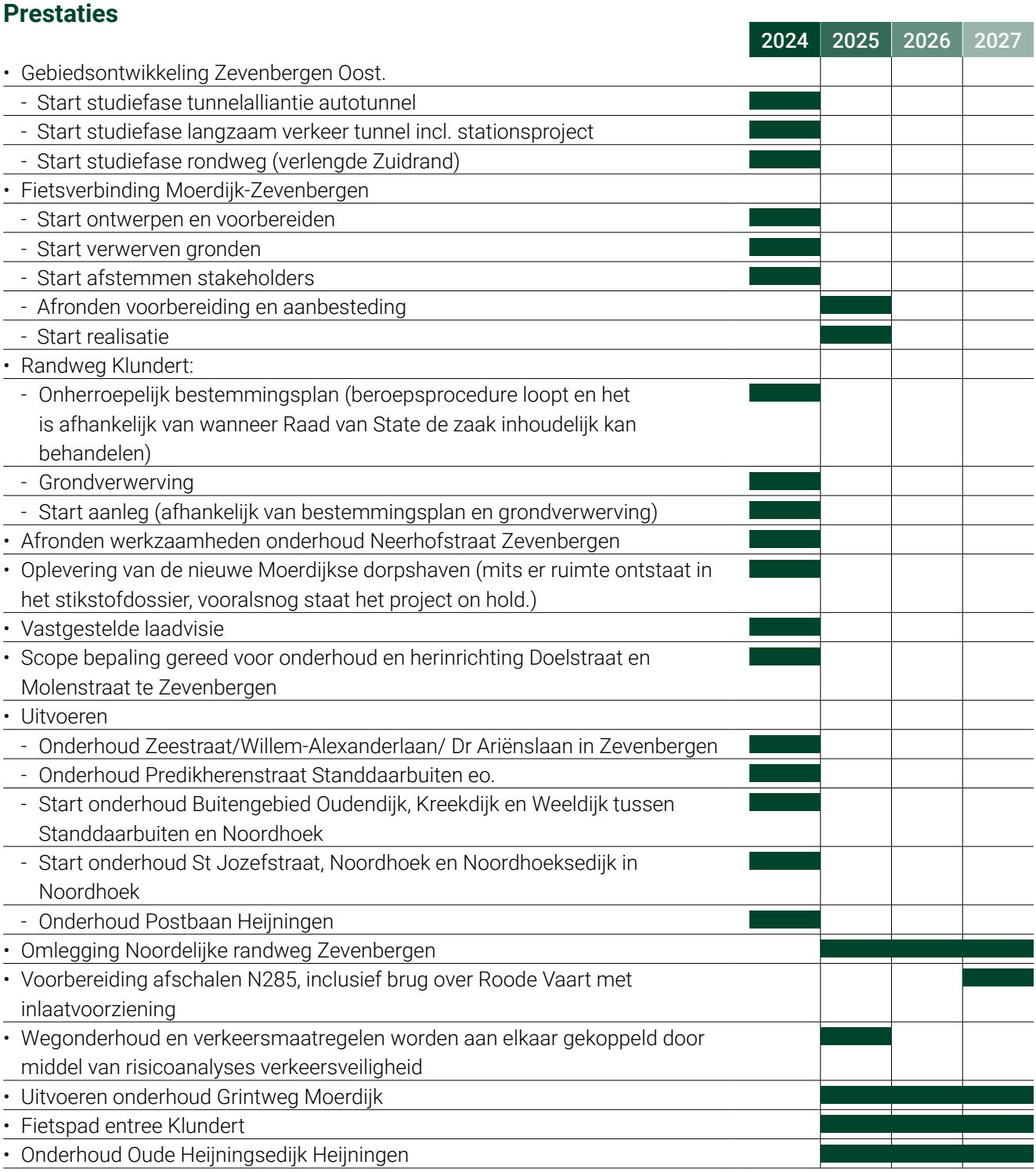
Voor verkeerseducatie en een goede inrichting van schoolomgevingen is een adequate samenwerking met Veilig Verkeer Nederland (VVN) en de scholen van groot belang. Voor de financiering van deze activiteiten is financiering vanuit de provincie randvoorwaardelijk. Ook voor het verkeersveilig inrichten van de openbare ruimte draagt de provincie financieel bij.

Risico's

De meldingsbereidheid van onze inwoners is zeer hoog. Meldingen zijn echter niet altijd op te lossen door de aard van de infrastructuur. Die meldingen vragen naar verhouding te veel capaciteit die ook op andere zaken moet worden ingezet. Dit is voor inwoners niet altijd makkelijk te accepteren.

We zijn als gemeentelijke overheid niet de enige met een verantwoordelijkheid op het gebied van bereikbaarheid. Ook de provincie, Prorail, het Rijk, Rijkswaterstaat en buurgemeenten hebben ambities en onderhoudsplannen. De werkzaamheden van deze partijen raken ook aan ons. Goede afstemming en programmering is belangrijk. Daarom is in de begroting formatie voor de coördinatie van projecten voor derden opgenomen.

Prestaties

2024
2025
2026
2027
• Gebiedsontwikkeling Zevenbergen Oost.
- Start studiefase tunnelalliantie autotunnel
- Start studiefase langzaam verkeer tunnel incl. stationsproject
- Start studiefase rondweg (verlengde Zuidrand)
• Fietsverbinding Moerdijk-Zevenbergen
- Start ontwerpen en voorbereiden
- Start verwerven gronden
- Start afstemmen stakeholders
- Afronden voorbereiding en aanbesteding
- Start realisatie
• Randweg Klundert:
- Onherroepelijk bestemmingsplan (beroepsprocedure loopt en het is afhankelijk van wanneer Raad van State de zaak inhoudelijk kan behandelen)
- Grondverwerving
- Start aanleg (afhankelijk van bestemmingsplan en grondverwerving)
• Afronden werkzaamheden onderhoud Neerhofstraat Zevenbergen
• Oplevering van de nieuwe Moerdijkse dorpshaven (mits er ruimte ontstaat in het stikstofdossier, vooralsnog staat het project on hold.)
• Vastgestelde laadvisie
• Scope bepaling gereed voor onderhoud en herinrichting Doelstraat en Molenstraat te Zevenbergen
• Uitvoeren
- Onderhoud Zeestraat/Willem-Alexanderlaan/ Dr Ariënslaan in Zevenbergen
- Onderhoud Predikherenstraat Standdaarbuiten eo.
- Start onderhoud Buitengebied Oudendijk, Kreekdijk en Weeldijk tussen Standdaarbuiten en Noordhoek
- Start onderhoud St Jozefstraat, Noordhoek en Noordhoeksedijk in Noordhoek
- Onderhoud Postbaan Heijningen
• Omlegging Noordelijke randweg Zevenbergen
• Voorbereiding afschalen N285, inclusief brug over Roode Vaart met inlaatvoorziening
• Wegonderhoud en verkeersmaatregelen worden aan elkaar gekoppeld door middel van risicoanalyses verkeersveiligheid
• Uitvoeren onderhoud Grintweg Moerdijk
• Fietspad entree Klundert
• Onderhoud Oude Heijningsedijk Heijningen

THEMA VEILIGE BUURT

Ambitie

Iedere inwoner heeft recht op een veilige leefomgeving en moet zich ook veilig kunnen voelen in de eigen buurt. Als gemeente werken we hieraan met onze veiligheidspartners, maar ook met inwoners, ondernemers en woningbouwcorporaties, scholen en zorginstellingen. Projecten als de buurtpreventieteams, WhatsApp-groepen en de keurmerken Veilig Wonen en Veilig Ondernemen juichen we van harte toe en waar mogelijk ondersteunen we ze. Een sterke sociale cohesie draagt bij aan het veiligheidsgevoel en het gevoel van erbij horen, je thuis voelen en wat je voor je buurt wilt betekenen.

We willen criminaliteit en overlast in de verschillende kernen tegengaan en daarnaast het veiligheidsgevoel van inwoners versterken. Handhaving en toezicht tijdens drukke evenementen breiden we uit.

Strategisch doel

- We hebben veilige kernen met een sterke sociale structuur
- De buurt is goed ingericht, schoon en heel
- Het verbeterde beheer Openbare Ruimte is zichtbaar voor bewoners

Effectindicatoren

- Tevredenheid inwoners openbare ruimte op basis van bewonerspeiling
- Tevredenheid over afhandeling van meldingen
- Aantal meldingen openbare ruimte
- Het areaal dat op het vastgesteld kwaliteitsniveau ligt

Nieuwe ontwikkelingen

2024 wordt het eerste jaar dat we op basis van het nieuwe beheerplan waterbouwkundige objecten gaan beheren. Dit is het laatste beheerplan waarbij de grootste risico's in het kader van veiligheid en financiën in principe gedekt zijn. De basis voor het vastgestelde beheerniveau is hiermee op orde gebracht. De volgende stap is het opstellen van een integraal beheerplan openbare ruimte waarbij afstemming tussen verschillende beheerplannen wordt geborgd.

We zien de effecten van de klimaatveranderingen steeds meer terug in het beheer van de openbare ruimte en worden voor het eerste geconfronteerd met de financiële gevolgen Bijvoorbeeld, de door verdroging opgetreden verzakkingsschade aan wegen op kleidijken. Met als gevolg dat meer kapitaalintensiever onderhoud nodig is dan was voorzien. Nieuwe aanplant van groen verdroogt eerder soms nog voordat het is aangeslagen en ook het bestaande groen heeft het moeilijk. Met name bomen zijn eerder vatbaar voor aantastingen of laten blad vallen De effecten van klimaatveranderingen zien we terug in programma 2. De maatregelen die we nemen om de effecten te voorkomen, zoals bijvoorbeeld de klimaat adaptieve maatregelen hebben we kunnen lezen in programma 1.

De drukte in de ondergrond neemt toe. Naast reguliere onderhouds-en renovatiewerkzaamheden van ondergrondse infrastructuur, vindt veel van de energietransitie onder de grond plaats. De komende jaren zal bijvoorbeeld een groot deel van het elektriciteitsnet worden aangepast. Ook worden verschillende glasvezelnetwerken in onze gemeente aangelegd. Wegen en trottoirs worden daarom regelmatig opengebroken, vaak meerdere keren achter elkaar. Hoewel coördinatie en toezicht plaatsvindt om uitvoering af te stemmen en werkzaamheden in goede banen te leiden, is het risico op versnelde afschrijving van de openbare ruimte (degeneratie) nadrukkelijk aan de orde. De netbeheerders betalen een vastgelegde degeneratievergoeding die nu nog wordt gedoteerd aan de algemene middelen. In 2023 voegen we de degeneratievergoeding toe aan de voorziening wegen om opbrengsten en kosten met elkaar te verbinden. Bij de vaststelling van de Klimaatstrategie is besloten dat we gaan vergroenen om zo onze leefomgeving klimaatadaptief te maken. In 2023 zijn we gestart met het opstellen van de eerste vergroeningsplannen. Deze maken we voor elke kern en de eerste gaan we in 2024 uitvoeren. Het vergroenen houdt in dat we de groenarealen gaan verhogen, het beheer toeneemt en dus ook de benodigde beheerbudgetten. De financiële effecten hiervan worden in beeld gebracht en gezamenlijk met de vergroeningsplannen ter vaststelling aangeboden.

Parallel aan de vergroeningsplannen werken we aan het scheppen van kaders waarbinnen we het

klimaatadaptief maken van onze leefomgeving vormgegeven. Kaders en het werken met een groennorm onderzoeken we en maken we toepasbaar voor de gemeente Moerdijk. Deze beleidslijnen gaan de basis vormen voor het herzien van ons groenbeleid en de verdere vormgeving van de beheerplannen.

Risico's

Risico's bij het op orde brengen van het beheer van de openbare ruimte

We zien net als vorig jaar een risico op personele bezetting. Voor zowel medewerkers in eigen dienst als inhuur is het moeilijk om nieuwe mensen aan te trekken van voldoende kwaliteit. Daarnaast hebben we op een aantal materialen en grondstoffen die we veel gebruiken, zoals PVC en bitumen, in 2022 een forse prijsstijging gezien. Het is nog niet te voorspellen hoe zich dat gaat ontwikkelen. Een ander risico is het niet of zeer laat leverbaar zijn van materialen. Dit kan van invloed zijn op de planning of moment van uitvoering van projecten.

Randvoorwaarden

Om grip te houden op uitvoering van onze ambitieuze uitvoeringsagenda is het van belang om onze organisatie daarop in te richten. Projecten en investeringen in de openbare ruimte houden financieel rekening met de inzet van extra menskracht. We organiseren daarom deels uit projecten en investeringen extra menskracht. Hiermee voeren we projecten en investeringen uit en zorgen we, in het belang van onze ondernemers en inwoners, voor goede coördinatie om onze gemeente toegankelijk en bereikbaar te houden.

Prestaties

	2024	2025	2026	2027
• Uitvoering werken die zijn opgenomen in de paragraaf kapitaalgoederen;	■	■	■	■
• Om onderhoud op straatniveau goed te kunnen aanpakken wordt een projectmatige aanpak voor overhangend particulier groen uitgewerkt en uitgevoerd;	■			
• Nu de eerste urgente gevallen van essentaksterfte zijn aangepakt en data op orde is, volgt een planmatige aanpak essentaksterfte. De dialoog met belangrijke stakeholders wordt verder opgepakt om te streven naar een afgestemde aanpak voor behoud van ons groene landschap	■			
• Actualiseren van het groenbeleid aan de hand van vergroeningsplannen;	■	■	■	
• Op orde brengen van areaal bomen en effect op beheergelden inzichtelijk maken;	■			
• Vervanging Lamgatsebrug Zevenbergen-Hoeven	■			
• Vervangen en versterken drie betonbruggen centrum Klundert	■			
• Uitvoering beheerplan Waterbouwkundige objecten 2024-2028 inclusief onderhoud stadshaven Willemstad	■	■	■	■
• Opstellen visie integrale openbare ruimte 2050	■			
• Opstellen beheerplan straatmeubilair en kleine objecten				
• Vaststellen beleidsplan integraal beheer openbare ruimte 2025-2035		■	■	■

THEMA ACCOMMODATIES EN VOORZIENINGEN

Ambitie

Maatschappelijke voorzieningen en accommodaties dragen als centrale ontmoetingsplaatsen bij aan de gemeenschapszin. Goede bereikbaarheid, multifunctioneel gebruik en een goede kwaliteit staan de komende periode centraal.

Met behulp van het onderzoek naar multifunctionele accommodaties (mfa's)/gemeenschapshuizen uit 2023 streven we naar een (toekomstig) optimaal gebruik met een exploitatie die in balans is. Waar mogelijk combineren we nieuwbouw van scholen en gymaccommodaties met andere maatschappelijke voorzieningen.

We zijn trots op de meer landelijke kwaliteiten van de kleinere kernen en we kijken met realisme naar de voorzieningen in deze kleinere kernen. We blijven de voorzieningen in de kleine kernen steunen als inwoners ze gebruiken. Maar we durven ook zaken te veranderen als het gebruik te ver terugloopt of kosten onevenredig oplopen. Met deze manier van kijken voorkomen we dat ontwikkelingen ons verrassen, bijvoorbeeld ten aanzien van kleine scholen. We zien het bouwen van woningen niet als een oplossing voor verdwijnende voorzieningen.

Strategisch doel

- We faciliteren accommodaties en voorzieningen op basis van behoefte, draagvlak, kwaliteit en maatwerk
- We bieden accommodaties en voorzieningen aan op kansrijke en aantrekkelijke plekken waar duurzame en veilige instandhouding en exploitatie mogelijk is
- Er is in de accommodaties een samenhangend, zoveel mogelijk geclusterd aanbod van onderwijs, sport, cultuur en ontmoeting
- We stimuleren eigen verantwoordelijkheid van gebruikers voor instandhouding en exploitatie van sociaal-maatschappelijke voorzieningen

Effectindicatoren

- Tevredenheid gebruikers mfa's/gemeenschapshuizen, gebeurt om de vier jaar.

Nieuwe ontwikkelingen

Wetsvoorstel doelmatige aanpak onderwijshuisvesting (consultatieronde geweest april 2023)
Het doel is dat gemeenten en schoolbesturen komen tot een meer afgestemde planmatige en doelmatige aanpak van bouw, beheer en onderhoud van schoolgebouwen in het primair en voortgezet onderwijs. De geplande ingangsdatum hiervoor is 1 januari 2025.
Het investeringsverbod wordt gedeeltelijk opgeheven voor primair onderwijs en het speciaal onderwijs. Renovatie (= levensduur verlenging van minstens 25 jaar) wordt een voorziening in de huisvesting waarvoor de gemeente, naast nieuwbouw, verantwoordelijk wordt. De gemeente wordt verplicht om elke vier jaar het Integraal Huisvesting Plan (IHP) vast te stellen en een Meerjarenonderhoudsplanning te maken, met een doorkijk naar de 12 jaren er na. Op schoolbesturen komt zorgplicht om te zorgen voor een gezond binnenklimaat.

Randvoorwaarden

- Goede samenwerking met maatschappelijke partners in mfa's/gemeenschapshuizen.
- Behoud van voldoende personele capaciteit bij gemeente, samenwerkingspartners en uitvoerders.

Risico's

We zien dat maatschappelijke voorzieningen onder druk staan, met name in de kleine kernen. Dit kan invloed hebben op de leefbaarheid van een kern.

Stijgende investeringskosten voor nieuwbouw en stijging energielasten van bestaande accommodaties.
Deze stijging werkt ook door naar de exploitatiekosten. De huidige exploitatiebudgetten zijn wellicht niet toereikend.

Prestaties

	2024	2025	2026	2027
• Uitvoering geven aan de implementatie van het beleidskader over de gemeenschapshuizen. Dit resulteert in actieplannen per kern.	■			
• Nieuw digitaal sleutelsysteem gemeentelijke accommodaties gefaseerd implementeren	■			
• In 2023 wordt een nieuw beleid buitensport accommodaties voorgelegd aan de raad en starten we met de uitvoering van het uitvoeringsplan dat in 2024 doorloopt.	■			
• Beleidskader voor maatschappelijke accommodaties vastgesteld (met o.a. uitgangspunten voor beheer, eigendom, tarifering en facilitering)	■			
• Raadsvoorstel Besluitvorming Integraal Huisvesting Plan (IHP) voor onderwijshuisvesting	■			
• Vervangende nieuwbouw of renovatie van basisscholen 't Kompas in Heijningen, De Toren en De Boemerang in Zevenbergen en De Klaverhoek in Moerdijk.	■			
• Project Gymaccommodaties				
- Fase 1 Sporthal Zevenbergen: ontwerp afgerond, vergunningprocedure opgestart, aanbesteding afgerond	■			
- Fase 2 Gymzaal bij basisschool de Regenboog: ontwerp afgerond, besluitvorming beschikbaar stellen krediet	■			
• Zwembaden				
- Uitvoering raadsbesluit over de gemeentelijke zwembaden	■			
- Realisatie toekomstperspectief zwembaden	■			
• Scholenontwikkeling Klundert				
- Afronden afwegingsdocument en besluitvorming over voorkeurslocatie	■			
- Haalbaarheidsonderzoek (ruimtelijk, financieel, maatschappelijk)	■			
- Project exploitatie en risico-analyse	■			
• Scholenontwikkeling Fijnaart				
- Afronden Initiatieffase	■			
• MFA Willemstad (incl. verplaatsing VV Kogelvangers)				
o Voetbalvereniging Kogelvangers:				
- Planologische procedure nieuw clubgebouw afgerond	■			
- Start realisatie nieuw clubgebouw	■			
- Voorbereiding realisatie velden (uitvoeringsontwerp gereed, vergunningen op orde, start aanbesteding)	■			
o MFA Willemstad				
- Ontwerp gebouw en buitenruimte	■			
- Besluitvorming beschikbaar stellen uitvoeringskrediet	■			
- Voorbereiding planologische procedure	■			
- Opzet nieuwe beheerconstructie	■			
• MFA D'Ouwe School Noordhoek				
- Realisatie renovatie dorpshuis	■			
• Brandweerkazerne Willemstad				
- Besluit ver-/nieuwbouw	■			
- Besluitvorming beschikbaar stellen uitvoeringskrediet	■			
- Planologische procedure ver-/nieuwbouw doorlopen	■			
• Ombouw van grasveld naar kunstgrasveld bij Seolto om te voldoen aan de groeiende sportbehoefte.	■			

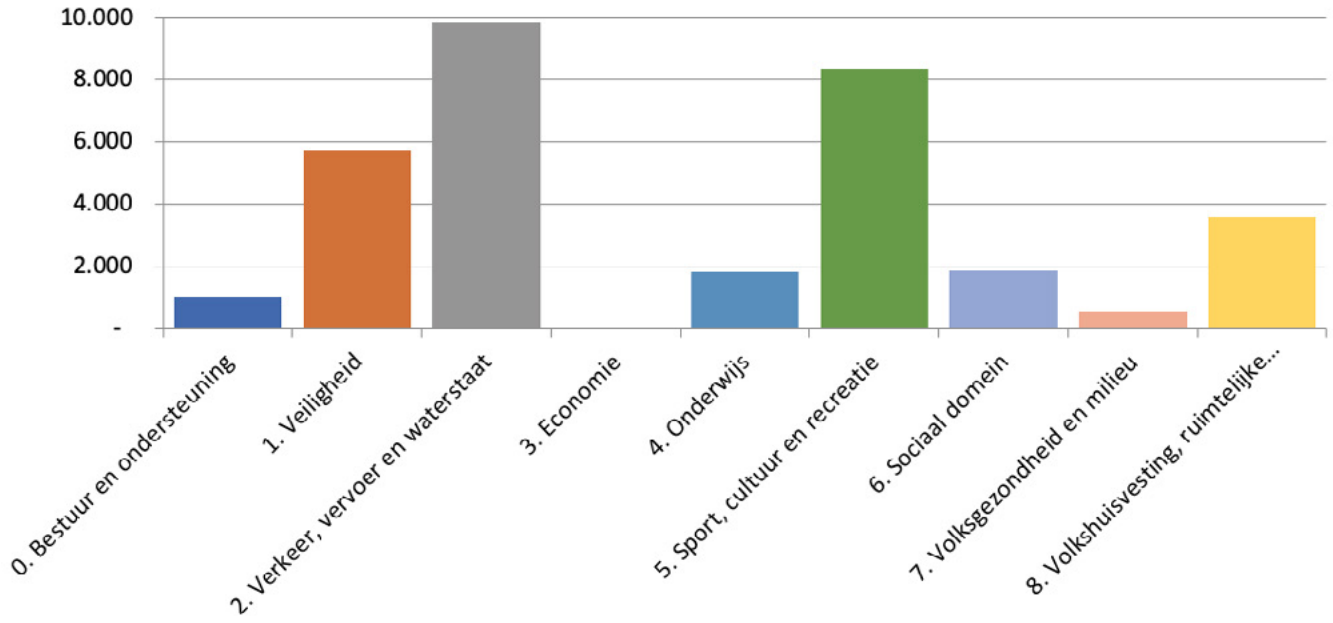
• Raadsbesluit over aanbrengen akoestische panelenbij aantal gymzalen.	■			
• Uitvoering geven aan de implementatiefase beleidskader ontmoetingsfunctie, gemeenschapshuizen en opstellen uitvoeringsplan fasegewijs per kern.				
- Besluitvorming toekomst Parel			■	
- Besluitvorming initiatieffase vervangende nieuwbouw Trefpunt/Tune Zevenbergen (contract eindigt in 2028)			■	

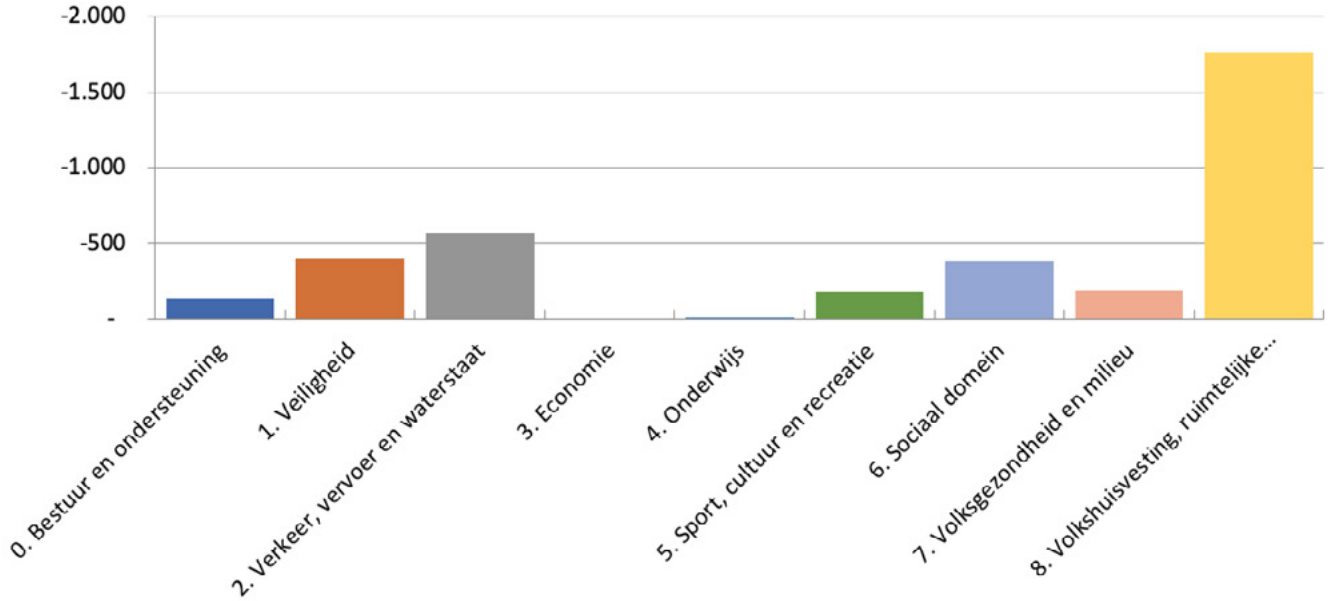
LASTEN EN BATEN 2024

bedragen x € 1.000

LASTEN: € 32.814

BATEN € 3.623

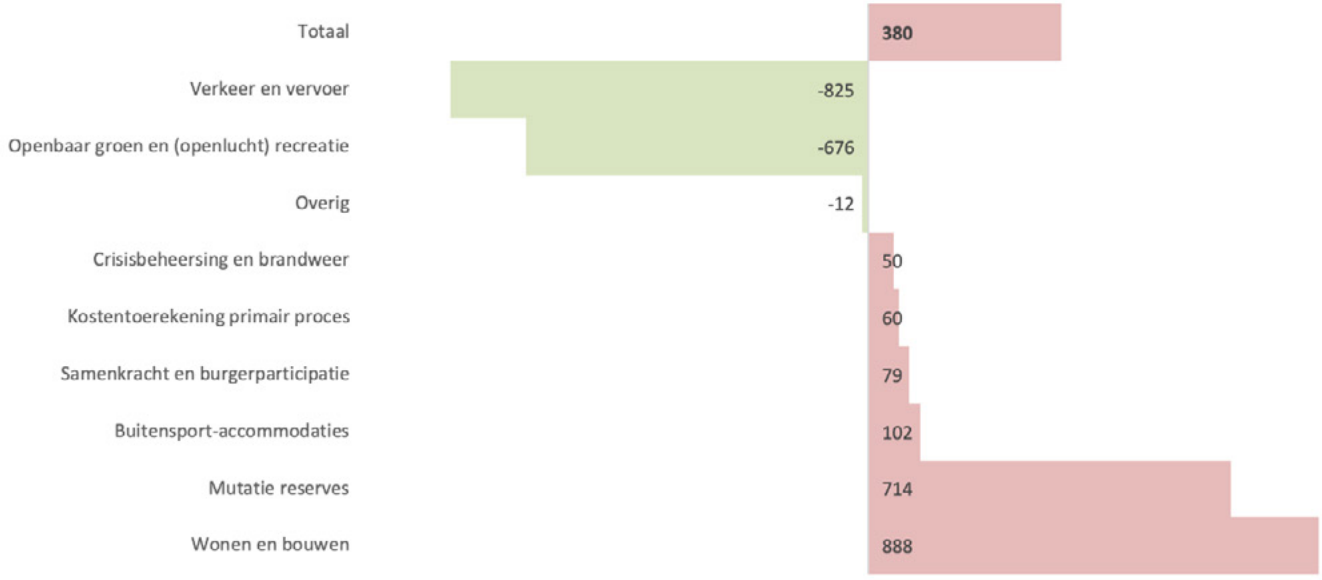
OVERZICHT TAAKVELDEN

Taakveld (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023			Begroting 2024			Meerjarenbegroting		
	Lasten 2023	Baten 2023	Saldo 2023	Lasten 2024	Baten 2024	Saldo 2024	Saldo 2025	Saldo 2026	Saldo 2027
0. Bestuur en ondersteuning	**1.025**	**-159**	**866**	**1.024**	**-134**	**890**	**850**	**850**	**850**
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	1.025	-159	866	1.024	-134	890	850	850	850
1. Veiligheid	**5.498**	**-836**	**4.662**	**5.775**	**-394**	**5.381**	**5.419**	**5.343**	**5.341**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	3.707	-18	3.689	3.717	-19	3.698	3.699	3.690	3.688
1.2 Openbare orde en veiligheid	1.791	-818	973	2.058	-375	1.683	1.720	1.653	1.653
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	**11.273**	**-585**	**10.688**	**9.839**	**-564**	**9.275**	**10.621**	**10.882**	**11.538**
2.1 Verkeer en vervoer	11.164	-579	10.585	9.723	-557	9.166	10.513	10.753	11.409
2.2 Parkeren	75	-6	69	84	-7	77	76	97	97
2.5 Openbaar vervoer	34	-	34	32	-	32	32	32	32
3. Economie	**12**	**-**	**12**	**12**	**-**	**12**	**12**	**12**	**12**
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	12	-	12	12		12	12	12	12
4. Onderwijs	**1.813**	**-9**	**1.804**	**1.828**	**-12**	**1.816**	**1.712**	**1.644**	**1.738**
4.2 Onderwijshuisvesting	1.802	-5	1.797	1.815	-8	1.807	1.703	1.635	1.729
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	**11**	**-4**	**7**	**13**	**-4**	**9**	**9**	**9**	**9**
5. Sport, cultuur en recreatie	9.284	-676	8.608	8.346	-184	8.162	8.287	8.638	9.322
5.1 Sportbeleid en activering	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5.2 Sportaccommodaties	3.680	-617	3.063	3.328	-173	3.155	2.987	3.167	3.824
5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	5	-	5	6		6	6	6	6
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	**5.599**	**-59**	**5.540**	**5.012**	**-11**	**5.001**	**5.294**	**5.465**	**5.492**
6. Sociaal domein	1.902	-345	1.557	1.862	-382	1.480	1.478	1.476	1.500
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	**1.887**	**-335**	**1.552**	**1.833**	**-369**	**1.464**	**1.462**	**1.460**	**1.484**
6.6 Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	15	-10	5	29	-13	16	16	16	16
7. Volksgezondheid en milieu	**579**	**-190**	**389**	**540**	**-189**	**351**	**338**	**335**	**325**
7.4 Milieubeheer	62	-	62	24	-	24	24	24	24
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	517	-190	327	516	-189	327	314	311	301
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	3.997	-3.058	939	3.588	-1.764	1.824	1.804	1.775	1.784
8.1 Ruimtelijke ordening	935	-20	915	884	-20	864	847	886	896
8.3 Wonen en bouwen	3.062	-3.038	24	2.704	-1.744	960	957	889	888
Saldo baten en lasten voor bestemming	**35.383**	**-5.858**	**29.525**	**32.814**	**-3.623**	**29.191**	**30.521**	**30.955**	**32.410**
0.10 Mutaties reserves	2.704	-2.666	38	2.519	-1.767	752	847	913	-290
Resultaat na bestemming	**38.087**	**-8.524**	**29.563**	**35.333**	**-5.390**	**29.943**	**31.368**	**31.868**	**32.120**

ANALYSE PROGRAMMA 2

Baten en Lasten Programma 2 (Cijfers x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Meerjarenbegroting 2025	2026	2027
Totaal Lasten	44.939	35.383	32.814	34.030	34.467	35.925
Totaal Baten	-5.668	-5.858	-3.623	-3.509	-3.511	-3.515
Resultaat voor bestemming	39.271	29.525	29.191	30.521	30.956	32.410
Storting in reserves	3.154	2.704	2.519	2.517	2.515	1.550
Onttrekking aan reserves	-17.205	-2.666	-1.767	-1.670	-1.603	-1.840
Resultaat na bestemming	25.220	29.563	29.943	31.368	31.868	32.120
Verschil t.o.v. 2023			380			

Samenvatting verschillen t.o.v. 2023

Het verschil op programma 2 tussen het begrote resultaat (na bestemming) in 2024 ten opzichte van 2023 bedraagt € 380.000 nadelig. Ten opzichte van de totale lasten binnen dit programma is dat een afwijking van ca. 1%.

Ten opzichte van 2023 zijn de totale lasten binnen dit programma met ca. € 2,6 miljoen gedaald terwijl de opbrengsten met ca. € 2,2 miljoen zijn gedaald. Verder wordt er per saldo ca. € 0,7 miljoen minder uit de reserves onttrokken.
De lagere opbrengsten zijn o.a. het gevolg van diverse incidentele voordelen die zich in 2023 hebben voorgedaan binnen het onderdeel 'wonen en bouwen' (o.a. hogere leges omgevingsvergunningen). De lagere lasten zijn o.a. het gevolg van het feit dat in 2023 diverse eenmalige budgetten binnen de onderdelen 'verkeer en vervoer' en 'openbaar groen' beschikbaar zijn gesteld. Doordat een deel van deze incidentele uitgaven in 2023 worden gedekt uit de reserves, wordt er ten opzichte van dat jaar minder uit de reserves onttrokken.

Nadere toelichting verschillen

In onderstaand overzicht is een toelichting opgenomen van de belangrijkste verschillen, waarbij:
- In de kolom V/N is aangegeven of het een voordeel of een nadeel betreft;
- In de kolom % de relatieve afwijking ten opzichte van de omvang van het betreffende budget in 2023 is weergegeven.

Onderwerp	Bedrag	%	V/N	Toelichting
Verkeer en vervoer	-825	-9%	V	Met name de lasten van wegbeheer dalen ten opzichte van 2023 (€ 560.000 V). Dit komt voornamelijk doordat in 2023 een extra storting in de voorziening heeft moeten plaatsvinden als gevolg van kostenstijgingen binnen de grond-, weg- en waterbouwsector (GWW). Dit is nader toegelicht in de 1e bestuursrapportage 2023 (raadsvergadering 13 juli 2023). Ook vallen de lasten in 2024 lager uit doordat bij de vaststelling van de begroting 2023 o.a. incidenteel budget beschikbaar is gesteld t.b.v. vraagstukken op het gebied van mobiliteit en verkeersveiligheid.
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-676	-16%	V	De lasten dalen voornamelijk doordat er in 2023 incidenteel budget is begroot voor het opstellen van een soortenmanagementplan (€ 350.000 V). Daarnaast zijn de begrote lasten in 2023 incidenteel hoger door baggerwerkzaamheden waar een inhaalslag in is gemaakt. Vanaf 2024 wordt uitgegaan van regulier cyclisch (jaarlijks) baggeren.
Crisisbeheersing en brandweer	50	1%	N	De deelnemersbijdrage aan de GR Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant valt in 2023 incidenteel lager uit doordat o.a. het positieve jaarrekeningresultaat 2022 aan de deelnemers is uitgekeerd. De deelnemersbijdrage voor 2024 is begroot conform de begroting 2024 van de Veiligheidsregio, die samen met de begrotingen van de andere verbonden partijen in de commissievergadering van 31 mei 2023 en de raadsvergadering van 8 juni 2023 is behandeld. Daarentegen worden ten opzichte van 2023 lagere lasten verwacht doordat in dat jaar nog incidentele kosten zijn gemaakt als gevolg van de afwikkeling van de brand aan de Huijzersdijk.
Kosten-toerekening primair proces	60	1%	N	De loonkosten en andere indirecte kosten van de primaire afdelingen worden op basis van de verwachte urenbesteding van medewerkers toegerekend aan de diverse programma's en taakvelden van de gemeente. Per saldo heeft deze verdeling geen invloed op het begrotingsresultaat. Aan programma 2 worden ten opzichte van 2023 iets (ca. 0,8%) meer primaire kosten toegerekend.
Samenkracht en burger-participatie	79	5%	N	Op basis van de overeenkomst met de Parel Sports & Events (Fijnaart) is de exploitatiebijdrage ten opzichte van 2023 toegenomen conform contractuele indexatie.
Buitensport-accommodaties	102	100%	N	Sinds 1 januari 2019 kunnen gemeenten, sportverenigingen en sportstichtingen de btw die hen in rekening wordt gebracht voor investeringen in sport niet meer in aftrek brengen. Ter compensatie van dit negatieve effect kunnen gemeenten sinds die datum gebruikmaken van de regeling Specifieke uitkering stimulering sport. Deze regeling loopt tot en met 2023. Momenteel wordt de regeling door het Ministerie van VWS geëvalueerd. Over de voortzetting van SPUK Sport is nog geen definitief besluit genomen. In 2024 is daarom vooralsnog geen opbrengst hiervoor begroot.
Mutatie reserves	714	26%	N	In 2024 wordt per saldo minder uit de reserves onttrokken. In 2023 is onder andere een eenmalige onttrekking van € 250.000 begroot voor het opstellen van een soortenmanagementplan. Daarnaast is bij de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2022 besloten om ten behoeve van de voortgang van een aantal overlopende zaken vanuit 2022 naar 2023 diverse budgetten opnieuw beschikbaar te stellen. Binnen programma 2 betreft dit € 500.000, wat voornamelijk betrekking heeft op uitgaven m.b.t. onderhoud van bruggen en objecten (€ 200.000) en de aanpassingen brandveiligheid fase 2 (€ 167.000).
Wonen en bouwen	888	29%	N	De raming van de verwachte bouwleges voor 2024 en verder is geraamd op € 1,6 miljoen. Dat is € 0,6 miljoen lager dan de huidige raming voor 2023, wat o.a. een gevolg is van de invoering van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen en onzekerheden op het gebied van stikstof. Daarnaast is de raming voor 2023 incidenteel verhoogd in de 1e bestuursrapportage 2023 als gevolg van diverse omvangrijke vergunningsaanvragen. Verder ontstaat ten opzichte van 2023 per saldo een nadeel doordat in dat jaar o.a. een incidenteel voordeel is begroot m.b.t. de vaststelling van de projectexploitatie het Bolwerk Klundert (€ 400.000 N) en incidenteel budget beschikbaar is gesteld voor de verdere afwikkeling van de aanpassingen brandveiligheid fase 2 van gemeentelijke eigendommen (€ 167.000 V).
Overig	-12	-	V	Diverse kleinere verschillen (< € 50.000).
Totaal	**380**	**1%**	**N**	

VERBONDEN PARTIJEN

Aan de realisatie van de doelstellingen “Prettig en veilig wonen en leven in Moerdijk” leveren de volgende verbonden partijen een bijdrage:

- Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant

Voor een gedetailleerd overzicht verwijzen wij naar de paragraaf ‘Verbonden Partijen’.

Economie als versneller voor een vitaal Moerdijk

Onze gemeente heeft een sterke economische functie van regionale en nationale betekenis. Hierdoor ontstaat zowel werkgelegenheid voor onze eigen inwoners als voor de regio. De economische doorontwikkeling biedt kansen voor een inclusieve arbeidsmarkt en het aantrekken van nieuwe inwoners om de leefbaarheid te versterken en onze voorzieningen op peil te houden.

De economische positie van de gemeente wordt verder uitgebouwd door economische kansen te benutten. Daarbij streven we naar een beter evenwicht tussen economie en de (milieu)druk op mens en omgeving. We kijken naar wat economische ontwikkelingen kunnen bijdragen aan het realiseren van doelstellingen ten aanzien van duurzaamheid, klimaat, leefbaarheid en bereikbaarheid.

We kunnen de economische kracht van het haven- en industrieterrein waar mogelijk koppelen aan andere lokale en regionale opgaven. Er liggen kansen om de spin-off vanuit de industrie richting lokale bedrijvigheid te vergroten.

De aanwezigheid van de zeehaven van Moerdijk en ons uitgestrekte buitengebied met agrarische bebouwing en recreatieterreinen hebben helaas een aantrekkingskracht op de georganiseerde criminaliteit. Dit kan ondermijnende effecten hebben op onze samenleving.

THEMA HAVEN- EN INDUSTRIETERREIN

Ambitie

In de Havenstrategie Moerdijk 2030 is de gezamenlijke ambitie van gemeente, provincie en het Havenbedrijf Moerdijk omschreven: het Haven- en Industrieterrein Moerdijk is hét knooppunt in de Vlaams-Nederlandse Delta op gebied van duurzame logistiek en procesindustrie, waarbij people, planet en profit met elkaar in balans zijn. De verduurzaming van het terrein is een belangrijke opgave. De komende jaren werken we gezamenlijk aan de nieuwe Uitvoeringsagenda Havenstrategie gericht op de thema's energie, stikstof, arbeidsmarkt & onderwijs, bereikbaarheid en innovatie. Een toekomstbestendig Haven- en Industrieterrein levert een belangrijke bijdrage aan een vitale en leefbare gemeente Moerdijk. We zetten in op de verduurzaming van de industrie en streven bij ontwikkelvraagstukken naar een beter evenwicht tussen economie en de (milieu)druk op mens en omgeving.

Strategisch doel

- Het Haven- en Industrieterrein ontwikkelt zich in balans met haar omgeving (People, Planet, Profit). We benutten de economische kracht door ruimtelijk-economische ontwikkelingen bij te laten dragen aan onze doelstellingen op gebied van klimaat, duurzaamheid en leefbaarheid.

Effectindicatoren

- Strategische monitor Havenstrategie Moerdijk 2030
- Uitgegeven industrieterrein in hectares
- Scheepvaart/overslag
- Aantal treinen en % stijging/daling
- Goederenoverslag (in TEU) en % stijging/daling
- Ontwikkeling werkgelegenheid

Nieuwe ontwikkelingen

Doorontwikkeling Stedelijke Regio's

De samenwerking in de stedelijke regio's Breda-Tilburg (SRBT) en West-Brabant West (SR-WBW) neemt steeds verdergaande vormen aan. Om de ambities te kunnen realiseren is uitvoeringskracht nodig en afspraken over de governance. De verwachting is dat werkzaamheden vanuit de RWB overgeheveld zullen gaan worden naar (of op zijn minst in dienst komen te staan van) de stedelijke regio's in combinatie met afspraken over besluitvormingsstructuren, bemensing en bekostiging. Besluitvorming hierover is aan de raad. In navolging hiervan streeft Breda naar verdere organisatie op schaalniveau van de Baronie. Gezien de dubbele oriëntatie van Moerdijk vormt financiering en beschikbaarstelling van capaciteit een extra aandachtspunt. De nieuwe scope van de RWB zal in een nieuw meerjarig actieprogramma worden vastgelegd. Gesprekken hierover vragen meer tijd dan gepland. Vaststelling van het nieuwe meerjarige actieprogramma is ook aan de raad.

Herijking havenstrategie?

In navolging van de Ontwerp Omgevingsvisie, de Ontwerptafel Moerdijk (zie programma 1 onder Energietransitie) en het Programma Energie Hoofdstructuur (doorkijk naar energie-infrastructuur opgave 2050) komt de vraag voor te liggen of de Havenstrategie 2030 toe is aan herijking. De stuurgroep Havenstrategie en het Directeurenoverleg Havenstrategie gaan hier dit najaar oriënterend over in gesprek met elkaar. Mogelijk leidt dit in 2024 tot nadere afspraken. Ondertussen loopt de huidige Uitvoeringsagenda Havenstrategie 2022-2025 gewoon door. In deze uitvoeringsagenda wordt ingezet op de thema's energie, bereikbaarheid personenvervoer, arbeidsmarkt& onderwijs, stikstof en innovatie.

Randvoorwaarden

Commitment van het havenbedrijfsleven op gezamenlijke inspanningen op de thema's arbeidsmarkt & onderwijs en bereikbaarheid personenvervoer laat te wensen over. Dit najaar wordt hier extra op ingezet. Commitment is randvoorwaardelijk om gestelde doelen te bereiken.

Risico's

De structuur- en governance discussie met betrekking tot de RWB en subregionale samenwerkingen kan afleiden van de inhoud en de uitvoering belemmeren. Het gebrek aan stikstofruimte, geluidsruimte en netcapaciteit vormt een belangrijk risico voor de doorontwikkeling en de verduurzaming van het haven- en industrieterrein. De beschikbare geluidsruimte aan de westkant van het terrein is nagenoeg vergeven wat een rem kan gaan vormen op gewenste nieuwe ontwikkelingen. Daarnaast maakt de stikstofwetgeving

het voor veel bedrijven onmogelijk om een vergunning te verkrijgen. Dit vormt een groot knelpunt voor de ontwikkeling van IPM en LPM, voor zittende bedrijven die vanwege de lage uitstoot tot voor kort geen vergunning nodig hadden en voor zittende bedrijven die willen uitbreiden. Het havenbedrijf onderhoudt hierover nauw contact met de provincie. De problematiek rond netcapaciteit zal pas zijn opgelost op het moment dat een extra 380KV station + 150 KV station gerealiseerd is.

Prestaties

	2024	2025	2026	2027
• Afspraken over governance Stedelijke regio's SRBT (Breda-Tilburg) en West-Brabant West (WBW), inclusief eventuele overdracht werkzaamheden van de RWB aan de stedelijke regio's	■			
• Opleveren resultaten integrale Ontwerptafel Moerdijk met Rijk, provincie en regio	■			
• Evaluatie kredietovereenkomst GR Havenschap Moerdijk	■			
• Interne Baan LPM operationeel	■			
• Moerdijk Meer Mogelijk (Afhankelijk van stikstofdossier):				
- Start realisatie havenontwikkeling Waterfront Moerdijk	■			
- Realisatie projectonderdeel dijkaanpak Waterfront Moerdijk	■			
• LPM fase 1-4: afhankelijk van oplossing stikstofproblematiek – realisatie en oplevering 2025-2027		■	■	■
• Moerdijk Meer Mogelijk:				
- Oplevering project Noordelijke randweg Zevenbergen				■
- Oplevering Waterfront		■	■	■

THEMA VITALE CENTRA

Ambitie

We hebben 'vitale centra' in de kernen Zevenbergen, Fijnaart, Klundert en Willemstad, voor (toekomstige) inwoners van de gemeente Moerdijk en voor bezoekers (recreatief en zakelijk). De omliggende kleinere kernen hebben baat bij dit bereikbare voorzieningenaanbod, waarmee vitale centra een impuls geven aan de leefbaarheid van Moerdijk als geheel.

Strategisch doel

- Zevenbergen, Fijnaart, Klundert en Willemstad hebben een bereikbaar, compact winkelhart dat uitnodigt als ontmoetingsplaats, met een aantrekkelijk aanbod van detailhandel, horeca, culturele en recreatieve functies en evenementen

Effectindicatoren

- Ontwikkeling leegstand (in verkooppunten en m2 winkelverkoopvloeroppervlak (wvo)) per vitaal centrumgebied
- Ontwikkeling aantal commerciële verkooppunten (detailhandel, horeca en dienstverlening) per vitaal centrumgebied
- Ontwikkeling omvang commercieel aanbod (detailhandel, horeca en dienstverlening) in m2 wvo per vitaal centrumgebied
- Meer bezoekers.
- Langere verblijfsduur bezoekers.
- Meer bestedingen.
- Meer koopkrachtbinding.
- Verhogen waardering inwoners.
- Verhoging waardering ondernemers.

Nieuwe ontwikkelingen

Communicatieplan in vitale centra

In deze begroting is een jaarlijks werkbudget opgenomen van € 25.000, onder meer om te kunnen investeren in een jaarlijkse campagne rondom Vitale Centra. Dit kan ingezet worden voor videomateriaal, maar ook voor het maken van beeldmateriaal bij de aanleg en realisatie van projecten in het kader van vitale centra.

Dashboard vitale centra

Het strategisch doel is vertaald naar resultaten die we willen bereiken voor de vier vitale centra in Moerdijk. De meetmomenten zullen altijd in Q4 van het betreffende jaar zijn en vervolgens zal hierover gerapporteerd worden in Q1 in het jaar erop.

Ontwikkeling ondernemersfondsen
Voor de samenwerking is een convenant gesloten met de 3 ondernemersverenigingen dat een looptijd heeft van 1 januari 2020 tot en met 1 januari 2024. In het samenwerkingsconvenant is opgenomen om in 2023 de samenwerking te evalueren en aan de hand van de uitkomsten van deze evaluatie te bepalen of en op welke wijze de ondernemersfondsen doorgang vinden.

Vooruitlopend op deze uitkomsten heeft het college in mei 2023 besloten het huidige samenwerkingsconvenant met één jaar te verlengen tot en met 31 december 2024. Dit geeft zowel de ondernemersverenigingen als de gemeente de ruimte om in 2024 de nieuwe afspraken met elkaar af te stemmen en vast te stellen. Voor deze verlenging is voor 2024 eenmalig € 65.000 opgenomen.

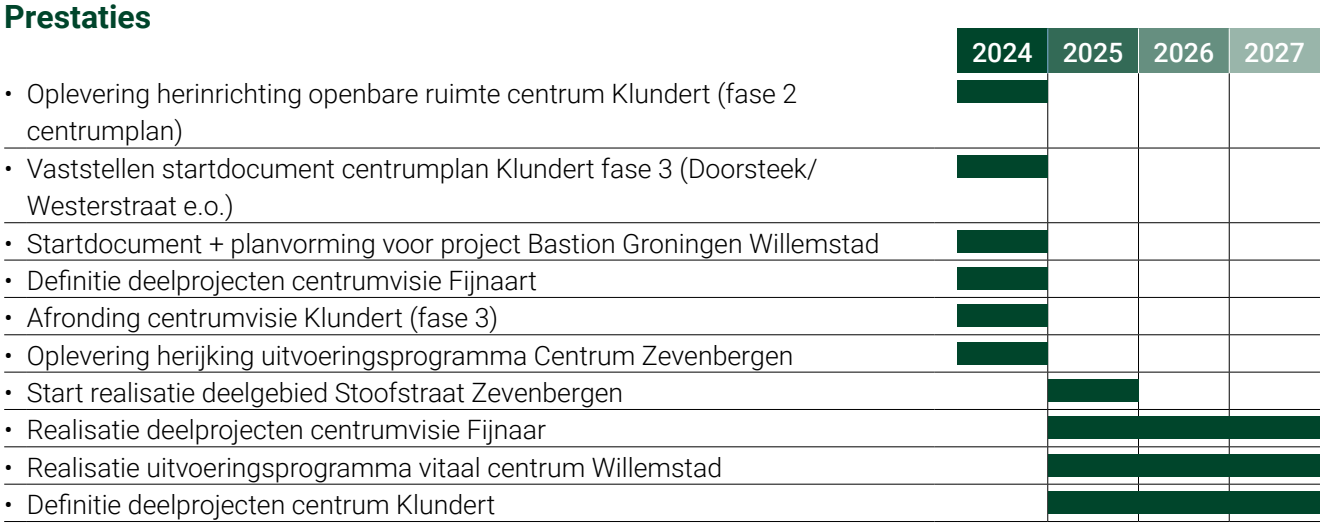
Randvoorwaarden

Deze ambitie vergt een focus op de genoemde vier kernen, met aandacht voor behoud van bestaande voorzieningen in de kleinere kernen. Het realiseren van vitaliteit vraagt om betrokkenheid van ondernemers, maatschappelijke organisaties en inwoners.

Risico's

Vanuit Vitale Centra worden diverse ingrepen beoogd waarvoor ook investeringen door marktpartijen nodig zullen zijn. Het is zaak om partijen te verbinden aan onze doelen en te bezien tot welke afspraken voor het realiseren van projecten gekomen kan worden.

Prestaties

Voor alle projecten in Moerdijk kan op https://www.moerdijk.nl/projecten meer actuele informatie over stand van zaken en voortgang gevonden worden.

THEMA TOERISME

Ambitie
We willen de toeristische potentie van onze kernen benutten om meer bezoekers aan te trekken en hen meer van onze gemeente te laten zien. We willen dat het ontwikkelen van onze toeristische potentie positieve spin-off genereert voor lokale ondernemers en dat ook onze eigen inwoners profijt hebben van een breder aanbod van toeristische voorzieningen.

Strategisch doel
- Het gemeentelijk aandeel in het toeristisch product Moerdijk is en blijft op orde.
- Ondernemers versterken en dragen bij aan de doorontwikkeling van het toeristisch product Moerdijk.
- We brengen samen met ondernemers het toeristisch product Moerdijk op een effectieve en inspirerende manier onder de aandacht van inwoners en bezoekers.

Effectindicatoren
We zetten in op een (regionale) toeristische monitor waarbij inzicht wordt gegeven in een aantal belangrijke bezoekersstromen voor recreatie en toerisme. Door deze monitor om het jaar te herhalen, krijgen we een beter inzicht in de effecten van onze ontwikkelingen.

Daarnaast monitoren we:
- Aantal passagiers vaarverbindingen
- Aantal bezoekers Mauritshuis
- Aantal bezoekers toeristische website

Nieuwe ontwikkelingen
Verhoging budget samenwerking
Voor het toeristisch budget is een budgetwijziging doorgevoerd. Door de algehele prijsstijgingen worden de bijdrages aan samenwerkingsverbanden en waterverbindingen verhoogd.
Ook wordt uitgegaan van een continuering van de Waterpoort samenwerking in de periode 2024-2027.
Er is een inschatting gemaakt van de stijging van deze kosten, maar door een veranderde organisatorische en financiële inzet vanuit de provincie is hier mogelijk meer budget voor nodig.

Daarnaast is in 2023 een nieuwe samenwerking gestart door het participeren van de Hoeksche Waard en Goeree-Overflakkee in de Alliantie Zuiderwaterlinie. Ook op Stelling van Willemstad niveau gaan we de samenwerking versterken en de stelling beter bereikbaar, zichtbaar en beleefbaar maken. Hier stellen we een gezamenlijk jaarprogramma voor op.
Als laatste wordt ingezet op een regionale promotiestrategie om de ontbrekende laag tussen lokale en provinciale promotie in te kunnen vullen en op die manier bezoekers beter te bereiken.

Realisatie permanente steiger Fort Sabina
Sinds een aantal jaar wordt de aanmeerplek net voor (gezien vanaf het Volkerak Zoommeer) de Volkeraksluizen (ter hoogte van Fort Sabina) gebruikt om de Waterpoortpont aan te meren. Rijkswaterstaat heeft ingestemd om als pilot te kijken of er behoefte is aan een aanmeerlocatie voor veren/rondvaartboot op deze locatie. Rijkswaterstaat heeft aangegeven deze pilotstatus om te willen zetten in een permanente afmeermogelijkheid, in de nabijheid van de huidige locatie. Voor de realisatie van deze voorziening is een bedrag van € 190.000 in deze begroting opgenomen.

Randvoorwaarden
Er moet sprake zijn van een gebalanceerde toeristische ontwikkeling in relatie tot het wonen in een kern. In het bijzonder voor Willemstad verdient dit de aandacht.

Risico's
Bij het doorontwikkelen van het toeristisch product Moerdijk versterken we de verbinding met lokale en regionale partners. Hierdoor zijn we nog steeds zelf aan zet, maar stellen we ons ook afhankelijker op naar derden. Dit kan versterkend werken voor de sector, maar brengt ook risico's met zich mee. Door samenwerkingen te intensiveren zijn we ook meer afhankelijk van onze partners in realisatie, planning en financiën. Een voorbeeld van deze afhankelijkheid is het operationeel hebben en houden van de beoogde waterverbindingen.

Prestaties

	2024	2025	2026	2027
• Toeristische monitor is gereed	■			
• Het openbaar gebied rondom de Stenen Poppen in Klundert is ingericht	■			
• Werkprogramma Stelling van Willemstad is opgesteld, inclusief vaarverbindingen	■			
• Ontwikkeling permanente steiger nabij Fort Sabina is gestart	■			
• Gevelrestauratie Fort Sabina is afgerond	■			
• Realisatie invulling botenloods Fort Sabina is gestart	■			
• Toeristisch bebordingsplan Willemstad en omgeving is gerealiseerd	■			
• Evaluatie werkwijze versterken toeristisch product Moerdijk i.s.m. ondernemers	■			
• Verkenning mogelijkheden regionale promotiestrategie is uitgevoerd	■			
• Aanbesteding voor een nieuwe exploitant Fort de Hel is opgestart	■			
• Cultureel beleid, inclusief monumentaal erfgoed, is vastgesteld	■			
• Realisatie permanente steiger nabij Fort Sabina		■		
• Verkenning doortrekken Roode Vaart			■	

THEMA ARBEIDSMARKT

Ambitie

Door onze economische positie ontstaat werkgelegenheid voor onze eigen inwoners en voor de regio. We willen de kansen die door deze werkgelegenheid ontstaan benutten voor een inclusieve arbeidsmarkt (met een arbeidsplaats voor iedereen die kan werken) en het aantrekken van nieuwe inwoners. Daarnaast zien we dat de arbeidsmarkt één van de belangrijkste vestigingsfactoren is van het moment. Als gemeente willen we bijdragen aan een gezonde arbeidsmarkt met voldoende en goed geschoold personeel voor ons bedrijfsleven. Het is dan wel belangrijk dat we goed inzicht hebben in de huidige arbeidsvraag en de vraag van de toekomst. Zo kunnen we inspelen op de krapte en overige ontwikkelingen op de arbeidsmarkt (waaronder digitalisering).

Strategisch doel

- Er is voldoende en goed gekwalificeerd personeel voor nieuwe en bestaande bedrijven

Effectindicatoren

- Aantal openstaande vacatures naar beroepsklasse in West-Brabant
- Opleidingsniveau beroepsbevolking gemeente Moerdijk
- Inwoners naar leeftijd in gemeente Moerdijk
- Verdeling arbeidsmarktdeelname gemeente Moerdijk

Nieuwe ontwikkelingen

De transitieopgaven waar bedrijven voor staan spelen ook voor de arbeidsmarkt in Moerdijk een grote rol. Om personeel voor te bereiden op de nieuwe banen zal de Hybride Leeromgeving verbreed worden naar logistiek en de banen van de toekomst.

Huisvesting arbeidsmigranten

Voor het project om te komen tot kwalitatief goede huisvesting voor arbeidsmigranten is ook in 2024 nog budget nodig. Vanaf 2024 zullen de huisvestingsprojecten gerealiseerd worden, en kan als vervolgstap de handhaving op de illegale situaties worden opgestart. Kamergewijze bewoning van gewone woningen is namelijk niet toegestaan omdat dit vaak zorgt voor ongewenste situaties voor de arbeidsmigranten, voor omwonenden en doordat de woningen voor gewone huishoudens niet meer beschikbaar zijn. We zullen daartoe niet (zoals eerder beoogd) aansluiten op het LSI handhavingstraject vanuit de VNG, maar een gemeentelijke aanpak opzetten.

Randvoorwaarden

- Deelname bedrijfsleven aan projectmatige inzet op arbeidsmarkt. We hebben het bedrijfsleven hard nodig om een succes te maken van onze projecten. Als gemeente kunnen we bedrijven niet dwingen mee te doen, maar we kunnen wel de drempel zo laag mogelijk leggen om in te stappen.
- Bereidheid van het onderwijs om mee te investeren in een duurzame relatie met Moerdijk.
- Voor een gezonde arbeidsmarktpositie zullen bedrijven bereikbaar moeten zijn voor arbeidspotentieel. Binnen de Triple Helix samenwerking zal er gewerkt moeten worden aan het mobiliteitsvraagstuk.

Risico's

De arbeidsmarkt heeft impact op het vestigingsklimaat van Moerdijk. Het is daarom belangrijk om vraag en aanbod op elkaar af te stemmen. De tekorten aan personeel vragen om een creatieve benadering vanuit het bedrijfsleven t.o.v. arbeidspotentieel.

Logistiek is niet langer de topsector waarbij de arbeidsmarktfocus ligt. De duurzame economie zorgt voor nieuwe banen, breder dan logistiek.

Prestaties

	2024	2025	2026	2027
• Ontwikkelen van projectportfolio arbeidsmarkt (inclusief de ontwikkeling van een hybride leeromgeving logistiek, de sustainable learning community met Avans en ontwikkelprojecten op gebied van robotisering & digitalisering)	■			
• Start realisatie van een aantal grootschalige huisvestingscomplexen voor arbeidsmigranten	■			
• Doorontwikkeling + handhaving nachtregister waarin bezoekers en arbeidsmigranten die korter dan 4 maanden in de gemeente verblijven worden geregistreerd. Dit register vormt de grondslag voor het innen van toeristenbelasting van personen die in de gemeente verblijven en niet staan ingeschreven in de BRP	■			
• 2e fase Hybride Leeromgeving (HLO)	■			
• Oplevering huisvestingscomplexen arbeidsmigranten		■		
• Realisatie portfolio arbeidsmarkt		■		
• Arbeidsmigratie: handhaving op illegale huisvestingssituaties	■	■		

THEMA VESTIGINGSKLIMAAT

Ambitie

Een aantrekkelijk vestigingsklimaat is van groot belang om onze bovenregionale economische positie te behouden en te versterken en in te zetten ter verbetering van de leefbaarheid in Moerdijk. De komende jaren zetten we ons actief in om te komen tot toekomstbestendige bedrijventerreinen met efficiënt ruimtegebruik en voldoende ontwikkelruimte die op een toegankelijke en duurzame en manier te bereiken zijn. Zowel voor personenvervoer als voor goederenvervoer. Daarnaast bieden we goede ondernemersdienstverlening (online en offline) waarbij we gericht verbinden op het realiseren van economische en maatschappelijke meerwaarde.

Strategisch doel

- We beschikken over schone, veilige en duurzame bedrijventerreinen met voldoende ruimte voor ontwikkeling
- Onze bedrijventerreinen zijn goed en op een duurzame wijze te bereiken voor zowel het personenvervoer (fiets, deelmobiliteit en auto) als het goederenvervoer (spoor, buis, water en weg)
- We faciliteren ondernemers in aansluiting op hun behoeften en stimuleren het realiseren van economische en maatschappelijke meerwaarde en samenwerking tussen ondernemers onderling

Effectindicatoren

- Uitgegeven hectares bedrijventerrein (meerjarig perspectief)
- Nog uitgeefbare hectares bedrijventerrein
- Ontwikkelingen aantal bedrijfsvestigingen
- Engagement rate versus benchmark (online betrokkenheid van volgers t.o.v. gemiddeld bij gemeenten) social: doorlikken op links social media
- Ontwikkeling van het aantal volgers Facebook – LinkedIn-gemeente
- Ontwikkeling online bereik van de doelgroep lokale ondernemers

Nieuwe ontwikkelingen

Landbouwtransitie

In verlengde van het beleid vanuit het rijk en de provincie zal de landbouwtransitie de komende jaren tot grote veranderingen gaan leiden. Dit heeft veel gevolgen voor de agrarische ondernemers bij wie momenteel veel onzekerheid heerst. Momenteel is nog onduidelijk hoe de beoogde aanpak praktisch vorm krijgt, wie wat doet en wat de rol van de gemeente is en wordt. Om aan deze grote opgave goede invulling te kunnen geven is door de gemeente Moerdijk in 2023 een coördinator buitengebied aangesteld, voor een periode van ten minste 3 jaar. Hiertoe is in deze begroting € 102.000 opgenomen voor de jaren 2024 en 2025, en € 41.000 voor 2026.

Randvoorwaarden

Een aantrekkelijk vestigingsklimaat creëren we niet alleen. Dit is het product van samenwerking met het bedrijfsleven, onderwijs, inwoners en regionale partners. Met onze acquisitie zoeken we naar bedrijven die een toegevoegde waarde bieden voor onze gemeente en de regio.

Goede bereikbaarheid is een randvoorwaarde voor een goed vestigingsklimaat.

Een goed functionerende arbeidsmarkt waar vraag en aanbod op elkaar aansluiten is een randvoorwaarde voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Bedrijven hebben hier d.m.v. samenwerking invloed op door hun rol te pakken om arbeidspotentieel op te leiden.

Risico's

De schaarste op het elektriciteitsnet en de stikstofproblematiek vormen een belemmering voor de nieuwvestiging van bedrijven en de doorontwikkeling en verduurzaming van zittende bedrijven.

De bereikbaarheid van onze gemeente en ons haven- en industrieterrein staat de komende jaren onder druk. Een aantal grote civieltechnische kunstwerken zijn uit dezelfde bouwperiode als de Haringvlietbrug en gaan achtereenvolgens om onderhoud vragen. Denk aan Brienenoordbrug (2026-2028), het vaste deel van de Haringvlietbrug en de Moerdijkbrug (na 2030). Daarnaast wordt de komende jaren de A27 verbreed en knooppunt Hooipolder aangepakt. Door de ervaringen die we hebben als gevolg van de renovatie van het bewegende deel van de Haringvlietbrug in de zomer van 2023, kunnen we nu wel stellen dat dit gaat zorgen voor overlast in onze gemeente.

Prestaties

	2024	2025	2026	2027
• Regionale verkenning mogelijkheden uitplaatsen spooremplacement Roosendaal	■			
• Optimalisatie van het gebruik van het CRM-systeem ten behoeve van verbetering van communicatie richting ondernemers.	■			
• Het opleveren van een nieuw accountplan door de accountmanager bedrijven.	■			
• Afspraken met Provincie over opwaardering buslijn 119 Breda-Zevenbergen tot HOV-verbinding			■	
• Start uitgifte fase 1 bedrijventerreinen ontwikkeling Zevenbergen Noord			■	
• Start uitgifte bedrijventerrein Bedrijvenpoort West-Brabant (nabij station Lage Zwaluwe)				■
• Aanbieden deelmobiliteit op station Lage Zwaluwe, gekoppeld aan ontwikkeling bedrijventerreinen Bedrijvenpoort West-Brabant en het realiseren van LPM				■
• Opwaardering fietsroute Breda- Prinsenbeek-Zevenbergen door Provincie Noord-Brabant		■		

THEMA VEILIGHEID

Ambitie

We willen criminaliteit en overlast in de verschillende kernen tegengaan en daarnaast de veiligheid van en voor inwoners versterken. We willen een extra slag maken op het gebied van fysieke veiligheid en ondermijnende criminaliteit, waarbij we de regierol van en de positie in het veiligheidsnetwerk van de gemeente versterken.

Strategisch doel

- We bestrijden integraal veiligheidsrisico's en georganiseerde criminaliteit.

Effectindicatoren

In programma 2 onder thema Veilige Buurt zijn indicatoren voor veiligheid opgenomen. Op het vlak van fysieke veiligheid en aanpak ondermijning zijn tot op heden geen effectindicatoren vastgesteld.

Nieuwe ontwikkelingen

Programma Veiligheid
Met de invulling van vacante posities op fysieke veiligheid en ondermijning in Q2-2023 en het nieuw 'Integraal Veiligheidsplan District de Markiezaten 23-26' werken we in 2023 toe naar een nieuw programma Veiligheid. In dit programma werken we jaarplannen uit op basis van het Integraal Veiligheidsplan en worden realistische en meerjarige prestaties geprogrammeerd. Daarmee was 2023 een overgangsjaar.

Brandveiligheid industrieterrein Koekoeksedijk
Op basis van een adviesrapport van Brandweer Midden- en West-Brabant m.b.t. brandveiligheid en bereikbaarheid van industrieterrein Koekoeksedijk en de ontwikkelingen in dit gebied met de realisatie van de rondweg volgt in 2024 een voorstel m.b.t. aanvullend te nemen veiligheidsmaatregelen.

Randvoorwaarden

De aanwezigheid van de vierde zeehaven van Nederland in onze gemeente en ons uitgestrekte buitengebied met agrarische bebouwing en recreatieterreinen hebben aantrekkingskracht op criminele ondernemers. De integrale aanpak van veiligheid en samenwerking met de vele ketenpartners is daarom van groot belang. Het is ook de komende bestuursperiode nodig om hierin te blijven investeren. Op basis van het nieuwe programma Veiligheid wordt duidelijk of aanvullende middelen noodzakelijk zijn.

Risico's

Prestaties kunnen mogelijk niet tijdig behaald worden indien er onverhoopte incidenten/ crises plaatsvinden met een langdurige nasleep.

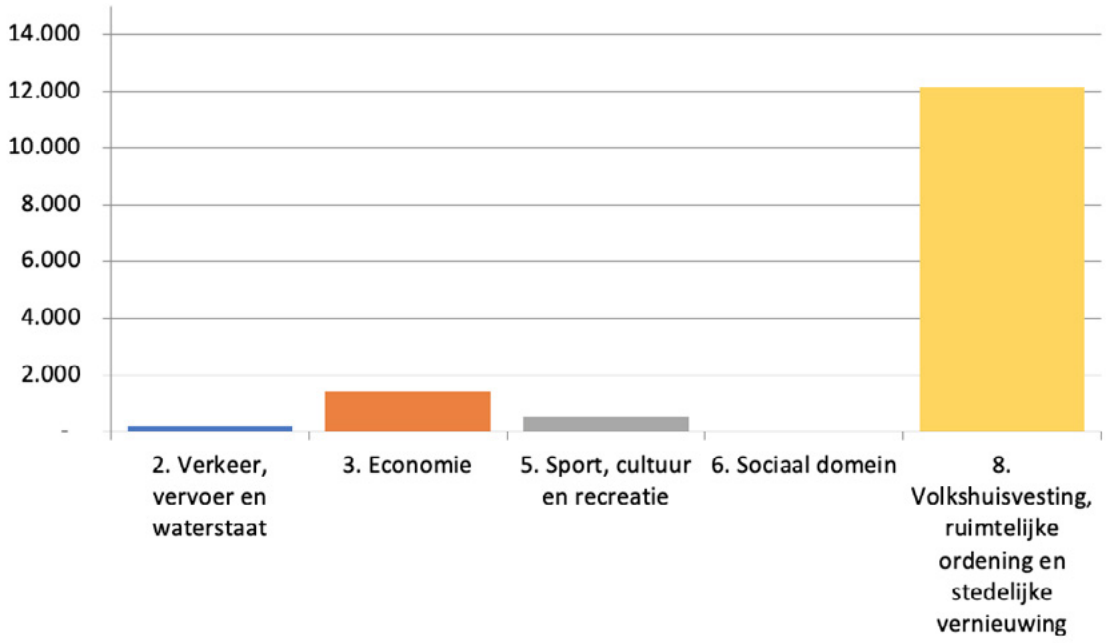
Prestaties

	2024	2025	2026	2027
• Nieuw op te zetten programma Veiligheid opnemen in Uitvoeringsprogramma VVTH 2024	■			
• Afronden conversie Register Risicosituaties Gevaarlijke Stoffen (RRGS) naar Register Externe Veiligheidsrisico's (REV) in samenwerking met Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)	■			
• Doorontwikkeling haven veiligheidsstrategie in samenhang met de uitrol van maatregelen in de Mainport aanpak Zeehavens Zeeland-West Brabant	■			
• Doorontwikkeling crisisorganisatie bevolkingszorg gereed	■			
• Uitvoering geven aan een multidisciplinaire crisis oefening	■			
• Het nieuw op te zetten programma Veiligheid wordt eind 2023 opgeleverd. Op basis daarvan worden realistische en meerjarige prestaties geprogrammeerd.		■	■	■

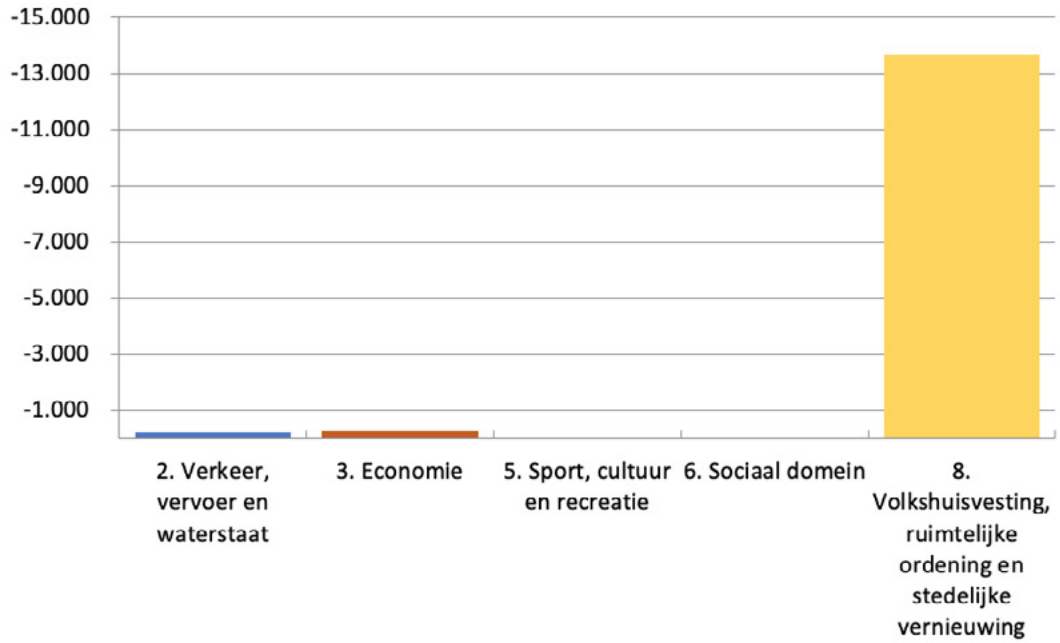
LASTEN EN BATEN 2024

bedragen x € 1.000

LASTEN: € 14.313

BATEN € 14.213

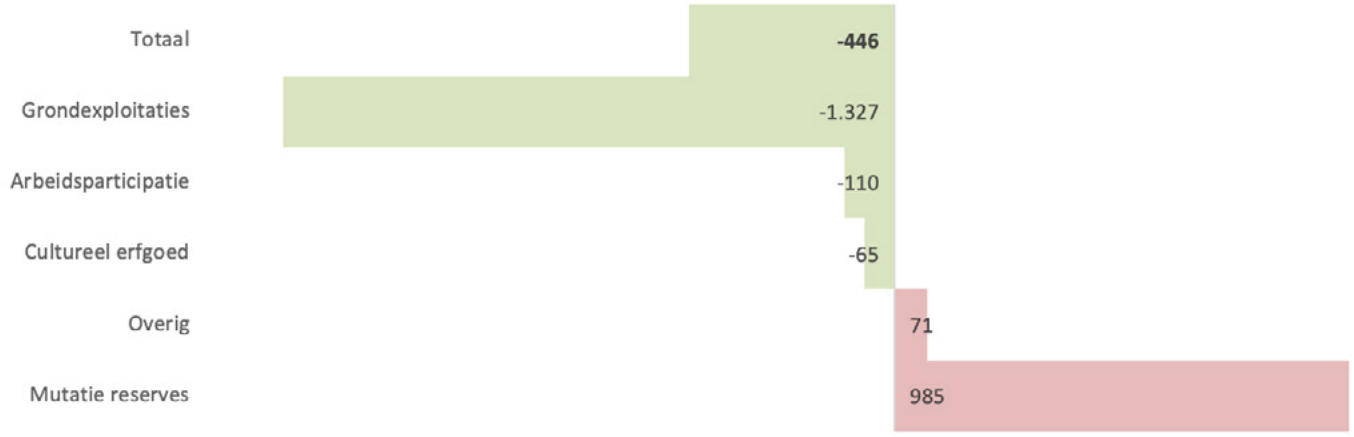
OVERZICHT TAAKVELDEN

Taakveld (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023			Begroting 2024			Meerjarenbegroting		
	Lasten 2023	Baten 2023	Saldo 2023	Lasten 2024	Baten 2024	Saldo 2024	Saldo 2025	Saldo 2026	Saldo 2027
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	**208**	**-252**	**-44**	**206**	**-237**	**-31**	**11**	**113**	**110**
2.3 Recreatieve havens	111	-205	-94	110	-205	-95	-104	-105	-106
2.4 Economische havens en waterwegen	97	-47	50	96	-32	64	115	218	216
3. Economie	**1.501**	**-365**	**1.136**	**1.413**	**-271**	**1.142**	**1.260**	**1.233**	**1.231**
3.1 Economische ontwikkeling	956	-105	851	754	-	754	744	718	718
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	17	-	17	34	-	34	169	168	166
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	196	-30	166	207	-33	174	174	174	174
3.4 Economische promotie	**332**	**-230**	**102**	**418**	**-238**	**180**	**173**	**173**	**173**
5. Sport, cultuur en recreatie	594	-15	579	533	-19	514	648	642	640
5.4 Musea	30	-	30	31	-	31	31	31	31
5.5 Cultureel erfgoed	564	-15	549	502	-19	483	617	611	609
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie			**-**			**-**			
6. Sociaal domein	1.642	-1.468	174	37	-5	32	32	32	32
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	52	-5	47	19	-5	14	14	14	14
6.5 Arbeidsparticipatie	1.590	-1.463	127	18	-	18	18	18	18
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	**12.211**	**-12.525**	**-314**	**12.124**	**-13.681**	**-1.557**	**-555**	**529**	**526**
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	12.211	-12.525	-314	12.124	-13.681	-1.557	-555	529	526
Saldo baten en lasten voor bestemming	**16.156**	**-14.625**	**1.531**	**14.313**	**-14.213**	**100**	**1.396**	**2.549**	**2.539**
0.10 Mutaties reserves	1.941	-847	1.094	2.171	-92	2.079	-107	-107	-107
Resultaat na bestemming	**18.097**	**-15.472**	**2.625**	**16.484**	**-14.305**	**2.179**	**1.289**	**2.442**	**2.432**

ANALYSE PROGRAMMA 3

Baten en Lasten Programma 3	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
(Cijfers x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Totaal Lasten	28.927	16.156	14.313	22.426	18.225	3.118
Totaal Baten	-13.831	-14.625	-14.213	-21.030	-15.675	-579
Resultaat voor bestemming	15.096	1.531	100	1.396	2.549	2.540
Storting in reserves	746	1.941	2.171	0	0	0
Onttrekking aan reserves	-10.151	-847	-92	-107	-107	-107
Resultaat na bestemming	5.691	2.625	2.179	1.289	2.442	2.432
Verschil t.o.v. 2023			-446			

Samenvatting verschillen t.o.v. 2023

Het verschil op programma 3 tussen het begrote resultaat (na bestemming) in 2024 ten opzichte van 2023 bedraagt € 446.000 voordelig. Ten opzichte van de totale lasten binnen dit programma is dat een afwijking van ca. 3%.

Ten opzichte van 2023 zijn de totale lasten binnen dit programma met ca. € 1,9 miljoen gedaald terwijl de opbrengsten met ca. € 0,4 miljoen zijn gedaald. Verder wordt per saldo ca. € 1 miljoen meer in de reserves gestort. De positieve ontwikkeling van het saldo van baten en lasten is voornamelijk het gevolg van positieve ontwikkelingen binnen de grondexploitaties. De per saldo hogere storting in de reserves is voornamelijk het gevolg van het besluit om in 2024 € 2 miljoen (€ 1 miljoen meer dan in 2023) te storten in de reserve strategische verwerving onroerend goed.

Nadere toelichting verschillen

In onderstaand overzicht is een toelichting opgenomen van de belangrijkste verschillen, waarbij:
- In de kolom V/N is aangegeven of het een voordeel of een nadeel betreft;
- In de kolom % de relatieve afwijking ten opzichte van de omvang van het betreffende budget in 2023 is weergegeven.

Onderwerp	Bedrag	%	V/N	Toelichting
Grondexploitaties	-1.327	-11%	V	In 2024 moet (op basis van wetgeving) rekening worden gehouden met een hogere tussentijdse winstneming voor de grondexploitaties Stoofstraat Zevenbergen (€ 871.000 V) en Waterwijk (€ 823.000 V). Verder kan de Sporenbergstraat naar verwachting in 2024 afgesloten worden met een positief eindresultaat (€ 85.000 V). De grondexploitatie Dorpshart wordt naar verwachting ook in 2024 afgesloten. Doordat voor het verwachte negatieve eindresultaat van ca. € 2,3 miljoen in voorgaande jaren een verliesvoorziening is getroffen, heeft dit per saldo geen effect meer op het begrotingsresultaat. Tot slot worden ten opzichte van 2023 lagere bijdragen van ontwikkelaars verwacht t.b.v. de reserves Ruimtelijke ontwikkeling en Bovenwijkse voorzieningen (603.000 N) en zijn er diverse kleinere voor-en nadelen ontstaan (€ 151.000 V). Hierbij moet worden opgemerkt dat het resultaat van de grondexploitaties in een bepaald jaar niet altijd een accuraat beeld geeft van de totale winstgevendheid van een grondexploitatie over de volledige looptijd. Tussentijdse winstnemingen hebben bijvoorbeeld een effect op het huidige jaar, maar dat hoeft niet te betekenen dat de totale resultaten daarmee ook direct wijzigen. Voor een nader inzicht in de totale (verwachte) resultaten per grondexploitatie wordt daarom verwezen naar de paragraaf grondbeleid.
Arbeidsparticipatie	-110	-100%	V	Ten opzichte van 2023 vallen de lasten lager uit doordat in dat jaar incidenteel budget beschikbaar is gesteld t.b.v. de integrale aanpak van arbeidsmigratie.
Cultureel erfgoed	-65	-12%	V	Ten opzichte van 2023 vallen de lasten lager uit doordat in dat jaar incidentele budgetten beschikbaar zijn gesteld t.b.v. de inspectie van monumentale objecten (€ 25.000) en het opstellen van een ontwikkelplan (€ 20.000) en aanschaf van inventaris (€ 20.000) voor Fort de Hel.
Mutatie reserves	985	51%	N	In 2024 wordt per saldo meer in de reserves gestort. Dit is voornamelijk het gevolg van een hogere storting in de reserve strategische verwerving onroerend goed. Bij de vaststelling van de begroting 2023 is besloten om deze reserve vanuit de exploitatie te voeden met een bedrag van € 1 miljoen in 2023 en € 2 miljoen in 2024. Verder wordt ten opzichte van 2023 minder in de reserves bovenwijks en ruimtelijke ontwikkeling gestort en minder uit de algemene reserve onttrokken.
Overig	71	-	N	Diverse kleinere verschillen (< € 50.000).
Totaal	**-446**	**-3%**	**V**	

VERBONDEN PARTIJEN

Aan de realisatie van de doelstellingen “Economie als versneller voor een vitaal Moerdijk” leveren de volgende verbonden partijen een bijdrage:

- Havenschap Moerdijk
- Werkvoorzieningsschap West Noord-Brabant (WVS-groep)
- Werkplein Hart van West-Brabant
- NV REWIN West-Brabant
- NV Havenbedrijf Moerdijk

Voor een gedetailleerd overzicht verwijzen wij naar de paragraaf ‘Verbonden Partijen’.

Ondersteuning voor mensen die het écht nodig hebben

Ambitie

Gemeente Moerdijk staat voor goede, betaalbare en beschikbare zorg en ondersteuning voor de kinderen, jongeren, volwassenen en senioren die het écht nodig hebben. Soms is dat een duwtje in de rug, soms intensieve hulp. Wij bieden onze inwoners hulp op de tien leefgebieden: opvoeden en opgroeien, onderwijs, fysieke en mentale gezondheid, werk, veiligheid, dagelijks leven, financiën, wonen, mobiliteit en sociale participatie. Gemeente Moerdijk wil een inclusieve gemeente zijn waar iedereen mee kan doen, ongeacht culturele achtergrond, gender, leeftijd of beperkingen.

Het vertrekpunt bij onze ondersteuning is altijd 'licht waar mogelijk, zwaar waar nodig'. Dit om mensen de best passende zorg en ondersteuning te kunnen bieden. Preventie is noodzakelijk om deze hulp en ondersteuning te kunnen blijven bieden en heeft dan ook onze prioriteit. Preventie is tweeledig. Enerzijds gaat het over het voorkomen (van erger). Anderzijds gaat het om het bevorderen van kansen zodat een inwoner zo veel mogelijk op eigen kracht kan voorzien in de bestaanscondities.
Op grond van de uitgangspunten en alle inzichten en kansen zoals geformuleerd in de Scan Mens en Maatschappij, bouwen we in 2024 verder aan de doorontwikkeling van het Sociaal Domein. Naast preventie zijn integraliteit, vindbaarheid, een stevige sociale basis en zoveel mogelijk het 'normale' leven sleutelwoorden.
We richten ons op een leefomgeving waarin jongeren veilig, kansrijk en gezond kunnen opgroeien en waar volwassenen prettig kunnen leven en werken. Met een sterke sociale basis waarin betrokken samenwerkingspartners hun eigen verantwoordelijkheid nemen in het bieden van zorg en ondersteuning en waar ook een stevig informeel netwerk is. Daarnaast hebben al deze partijen een belangrijke verwijs- en signaalfunctie. Als gemeente ondersteunen wij hen hierbij. We willen ervoor zorgen dat hulp en ondersteuning door de gemeente en de verschillende samenwerkingspartners duidelijk vindbaar, toegankelijk en bereikbaar is. De zorg en ondersteuning die we als gemeente bieden binnen de tien leefgebieden is op elkaar afgestemd en gericht op het verbeteren van de bestaanscondities van onze inwoners.

Bij de doorontwikkeling gebruiken we de 9 uitgangspunten uit de scan die door de raad zijn vastgesteld.

1. Eigen kracht en eigen verantwoordelijkheid (wat heeft iemand werkelijk nodig, wat kan iemand zelf)
2. Normaliseren (is elke afwijking een probleem of hoort het bij gewoon opgroeien en leven)
3. Re-ablement: gericht ondersteunen van het weer (deels) zelf oplossen en weer (deels) voor zichzelf zorgen
4. Normeren (begrenzen van een zorgtraject, met welke resultaten zijn we tevreden?)
5. Verdieping op de (afwijkende) cijfers naar o.a. leefstijl
6. Investeren in preventie
7. Investeren in samenwerking met maatschappelijke partners om dezelfde koers te varen
8. Eén gezin, één plan, één regisseur: ondersteuning zoveel mogelijk in samenhang aanbieden
9. Administratieve lasten zoveel mogelijk verminderen.

Stand van zaken Taakstelling Scan Mens en Maatschappij

Bij de vaststelling van het 'Keuzedocument' bij de begroting 2021 was een taakstelling opgenomen van € 1,7 miljoen voor het domein Mens en Maatschappij. Peildatum voor deze taakstelling was 1 januari 2021. Het totale budget voor het sociaal domein had op dat moment een omvang van € 34,56 miljoen. De taakstelling was verdeeld over de jaren 2021, 2022, 2023 en 2024.

Voor de jaren 2021 tot en met 2023 zijn maatregelen genomen die samen € 1.529.000 hebben opgebracht. Vanuit een inhoudelijke analyse van het sociaal domein

zijn diverse andere keuzes gemaakt. Op basis van de negen hierboven genoemde uitgangspunten. Met name het aanbieden van 'lichtere' producten binnen de Wmo, in het belang van de cliënt, heeft tot forse besparingen geleid. Voor het jaar 2024 resteert nog een bedrag van € 171.000.

Eerder is aan de raad voorgesteld om te korten op inkomensvoorzieningen en mantelzorgwaardering en leges te heffen op de gehandicaptenparkeerkaart (totaal € 70.000). De raad heeft hier niet mee ingestemd.
Om het nog resterende bedrag van € 171.000 in 2024 te realiseren zijn echter maatregelen van dien aard nodig, evenals het korten op preventie en meedoen aan het 'gewone leven'. Denk bijvoorbeeld aan subsidies aan verenigingen, bibliotheek, inzet jongerenwerk etc. Inzetten op preventie en meedoen is echter juist de richting die we meer op willen gaan. Ten eerste in het belang van de inwoners en ten tweede om de zorg en hulp betaalbaar te houden en voldoende personeel beschikbaar te houden voor de mensen die het écht nodig hebben. De bedoeling is zorg en hulp zo beperkt mogelijk te houden.

De inhoudelijke aanpak van de Scan heeft tot een omslag van denken geleid in het sociaal domein. Duidelijk opdrachtgever/opdrachtnemerschap; kansen benoemd om het werk van de gemeente beter af te bakenen en tegelijkertijd beter samen te werken met de maatschappelijke partners zoals onderwijs, GGD, Woonkwartier en huisartsen; duidelijker werken vanuit de bedoeling en de specifieke problematiek; meer focus op de sociale kant van het gebiedsgericht werken, meer gebruik van data etc.

Alle kansen en inzichten zijn opgetekend in Scan deel II en deel III. Deze zijn gaandeweg al opgepakt maar zullen juist in de doorontwikkeling worden verzilverd, met zowel kwalitatieve als kwalitatieve winst als gevolg.
Maatregelen vragen ook tijd
Met het formeel afronden van de Scan (deel III is in het najaar gepresenteerd), is de ontwikkeling niet ten einde. De komende jaren zetten we in op de doorontwikkeling van het Sociaal domein. In de aanbiedingsnota bij de Begroting doen wij een voorstel hoe met de resterende taakstelling om te gaan.

Prioriteit 2024 Sociaal domein breed

Voor 2024 is de eerste prioriteit de basisdienstverlening op peil houden: met voldoende en kwalitatief goede medewerkers zorgen dat jongeren en volwassenen met hulpvragen geholpen worden.

De instroom van nieuwkomers en tijdelijke extra inzet voor deze groep betekent iets voor de manier waarop we voorzieningen, hulp en ondersteuning inrichten voor alle inwoners.

Preventie is noodzakelijk op alle leefgebieden om onze basis dienstverlening nu en in de toekomst in stand te houden. Preventie krijgt dan ook prioriteit de komende jaren. De uitdaging is om plannen uit te werken voor de besteding van specifieke rijksmiddelen die we ontvangen op het gebied van gezond en actief leven.
In 2023 zijn landelijk het Integraal Zorg Akkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) gesloten. Het IZA richt zich in hoofdzaak op de houdbaarheid van het zorgstelsel, met als invalshoek de Zorgverzekeringswet. Het GALA richt zich hoofdzakelijk op het bouwen aan een fundament voor een gerichte aanpak op het gebied van preventie, gezondheid, en sociale basis, waarin een gezonde samenleving centraal staat. Vanuit het IZA wordt deze gerichte aanpak gezien als voorwaarde voor de beweging naar de voorkant, waar gemeenten een belangrijke rol in spelen.

Op alle leefgebieden is volop aandacht voor Preventie (van nieuwe nota Bestaanszekerheid tot doorontwikkeling Regionaal Bureau Leren). Al deze ontwikkelingen (ook het GALA onderdeel) komen samen in een integraal Lokaal Preventie Plan dat begin 2024 gereed moet zijn.

Actuele ontwikkelingen

Programmatische aanpak Nieuwkomers
De opvang en waar mogelijk de integratie van nieuwkomers in de Moerdijkse samenleving is een toenemende en complexe opgave. Onduidelijk is hoe lang de opvang van Oekraïners voortduurt, er ligt een raadsbesluit om asielzoekers te huisvesten en de opgave voor opvang en inburgering van statushouders wordt groter, evenals het verscherpte toezicht door de provincie hierop. Daarnaast willen we als gemeente zorgen voor een ordentelijke huisvesting en integratie van arbeidsmigranten. Het goed organiseren en realiseren van deze opgave vraagt een programmatische aanpak. Deze krijgt in 2024 vorm. Per doelgroep geldt specifieke wet- en regelgeving voor bijvoorbeeld verblijf, werk, huisvesting en inburgering. Maar toch zijn hier koppelkansen. Dat geldt zeker ook voor het gebruik

maken van voorzieningen (onderwijs, gezondheidzorg) en deelnemen aan het sociaal leven.

De middelen die we voor deze doelgroepen ontvangen hebben en zullen ontvangen, nemen we op in de reserve nieuwkomers. Zodat we onze personele capaciteit op de opgave kunnen afstemmen. Inmiddels is vanuit deze reserve tijdelijk een programmaregisseur aangesteld. Deze reserve is reeds met het besluit over de tijdelijke huisvesting aan de Schansdijk gevormd en wordt gevoed met het surplus van enerzijds de rijksbijdrage en anderzijds de gemaakte kosten.
In de begroting is € 60.000 opgenomen voor een tijdelijke adviseur nieuwkomers en een programmaregisseur nieuwkomers (€ 115.000).

De opvang van Oekraïense vluchtelingen kost tijd en geld. Op dit moment kan de gemeente Moerdijk de reserve nieuwkomers periodiek aanvullen met de middelen die wij ontvangen voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen en niet direct nodig hebben. De verwachting is echter dat het Rijk deze vergoeding verlaagt naar een basisbedrag en een declaratieregeling voor meerkosten. Dit betekent dat wij onze eigen inzet nog scherper in beeld moeten brengen om deze declaratie te kunnen doen.

Inflatie
De indexering en inflatieontwikkelingen hebben impact op de begroting. Met name bij subsidies willen we daar meer duidelijkheid en eenduidigheid in brengen. Dit wordt meegenomen in de doorontwikkeling van het subsidiebeleid.

Prestaties Mens & Maatschappij breed

	2024	2025	2026	2027
• Dienstverlening aan de inwoners op peil houden en waar nodig ontwikkelen, omdat de actualiteit vraagt om aanpassingen of nieuwe werkwijzen.	■			
• Er ligt een programmatische aanpak voor het doorontwikkelen van het sociaal domein waarbij de negen uitgangspunten en tien leefgebieden leidend zijn. Onderdelen zijn in ieder geval:				
- We hebben een concrete set databronnen die we gebruiken om de inzet binnen het sociaal domein waar mogelijk te meten, op integrale wijze.	■			
- We blijven investeren in de samenwerking met maatschappelijke partners, vrijwilligersorganisaties en zorgaanbieders om vanuit dezelfde visie en uitgangspunten te werken.	■			
- Voor inwoners is het netwerk van ondersteuners in de omgeving zichtbaar en vindbaar. Inwoners weten waar ze moeten zijn voor hulp en ondersteuning	■			
- Het netwerk van ondersteuners kent elkaar en weet de inwoner met een hulpvraag op de juiste wijze door te verwijzen	■			
- De werkwijze van het Werkplein op locatie is goed aangesloten op de werkwijze van wmo, jeugd en schuldhulpverlening	■			
• Een visie op de wenselijkheid en haalbaarheid van een adviesraad sociaal domein is geformuleerd	■			
• Er is een brede programmatische aanpak opgesteld voor de doelgroep Nieuwkomers	■			

THEMA MEEDOEN EN PREVENTIE

Ambitie

Gemeente Moerdijk zet in op 'meedoen' en preventie. Meedoen is gericht op sociale participatie. Een actieve deelname aan de samenleving levert een belangrijke bijdrage aan een goede mentale en fysieke gezondheid, het hebben van sociale contacten, persoonlijke (talent) ontwikkeling en identiteit en zinvolle vrijetijdsbesteding. Meedoen vormt daar een belangrijke basis voor en heeft een preventieve werking op andere leefgebieden, zoals Gezondheid en Opvoeden en opgroeien.

Sociale participatie is ook van essentieel belang voor een leefbare en veerkrachtige samenleving. Een samenleving waarin je je prettig voelt en waarin je een netwerk hebt opgebouwd waarop je kan terugvallen als het nodig is. Gemeente Moerdijk werkt aan een stevige sociale basis in de kernen om dit mogelijk te maken voor alle inwoners, waar kinderen, jongeren, volwassenen en ouderen zich veilig en gesteund voelen. Passende ondersteuning begint immers bij mensen zelf, hun netwerk en (bestaande) voorzieningen en faciliteiten in de kern.

De sociale basis bestaat uit wat bewoners met en voor elkaar doen en de daarop aansluitende meer professionele, georganiseerde sociale basisvoorzieningen. Ook andere vrijwillige- en maatschappelijke partners (bijv. Woningcorporatie), zorginstanties en het bedrijfsleven pakken hun verantwoordelijkheid ten aanzien van een stevige sociale structuur. Hiervoor zijn plekken, maatschappelijke organisaties en (bewoners)initiatieven nodig, waar inwoners elkaar kunnen ontmoeten, sport en cultuur of andere vrijetijdsbesteding kunnen beoefenen en vrijwilligerswerk kunnen doen.

Preventie is tweeledig. Enerzijds gaat het over het voorkomen (van erger). Anderzijds gaat het om het bevorderen van kansen zodat een inwoner kan voorzien in de bestaanscondities (inkomen, wonen, activiteiten, relaties en gezondheid). Zo kan het stimuleren van een gezonde leefstijl met o.a. voldoende bewegen gezondheidsrisico's beperken en is het kunnen volgen van onderwijs van belang om voldoende zelfredzaam te zijn. Het zelf kunnen voorzien in de bestaanscondities inkomen, wonen, activiteiten, relaties of gezondheid zorgt ervoor dat inwoners minder een beroep hoeven te doen op gezondheidszorg, maatschappelijke ondersteuning, sociale zekerheid en jeugdhulp
Er is in de begroting een bedrag van € 157.000 opgenomen voor structurele formatie voor preventie en gezondheid.

Strategisch doel

Meedoen

- Jeugd en jongeren groeien op in een veilige omgeving waarin zij zich zo optimaal mogelijk kunnen ontwikkelen en kunnen meedoen.
- De volwassenen zijn zoveel mogelijk zelfredzaam en kunnen participeren in de samenleving.

Preventie

- Om de gewenste beweging van zorg naar gezondheid en preventie goed te kunnen maken, is het nodig de sociale basis te versterken. Deze sociale basis bestaat uit voorzieningen, preventief aanbod en een stevig goed samenwerkend netwerk van samenwerkingspartners. Er is € 80.000 opgenomen om Jongerenwerk op de scholen structureel mogelijk te maken.

Effectindicatoren

- Het (voorlopige) percentage 1,51% voortijdig schoolverlaters (jongeren zonder startkwalificatie schooljaar 2021-2022) is verlaagd.
- 30% van de Wmo-aanmeldingen huishoudelijke ondersteuning die in aanmerking komen voor een traject ergotherapie, doet na dit traject geen aanvraag voor een Wmo maatwerkvoorziening huishoudelijke ondersteuning.

Nieuwe ontwikkelingen

Doorontwikkeling Regionaal Bureau Leren
In 2023 wordt onderzocht hoe de dienstverlening aan de 16 deelnemende gemeenten door het Regionaal Bureau Leren (RBL) West-Brabant kan door ontwikkelen. Het streven is om samen meer vanuit de bedoeling te gaan werken die in de Leerplichtwet besloten zit: iedere jongere verdient een kans op een passende plek in de maatschappij. De jongere staat centraal, misschien vraagt dat een andere vorm van samenwerking of werkwijze.

Verscherpte verzuimpak onderwijs aangekondigd
De minister van Onderwijs heeft een nieuwe en verscherpte verzuimaanpak aangekondigd voor voortijdig schoolverlaten. Aanwezigheid wordt centraal gesteld, er komen passende maatregelen voor specifieke doelgroepen zoals hoogbegaafden en er komt onderwijs op afstand voor kinderen en jongeren die geen onderwijs op school kunnen volgen.
Landelijk wordt wellicht de leeftijd tot 23 jaar om voortijdig schoolverlaten te voorkomen verhoogd naar 27 jaar. De gemeente moet hier samen met de onderwijspartners gevolg aan geven. Wat dit precies betekent moet nog worden uitgezocht.

Verkenning naar Inclusief onderwijs
Als vervolg op Passend Onderwijs is het streven om Inclusief onderwijs te realiseren, waarbij kinderen met en zonder beperking of ziekte samen naar school gaan. Dit vraagt om een betere verbinding en samenwerking tussen onderwijs en zorg, zodat expertise vanuit zorg en jeugdhulp in de school beschikbaar is. Het wachten is op landelijke kaders en financiering, vanwege het vallen van het kabinet is het tijdspad hiervoor onzeker. In Moerdijk pakken we deze ontwikkeling al wel op o.a. in de vorm van onderwijszorgarrangementen en het steunpunt.

Randvoorwaarden

- Inzet op preventie betekent een investering in tijd en middelen. Dit vraagt focus en capaciteit bij zowel gemeente als samenwerkingspartners.

Risico's

- Baten van beleidsaanpassingen en efficiënter werken in de keten hoeven niet altijd terug te vloeien naar de gemeente (soms zijn de effecten juist merkbaar bij het zorgkantoor of een zorgverzekeraar)
- Personeel en financiële middelen zijn schaars. Preventie vraagt om investeren naast de uitvoering van wettelijke taken. Als de middelen schaars zijn, hebben de wettelijke taken prioriteit ten koste van de inzet op preventie en meedoen.

Prestaties

	2024	2025	2026	2027
• Uitvoering geven aan het Lokaal Preventie Plan op de thema's sport en bewegen, cultuur, gezondheid en sociale basis. - Er is een preventief jeugdbeleid opgesteld (o.a. kansrijke start, aanbod rondom scheidingsproblematiek, en doorontwikkeling van het Steunpunt binnen onderwijs). - Er is een beleidsvisie sociale basis opgesteld waarin thema's als sociale samenhang, mantelzorg, tegengaan eenzaamheid en inzet en ondersteuning vrijwilligerswerk en professionals sociaal domein aan bod komen. Een voorbeeld hiervan kan zijn invoering van de methodiek Welzijn op recept. - Er is een lokale preventie en nazorgaanpak bij dakloosheid ontwikkeld in samenhang met het lokaal preventieplan, de beleidsvisie sociale basis en het lokaal armoedebeleid.	■			
• De voorzieningenwijzer met de regelingen voor inkomensondersteuning is in gebruik genomen. Hiervoor zijn extra gelden opgenomen voor personele inzet (bij het Werkplein en bij de gemeente zelf 107.210 voor 2024 tot en met 2026	■			
• Via uitvoering van de Lokaal Educatieve Agenda (LEA) is de samenwerking met onderwijs en betrokken partners versterkt, waaronder de signaleringsfunctie over zorgelijke situaties	■			
• Er wordt uitvoering gegeven aan de Cultuur- en Erfgoednota	■			
• Er wordt uitvoering gegeven aan het uitvoeringsprogramma 2023-2026 Sportakkoord Moerdijk	■			
• Er wordt uitvoering gegeven aan programma 2023-2026 uit de nota Bestaanszekerheid – lokale aanpak armoede.	■			
• Er is een scan uitgevoerd naar inclusiviteit, onder andere naar toegankelijkheid in de fysieke ruimte. Daarnaast is extra aandacht gegeven aan bewustwording en borging van inclusiviteit in de organisatie en ons beleid.	■			
• Het project Sociale Benadering Dementie is geëvalueerd. Een eventueel vervolg wordt meegenomen in uitwerking van het Lokaal Preventieplan (GALA/IZA)	■			
• Voorbereidingen voor het gezondheidsonderzoek in relatie tot industrie- en haventerrein zijn gestart, in samenwerking met huisartsen	■			
• Er is een plan van aanpak opgesteld voor realisatie van een expertisecentrum Nederlands als tweede taal (NT2). Met een eenduidige methodiek wordt voor inschaling op niveau vastgesteld en NT2 onderwijs geboden en dat 'zo thuis nabij' mogelijk (in Zevenbergen). Het expertisecentrum vervult een adviserende en ondersteunende rol aan alle scholen op het gebied van taalonderwijs aan nieuwkomers.	■			

THEMA LICHTE ONDERSTEUNING WAAR MOGELIJK

Ambitie

Inwoners die onze ondersteuning nodig hebben, bieden we een passend aanbod dat bij voorkeur zo licht en zo snel mogelijk wordt ingezet. Lichte hulp wordt gestimuleerd en zorg en welzijn gaan hierbij hand in hand. Lichte hulp is alle niet-geïndiceerde ondersteuning en zorg die door de gemeente wordt geboden. Eigen kracht en het eigen, gewone leven zijn het continue streven.

Lichte ondersteuning is gericht op zelfredzaamheid, waarbij inwoners (18+) zelf de weg (weer) weten te vinden naar hulp en ondersteuning, wanneer zij niet zelf kunnen voldoen in een of meerdere van de bestaanscondities inkomen, wonen, activiteiten, relaties of gezondheid.

Strategisch doel

- Inwoners weten de weg naar de lichte ondersteuning te vinden en samenwerkingspartners hanteren ook de visie 'lichte ondersteuning waar mogelijk'. Zorg en welzijn werken nauw samen.
- Signalen worden vroegtijdig opgepakt om tijdig te kunnen anticiperen, bijsturen en waar nodig ondersteunen.

Effectindicatoren

- Door inzet Buurtkamers geen groei van het aantal indicaties voor de maatwerkvoorziening 'Wmo dagbesteding. Deze blijven gelijk.

Nieuwe ontwikkelingen

Initiatieven voor gemengd wonen
In steeds meer gemeenten slaan zorgaanbieders, woningcorporaties, welzijn en de gemeente de handen ineen om inwoners met een beperking in de wijk te laten wonen. In gemengd-wonen-projecten wonen inwoners met en zonder beperking samen in één complex en wordt gewerkt aan het bouwen van een gemeenschap die over en weer voor elkaar zorgt. Een community builder faciliteert dit proces. Door deze inzet is minder zware ondersteuning nodig (uit de Wet Langdurige Zorg, Beschermd wonen of de lokale Wmo). Ook in gemeente Moerdijk is in 2023 een dergelijk gemengd wonen project gerealiseerd en zal de woonzorganalyse meer input geven over de welke woonvormen bijdragen aan de woonzorgvisie. Voor de woonzorgvisie zie Programma 2, Thema Wonen.

Pilot meedenkcoach binnen de Wmo
Vanuit de maatregelen 2022 in de Scan Mens en Maatschappij zetten we sinds 2022 als pilot in op re-ablement van inwoners die zich melden voor huishoudelijke ondersteuning (HO). Dit is gericht ondersteunen op het weer (deels) zelf oplossen en weer (deels) voor zichzelf zorgen zodat mensen op termijn geen of minder ondersteuning nodig hebben. In 2024 bouwen we deze pilot uit met het inzetten van een adviesfunctie (meedenkcoach). Deze meedenkcoach bezoekt de mensen die een HO-aanvraag doen. Eerst worden alle vraagstukken besproken die er leven rondom beperkingen. De oplossing hoeft niet altijd HO te zijn.

Tijdig signaleren om voegtijdig te ondersteunen
In de doorontwikkeling van het sociaal domein onderzoeken we wat de mogelijkheden zijn om problematiek nog eerder op te pakken. Vaak is ouderproblematiek de oorzaak en de jeugdhulpvraag een symptoom. De bredere triagemethode om oorzaak van de hulpvraag eerder boven tafel te krijgen zal voor zowel jeugd als volwassenen verder worden uitgebreid.

Randvoorwaarden

- Een goede samenwerking met de professionele partners

Risico's

- Onvoldoende personele capaciteit in de hele zorg- en ondersteuningssector

Prestaties

	2024	2025	2026	2027
• De eerste stap is gezet om te komen tot een woonzorgvisie: inzicht in de (toekomstige) woonsituaties van kwetsbare inwoners. Dit biedt kansen voor de ontwikkeling van nieuwe vormen van wonen o.a. gemengd wonen dat wil zeggen een woonvoorziening waar mensen wonen die zorg vragen en zorg en hulp leveren.	■			
• Het ondernemersplatform ter ondersteuning bij financiële zorgen wordt intensiever gebruikt door het platform meer bekendheid te geven	■			
• De bestaande buurtkamers (indicatieloze dagbesteding) in Willemstad en Zevenbergen zijn voortgezet en op basis van de evaluatie waar nodig aangepast. Er is tevens in kaart gebracht of het meerwaarde heeft om het concept van de buurtkamers uit te breiden naar meerdere kernen. Dit leidt eventueel tot een advies aan het college.	■			
• Er is een integraal plan van aanpak voor taal opgesteld met oa voor- en vroegschoolse educatie, laaggeletterdheid en NT2 onderwijs, zodat taal als basisvoorwaarde om deel te kunnen nemen aan de maatschappij goed is geborgd.	■			
• De uitgangspunten ter begrenzing van de jeugdzorg zijn toegepast in het dagelijks werk: 'jeugdhulp kan niet alles oplossen', ouders wijzen op eigen verantwoordelijkheid/ niet alles is maakbaar.	■			

THEMA GESPECIALISEERDE, INDIVIDUELE HULP WAAR NODIG

Ambitie

We ondersteunen onze inwoners waar nodig met individuele gespecialiseerde niet-vrij toegankelijke hulp. Dit zetten we in als eigen kracht, eigen verantwoordelijkheid en inzet van het sociaal netwerk niet voldoende zijn. We kijken daarbij naar eventuele achterliggende oorzaken van de hulpvraag door een brede triage over meerdere leefgebieden aan de voorkant uit te voeren. Ook zijn we kritisch naar wat onze verantwoordelijkheid als gemeente is en monitoren we de kwaliteit en het resultaat van geleverde zorg. Vanuit het uitgangspunt normaliseren, wordt de zorg ingezet tot de hulpvraag voldoende is opgelost en de inwoners zelf verder kunnen.

Iedere inwoner in de gemeente Moerdijk heeft de mogelijkheid tot een bestaanszeker leven. Het zelf kunnen voorzien in de bestaanscondities inkomen, wonen, activiteiten, relaties of gezondheid zorgt ervoor dat inwoners minder een beroep hoeven te doen op gezondheidszorg, maatschappelijke ondersteuning, sociale zekerheid en jeugdhulp.

Strategisch doel

- Gemeente, zorgaanbieders en maatschappelijke partners ondersteunen jeugd en volwassenen volgens de uitgangspunten: normaliseren, eigen kracht en eigen verantwoordelijkheid, normeren/begrenzen, re-ablement en één gezin, één plan. Hulp en ondersteuning wordt zo dicht mogelijk bij de inwoners zelf georganiseerd.
- We verzachten waar mogelijk de negatieve effecten van armoede door verbetering van kwaliteit van leven of verbetering van inkomenspositie. Inwoners met schulden zijn zo snel mogelijk schuldenvrij.

Effectindicatoren

- Het aantal huisartsverwijzingen naar gespecialiseerde zorg is verder afgenomen. Het CJG is primaire verwijzer naar jeugdhulp, huisarts verwijst alleen naar enkelvoudige jeugdhulp
- De doorlooptijden voor jeugdhulp vallen binnen de vastgestelde termijn
- De inzet van specialistische jeugdhulp is aanvullend op de vrij toegankelijke hulp en de hulp door de jeugdprofessionals. Overlap neemt af. Met het GRIP dashboard is inzicht in deze cijfers
- In 2024 heeft de politie minder (herhaalde) E33-meldingen (overlast personen met verward gedrag) ontvangen dan in 2023. Dit is zichtbaar vanuit rapportages van de politie

Nieuwe ontwikkelingen

Houdbaarheid Wmo

De maatregelen die nodig zijn voor de houdbaarheid van de Wmo op de lange termijn (waaronder de (her) invoering van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage Wmo) zijn door de val van het Kabinet in juli 2023 op de lange baan geschoven. De eigen bijdrage Wmo van € 19 blijft hierdoor voorlopig in stand waardoor een eventuele terugloop van aanvragen langer uit zal blijven. Om aan de hulpvragen te blijven voldoen is structurele versterking in de begroting opgenomen (€ 49.600, het betreft omzetting van tijdelijke naar vaste formatie)

Doorontwikkeling zorg en veiligheid

Het Toekomstscenario Kind en Gezinsbescherming 0-100 jaar is een landelijk programma (opdrachtgevers VNG, Ministerie van Justitie en VWS). Met het programma moet in Nederland de ondersteuning en zorg voor inwoners in onveiligheid worden verbeterd. Een stevige vooral integraal en gezinsgerichte aanpak moet ervoor zorgen dat we huiselijk geweld, kindermishandeling en onveiligheid terugdringen. Het programma Geweld Hoort Nergens Thuis maakt onderdeel uit van het programma. De jeugdzorgregio West Brabant West, waar gemeente Moerdijk onderdeel van uitmaakt, is een van de landelijk proeftuinen waar sinds 2022 wordt beproefd en ontwikkeld wat werkt om de veiligheid in gezinnen structureel te herstellen. Hiervoor is in 2024 en 2025 € 50.000 opgenomen.

We zetten actief in op de verdere ontwikkeling van de verbinding tussen zorg en veiligheid om inwoners in een onveilige leefsituatie (o.a. huislijk geweld, kindermishandeling, seksueel geweld, mensenhandel, personen met onbegrepen gedrag, zorgmijders, etc) structureel te herstellen. Dit doen we door een (ver) nieuwde aanpak te ontwikkelen en implementeren waarbij we ons richten op het tijdig signaleren, gezinnen te ondersteunen met een integrale aanpak gericht op

alle gezinsleden en het beschikbaar te stellen van de juiste zorg. Door een betere integrale afstemming van alle wetten en mogelijkheden binnen het sociaal domein kunnen we een gedegen integrale ondersteuning bieden.

Schuldhulpverlening op sterkte
Financiële zorgen zijn vaak een oorzaak voor andere en meer problemen. Om de hoeveelheid hulpvragen en de te verwachten hulpvragen te kunnen behandelen zijn structueel extra middelen opgenomen voor personele inzet (€ 81.300)

Leerplicht en voortijdig schoolverlaten
Landelijke richtlijnen en (nieuwe) wetgeving veranderen de leerplicht- en RMC (voortijdig schoolverlaten) functie door o.a.

- Introductie van de Methodische Aanpak Schoolverzuim (MAS) bij leerplicht waarbij de aandacht wijzigt van handhavende naar meer maatschappelijk en regisserende rol om jongeren die verzuimen in samenwerking met school en ketenpartners terug te leiden naar school, arbeid of zorg in steeds meer complexe casussen. Een meer proactieve methodische aanpak geldt ook voor de trajectbegeleiding RMC.
- Het kabinet Rutte IV was voornemens om de rol van RMC (voortijdig schoolverlaten) uit te breiden van 23 naar 27 jaar.
- Thuiszitters: Er ligt een wetsvoorstel van het kabinet Rutte IV dat de thuiszittersaanpak verstevigt. Onduidelijk is het vervolg gezien de val van het kabinet.
- Leerrecht: Er is een beweging te zien van leerplicht naar leerrecht.
- Kansengelijkheid: De belangrijke maatschappelijke opgave is om de kansengelijkheid van jongeren te versterken.
- Privacy, Wet Politiegegevens en Archiefwetgeving. Aanscherpingen op het terrein van de privacy- en de archiefwetgeving zorgen voor aanvullende werkzaamheden.

Randvoorwaarden

- Goede samenwerking tussen de samenwerkende gemeenten in D9, De6 en Gemeenschappelijke Regelingen.

Risico's

- Toename van Wmo cliënten met meervoudige complexe problematiek waardoor casus en procesregie steeds vaker noodzakelijk is.
- Personele capaciteit bij gemeente, zorgaanbieders, partners en veiligheidsketen. Na indicatie kan uitvoering lastig worden (bijvoorbeeld door gebrek aan chauffeurs bij leerlingenvervoer of het niet kunnen starten van de huishoudelijke ondersteuning door het gebrek aan hulpen)
- Kwalitatieve en financiële risico's bij ketenpartners zoals faillissement jeugdzorgaanbieders door financiële problemen
- Het aantal voortijdig schoolverlaters (effectindicator) wordt ook beïnvloed door externe factoren zoals de economische en arbeidsmarktontwikkelingen (b.v. zogenaamde 'groenpluk' bij grote vraag vanuit arbeidsmarkt).
- Afnemend vertrouwen in de overheid.
- Onzekerheid doorvoering wetgeving vanwege vorming nieuw kabinet na verkiezingen. O.a. doorontwikkeling RBL, uitvoering toekomstscenario Kind en Gezinsbescherming, hervorming van het jeugdstelsel.
- Veel wisselingen bij samenwerkingspartners. Maakt relatieopbouw lastig.

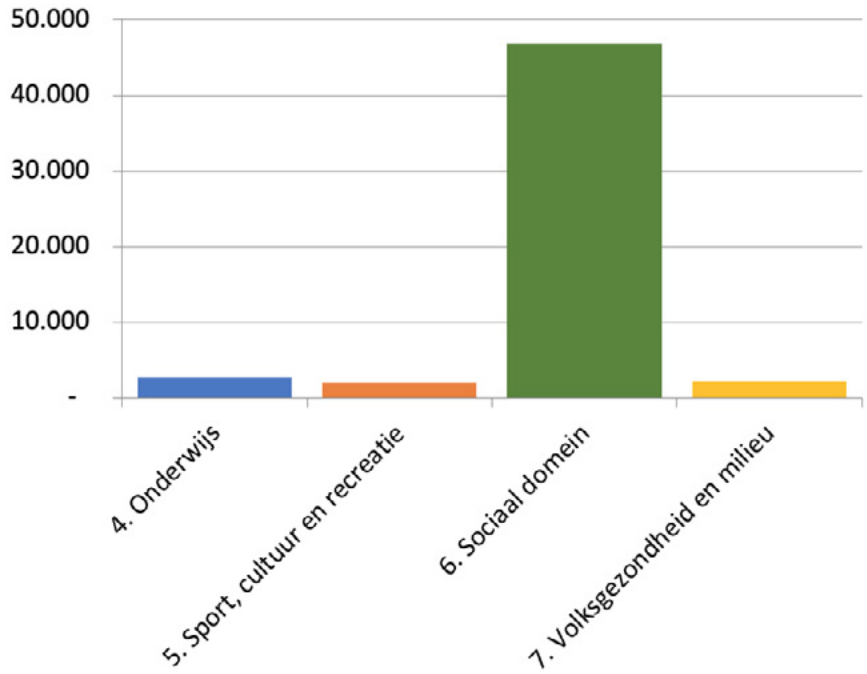
Prestaties

	2024	2025	2026	2027
• Huisartsen: het CJG is aangesloten op het zorgdomein van de huisartsen om verwijzing naar CJG te vereenvoudigen.	■			
• Alle huisartsen hebben een vaste contactpersoon voor Jeugd. Er vindt een jaarlijks relatiegesprek plaats met huisartsen.	■			
• De jeugdvisie Wonen is uitgevoerd: samen met jeugdhulpaanbieders toewerken naar zo veel mogelijk thuis opgroeien. Het kind volgt niet de zorg, maar de zorg volgt de woonplek van het kind. De afbouw van Jeugdzorg plus is ingezet en er wordt toegewerkt naar 'zo thuis mogelijk'.	■			
• Er is een integraal en centraal punt binnen de gemeente voor meldingen voor Veilig Thuis, om vanuit brede blik meteen de juiste ondersteuning in te zetten.	■			
• Het onderdeel bewustwording uit het uitvoeringsplan mensenhandel van district De Markiezaten is samen met Veiligheid opgepakt: kennis over mensenhandel overdragen binnen en buiten de organisatie; onze eigen organisatie en de partners stimuleren om vermoedens van mensenhandel te melden bij de zorgcoördinator. De zorgcoördinator mensenhandel financieren en deze positioneren om vroegtijdig signalen op te halen (bv vanuit Oekraïners, arbeidsmigranten, doelgroep met licht verstandelijke beperking, jeugd).	■			
• De opzet van het cliënttevredenheidsonderzoek Wmo is geactualiseerd	■			
• De doorstroom van specifieke casuïstiek naar passende zorg en/of overgang naar ander wettelijk kader verloopt beter (voorbeeld: Wmo-cliënten waarvoor toeleiding naar de Wet Langdurige zorg van toepassing is)	■			
• Onderzoek gedaan naar invoering digitalisering cliëntdossiers vanuit ZorgNed (zowel Jeugd als volwassenen) door implementatie 'Over Mij'. Hierdoor heeft de inwoner direct toegang tot zijn/haar zorgdossier in ZorgNed.	■			
• De onderwijs-zorgarrangementen (OZA) zijn doorontwikkeld	■			
• Er is een nieuwe opzet voor accountgesprekken met gecontracteerde jeugdzorgaanbieders geïmplementeerd. Er wordt een check gemaakt op bedrijfsvoering.	■			
• De inzet van de wijk GGZ-er is doorontwikkeld: - Er is meer aandacht voor preventieve inzet van deze functie - Er is meer kennis in de wijken bij professionals en inwoners over psychische problematiek en bejegening van mensen met onbegrepen gedrag. - Wijk GGZ- er heeft stevige positie in de wijk met mandaat om in situaties waar dat nodig is een doorbraak te forceren Voor het structureel maken van de inzet van de Wijk GGZ is € 51.500 in 2024 en daarna € 99.000 per jaar in de begroting opgenomen.	■			
• De Europese aanbesteding voor vervoerders van leerlingenvervoer is afgerond	■			
• Het Regionaal Bureau Leren is doorontwikkeld en de GR Programma Schoolverzuim en Voortijdig Schoolverlaten is aangepast aan de gewijzigde Wet GR.	■			
• Er is een regionale bewustwordingscampagne gedaan voor inwoners en bestaande cliënten HO. Bewustwording dat er steeds meer beroep wordt gedaan op eigen kracht en sociaal netwerk vanwege de krapte op de arbeidsmarkt.	■			

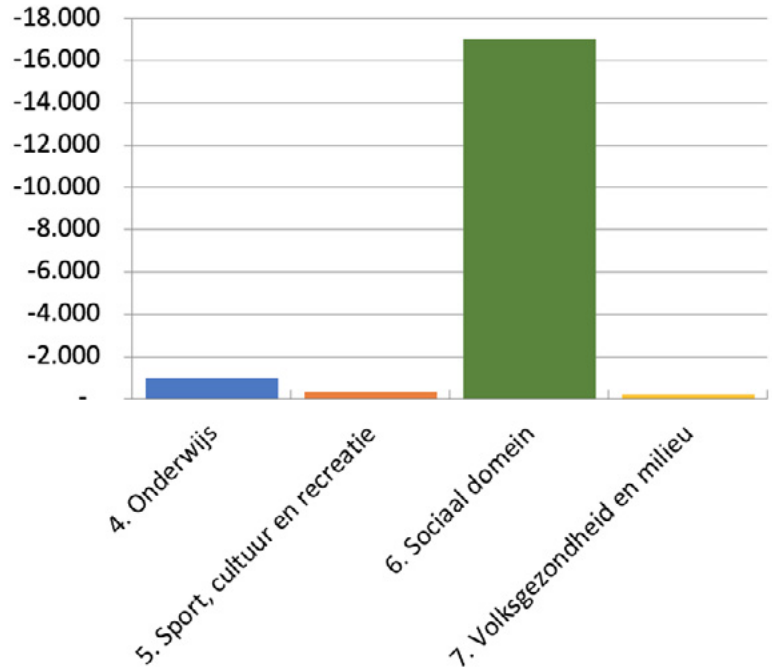
LASTEN EN BATEN 2024

bedragen x € 1.000

LASTEN: € 53.913

BATEN € 18.533

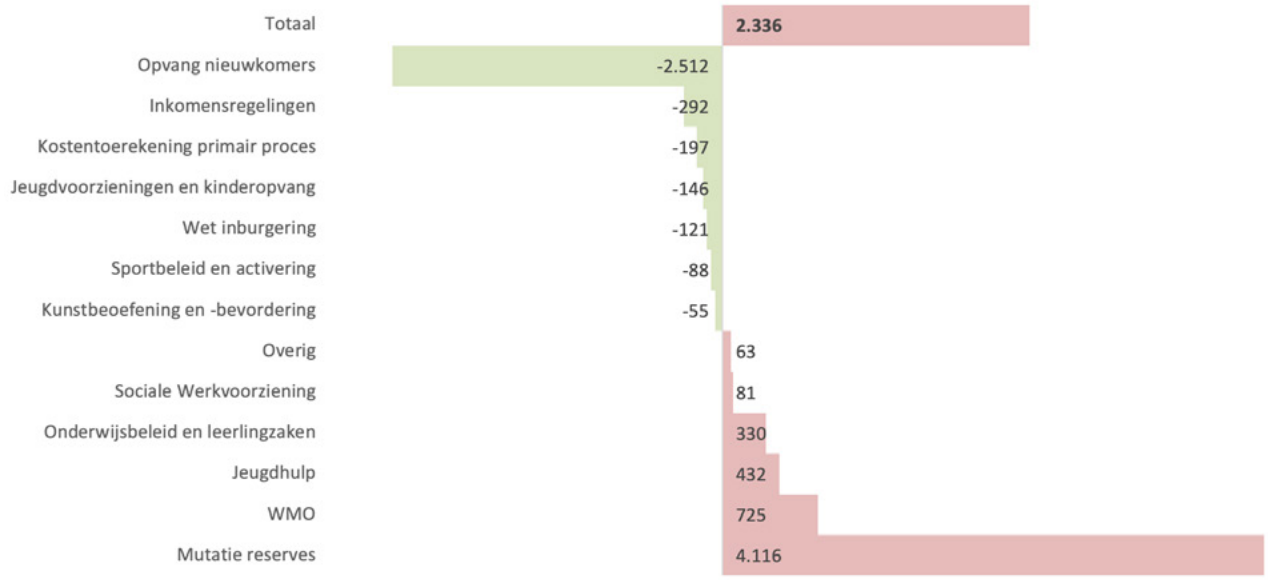
OVERZICHT TAAKVELDEN

Taakveld (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023			Begroting 2024			Meerjarenbegroting		
	Lasten 2023	Baten 2023	Saldo 2023	Lasten 2024	Baten 2024	Saldo 2024	Saldo 2025	Saldo 2026	Saldo 2027
4. Onderwijs	**2.810**	**-1.373**	**1.437**	**2.778**	**-990**	**1.788**	**1.782**	**1.781**	**1.758**
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.810	-1.373	1.437	2.778	-990	1.788	1.782	1.781	1.758
5. Sport, cultuur en recreatie	**2.002**	**-57**	**1.945**	**2.028**	**-305**	**1.723**	**1.720**	**1.720**	**1.720**
5.1 Sportbeleid en activering	518	-	518	632	-216	416	414	414	414
5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	602	-20	582	576	-52	524	523	523	523
5.6 Media	882	-37	845	820	-37	783	783	783	783
6. Sociaal domein	**45.089**	**-13.251**	**31.838**	**46.867**	**-17.021**	**29.846**	**29.979**	**29.974**	**29.942**
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	6.581	-4.550	2.031	7.730	-8.213	-483	-499	-502	-503
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	3.220	-21	3.199	3.301	-	3.301	3.288	3.288	3.288
6.3 Inkomensregelingen	13.018	-8.453	4.565	13.037	-8.571	4.466	4.455	4.455	4.455
6.4 WSW en beschut werk	2.745	-	2.745	2.827	-	2.827	2.756	2.649	2.511
6.5 Arbeidsparticipatie	681	-	681	611	-	611	619	624	631
6.6 Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	3.092	-	3.092	3.046	-	3.046	2.992	2.992	2.992
6.71A Huishoudelijke hulp (Wmo)	3.228	-227	3.001	3.693	-237	3.456	3.619	3.719	3.819
6.71B Begeleiding (Wmo)	2.692		2.692	2.836		2.836	2.836	2.836	2.836
6.72A Jeugdhulp begeleiding	331	-	331	441	-	441	435	435	435
6.72B Jeugdhulp behandeling	1.914		1.914	1.850		1.850	1.850	1.850	1.850
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	765		765	800		800	800	800	800
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	1.206		1.206	1.200		1.200	1.200	1.200	1.200
6.73A Pleegzorg	623		623	638		638	638	638	638
6.73B Gezinsgericht	2.541		2.541	2.490		2.490	2.490	2.490	2.490
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	1.270		1.270	1.250		1.250	1.250	1.250	1.250
6.74A Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	112		112	114		114	114	114	114
6.74B Jeugdhulp crisis/ LTA/ GGZ verblijf	329		329	380		380	380	380	380
6.74C Gesloten plaatsing	232		232	296		296	296	296	296
6.81A Beschermd wonen (Wmo)	-239	-	-239	-465	-	-465	-325	-325	-325
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	75		75	93		93	90	90	90
6.82A Jeugdbescherming	590		590	629		629	625	625	625
6.82B Jeugdreclassering	83	-	83	70	-	70	70	70	70
7. Volksgezondheid en milieu	**1.982**	**-42**	**1.940**	**2.240**	**-217**	**2.023**	**2.017**	**2.017**	**2.017**
7.1 Volksgezondheid	1.982	-42	1.940	2.240	-217	2.023	2.017	2.017	2.017
Saldo baten en lasten voor bestemming	**51.883**	**-14.723**	**37.160**	**53.913**	**-18.533**	**35.380**	**35.498**	**35.492**	**35.437**
0.10 Mutaties reserves	261	-1.852	-1.591	2.706	-181	2.525	2.596	2.598	2.587
Resultaat na bestemming	**52.144**	**-16.575**	**35.569**	**56.619**	**-18.714**	**37.905**	**38.094**	**38.090**	**38.024**

ANALYSE PROGRAMMA 4

Baten en Lasten Programma 4 (Cijfers x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Meerjarenbegroting 2025	2026	2027
Totaal Lasten	46.828	51.885	53.913	54.278	54.192	54.039
Totaal Baten	-15.231	-14.724	-18.533	-18.780	-18.700	-18.603
Resultaat voor bestemming	31.597	37.160	35.380	35.498	35.492	35.437
Storting in reserves	2.344	261	2.706	2.708	2.710	2.675
Onttrekking aan reserves	-875	-1.852	-181	-112	-111	-88
Resultaat na bestemming	33.066	35.569	37.905	38.094	38.091	38.024
Verschil t.o.v. 2022			2.336			

Samenvatting verschillen t.o.v. 2023

Het verschil op programma 4 tussen het begrote resultaat (na bestemming) in 2024 ten opzichte van 2023 bedraagt € 2,3 miljoen nadelig. Ten opzichte van de totale lasten binnen dit programma is dat een afwijking van ca. 5%.

Ten opzichte van 2023 zijn de totale lasten binnen dit programma met ca. € 2 miljoen gestegen terwijl de opbrengsten met ca. € 3,8 miljoen zijn gestegen. Verder wordt per saldo ca. € 4,1 miljoen meer in de reserves gestort. Hogere lasten doen zich vooral voor binnen de Wmo, jeugdhulp en leerlingenvervoer. Ook m.b.t. de opvang van nieuwkomers worden voor 2024 hogere lasten begroot. Die worden echter meer dan gecompenseerd vanuit het Rijk. Het positieve saldo wordt gestort in de daarvoor ingestelde bestemmingsreserve, wat zich in bovenstaande tabel uit in een hogere storting in de reserves. Daarnaast wordt ten opzichte van 2023 minder onttrokken uit de reserves omdat in dat jaar diverse incidentele uitgaven uit de reserves worden gedekt.

Nadere toelichting verschillen

In onderstaand overzicht is een toelichting opgenomen van de belangrijkste verschillen, waarbij:
- In de kolom V/N is aangegeven of het een voordeel of een nadeel betreft;
- In de kolom % de relatieve afwijking ten opzichte van de omvang van het betreffende budget in 2023 is weergegeven.

Onderwerp	Bedrag	%	V/N	Toelichting
Opvang nieuwkomers	-2.512	-60%	V	Het saldo van alle kosten en opbrengsten in het kader van de opvang van nieuwkomers wordt verrekend met de daarvoor ingestelde bestemmingsreserve. Deze opbrengsten bestaan vooral uit een bijdrage vanuit het Rijk voor de opvang van Oekraïense ontheemden. Het saldo van de kosten (€ 4,8 miljoen) en opbrengsten (€ 7,5 miljoen) wordt voor 2024 begroot op ca. € 2,7 miljoen.
Inkomensregelingen	-292	-2%	V	Per saldo ontstaan ten opzichte van 2023 lagere lasten. Bij de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2022 is besloten om de in 2022 ontvangen middelen t.b.v. de uitgifte en uitvoering van de energietoeslag (€ 988.000) opnieuw beschikbaar te stellen in 2023. Daar staat een hogere deelnemersbijdrage aan de GR Werkplein tegenover. De hogere deelnemersbijdrage is conform de begroting 2024 van het Werkplein, die (samen met de begrotingen van de andere verbonden partijen) in de commissievergadering van 31 mei 2023 en de raadsvergadering van 8 juni 2023 is behandeld.
Kostentoerekening primair proces	-197	-6%	V	De loonkosten en andere indirecte kosten van de primaire afdelingen worden op basis van de verwachte urenbesteding toegerekend aan de diverse programma's en taakvelden van de gemeente. Per saldo heeft deze verdeling geen invloed op het begrotingsresultaat. Aan programma 4 worden ten opzichte van 2023 meer primaire kosten toegerekend.
Jeugdvoorzieningen en kinderopvang	-146	-23%	V	Ten opzichte van 2023 vallen de lasten voornamelijk lager uit doordat voor dat jaar incidenteel budget beschikbaar is gesteld t.b.v. preventief jeugdbeleid (€ 200.000 V). Daarentegen nemen de kosten voor Kinderopvang in 2024 toe als gevolg van een toenemende bekendheid (en daarmee aanspraak) op deze regeling (€ 50.000 N).
Wet inburgering	-121	-22%	V	De bijdrage aan de GR Werkplein voor de uitvoeringskosten van de Wet inburgering is met ingang van 2024 in de reguliere bedrijfsvoering opgenomen en overgeheveld naar het onderwerp inkomensregelingen.
Sportbeleid en activering	-88	-27%	V	Met ingang van 2024 wordt de bijdrage van het Rijk voor de combinatiefuncties, waaronder de buurtsportcoach, uitgekeerd als een specifieke uitkering (die op programma 4 wordt verantwoord) in plaats van een decentralisatie-uitkering (die als onderdeel van de uitkering gemeentefonds op programma 5 werd verantwoord). Per saldo heeft dit geen effect op het begrotingsresultaat, echter ontstaat hierdoor binnen programma 4 een voordeel ten opzichte van 2023.
Kunstbeoefening en -bevordering	-55	-11%	V	In 2023 is eenmalig budget opgenomen voor het opstellen van het breed cultuurbeleid en een subsidie aan stichting carilllon Zevenbergen (€ 150.000 V). Verder wordt met ingang van 2024 de bijdrage van het Rijk voor de combinatiefuncties, waaronder de cultuurcoach, uitgekeerd als een specifieke uitkering (die op programma 4 wordt verantwoord) in plaats van een decentralisatie-uitkering (die als onderdeel van de uitkering gemeentefonds op programma 5 werd verantwoord). Per saldo heeft dit geen effect op het begrotingsresultaat, echter ontstaat hierdoor binnen programma 4 een voordeel ten opzichte van 2023 (€ 30.000 V). Het budget voor evenementensubsidies is ten opzichte van 2023 verhoogd (€ 120.000 N). In de subsidieregeling voor evenementen is in 2022 een wijziging aangebracht. Het maximale subsidiebedrag voor een evenement is verhoogd van € 3.000 naar € 10.000.
Sociale Werkvoorziening	81	3%	N	De bijdrage aan de GR WVS neemt ten opzichte van 2023 toe met ca. € 81.000. Deze stijging betreft echter grotendeels een verwachte hogere Rijksbijdrage m.b.t. de Wsw die de gemeente Moerdijk doorbetaald aan de WVS. De corresponderende Rijksbijdrage wordt verantwoord in programma 5, waardoor dit per saldo geen effect heeft op het begrotingsresultaat.
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	330	12%	N	Ten opzichte van 2023 nemen de lasten voor het leerlingenvervoer met ca. € 229.000 toe. Op grond van vervoerscontracten met taxibedrijven vindt indexering van de vervoerstarieven plaats op basis van de NEA-index van de taxibranche. Met ingang van 1 januari 2023 bedraagt die index 13,7%. Verder worden hogere lasten begroot m.b.t. leerplicht (€ 69.000 N) en kinderopvangtoeslag (€ 52.000 N).
Jeugdhulp	432	4%	N	De uitgaven voor Jeugdhulp nemen ten opzichte van 2023 toe met ca. € 432.000 (4%). Voornamelijk binnen de Niet Vrij Toegankelijke zorg worden hogere lasten verwacht (€ 256.000 N). Zoals ook in de kadernota 2024 is toegelicht is deze verhoging het gevolg van tariefwijzigingen, een verhogend effect op maatwerk door de invoering van het woonplaatsbeginsel en een stijging van de dure woonzorg-arrangementen. Verder stijgen de inhuurkosten van jeugdprofessionals als gevolg van indexeringen (€ 84.000 N) en vallen m.b.t. jeugdgezondheidszorg de bijdragen aan de GR GGD West-Brabant en Thuiszorg West-Brabant hoger uit (€ 88.000 N).

WMO	725	10%	N	De uitgaven m.b.t. beschermd wonen (waarvan centrumgemeente Breda de uitvoering doet) vallen voornamelijk lager uit doordat de rijksbijdrage voor beschermd wonen naar boven is bijgesteld (€ 226.000 V). Daar staat tegenover dat in 2024 hogere uitgaven voor huishoudelijke hulp (€ 504.000 N) en begeleiding (€ 281.000 N) worden verwacht. Voor de begroting 2024 is enerzijds rekening gehouden met een lagere groei op huishoudelijke ondersteuning en een stabilisatie op begeleiding ten opzichte van eerdere ramingen. Dat drukt de kosten. Aan de andere kant wordt dat teniet gedaan door de jaarlijkse indexeringen van de tarieven die wij aan de zorgaanbieders moeten betalen. Gemeenten zijn hierbij gebonden aan de AMVB Reële tarieven. Verder stijgen de kosten voor collectief vervoer (€ 158.000 N) conform de begroting 2024 van de GR RWB, die (samen met de begrotingen van de andere verbonden partijen) in de commissievergadering van 31 mei 2023 en de raadsvergadering van 8 juni 2023 is behandeld.
Mutatie reserves	4.116	259%	N	Het saldo van alle kosten en opbrengsten in het kader van de opvang van nieuwkomers wordt verrekend met de daarvoor ingestelde bestemmingsreserve. Doordat er in 2024 meer opbrengsten worden verwacht dan kosten (zie ook toelichting bij "opvang Nieuwkomers") wordt naar verwachting ca. € 2,7 miljoen in de reserve gestort. Dat is ten opzichte van de begrote storting in 2023 een stijging van ca. € 2,5 miljoen. Daarnaast wordt ten opzichte van 2023 minder onttrokken uit de reserves. Bij de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2022 is besloten om ten behoeve van de voortgang van een aantal overlopende zaken vanuit 2022 naar 2023 diverse budgetten opnieuw beschikbaar te stellen. Binnen programma 4 betreft dit € 1,3 miljoen, wat voornamelijk betrekking heeft op uitgaven m.b.t. de uitgifte en uitvoering van de energietoeslag (€ 988.000) en de inzet van ontvangen rijksmiddelen t.b.v. de versterking van de dienstverlening (€ 167.000). Tot slot wordt ten opzichte van 2023 € 345.000 minder onttrokken uit de reserve sociaal domein doordat in dat jaar diverse incidentele uitgaven uit die reserve worden gedekt.
Overig	63		N	Diverse kleinere verschillen (< € 50.000).
Totaal	**2.336**	**5%**	**N**	

VERBONDEN PARTIJEN

Aan de realisatie van de doelstellingen “Ondersteuning voor mensen die het nodig hebben” leveren de volgende verbonden partijen een bijdrage:

- Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord (RAV)
- Openbare Gezondheidszorg West-Brabant (GGD)
- Stichting Openbare Onderwijs West-Brabant
- Leerplicht en Regionale Meld- en Coördinatiefunctie Voortijdig Schoolverlaten regio West-Brabant.

Voor een gedetailleerd overzicht verwijzen wij naar de paragraaf ‘Verbonden Partijen’.

Partnerschap in een veranderende samenleving

We streven naar een samenleving die zo is ingericht dat inwoners zich comfortabel, prettig en veilig voelen. We werken daarbij steeds meer en hechter samen met inwoners, partners en ondernemers.

Wij geloven dat samenwerken door participatie en gebiedsgericht werken bijdraagt aan betere democratische besluitvorming. Moerdijk wil een luisterende, aanspreekbare, responsieve en samenwerkende gemeente zijn. Dit vraagt om een blijvende investering en om hierbij steeds de juiste vorm te kiezen.

Bij alles wat we doen, hebben we extra aandacht voor dienstverlening en digitalisering & informatisering. De manier waarop we invulling geven aan deze onderwerpen bepaalt voor een belangrijk deel hoe onze inwoners naar de gemeente kijken.

THEMA REGIONALE SAMENWERKING

Ambitie

Moerdijk stelt de opgaven centraal en werkt regionaal samen om haar doelstellingen te realiseren. In deze samenwerkingen zijn wij een betrouwbare partner en transparant over onze doelen en inzet. Samenwerken doen wij op basis van vertrouwen waarbij we oog hebben voor de belangen van onze samenwerkingspartners.

Strategisch doel

- Effectief vormgeven en professionaliseren van de regionale samenwerking om onze maatschappelijke opgaven en ambities te realiseren.
- Een goede implementatie van de WGR.
- We hebben grip op onze samenwerkingsverbanden.

Effectindicatoren

- Het aantal aangepaste gemeenschappelijke regelingen per 1 juli 2024.

Nieuwe ontwikkelingen

De Stedelijke Regio Breda Tilburg (SRBT) was en is de komende jaren een belangrijke schaal van samenwerken voor het fysiek domein. Vanuit de focus op ons Daily Urban System is dit een logische schaal van organiseren die uiteenvalt in de Baronie en de regio Midden-Brabant. In het verlengde van deze ontwikkeling is de Baronieverkenning opgestart. Deze verkenning is gericht op een nauwere samenwerking tussen de Baronie-gemeenten in het fysiek en sociaal domein om in het geheel van de SRBT een goede tegenhanger en samenwerkingspartner te kunnen zijn voor de regio Midden-Brabant. De Baroniesamenwerking start vanuit het fysiek domein aangevuld met een voorzichtige verkenning van een samenwerking op het sociaal domein bovenop de De6/De9- samenwerking. De samenwerking is gericht op strategie maar vooral ook op uitvoeringskracht om in de SRBT samen met Midden-Brabant uitvoering te kunnen geven aan de verstedelijkingsagenda.

In het licht van deze ontwikkeling kijken we ook met onze regiogemeenten samen naar de vormgeving van de samenwerking binnen de Regio West-Brabant (RWB) waarbij uitganspunten zijn dat de RWB focust op realistische doelstellingen die aansluiten op de behoeften, uitvoerbaar zijn en in samenhang worden bezien met de ontwikkelingen vanuit de SRBT. Voor Moerdijk geldt hierbij dat wij een tweebenige oriëntatie hebben omdat wij niet alleen naar de Regio SRBT kijken, maar ook naar de stedelijke regio aan de westkant van de gemeente.

In juli 2022 is de nieuwe Wet Gemeenschappelijke Regeling in werking getreden. Vanaf dat moment hadden we 2 jaar om de wet te implementeren. Doelstelling van de Wet is om de gemeenteraad meer invloed te geven op de gemeenschappelijke regelingen. Per 1 juli 2024 moet de nieuwe wet en de regionale nota verbonden partijen volledig zijn aangepast.

Randvoorwaarden

We constateren dat we voor het realiseren van onze doelstellingen steeds meer afhankelijk zijn van wisselende netwerken. Dit vraagt professionaliteit van bestuur en ambtelijke organisatie ten aanzien van samenwerken, flexibiliteit en schakelkracht om kansen te zien én te benutten. Gezien onze tweebenige oriëntatie ten aanzien van de stedelijke regio's is goede inzet en afstemming van de inzet van beschikbare capaciteit van groot belang.

Risico's

Een concreet risico voor de tijdige implementatie van de nieuwe WGR is het afstemmingsproces tussen de verschillende gemeenteraden, colleges en betrokken gemeenschappelijke regelingen.

Prestaties

	2024	2025	2026	2027
• Vaststellen van visie, agenda en handboek regionaal samenwerken. (1e kwartaal 2024)	■			
• Implementatie van de WGR	■			
• Aanpassing van de regionale nota verbonden partijen aan de gewijzigde WGR	■			
• Aanpassing van onze gemeenschappelijke regelingen aan de WGR	■			

THEMA PARTICIPATIE

Ambitie

Op basis van de ervaringen met gebiedsgericht werken en de aanbevelingen van de Quick Scan Lokale Democratie is in 2023 het Actieplan 'Samenwerken en participatie in Moerdijk' vastgesteld; dit document vormt de basis voor de verdere doorontwikkeling van participatie en gebiedsgericht werken in Moerdijk. De Omgevingswet is de katalysator voor deze ontwikkeling. Participatie wordt een verplichting binnen deze nieuwe wet. Het Stappenplan Participatie zetten we actief in als behulpzaam instrument om passende vormen van participatie per opgave te bepalen.

Strategisch doel

- Participatie is verankerd in de werkwijze van de gemeente door het uitvoeren van het 'Actieplan samenwerken en participatie'.
- We werken gebiedsgericht samen aan vragen en opgaven. We kennen de gebieden, de netwerken daar en de behoeften van onze inwoners.
- Participatie en samenwerking leidt tot democratische legitimering, draagvlak en uiteindelijk een prettige en fijne woonomgeving voor de inwoners van Moerdijk.

Dit doel wordt mede ondersteund door de invoering van de Omgevingswet en de omgevingsdialoog zoals beschreven in programma 2.

Indicatoren

Meten en monitoren van de gemeentelijke score op gebied van samenwerken vanuit de burgerpeiling en www.waarstaatjegemeente.nl

- Waardering alle inspanningen van de gemeente
- Waardering samenwerking met de inwoners
- Gemeente betrekt inwoners bij aanpak leefbaarheid
- Tevredenheid over participatietrajecten (nog te ontwikkelen onderdeel van het actieplan samenwerken en participatie)
- Kwalitatief oordeel over het functioneren van de stads- en dorpstafels door de tafels zelf en de gemeente (in 2022 is 0-meting gedaan middels een evaluatie en in 2025 volgt weer evaluatie).

Nieuwe ontwikkelingen

Conform het bestuursakkoord wordt ook in 2024 € 75.000 beschikbaar gesteld voor (bewoners) initiatieven en is tevens € 50.000 beschikbaar gesteld voor de uitvoering van het actieplan samenwerken en participatie.

Participatieverordening
Er is een wetsvoorstel in ontwikkeling dat gemeenten gaat verplichten een participatieverordening (vergelijkbaar met een inspraakverordening) op te stellen. Dit voorstel is inmiddels ingediend bij de Tweede Kamer en de inhoudelijke behandeling ervan was voorzien in de tweede helft van 2023. Bij het wetsvoorstel ligt een heel scherp advies van de Raad die heel kritisch is over deze wet. Onduidelijk is nog wat de val van het kabinet betekent voor de inhoud en planning van dit wetsvoorstel.

Borgen en verbeteren van de kwaliteit van onze dienstverlening, communicatie en participatie met inwoners
Wij zien een grote meerwaarde in het structureel en organisatiebreed borgen van de optimalisatie van onze dienstverlening, communicatie en participatie, zowel intern als extern. De inzet van een tijdelijke adviseur heeft geresulteerd in concernbrede dienstverleningsprincipes, met meer éénduidigheid in afspraken rondom dienstverlening als gevolg. Ook participatie wordt structureel en eenduidig ingebed aan de hand van het Moerdijks stappenplan. Ontwikkelingen die wij graag willen voortzetten in de toekomst. Om die reden willen we structureel 0,8 FTE Adviseur dienstverlening en participatie (€ 72.000) toevoegen aan onze organisatie waardoor de kwaliteit van de dienstverlening en participatie met onze inwoners continu geborgd en verbeterd wordt.

Randvoorwaarden

Als het over samenwerken en participatie gaat is het belangrijk dit te ontwikkelen en door te ontwikkelen in samenwerking met de samenleving en onze maatschappelijke partners. Dit betekent dat we als gemeente de samenleving willen uitnodigen, ondersteunen en faciliteren om samen rond de tafel te komen. Hierbij gaan we op zoek naar middelen en instrumenten die aansluiten bij de leefwereld van onze inwoners en maatschappelijke partners. Ook willen we op het gebied van communicatie zorgen dat we de taal van onze inwoners spreken om mogelijke drempels voor samenwerken en participatie zo veel mogelijk te verlagen.

Samenwerken en participatie gaat ook over het teruggeven van invloed. Hiertoe moet de organisatie daadwerkelijk bereid zijn. Ook als na een mooi participatieproces de inhoud die op tafel ligt mogelijk anders is dan verwacht.

Ten slotte is voor een goede samenwerking en participatie randvoorwaardelijk dat de gemeente helder, duidelijk, open, transparant en betrouwbaar is.

Risico's

- Samenwerken en participatie gaat over mensen en relaties. Inwoners hebben behoefte aan een vast aanspreekpunt per gebied, daarom zijn voor het gebiedsgericht werken personele wisselingen bij de gebiedscoördinatoren een risico.
- Een ander risico is verhouding tussen de professionals van de gemeente en de betrokken vrijwilligers die namens inwoners aan tafel zitten. Rollen moeten duidelijk zijn, als ook de veiligheid voor het geven en ontvangen van feedback.

Prestaties

	2024	2025	2026	2027
• Het verder inbedden en bewust worden van participatie en gebiedsgericht werken in de werkwijze van de gemeente door middel van trainingen en opleidingen	■			
• Inwonersinitiatieven worden gestimuleerd, het proces van afhandelen wordt verder gestroomlijnd mogelijk door een centraal loket.	■			
• De rollen van stads- en dorpstafels en gebiedscoördinatoren zijn verduidelijkt, zowel binnen als buiten de organisatie	■			
• De kernkaarten zijn doorontwikkeld	■			
• Start project actualisatie gebiedsplannen	■			
• Er is een duidelijke visie ten aanzien van betrekken/samenwerken van (vaste) partners van de gemeente ten aanzien van samenwerken en participatie	■			
• Evalueren van het kernbudget en een advies over de inzet hiervan	■			
• De indicatoren voor de genoemde evaluaties zijn goed uitgewerkt	■			
• Voorbereiding op de Participatieverordening (onder voorbehoud besluitvorming wetgeving)	■			

THEMA INFORMATISERING

Ambitie

Om onze inhoudelijke doelen te kunnen blijven bereiken is investeren in digitalisering en informatisering belangrijker dan ooit. We blijven ons hierbij inzetten voor digitale toegankelijkheid, begrijpelijkheid en gebruiksvriendelijkheid. Op deze manier dragen we bij aan een inclusieve digitale samenleving. Belangrijke keuzes vragen om meer inzicht. Door het op orde houden van de informatiehuishouding en de juiste inzet van data kunnen we maatschappelijke vraagstukken beter oplossen en onze dienstverlening verbeteren. De gemeente Moerdijk wil een toekomstbestendige organisatie zijn op het gebied van informatisering en automatisering.

Strategisch doel

- We werken toe naar een goed (digitaal) informatiebeheer.
- Er wordt meer ingezet op het verbeteren van de regionale samenwerking op het gebied van informatisering en automatisering met ICTWBW.
- We bouwen het datacluster verder uit als centraal punt voor de vertaling van beleidsvragen naar datavragen.
- We (her)gebruiken data voor bestuurlijke en beleidsmatige keuzes zodat er efficiënter en effectiever gewerkt kan worden.
- Door middel van risicoafweging zoeken we steeds de balans tussen informatieveiligheid en privacy enerzijds en het doel van ons handelen anderzijds.
- We werken toe naar digitale toegankelijkheid van de gemeentelijke websites en mobiele apps.

Indicatoren

- Het aantal datalekken en informatieveiligheidsincidenten.
- Het aantal processen waarvoor Indicatoren beschikbaar zijn, zal als gevolg van het programma datagedreven werken toenemen.

Nieuwe ontwikkelingen

Wet Open Overheid

De financiële effecten van de Woo zijn nog niet helder in beeld. Dit is mede het gevolg van de moeizame ontwikkeling van een landelijk publicatieplatform voor de actieve openbaarmaking. De eerste opzet is eind 2022 stopgezet. Vanuit het rijk wordt nu gewerkt aan een alternatief in de vorm van een verwijzingsindex, de zogenaamde Woo-index.

Via de algemene uitkering uit het gemeentefonds ontvangt de gemeente extra middelen voor de uitvoering van deze wet. We gaan er vooralsnog vanuit dat die middelen toereikend zijn voor de extra kosten. Zodra de financiële effecten duidelijk zijn wordt dit aan de raad voorgelegd via een van de bestuursrapportages.

De beleidsvoornemens met betrekking tot de uitvoering van de Woo staan in de Woo-paragraaf, de zogenaamde openbaarheidsparagraaf. Dit is een nieuwe paragraaf die conform art. 3.5 van de Wet open overheid, met ingang van de jaarrekening 2022 in de begroting en jaarrekening wordt opgenomen (als onderdeel van de paragraaf Bedrijfsvoering).

Wet digitale overheid

Met ingang van 1 juli 2023 is de Wet digitale overheid (Wdo) in werking getreden. Vanaf deze datum is de Wdo de wettelijke grondslag voor het Besluit Digitale Toegankelijkheid Overheid (voorheen Tijdelijk Besluit Digitale Toegankelijkheid Overheid).

In het Besluit is bepaald dat websites en mobiele apps van Nederlandse overheidsinstanties – stapsgewijs - moeten voldoen aan (Europese) toegankelijkheidseisen om te voorkomen dat de digitale informatie en dienstverlening mensen met een functiebeperking buitensluit. Het is van belang dat iedereen kan (blijven) meedoen (inclusie) en dat de autonomie van de burger gerespecteerd wordt.

Overheidsinstanties moeten een toegankelijkheidsverklaring publiceren voor iedere website en app waarvoor zij verantwoordelijk zijn. Voor Moerdijk gaat het in totaal om meer dan 30 websites/ apps.

We kunnen dit alles niet in één keer oppakken en richten ons daarom in eerste instantie op (het verbeteren van) de toegankelijkheid van de website Moerdijk.nl en websites met Moerdijk als domeinnaam. Voor deze websites laten we een (verplicht)

toegankelijkheidsonderzoek uitvoeren om te bezien in hoeverre de betreffende websites nu al voldoen aan de digitale toegankelijkheidseisen en wat de overgebleven toegankelijkheidsissues zijn.

Afhankelijkheid leveranciers
Door meer uitbesteding van het technisch beheer van software en opslag van gegevens groeit de afhankelijkheid bij leveranciers. Niet alleen de software nemen we af als dienst maar ook de verwerking van de gegevens. Dit vraagt een andere vorm van leveranciersmanagement. Functioneel beheer wordt uitgebreid met het voeren van regie op de leveranciers. Contractmanagement speelt daarnaast ook een steeds belangrijkere rol.

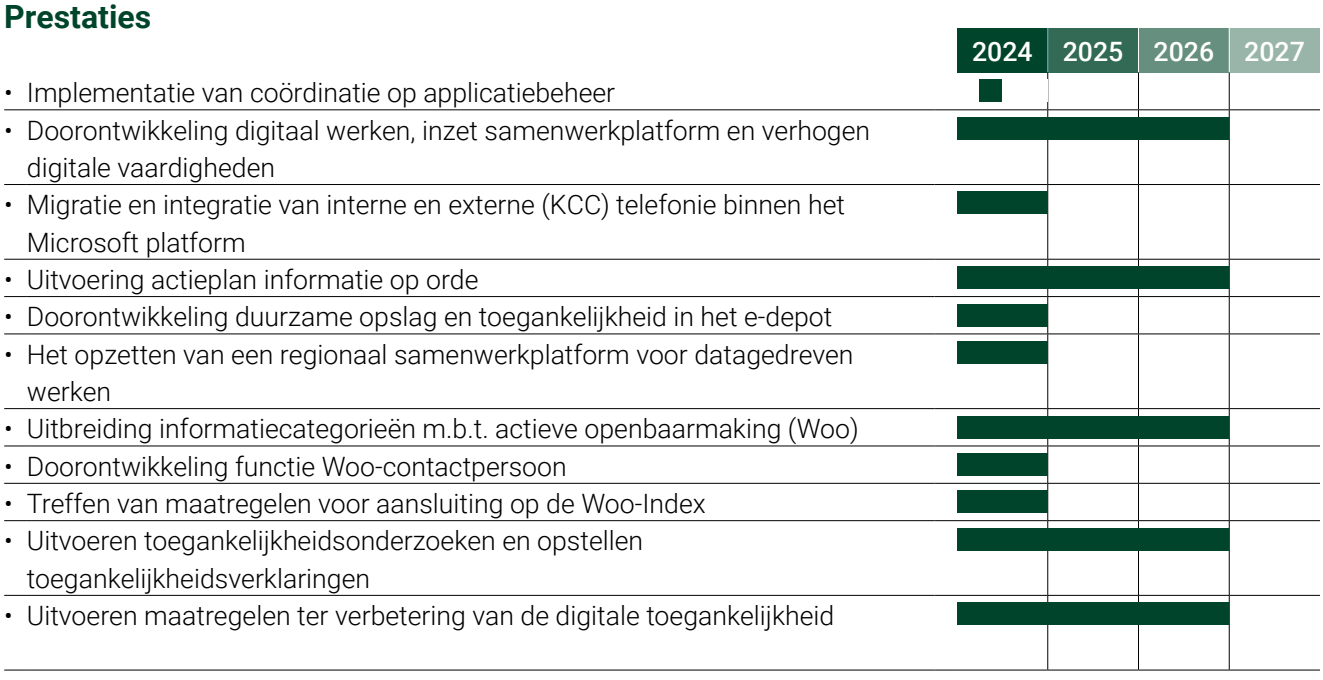
Randvoorwaarden

- Het verminderen van de technische afhankelijkheid én de aansluiting op technologische en maatschappelijke ontwikkelingen.
- We creëren een balans tussen individuele en maatschappelijke belangen. Hiervoor is nodig dat we de privacybescherming en de informatiebeveiliging/ cybersecurity verder vormgeven.
- Bij een Digitale Overheid hoort een organisatie waarin digitale vaardigheden en digitale weerbaarheid onderdeel zijn van ieders takenpakket.
- Ambitieniveau moet aansluiten bij capaciteit, motivatie en gelegenheid van de organisatie.

Risico's

- Informatiebeveiliging: ondanks de getroffen voorzorgsmaatregelen blijft het mogelijk dat we getroffen worden door informatiebeveiligingsincidenten.
- Privacy en bescherming persoonsgegevens: datalekken kunnen een maatschappelijke impact hebben en een flinke boete opleveren.
- Informatiebeveiliging komt in de verantwoording over output en financiën onvoldoende aan de orde.
- Steeds meer processen waar we als gemeente verantwoordelijk voor zijn vinden binnen én buiten de organisatie plaats (samenwerkingsverbanden). Er is extra aandacht voor informatiebeveiliging in deze ketens nodig. In de overeenkomsten met ketenpartners moeten we afspraken maken over privacy en digitale veiligheid.
- Te weinig urgentiegevoel in de organisatie om data compleet en zorgvuldig te beheren.

Prestaties

THEMA TOEKOMSTBESTENDIGE ORGANISATIE

Ambitie

Om onze ambities te bereiken is een goed draaiende ambtelijke organisatie nodig. De ontwikkelingen in de samenleving gaan snel en er is krapte op de arbeidsmarkt. Daarom moeten wij, misschien nog wel meer dan ooit, blijven investeren in goede medewerkers en hun ontwikkeling. We zijn als Moerdijk een interessante werkgever. En dat willen we graag blijven. De komende jaren blijven we werken aan het versterken van de samenwerking tussen bestuur en ambtelijke organisatie We contracteren in de vorm van duidelijke en realistische werkafspraken, waarbij we continu aandacht hebben voor evenwicht in bestuurlijke ambities en ambtelijke draagkracht.

We werken aan een toekomstbestendige moderne organisatie, waar nieuwe talenten de kans krijgen om aan de opgaven van Moerdijk te werken. Dat vraagt wendbaarheid en flexibiliteit, ondernemend werknemerschap, voortdurend ontwikkelen, financieel bewust zijn en integer handelen.

De gemeente Moerdijk is financieel gezond. Ons financiële beleid is erop gericht om Moerdijk ook voor de toekomst financieel gezond te houden.

Strategisch doel

- Onze gemeentelijke organisatie is een flexibele organisatie die adequaat anticipeert op ontwikkelingen en reageert op initiatieven en regie vanuit de samenleving.

Indicatoren

- Oordeel provincie in het kader van interbestuurlijk toezicht
- Verklaring accountant over de getrouwheid
- Afgeven rechtsmatigheidsverklaring door college
- Door het volgen en analyseren van verzuimcijfers kunnen we blijven werken aan een veilige en gezonde werkomgeving
- De mate waarin we vacatures kunnen invullen en de doorlooptijd daarvan geven zicht op hoe we als werkgever op de arbeidsmarkt presteren
- Scores uit het medewerkertevredenheidsonderzoek geven aan hoe tevreden en loyaal medewerkers zijn
- Personeelsverloop geeft een indicatie in hoeverre we in staat zijn talent aan ons te blijven binden

Nieuwe ontwikkelingen

Arbeidsmarkt

Om invulling te geven aan de opgaven hebben we de juiste mensen nodig. Dat is geen gemakkelijke opgave, mede door de grote diversiteit in het werk, een aantrekkende arbeidsmarkt, schaarste aan (jong) talent en de ontwikkelingen op het gebied van digitalisering en robotisering. Dat vraagt om een sterk intern én extern arbeidsmarktbeleid inspelend op de laatste trends en ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. De arbeidsmarktstrategie bouwt voort op een andere ambitie; toewerken naar een flexibele organisatie, waarbij we helder voor ogen hebben welke mensen we nodig hebben om de opgave van de gemeente aan te kunnen met zowel onze eigen medewerkers als inzet van externen. Hier geven we invulling aan door middel van strategische personeelsplanning. Doel van de arbeidsmarktstrategie is om de positie van de gemeente op zowel de interne als externe arbeidsmarkt te handhaven en te versterken. Voor de interne arbeidsmarkt ligt de focus op het goede gesprek (nieuwe gesprekscyclus) door kwaliteiten en ambities van eigen medewerkers zo goed mogelijk te laten aansluiten bij de opgaven van de organisatie én het behoud van talentvolle medewerkers (loopbaanontwikkeling). Extern ligt de focus op het versterken van het werkgeversmerk en het verleiden en aantrekken van nieuwe medewerkers passend bij de organisatie, nu én in de toekomst. Dit laatste is gestart in 2023 en bouwen we in 2024 verder uit hierbij ligt de focus vooral op het versterken van de interne arbeidsmarkt (aanpak werkplezier/vitaliteit en loopbaanontwikkeling).

Verzuim

Landelijk zien we binnen de gemeentelijke organisaties het verzuimcijfer stijgen. Het verzuim steeg in 2022 tot 6,7% (2021: 5,8%). Ook binnen de gemeente Moerdijk stijgen de cijfers (2022: 5,9%, 2021: 5,2%). Daarnaast zien we in het recent uitgevoerde medewerkersonderzoek dat medewerkers de herstelbehoefte als groot ervaren. In het kader van vitaliteit en duurzame inzetbaarheid zullen we in 2023 een vervolgonderzoek plannen om meer duiding te geven aan deze cijfers en te onderzoeken op welke

onderdelen verbeterpotentieel ligt. In 2024 wordt hier vervolgens uitvoering aan gegeven.

Activiteitgericht werken
In het kader van ons vernieuwd werkplekconcept wordt in 2023 gestart met de verbouwing van het gemeentehuis. Het jaar 2024 staat in het teken van het 'juiste' gebruik van het gebouw (activiteit gericht werken, samen werken aan opgaven). Onder andere de vaste werkplek verdwijnt. Dit vraagt om een gedragsverandering van medewerkers, hierop zetten we actief in. Al in de aanloop naar de oplevering wordt het gewenste gedrag gestimuleerd. Omdat we het gemeentehuis open willen houden, wordt er fasegewijs verbouwd. Dat brengt een roerige periode met zich mee in de vorm van geluidsoverlast, minder beschikbare werkplekken en dergelijke. Daarnaast krijgen we tegelijkertijd te maken met een 'oude' en een 'nieuwe' situatie. Als er een fase is afgerond, kan op die verdiepingsvloer worden gewerkt conform het nieuwe concept, terwijl elders in het gebouw het nog behelpen is. Aandacht voor onze medewerkers om zicht te houden hoe hiermee wordt omgegaan is deze periode essentieel.

Gemeentefonds
Vorig jaar is in de meicirculaire 2022 voor de jaren tot en met 2025 het effect van het regeerakkoord Rutte IV voor de gemeenten uitgewerkt. Voor de jaren 2023-2025 betekent dit een forse groei van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. De groei bestond naast een compensatie voor loon- en prijsontwikkeling ook uit de zgn. volumegroei. Hierbij nam de omvang van het gemeentefonds toe op basis van de afspraak samen 'trap-op-trap-af', waarbij de omvang van het gemeentefonds meegroeit met de omvang van de rijksuitgaven. Voor de jaren na 2025 is sprake van een forse terugval in de omvang van het gemeentefonds. Dit omdat het demissionaire kabinet de ontwikkeling van de rijksuitgaven alleen voor deze kabinetsperiode heeft meegenomen en men vanaf 2026 andere afspraken wil maken over de financieringssystematiek tussen het rijk en de provincies en gemeenten. Voor Moerdijk gaat dit dan om een bedrag van ca. € 5 miljoen.

De wijziging van de financieringssystematiek is inmiddels doorgeschoven naar 2027. Voor het overgangsjaar 2026 zijn echter nog geen aanvullende maatregelen getroffen. Namens de gemeenten vindt er, via de VNG, overleg plaats met het kabinet hoe een terugval van de gemeentefondsuitkering vanaf 2026 kan worden voorkomen. Uit de meerjarenbegrotingen van de gemeenten blijkt dat veel gemeenten zonder nadere maatregelen vanaf 2026 een tekort verwachten.

Uitbreiding belastinggebied
De Tweede Kamer heeft via een motie het kabinet opgeroepen om bij het uitvoeringsplan om te komen tot een nieuwe financieringssystematiek ook de mogelijkheid te betrekken voor een eigen groter belastinggebied. Dit uitvoeringsplan had voor de meicirculaire 2023 gereed moeten zijn. Tot op heden is het plan echter niet gepresenteerd. Het kabinet geeft op dit moment aan dat "in samenspraak met de VNG wordt bekeken welke mogelijkheden er zijn qua modernisering en uitbreiding van het belastinggebied." Het blijft dus nog onduidelijk wat de ontwikkelingen op dit gebied worden.

Tijdelijke en structurele uitbreiding formatie financieel advies
Om tijdig in te kunnen spelen op vragen over vergrijzing, het behoud van kwalitatief goede medewerkers en de verwachte krapte op de arbeidsmarkt is voor het cluster financiën een Strategische Personeels Planning opgesteld. Daarnaast is er een scan gemaakt van alle producten en diensten van het team Financiën en heeft een herijking van taken versus beschikbare capaciteit en kwaliteit plaatsgevonden. Dit leidt tot een aanpassing van de formatie waarbij het behoud van de continuïteit binnen het team is geborgd, ook na uitstroom van medewerkers in 2024 en 2025. Voor ondersteuning bij de taakoverdracht en wisseling van uitstromende medewerkers is een tijdelijk budget voor 2024 en 2025 nodig van € 45.000. Om structureel de financiële bezetting op orde te brengen en te houden is een budget nodig van € 110.000. Beide bedragen zijn in de meerjarenbegroting verwerkt.

Ontwikkelingen digitalisering financiële administratie
In 2023 is bij de financiële administratie begonnen aan het optimaliseren van zes tot acht financiële processen. De processen worden geoptimaliseerd met lean-management en bijbehorende tools. Het resultaat van de aanpak zijn nieuw ontworpen werkprocessen waarbij er efficiënter wordt gewerkt en verspillingen zijn geëlimineerd. Voorts worden alleen activiteiten verricht die voor de klant nodig zijn of vanuit wet- en regelgeving noodzakelijk zijn. Afronding van de upgrade van deze financiële processen is in 2024. Na de afronding beschikken we over processen die up-to-date

zijn, die het werkplezier vergroten en waarbij binnen de administratie steeds meer gebruik gemaakt wordt van geautomatiseerde gegevensverwerking. Dit heeft een positief effect op de uitvoeringskosten.

Randvoorwaarden

Het werk verandert door verdergaande digitalisering, samenwerken met inwoners, nieuwe wetgeving - zoals de Omgevingswet - en nieuwe aandachtspunten vanuit de samenleving. Het is van belang continu de doorvertaling te blijven maken naar wat dit betekent voor onze organisatie en ons personeel.

Het is ook belangrijk dat we ons blijven presenteren op de arbeidsmarkt als een aantrekkelijke werkgever.

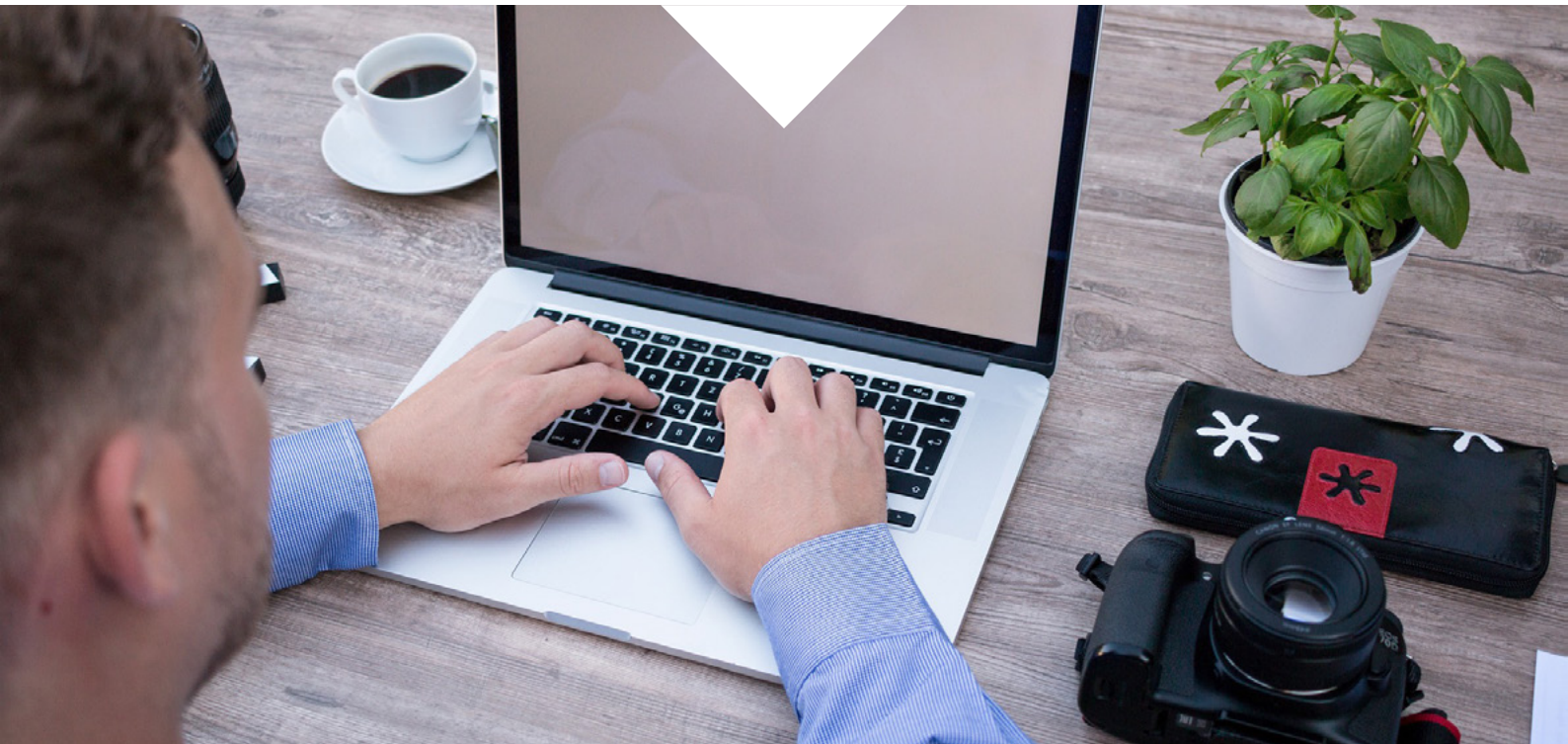
De gespannen arbeidsmarkt maakt ook dat we meer moeten investeren in het talent dat we in huis hebben. Dit betekent dat interne mobiliteit, oftewel de doorstroming naar een andere functie binnen de organisatie, belangrijker wordt.

Risico's

- De gemeentelijke bezetting staat onder druk door de krapte op de arbeidsmarkt.
- Het kost meer tijd en geld om vacatures in te vullen en de juiste mensen te vinden op de arbeidsmarkt.
- De stijgende rentevoet en hoge inflatie geeft een extra druk binnen de lastenkant van de begroting, de diverse grondexploitaties en investeringen.

Prestaties

	2024	2025	2026	2027
• Arbeidsmarktstrategie op gebied van instroom, behoud en uitstroom vormgegeven	■			
• Invulling van het vernieuwde werkplekconcept	■			
• Verdere uitrol strategische personeelsplanning	■			
• Integriteitsbewustzijn vergroot	■			
• Onderzoek en plan van aanpak vitaliteit	■			
• Continu investeren in een lerende cultuur en organisatie	■	■	■	
• Evaluatie en actualisering van het actieplan Maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen (MVOI) (jaarlijks)	■	■	■	
• Actualisering waarderings- en afschrijvingsbeleid				■
• Actualisering beleid reserves en voorzieningen				■

THEMA DIENSTVERLENING

Ambitie

Dienstverlening aan onze inwoners is een kerntaak van onze gemeente en moet ook zo ervaren worden. Inwoners moeten kunnen vertrouwen op onze reactietermijnen en de wijze waarop we onze dienstverlening uitvoeren: persoonlijk, meedenkend, betrouwbaar, volledige antwoorden en in duidelijke taal. We sturen op het borgen van de dienstverleningsprincipes en het behalen van reactietermijnen.

De digitale transformatie is een kans om te investeren in de kwaliteit van onze dienstverlening. Inwoners worden gestimuleerd om het antwoord op vragen eerst online te zoeken. Lukt het niet, dan is telefonisch contact mogelijk. Is dat onvoldoende, dan volgt het persoonlijk contact. Het doel van dit 'click-call-face principe' is dat we meer tijd en aandacht kunnen besteden aan complexere vragen en de minder zelfredzame inwoner die telefonisch of persoonlijk geholpen moet worden. We bouwen zo verder aan een stabiele, gedigitaliseerde organisatie.

Strategisch doel

- Inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties voelen zich op een prettige manier door ons gefaciliteerd en ondersteund.

Indicatoren

- Waardering inwoners voor gemeentelijke dienstverlening in het algemeen
- Waardering inwoners voor gemeentelijk dienstverlening via digitale faciliteiten
- Waardering ondernemers voor gemeentelijke dienstverlening in het algemeen
- Waardering ondernemers voor gemeentelijke dienstverlening via digitale faciliteiten
- Waardering inwoners & ondernemers voor de afhandeling van meldingen woon- en leefomgeving
- Waardering inwoners & ondernemers vanuit de continu lopende klanttevredenheidsonderzoeken voor verschillende producten en diensten

Nieuwe ontwikkelingen

Kunstmatige intelligentie

De laatste tijd is artificiële of kunstmatige intelligentie (AI) veel in het nieuws. Die aandacht is begrijpelijk, want AI is een sleuteltechnologie die de manier waarop we werken en leven transformeert. We staan er vaak niet bij stil dat AI nu al onderdeel uitmaakt van ons dagelijks leven. Bijvoorbeeld zoekmachines die snel de juiste informatie geven, of algoritmes die aanbevelingen doen voor producten die aansluiten bij behoeften. De overheid wil dat de Nederlandse samenleving optimaal gebruik gaat maken van AI. Maar wel op zo'n manier dat publieke waarden en mensenrechten zoals het verbod van discriminatie, privacy en autonomie voorop staan en geborgd zijn. AI wordt ook binnen gemeenten steeds meer toegepast. Bijvoorbeeld voor het monitoren van uitgaansgebieden, het herkennen van afval op straat en het opsporen van verschillende soorten fraude. In 2024 gaan we binnen het programma digitale dienstverlening onderzoeken wat AI kan betekenen voor Moerdijk. Dat doen we met verschillende disciplines om een zo compleet mogelijk beeld te krijgen. In ieder geval informatiemanagement, de privacy officer, het datacluster, adviseur dienstverlening en cluster communicatie worden hierbij betrokken.

Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer

Op 9 mei 2023 heeft de Eerste Kamer het wetsvoorstel Wet modernisering elektronische bestuurlijk verkeer (Wmebv) aangenomen. De beoogde datum van inwerkingtreding is 1 juli 2024, met een mogelijkheid tot gefaseerde inwerkingtreding van onderdelen van de wet. Hoe de fasering er precies uit komt te zien is nog niet bekend.

De Wmebv regelt dat burgers en bedrijven hun zaken die ze met de overheid moeten doen, digitaal kunnen afhandelen. Zij krijgen daarmee het recht om officiële berichten, zoals aanvragen voor vergunningen en bezwaarschriften, elektronisch aan het bestuursorgaan te zenden. Dit betekent dat we als gemeente verplicht worden om voor ieder formeel bericht een elektronisch kanaal open te stellen. Daarnaast komt er een zorgplicht voor ondersteuning bij alle communicatie met de overheid (ook niet elektronisch).

De implementatie van de Wmebv is een forse opgave voor de gemeente, tegelijkertijd biedt dit ook mogelijkheden om de (digitale) dienstverlening te verbeteren. Een en ander wordt daarom in samenhang opgepakt.

De implementatiekosten voor de Wmebv zijn nog niet in beeld. Dit wordt meegenomen bij het op te stellen plan van aanpak, afgestemd op een eventuele fasering van de wet. Het is wel duidelijk dat we rekening moeten houden met personeelskosten voor het aanpassen van de huidige processen en systemen. Vanuit het rijk is bij de aanname van de Wmebv aangegeven dat men vooralsnog niet bereid is compensatie van de kosten van de Wmebv aan de gemeenten te bieden, omdat de digitalisering in zijn algemeenheid (op termijn) tot besparingen zal leiden. Zodra meer bekend is over de definitieve inwerkingtreding van de Wmebv, de mogelijke fasering en eventuele financiering door het rijk, informeren we de raad daarover in een van de bestuursrapportages.

Website
De inrichting van de huidige gemeentelijke website is zo'n zes jaar oud. De website is momenteel hét belangrijkste dienstverlenings- en informatiekanaal van de gemeente en moet te allen tijde actueel, klantgericht en gebruiksvriendelijk zijn voor zowel inwoners als werknemers. Een doorontwikkeling van de website, door onder andere een groter digitaal dienstenaanbod en het gebruik van video en beeld, zorgt voor minder vragen van inwoners bij het Klant Contact Center en voor snellere service vanuit de gemeente wanneer informatie gemakkelijk te vinden is. Dit bevordert zowel de interne als externe dienstverlening. Daarnaast is het algemeen bekend dat de rol van de website alleen maar groter wordt door wettelijke ontwikkelingen, zoals de Wet digitale overheid, Wet modernisering elektrisch bestuurlijk verkeer en de Wet open overheid, waardoor (grote) aanpassingen nodig zijn. De grootste impact heeft de Wet digitale toegankelijkheid waar we als gemeente aan moet voldoen, zodat de digitale dienstverlening via de website altijd toegankelijk is voor iedereen, dus ook voor mensen met een visuele en/of auditieve beperking. In de tweede helft van 2023 bepalen we het programma van eisen om daarmee in 2024 de markt op te gaan en de nieuwe website vervolgens in te voeren. Voor de nieuwe website is in 2024 éénmalig €100.000 opgenomen in de begroting.

Factor C en CASI
Alle medewerkers moeten het goede gesprek kunnen voeren met 'de buitenwereld', beschikken over empathisch vermogen en zich bewust zijn van de omgeving en de impact die hun werk daarop heeft. In 2024 gaan we onderzoeken of twee instrumenten daarbij kunnen helpen en aanvullend zijn op het stappenplan participatie waar we nu al mee werken: Factor C en CASI. Factor C is door de overheid ontwikkeld en is een manier van werken die helpt om strategisch en gestructureerd aan de slag te gaan met communicatie en bij uitstek geschikt voor projecten en programma's waar omgevingsgericht of opgavegericht gewerkt wordt. CASI (Communicatie Activatie Strategie Instrument) is een instrument om gedrag te analyseren en onderbouwde keuzes te maken. In feite levert het bouwstenen op voor een communicatieplan, advies of briefing.

Ontwikkelen van beleid op het gebied van pers- en issuemanagement
Wat gebeurt er in de samenleving? Waar kunnen we op inspelen en hoe kunnen we met onze communicatie optimaal aansluiten bij de belevingswereld van onze inwoners/ belangrijke stakeholders? De maatschappelijke impact is het afwegingskader voor onze focus. Hoe kweken we vertrouwen voor de organisatie? Naast directe communicatie met onze inwoners geven we hieraan ook invulling via perscommunicatie. Jaarlijks beantwoorden we honderden persvragen en organiseren we veel persgesprekken en – momenten. Het is onze wens om hier meer gestructureerd mee aan de slag te gaan. Daarnaast willen we meer proactief aan de slag met issuemanagement. In 2024 ontwikkelen we daarom beleid op het gebied van pers- en issuemanagement.

Verbouwing gemeentehuis
Het nieuwe werkplekconcept en de aanstaande verbouwing maakt ook beweging mogelijk voor het doorontwikkelen van de dienstverleningsambitie op diverse vlakken. Waar de eerste helft van 2024 staat in het teken van de verbouwing en hiermee de hybride vorm van werken, staat de tweede helft in het teken van het in gebruik nemen van de nieuwe werkomgeving en het werkplekconcept activiteitgerelateerd werken.

Dienstverleningsprincipes intern uitdragen draagt bij aan het van binnen naar buiten en van buiten naar binnen werken en de bewustwording bij ambtenaren.

Voorbeelden hiervan zijn:
- Met het multi-tenant concept ontstaat er een bredere samenwerking met maatschappelijke partners;
- De beveiligings-host achter de receptie zorgt niet alleen voor een veiligere werkomgeving maar draagt bij aan gastheerschap volgens het 'click-call-face principe';
- De visie op eten en drinken en het daarbij behorende cateringconcept draagt bij aan verbinden, ontmoeten en aantrekkelijk werkgeverschap;
- In relatie tot de MVOI worden er gelijk belangrijke stappen gezet bij alle nieuwe aanbestedingen rondom de verbouwing. (Warme dranken, interieur beplanting, catering, schoonmaak, vast en los meubilair, audiovisuele middelen)

Ontwikkeling Servicepunt
Het gemeentehuis wordt een plek voor ontmoeten en verbinden. Dat vraagt om een facilitaire ondersteuning die daar ook op gericht is. Een plek waar mensen verbinding maken, productief kunnen zijn in hun eigen werk en waarin ze goed gefaciliteerd worden. Niet alleen catering en correctief onderhoud, maar ook gericht op het creëren van de omstandigheden waarin medewerkers optimaal kunnen presteren en gasten in het gemeentehuis zich welkom voelen. Het aantal ondersteunende taken is onder andere met de komst van laptops en telefoons voor alle medewerkers, college- en raadsleden toegenomen. Het afgelopen jaar is ervoor gekozen om de versnipperde facilitaire taken te concentreren binnen het Servicepunt. Deze ontwikkeling is in volle gang en gaat met het afronden van de verbouwing en het uitbreiden van het aantal huurders een steeds belangrijkere rol vervullen.

Toekomstbestendig maken team KCC/Cluster burgerzaken
Er speelt een tweetal ontwikkelingen bij cluster burgerzaken van team KCC. De aanvragen worden steeds complexer én binnen nu en 5 jaar krijgt het cluster te maken met een grote uitstroom van medewerkers. Hierdoor stromen 3 van de 5 medewerkers uit, die een grote inhoudelijke kennis meenemen.

Daarnaast neemt naast de complexiteit ook het aantal aanvragen toe, gezien de ontwikkelingen landelijk m.b.t. nieuwkomers (arbeidsmigranten, statushouders, Oekraïners). Om het team burgerzaken toekomstbestendig te maken, het kennisniveau en de bezetting op peil te houden, de kwaliteit en de processen ook voor de complexere vraagstukken te kunnen organiseren is het van belang dat de formatie binnen het KCC wordt uitgebreid met een kwaliteitsmedewerker burgerzaken. Voor het team Publiekszaken wordt eind 2023 en begin 2024 een analyse gemaakt van de huidige en toekomstige ontwikkelingen om de juiste keuzes te kunnen maken ten aan zien van bezetting en werkwijze.

Visie op huwelijksceremonie
Trouwen en geregistreerd partnerschap, een speciale levensgebeurtenis met een belangrijke taak voor gemeente Moerdijk. Trouwen is aan allerlei wettelijke regels gebonden. Aan de andere kant zien we steeds meer specifieke wensen. Het komt steeds vaker voor dat bruidsparen een eigen invulling willen geven aan hun ceremonie.

Wat voor 'trouwgemeente' wil Moerdijk zijn? Hoeveel flexibiliteit en keuzevrijheid willen én kunnen we bieden en wat is daarvoor nodig, met welke voorwaarden en tegen welke prijs? Vanuit die vragen wordt gekeken naar de huidige beleidsregels en criteria met betrekking tot o.a. trouwlocaties, trouwambtenaren, ondersteuning door bodes, de bijbehorende kosten en optionele mogelijkheden.

Doel is om per 1 januari 2024 een actueel, integraal beleid te hebben omtrent huwelijk en geregistreerd partnerschap.

Randvoorwaarden
Belangrijk is dat iedereen bewust wordt van het belang van onze dienstverlening. We werken allemaal voor onze inwoners in de gemeente Moerdijk. Een randvoorwaarde is dan ook dat iedereen (dus ook binnen de organisatie) werkt volgens de dienstverleningsprincipes. Je houd je aan de reactietermijnen, geeft terugkoppeling, je denkt mee en bent een betrouwbare ambtenaar en collega. Digitale vaardigheid van onze inwoners is een belangrijke voorwaarde voor het daadwerkelijk realiseren van de click-call-face filosofie.

Risico's
Intern:
Van belang is dat het management en de medewerkers het belang inzien van meewerken aan de verbetering van de dienstverlening als onderdeel van het dagelijks werk.

Extern:
Netwerk-, hardware- en softwarestoringen zorgen voor risico's voor de dienstverlening van alledag. Aan de balie, via de telefoon en het internet.

Geen toegang tot internet en ontbreken van digitale vaardigheden: Inwoners die geen toegang hebben tot het internet helpen we op een andere manier. We verliezen daarnaast ook niet uit het oog dat er inwoners en medewerkers minder of niet digitaal vaardig zijn. Hierdoor blijven post, telefoon en een persoonlijke afspraak beschikbaar.

Prestaties

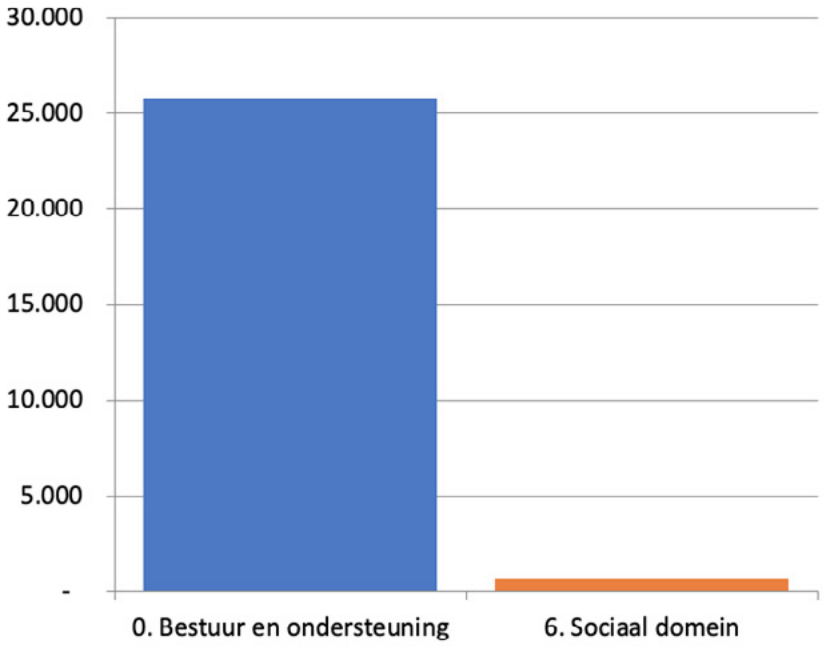
	2024	2025	2026	2027
• Interne bewustwording voor het belang van onze dienstverlening is vergroot bij bestaande en nieuwe medewerkers: - In bijeenkomsten - Via diverse communicatie-uitingen				
• Dienstverleningsprincipes "persoonlijk", "volledig antwoord" en "meedenkend " zijn geïmplementeerd				
• Click-call-face principe is verder geïmplementeerd door online dienstverlening waar het mogelijk is meer te stimuleren.				
- Implementatie nieuwe website	■			
- Onderzoek naar inzet middelen Factor C en CASI	■			
- Opstellen beleid pers- en issuemanagement.	■			

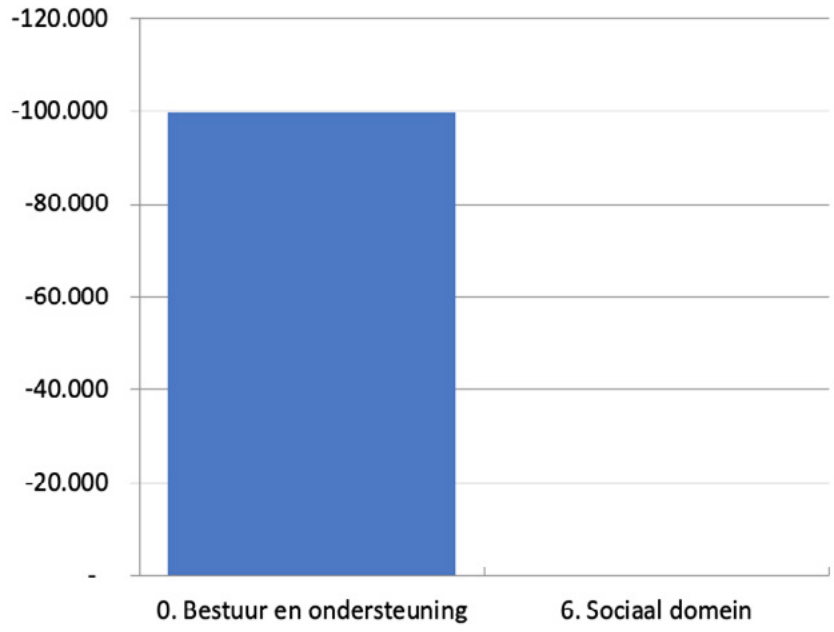
LASTEN EN BATEN 2024

bedragen x € 1.000

LASTEN: € 26.446

BATEN € 99.569

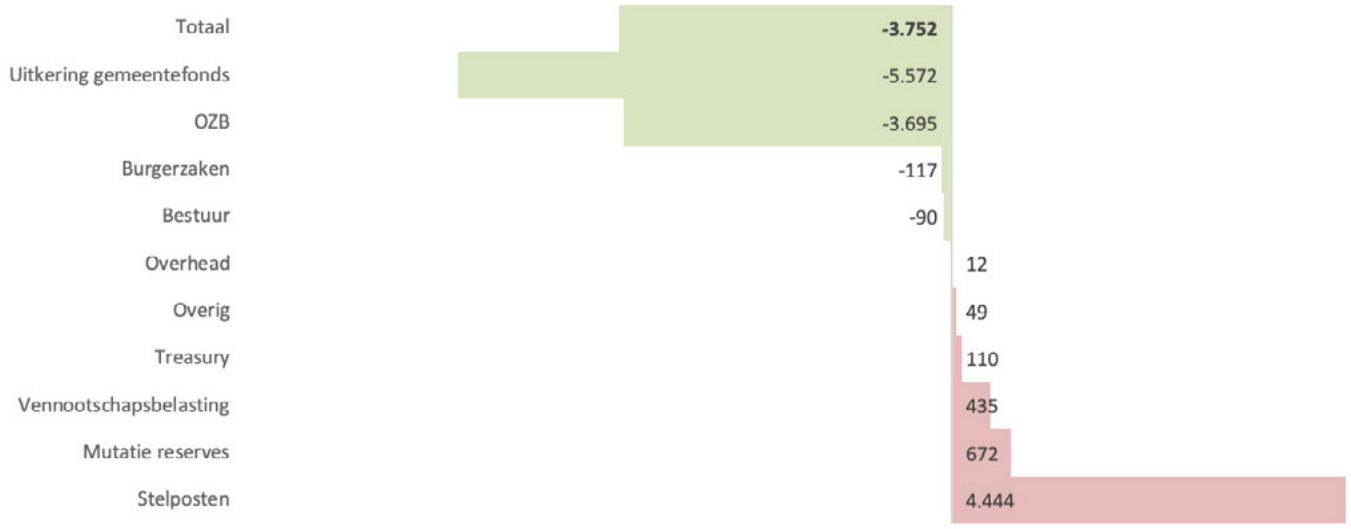
OVERZICHT TAAKVELDEN

Taakveld (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023			Begroting 2024			Meerjarenbegroting		
	Lasten 2023	Baten 2023	Saldo 2023	Lasten 2024	Baten 2024	Saldo 2024	Saldo 2025	Saldo 2026	Saldo 2027
0. Bestuur en ondersteuning	**21.626**	**-90.937**	**-69.311**	**25.795**	**-99.569**	**-73.774**	**-76.912**	**-71.330**	**-72.251**
0.1 Bestuur	2.156	-75	2.081	2.093	-75	2.018	2.018	2.065	2.036
0.2 Burgerzaken	1.516	-503	1.013	1.545	-786	759	786	739	721
0.4 Overhead	15.606	-385	15.221	15.687	-453	15.234	15.946	16.001	15.987
0.5 Treasury	129	-2.420	-2.291	-70	-2.111	-2.181	-3.048	-3.096	-3.151
0.61 OZB woningen	482	-3.959	-3.477	547	-4.461	-3.914	-3.963	-4.014	-4.074
0.62 OZB niet-woningen	413	-15.470	-15.057	457	-18.654	-18.197	-18.829	-19.769	-20.709
0.64 Belastingen overig	17	-64	-47	18	-60	-42	-42	-42	-42
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-	-66.729	-66.729	-	-72.301	-72.301	-73.421	-66.896	-66.374
0.8 Overige baten en lasten	1.233	-1.332	-99	5.022	-668	4.354	3.332	3.644	3.317
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	74	-	74	496	-	496	309	38	38
6. Sociaal domein	**612**	**-**	**612**	**651**	**-**	**651**	**596**	**596**	**596**
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	612	-	612	651	-	651	596	596	596
Saldo baten en lasten voor bestemming	**22.238**	**-90.937**	**-68.699**	**26.446**	**-99.569**	**-73.123**	**-76.316**	**-70.734**	**-71.655**
0.10 Mutaties reserves	5.840	-6.636	-796	-	-124	-124	-124	-104	-104
Resultaat na bestemming	**28.078**	**-97.573**	**-69.495**	**26.446**	**-99.693**	**-73.247**	**-76.440**	**-70.838**	**-71.759**

ANALYSE PROGRAMMA 5

Baten en Lasten Programma 5 (Cijfers x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Meerjarenbegroting 2025	2026	2027
Totaal Lasten	19.485	22.238	26.446	24.937	25.645	25.098
Totaal Baten	-90.739	-90.937	-99.569	-101.253	-96.380	-96.753
Resultaat voor bestemming	-71.253	-68.699	-73.123	-76.316	-70.734	-71.654
Storting in reserves	7.006	5.840	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves	-8.019	-6.636	-124	-124	-104	-104
Resultaat na bestemming	-72.267	-69.495	-73.247	-76.440	-70.839	-71.759
Verschil t.o.v. 2022			-3.752			

Samenvatting verschillen t.o.v. 2022

Het verschil op programma 5 tussen het begrote resultaat (na bestemming) in 2024 ten opzichte van 2023 bedraagt € 3,8 miljoen voordelig. Ten opzichte van de totale baten binnen dit programma is dat een afwijking van 4%.

Ten opzichte van 2023 zijn de totale lasten binnen dit programma met ca. € 4,2 miljoen gestegen terwijl de opbrengsten met ca. € 8,6 miljoen zijn gestegen. Verder wordt er per saldo ca. € 0,7 miljoen minder onttrokken uit de reserves.
De toegenomen opbrengsten zijn voornamelijk het gevolg van een hogere uitkering uit het gemeentefonds en hogere OZB opbrengsten. De lasten zijn voornamelijk gestegen doordat de middelen t.b.v. nieuwe beleidsdoelen in eerste instantie binnen dit programma begroot worden op de stelpost nieuw beleid, in afwachting van een (afzonderlijk) raadsvoorstel voor het daadwerkelijk beschikbaar stellen van deze middelen. Tot slot wordt ten opzichte van 2023 per saldo minder onttrokken uit de reserves omdat in 2023 diverse incidentele uitgaven uit de reserves worden gedekt.

Nadere toelichting verschillen

In onderstaand overzicht is een toelichting opgenomen van de belangrijkste verschillen, waarbij:
- In de kolom V/N is aangegeven of het een voordeel of een nadeel betreft;
- In de kolom % de relatieve afwijking ten opzichte van de omvang van het betreffende budget in 2023 is weergegeven.

Onderwerp	Bedrag	%	V/N	Toelichting
Uitkering gemeentefonds	-5.572	-8%	V	De uitkeringen uit het gemeentefonds hebben met een omvang van ruim € 70 miljoen een groot aandeel in de totale inkomsten van de gemeente. Als gevolg daarvan hebben ontwikkelingen binnen dat onderdeel ook een grote impact op het jaarlijkse begrotingsresultaat. Periodiek worden de gemeenten via circulaires geïnformeerd over de verwachte inkomsten vanuit het gemeentefonds. De raming van de uitkering gemeentefonds in deze begroting is - volgens een bestendige richtlijn – gebaseerd op de meicirculaire 2023 waarmee we op dit punt voldoen aan de begrotingsrichtlijnen van de provincie als financieel toezichthouder. De meeropbrengst in 2024 ten opzichte van 2023 is een gevolg van bijstellingen van het accres en de verwachte loon- en prijsontwikkelingen.
OZB	-3.695	-19%	V	Conform de kadernota 2024 zijn de tarieven voor 2024 op basis van prognoses van het CPB met 9,6% geïndexeerd. Hierdoor worden ten opzichte van 2023 hogere OZB opbrengsten m.b.t. woningen verwacht (€ 500.000 V). Voor de niet-woningen is naast de indexering op basis van realisatiecijfers 2022 en 2023 ook sprake van een grotere toename van het aantal objecten (€ 3,2 miljoen V).
Burgerzaken	-117	-23%	V	Dit betreft voornamelijk een meeropbrengst aan leges voor reisdocumenten.
Bestuur	-90	-4%	V	Ten opzichte van 2023 dalen de lasten doordat in dat jaar diverse incidentele budgetten zijn begroot. Dit betreft o.a. de donatie aan Giro 555 ten behoeve van aardbevingsslachtoffers in Syrie en Turkije (€ 38.000) en middelen t.b.v. de bemensing van de rekenkamer (€ 34.000).
Overhead	12	0,1%	N	Alle personeel dat niet in het primaire proces meedraait wordt beschouwd als overhead, dit betreft de leidinggevende functies en de ondersteunende teams. Hun kosten worden op de centrale post overhead verantwoord en niet toegerekend aan de verschillende taakvelden, zoals dit wel gebeurt bij de medewerkers in het primaire proces. Ook de kosten van huisvesting en automatisering/ informatisering worden beschouwd als overheadkosten. Totaal gaat het om een budget van ruim € 15 miljoen. Hoewel de overheadkosten op totaalniveau nagenoeg gelijk zijn gebleven, stijgen o.a. de kosten voor het gemeentehuis (€ 221.000 N) en informatisering (€ 153.000 N). Daar staat tegenover dat er in 2023 o.a. diverse eenmalige budgetten beschikbaar zijn gesteld t.b.v. de verbetering van de werkprocessen (€ 120.000 V), digitalisering van HRM-processen en arbeidsmarktstrategie (€ 100.000 V) en het bewerken en digitaliseren van archieven (€ 80.000 V).
Treasury	110	4%	N	De rentelasten van de gemeente worden via de zogenaamde renteomslag (voor 2024 bedraagt deze 2%) toegerekend aan de taakvelden en programma's van de gedane investeringen. Daarnaast worden ook rentelasten aan de grondexploitaties toegerekend. Door de combinatie van (wettelijk toegestane) afronding en de ontwikkeling van de verwachte boekwaarden van de investeringen ontstaat per saldo een relatief klein nadeel binnen dit product.
Vennootschaps-belasting	435	906%	N	Vanuit het oogpunt dat op winsten binnen de grondexploitaties 25% vennootschapsbelasting verschuldigd is, wordt in de begroting rekening gehouden met te betalen vennootschapsbelasting.
Mutatie reserves	672	10%	N	Bij de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2022 is besloten om ten behoeve van de voortgang van een aantal overlopende zaken diverse budgetten opnieuw beschikbaar te stellen voor 2023. Binnen programma 5 betreft dit € 437.000, wat voornamelijk betrekking heeft op uitgaven m.b.t. verbetering van de werkprocessen (€ 120.000), digitalisering van HRM-processen en arbeidsmarktstrategie (€ 100.000) en het bewerken en digitaliseren van archieven (€ 80.000). Verder is de dekking vanuit de algemene reserve voor de tijdelijke capaciteit voor versnelling van de woningbouwopgave in 2024 € 150.000 lager dan in 2023 (conform raadsbesluiten d.d. 3-2-2022 en 2-3-2023). Tot slot is er in 2023 (conform de 1e bestuursrapportage 2023) een onttrekking van € 50.000 begroot uit de reserve nieuwkomers t.b.v. de dekking van personele inzet m.b.t. de opvang van nieuwkomers.

Stelposten	4.444	361%	N	De stelpost nieuw beleid bedraagt voor 2024 ca. € 3,4 miljoen, wat een forse verhoging is t.o.v. 2023. Voor een deel omdat de raming 2023 inmiddels is verlaagd door raadsbesluiten om de middelen in te zetten voor diverse taakvelden. De raming voor 2024 en verder bestaat uit de middelen voor alle nieuwe beleidsdoelen die zijn opgenomen in de kadernota 2024-2027 (€ 1,4 miljoen). Het restant betreft onderwerpen uit vorige jaren die al langer deel uitmaken van de stelpost, maar waarvoor nog geen concreet raadsvoorstel is voorgelegd. De middelen op de stelpost nieuw beleid kunnen alleen voor besteding beschikbaar komen, via een (afzonderlijk) raadsvoorstel waarin wordt toegelicht hoe de middelen worden ingezet. Verder is voor 2024 een stelpost begroot voor verwachte loonkostenontwikkeling. De huidige cao loopt tot en met 31 december 2023. Voor 2024 en verder is er op dit moment niets bekend. Conform de kadernota 2024 wordt uitgegaan van een loonontwikkeling voor 2024 van 5,2%. Op basis van de personeelsbegroting resulteert dit in een stelpost van € 1,2 miljoen.
Overig	49	-	N	Diverse kleinere verschillen (< € 50.000).
Totaal	**-3.752**	**-4%**		

VERBONDEN PARTIJEN

Aan de realisatie van de doelstellingen “Partnerschap in een veranderende samenleving” leveren de volgende verbonden partijen een bijdrage:

- Regio West-Brabant
- West-Brabants Archief (WBA)
- Belastingsamenwerking West-Brabant (BWB)
- ICT-samenwerking West-Brabant West
- BNG Bank N.V.
- Brabant Water NV
- Stichting Inkoopbureau West-Brabant
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Voor een gedetailleerd overzicht verwijzen wij naar de paragraaf ‘Verbonden Partijen’.

Financiële positie 2024-2027

Voor u ligt de meerjarenprogramma-begroting 2024-2027. Na vaststelling van de Kadernota 2024-2027 heeft een verdere uitwerking plaatsgevonden van de diverse budgetten, hetgeen nu resulteert in deze meerjarenbegroting. Later volgen binnen de totale budgetcyclus voor het begrotingsjaar 2024 de bestuursrapportages, het jaarverslag en de jaarrekening.

In dit onderdeel van de programmabegroting wordt ingezoomd op de belangrijkste items van de begroting 2024 en de meerjarenbegroting 2025-2027. Ingegaan wordt op de volgende onderdelen:
- kadernota 2024-2027
- begrotingspositie 2024-2027
- incidentele baten en lasten
- structureel begrotingssaldo
- stelposten en taakstellingen
- rentebeleid
- belastingen/retributies
- algemene dekkingsmiddelen
- reserves en voorzieningen
- vervangingsinvesteringen
- investeringen t.b.v. onderwijshuisvesting
- grondslagen begroting 2024

De begroting moet na vaststelling door de gemeenteraad worden aangeboden aan de provincie. De provincie beoordeelt de begroting en bepaalt op basis van haar onderzoek het toezichtsregime voor het komende jaar. De provincie kan hierbij kiezen uit preventief toezicht en repressief toezicht.

Bij preventief toezicht kan pas uitvoering gegeven worden aan de begroting en aan in de loop van 2024 optredende wijzigingen van de begroting op basis van een raadsbesluit, nadat de provincie deze getoetst heeft en haar goedkeuring hieraan geeft.

Bij repressief toezicht hoeven wijzigingen van de begroting slechts ter kennisname te worden ingestuurd en kan gelijk met de uitvoering gestart worden.

Om in aanmerking te komen voor repressief toezicht door de provincie moet minimaal voldaan worden aan de volgende voorwaarden:
- de meerjarenbegroting 2024-2027 is reëel sluitend, dan wel de begroting 2024 is minimaal reëel sluitend;
- de begroting wordt vóór 15 november van het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar vastgesteld en toegezonden aan Gedeputeerde Staten;
- de jaarrekening 2022 is sluitend of heeft een positief resultaat;
- de jaarrekening van het jaar 2022 is tijdig vastgesteld en voor 15 juli 2023 aangeboden aan Gedeputeerde Staten.

Reëel sluitend houdt in dat de begroting structureel in evenwicht is. Dit betekent dat jaarlijks terugkerende lasten moeten worden gedekt door jaarlijks terugkerende baten. Éénmalige ruimte binnen de begroting (o.a. vanuit de grondexploitatie) kan ingezet worden om éénmalige uitgaven te bekostigen.
De provincie kijkt verder kritisch naar opgenomen stelposten om de begroting sluitend te krijgen. Wil de provincie een dergelijke stelpost accepteren binnen de toets van een reëel sluitende begroting, dan moet deze voldoen aan een aantal eisen (waaronder een voldoende concrete onderbouwing).

Wij zijn van menig dat wij met het aanbieden van de meerjarenbegroting 2024-2027 voldoen aan de eisen om in aanmerking te komen voor het repressieve toezicht.

Kadernota 2024-2027

Het College heeft voor het opstellen van de meerjarenbegroting 2024-2027 de uitgangspunten gehanteerd, zoals deze door de gemeenteraad op 6 juli 2023 zijn vastgesteld bij de behandeling van de kadernota 2024-2027. De beleidsdoelen en nieuwe ontwikkelingen uit de kadernota zijn verwerkt in de stelpost nieuw beleid. De hierin gereserveerde middelen komen pas beschikbaar als hierover een raadsbesluit is genomen op basis van een raadsvoorstel met toelichting en onderbouwing van de in te zetten middelen. Voor 2024 gaat dit om een bedrag van € 3,5 miljoen; een specificatie hiervan is als bijlage opgenomen in de begrotingsstukken voor de raadsvergadering van 9 november 2023.

In de kadernota was rekening gehouden met diverse autonome ontwikkelingen, de verwachte grote afwijkingen binnen bestaand beleid en de verwachte nieuwe ontwikkelingen voor 2024 e.v. Hieraan zijn toegevoegd twee structurele budgetten van totaal € 150.000 die uit de voorgelegde kadervoorstellen door de raad op 6 juli 2023 zijn aangenomen. Dit betreft € 50.000 voor verhoging van de bijstandsnorm en € 100.000 voor meer regie op betaalbaarheid van woningen in de gemeente Moerdijk. Vertrekpunt voor het opstellen van de meerjarenbegroting 2024-2027 waren derhalve de uitkomsten van de kadernota aangevuld met de € 150.000 zoals hiervoor beschreven. Cijfermatig is dit weergegeven in de onderstaande tabel.

Tabel 1: Uitkomsten Kadernota incl.2 kadervoorstellen (bedragen x € 1.000; N = nadeel, V = voordeel)

Omschrijving	2024		2025		2026		2027	
-totaal structureel en incidenteel	2.138	V	5.171	V	1.924	N	2.211	N
-w.v. structurele budgetten	**4.910**	**V**	**5.662**	**V**	**243**	**V**	**985**	**N**
-w.v. incidentele budgetten	2.772	N	491	N	2.167	N	1.226	N
-te verdelen in:								
-algemene dienst	3.518	N	1.171	N	1.897	N	956	N
-grondexploitatie	746	V	680	V	270	N	270	N

Begrotingspositie 2024-2027

Na de vaststelling van de kadernota is verder gewerkt aan het opstellen van de meerjarenbegroting. Naast de in de kadernota vermelde grote budgetaanpassingen zijn ook de overige budgetaanpassingen verwerkt en doorgerekend in de cijfers. De belangrijkste budgetaanpassingen die na de kadernota in de jaarsaldi zijn verwerkt zijn opgenomen in onderstaande tabel.

Tabel 2: Verwerkte effecten in meerjarenbegroting na de kadernota 2024 (bedragen x € 1.000; - = nadelig)

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Saldo na vaststelling Kadernota	**2.138**	**5.171**	**-1.924**	**-2.211**
Meicirculaire 2023 gemeentefonds	496	368	-616	-680
Aanpassingen kapitaallasten	1.058	415	315	162
Wijziging regels provincie mbt raming kapitaallasten	359	580	557	1.355
Wijzigingen grondexploitatie	713	133	270	270
Toename personeelslasten	-546	-486	-466	-566
Meerkosten evenementensubsidies	-120	-120	-120	-120
Hogere energiekosten	-525	-518	-500	-482
Meerkosten jeugdzorg	-403	-403	-403	-403
Hogere kosten beheer openbare ruimte/sportacc.	-340	-340	-340	-340
Hogere kosten exploitatie vastgoed/accomm.	-250	-220	-220	-220
Indexering subsidies div.instellingen	-356	-356	-356	-356
Toename kosten Wmo/schuldhulpverlening	-278	-278	-278	-278
Hogere kosten verzekeringen	-144	-134	-134	-134

Hogere bijdragen aan gemeensch.regelingen	-325	-305	-207	-68
Aframing stelposten loon- en prijsontwikkeling	1.378	1.464	1.579	1.427
Storting in reserve vitale centra niet in 2027				1.000
Diverse overige verschillen	-286	156	721	269
totaal van de aanpassingen	*431*	*-44*	*-198*	*835*
Saldo meerjarenbegroting	**2.569**	**5.127**	**-2.122**	**-1.376**

De grotere verschillen in de bovenstaande tabel kunnen als volgt worden toegelicht:

- Meicirculaire gemeentefonds: Bij de ramingen in de kadernota is rekening gehouden met de uitgangspunten in de september- en decembercirculaire 2022. Bij het verschijnen van de meicirculaire 2023 zijn er nog enkele bijstellingen doorgevoerd m.b.t. de loon- en prijsontwikkeling. Voor 2024 en 2025 was dit nog licht positief voor 2026 en 2027 negatief
- Aanpassing kapitaallasten: De kapitaallasten m.b.t. investeringen worden jaarlijks opnieuw berekend. De kapitaallasten hoeven pas geraamd te worden met ingang van het jaar na afronding van de werkzaamheden. Jaarlijks wordt bij de jaarrekening opnieuw bezien in welk jaar de afronding wordt verwacht. In een aantal gevallen betekent dit dat de afronding wordt doorgeschoven. Ten opzichte van het vorige begrotingsjaar betekent dit dan een voordeel.
- Wijziging regels provincie m.b.t. raming kapitaallasten: Tot en met begrotingsjaar 2023 stelde de provincie als verplichting dat bij het afronden van een investering ook 50% van de kapitaallasten in dat jaar van afronding moesten worden geraamd in de begroting. Inmiddels is deze verplichting vervallen. Dit heeft vooral een voordelig effect op de in de stelpost nieuw beleid gereserveerde lasten voor toekomstige investeringen.
- Wijzigingen grondexploitatie: Ten opzichte van de kadernota 2023 zijn de ramingen voor de grondexploitatie geactualiseerd. Het voordelig effect heeft te maken met bijstellingen in de verwachte winstnemingen in 2024 en verder.
- Toename personeelslasten: In de kadernota was een stelpost opgenomen voor de verwachte loonontwikkeling. Inmiddels zijn de loonkosten op basis van de voor 2023 geldende cao doorgerekend en is een stelpost opgenomen voor de verwachte loonontwikkeling in 2024 van 5,2%. Deze berekening is iets hoger uitgekomen dan in de kadernota is ingeschat.
- Meerkosten evenementensubsidies: In de subsidieregeling voor evenementen is een wijziging aangebracht. Het maximale subsidiebedrag voor een evenement is verhoogd van € 3.000 naar € 10.000. Het budget is daarom verhoogd van € 80.000 naar € 200.000 per jaar.
- Diverse kostenstijgingen: In de tabel 2 is een opsomming opgenomen van diverse onderwerpen waarbij de kostenramingen zijn verhoogd. Deze verhogingen zijn in het algemeen een gevolg van de algemene kostenontwikkeling (inflatie) en loonontwikkeling (cao-aanpassingen). Een belangrijke component hierbij is de toegenomen energiekosten. Met name voor de openbare verlichting (+ € 270.000) en het gemeentehuis (+ € 126.000) gaat dit om forse bedragen. Bij de verzekeringen is een van de oorzaken de fors hogere premie voor de algemene WA-verzekering. Door een sterke toename van de schadeclaims heeft de verzekeraar de premie vanaf 2023 verhoogd van € 72.000 naar € 135.000 per jaar.
- Hogere bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen: In de kadernota was al voor diverse GR-en een verhoging van de bijdrage voor 2024 en verder voorzien. Daarna hebben nog enkele GR-en de bijdrage voor 2024 bijgesteld. Zo is de bijdrage aan de Belastingsamenwerking West-Brabant (BWB) met € 105.000 verhoogd op basis van een begrotingswijziging voor 2023. De bijdrage aan de OMWB is eenmalig verhoogd met € 80.000 t.b.v. een inventarisatie van Zeer zorgwekkende stoffen (ZZS).
- Aframing stelposten loon- en prijsontwikkeling: Om de kostenstijgingen enigszins te dempen zijn de nog beschikbare stelposten voor loon- en prijsontwikkeling afgeraamd. De stelpost loonontwikkeling voor het eigen personeel van afgerond € 1.250.000 is wel gehandhaafd; deze dient als buffer voor de cao-aanpassing voor gemeentepersoneel die vanaf 2024 verwacht wordt.

Na verwerking van alle reguliere budgetaanpassingen ontstaat de volgende tussenstand van de cijfers in de meerjarenbegroting

Tabel 3: Uitkomsten prim. begroting 2024-2027 (bedragen x € 1.000; N = nadeel, V = voordeel)

Omschrijving	2024		2025		2026		2027	
-totaal structureel en incidenteel	2.569	V	5.127	V	2.122	N	1.376	N
-w.v. structurele budgetten	**5.815**	**V**	**6.062**	**V**	**87**	**N**	**1.416**	**N**
-w.v. incidentele budgetten	3.246	N	935	N	2.035	N	40	V
-te verdelen in:								
-algemene dienst	4.705	N	1.748	N	2.035	N	40	V
-grondexploitatie	1.459	V	813	V	0	-	0	-

De ramingen in de meerjarenbegroting zijn opgesteld op basis van de volgende uitgangspunten:
- benodigde middelen voor nieuwe ontwikkelingen zijn verwerkt zoals opgenomen in de kadernota 2024-2027. Kapitaallasten zijn geraamd conform de regels van de provincie. Deze regels zijn onlangs gewijzigd, zie hiervoor de toelichting op de verschillen t.o.v. de kadernota.
- rente- en afschrijvingslasten, voortvloeiend uit reeds beschikbaar gestelde kredieten en de vervangingsinvesteringen voor de jaren 2024 t/m 2027;
- gemeentefondsuitkeringen gebaseerd op de meicirculaire 2023;
- overige uitgangspunten en aantallen eenheden zoals die in de kadernota 2024 zijn opgenomen in hoofdstuk 3.

Bij het interpreteren van de cijfers van de meerjarenbegroting moet bedacht worden dat deze naarmate het jaar verder af komt te liggen van het begrotingsjaar steeds ‘zachter’ worden. Het is daarom niet goed om aan deze cijfers absolute waarde toe te kennen. Het betreft niet meer dan een indicatie voor de toekomst.

Incidentele baten en lasten

Uit tabel 3 blijkt dat voor 2024 de incidentele lasten de incidentele baten overstijgen met een bedrag van € 3.246.000. In de aanbiedingsnota/raadsvoorstel zal worden opgenomen hoe dit tekort op te vangen.
Een specificatie van de incidentele baten en lasten is als bijlage opgenomen in deze begroting.

Structureel begrotingssaldo

In de onderstaande tabel is de berekening van het structurele begrotingssaldo meerjarig weergegeven.

Tabel 4: Structureel begrotingssaldo (bedragen x € 1.000; - = nadeel)

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Saldo baten en lasten	7.801	8.338	1.178	710
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-5.232	-3.212	-3.299	-2.086
Begrotingssaldo na bestemming	2.569	5.127	-2.122	-1.376
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	-3.246	-935	-2.035	40
Structureel begrotingssaldo	**5.815**	**6.062**	**-87**	**-1.416**

Taakstellingen en stelposten

In het positieve resultaat van € 5.815.000 zijn diverse taakstellingen en stelposten opgenomen. Totaal gaat dit per saldo om een nadeel van € 4.369.000 in het begrotingsjaar 2024. Meerjarig kan de volgende specificatie worden gegeven.

Tabel 5: overzicht taakstellingen en stelposten (- = voordeel)

Taakstellingen:	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Organisatie i.v.m. nieuw werkplekconcept	-	-200.000	-200.000	-200.000
Organisatie i.v.m. invoering WKB		-50.000	-100.000	-100.000
Domein Mens & Maatschappij	-171.271	-171.721	-171.721	-171.721
Verlaging uitgaven jeugdzorg (richtlijn provincie)		-957.000	-957.000	-978.000
subtotaal	**-171.271**	**-1.378.721**	**-1.428.721**	**-1.449.721**
Stelposten:				
Periodieke salarisaanpassingen	-	100.000	200.000	300.000
Loonontwikkeling	1.242.946	1.242.946	1.242.946	1.242.946
Nieuw beleid/nieuwe ontwikkelingen	3.419.450	3.216.129	4.472.859	4.036.037
Taakmutaties algemene uitkering	384.015	529.380	115.940	8.899
Algemene uitkering; BCF-ruimte onder plafond	-456.000	-250.000	-250.000	-250.000
Algemene uitkering; extra middelen jeugd	-	-	-544.000	-404.000
Algemene uitkering; effect herijking maatstaven	-	-	-	-
Rijksbijdrage in kosten energietransitie	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
subtotaal	**4.540.411**	**4.788.455**	**5.187.745**	**4.883.882**
Totaal	**4.369.140**	**3.409.734**	**3.759.024**	**3.434.161**

Rentebeleid

Onderstaand de belangrijkste uitgangspunten die gehanteerd zijn met betrekking tot het rentebeleid:

- Over alle investeringen wordt het omslagpercentage van 2% berekend, hierop zijn geen uitzonderingen.
- In de berekening van de totale rentekosten wordt rekening gehouden met het berekenen van zgn. bespaarde rente over de reserves en voorzieningen.
- Over het voor 2024 berekende financieringstekort wordt geen rentelast opgenomen.
- Ingevolge de afspraken in het kader van het zgn. schatkistbankieren moet de gemeente overtollige middelen aanhouden in de rijkskas.
- De rentetoerekening aan de plannen binnen de grondexploitatie (bouwgrond in exploitatie) is conform de voorschriften bepaald. Het betreft het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille van de gemeente naar verhouding vreemd vermogen/totaal vermogen. Tot en met 2015 werd een vast rentepercentage toegepast.

Het rente-omslagpercentage voor 2024 komt uit op 1,78% (2023 was 1,98%).
Op grond van artikel 12, lid 4 van de Financiële verordening is het percentage afgerond op 2%.

Belastingen/retributies

Met betrekking tot de belastingen en retributies zijn voor 2024 de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- er is rekening gehouden met autonome ontwikkelingen, zoals nieuwbouw en verbouw;
- tarieven worden verhoogd met een prijsindexpercentage van 9,6%;
- de leges voor een omgevingsvergunning handhaven op 100% kostendekkendheid. Met inachtneming van het raadsbesluit van 13 dec. 2018 betekent dit een tariefaanpassing van 14%. Wel is enige marge aangehouden vanwege de onduidelijkheid van de effecten van de invoering van de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging Bouw op de legesopbrengsten. Het percentage van 14% is gebaseerd op de kostenstijgingen die gerelateerd zijn aan o.a. de cao-aanpassing in 2023. De kostendekkendheid komt nu uit op 92%.
- kostendekkendheid afvalstoffenheffing en rioolrechten op basis van het huidige beleid; dit houdt in 100% kostendekkendheid waarbij de overheadkosten volledig worden toegerekend. Voor de tarieven afvalstoffenheffing betekent dit een verhoging met 5,3% en voor de tarieven rioolrechten een verhoging met 9,6%.
- de lokale lastendruk voor een meerpersoonshuishouden (het totaalbedrag dat betaald moet worden aan OZB, afvalstoffenheffing en rioolrechten) komt in 2024 uit op een bedrag van € 931,61. Ten opzichte van 2023 (€ 863,20) een stijging van de lokale lastendruk met 7,9%. In deze berekening is uitgegaan van een (gemiddelde) koopwoning met een waarde van € 325.000.

Algemene dekkingsmiddelen

De gemeente kent een aantal algemene dekkingsmiddelen die ingezet kunnen worden op diverse beleidsterreinen. De gemeente mag die middelen naar eigen inzicht besteden. Voor een deel zijn de algemene dekkingsmiddelen niet beïnvloedbaar. U moet daarbij denken aan de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Voor een deel kan de gemeente de omvang van haar algemene dekkingsmiddelen zelf bepalen. Dit gedeelte wordt afgebakend door het eigen belastinggebied (zie Paragraaf Lokale Heffingen).

Tabel 6: Overzicht algemene dekkingsmiddelen (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Begroting 2023	Begroting 2024
Belastingen	19.640	23.337
Algemene uitkering (incl. Integratie- en decentralisatie uitkeringen)	66.729	72.301
Dividenden / winstuitkeringen	62	68
Saldo financieringsfunctie	2.206	1.910
Totaal algemene dekkingsmiddelen	**88.637**	**97.616**

Toelichting per algemeen dekkingsmiddel

Belastingen

De toelichting op de belastingen is vermeld in de Paragraaf Lokale Heffingen.

Algemene uitkering uit het Gemeentefonds

De algemene uitkering 2024 uit het gemeentefonds stijgt aanzienlijk ten opzichte van 2023. Bij de berekening is uitgegaan van de meicirculaire gemeentefonds 2023. Daarnaast is uitgegaan van de meest recente hoeveelheidscijfers zoals aantal woonruimten, aantal inwoners etc.
De meeropbrengst is een gevolg van bijstellingen van het accres en de verwachte loon- en prijsontwikkelingen.

Dividenden / winstuitkeringen

Onze gemeente ontvangt jaarlijks de volgende dividenden en winstuitkeringen:

- Uit het aandelenbezit Bank Nederlandse Gemeenten. Voor 2024 is een dividend van € 68.000 geraamd (over 2023 was € 62.000 geraamd). Dit is gebaseerd op de werkelijke dividenduitkering over 2022 in het voorjaar van 2023.

Saldo financieringsfunctie

Vanwege de regel dat in de berekening van het omslagpercentage de rente over eigen financieringsmiddelen (reserves

en voorzieningen) kan worden opgenomen, wordt de bespaarde rente ter grootte van € 1.910.000 verantwoord in de exploitatie. Voor de berekening is uitgegaan van een rentepercentage van 1,52%. In 2023 was de opbrengst van de bespaarde rente in de exploitatie € 2.206.000, waarbij is uitgegaan van een rentepercentage van 1,68%.

Reserves en voorzieningen

Algemene reserve

De omvang van de algemene reserve per 1 januari 2024 bedraagt afgerond € 25,4 miljoen. Dit is de stand zoals opgenomen in de jaarrekening 2022.

Genoemd bedrag is echter niet de reële stand op dit moment. Zo zijn vóór 1 januari 2023 besluiten genomen waarbij de algemene reserve is ingezet voor de dekking van uitgaven. Dit zelfde geldt voor besluiten in 2023. Verder zijn er in 2023 ook besluiten genomen waarbij middelen zijn toegevoegd aan de algemene reserve.

Op basis van de nu bekende gegevens en de raadsbesluiten die tot en met 31 juli 2023 zijn genomen kan de volgende prognose worden gegeven van het vrij besteedbare deel van de algemene reserve:

Tabel 7: Stand algemene reserve

Stand algemene reserve per 31-12-2022 (jaarrekening 2022)		**25.391.000**
Af: Raadsbesluiten vóór 1-1-2023:		
-versnelling woningbouwopgave	441.000	
-gebiedsontwikkeling Zevenbergen-Oost	224.000	
-opstellen Soortenmanagementplan Moerdijk	350.000	
-overeenkomst en ontwikkelplan Fort De Hel	22.000	
		-1.037.000
Bij: Project Waterfront Moerdijk; vrijval reserve maatsch.nut		76.000
		24.430.000
Raadsbesluiten na 1-1-2023:		
Af:		
-asbestsanering brand Huizersdijk Zevenbergen	500.000	
-start/versnelling planologie Zevenbergen-Oost	140.000	
		-640.000
Bij: Afwikkeling bij vaststelling jaarrekening 2022		
-saldo jaarrekening 2022 (na resultaatbestemming)	5.840.000	
-vrijvallende middelen uit reserve gemeentegaranties	6.000	
		5.846.000
		29.636.000
Af: Toekomstige onttrekkingen:		
-reservering t.b.v. aanpassingen brandweerkazernes	340.000	
		-340.000
		29.296.000
Bij: Toekomstige toevoegingen		
-winstpotentie grondexploitatie	p.m.	
		-
Prognose stand algemene reserve per 1-1-2024		29.296.000
Hiervan is niet vrij besteedbaar het benodigde weerstandsvermogen ter afdekking van de risico's die zijn vermeld en toegelicht in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing die in deze begroting is opgenomen		13.200.000
Prognose vrij besteedbare ruimte per 1-1-2024		**16.096.000**

Bestemmingsreserves

Naast de algemene reserve beschikt de gemeente over diverse bestemmingsreserves. Deze middelen zijn afgezonderd van de algemene reserve ten behoeve van bepaalde afgesproken activiteiten. Alleen op basis van een raadsbesluit kan aan deze afgezonderde gelden een andere bestemming worden gegeven.
De omvang van de bestemmingsreserves bedraagt per 1 januari 2023 € 50 miljoen. In 2023 zullen naar verwachting de toevoegingen € 2 miljoen hoger zijn dan de onttrekkingen aan de bestemmingsreserves. Dit betekent per 1 januari 2024 een totaal van € 52 miljoen.

Voorzieningen

Tot slot beschikt de gemeente over een aantal voorzieningen. Voorzieningen worden aangehouden ter afdekking van kwantificeerbare onzekerheden, b.v. verliesverwachtingen grondexploitatie en om een gelijkmatige verdeling van kosten over een aantal begrotingsjaren te krijgen, zoals voorziening wegen en voorziening riolering. De omvang van deze voorzieningen bedraagt per 1 januari 2023 € 48 miljoen. De toevoegingen en aanwendingen in 2024 zullen naar verwachting ongeveer aan elkaar gelijk zijn.

Vervangingsinvesteringen

In de begroting 2024 en volgende jaren is rekening gehouden met de lasten van de vervangingsinvesteringen. Hiervan kan het volgende overzicht gegeven worden:

Tabel 8: Vervangingsinvesteringen (bedragen x € 1.000)

omschrijving	investeringen 2024-2027*	jaarlast 2024	jaarlast 2025	jaarlast 2026	jaarlast 2027
tractie	850	-	51	69	85
afvalinzameling	208	-	6	12	18
sportaccommodaties	1.170	-	10	45	68
beheerplannen	25.308	-	398	755	1.125
rioleringen	13.788	-	-	-	-
IT-investeringen	1.284	-	84	169	253
telefoons	250	-	18	35	70
Totaal	**42.858**	**-**	**567**	**1.085**	**1.619**

** betreft het totale investeringsbudget in de periode 2024-2027*

Voor 2024 zal bij de vaststelling van de begroting voorgesteld worden onderstaande investeringsbedragen beschikbaar te stellen voor die verschillende onderwerpen. Dit betreft alleen de investeringen die gepland staan voor 2024:

tractie	427.000
afvalinzameling	52.000
sportaccommodaties	117.000
beheerplannen	7.156.000
rioleringen	3.346.000
IT-investeringen	312.000
telefoons	50.000
Totaal	**11.460.000**

De jaarlasten voor 2024-2027 zijn verwerkt in de voorliggende begroting, conform de voorschriften. De regels van de provincie hiervoor zijn wel gewijzigd, in die zin dat het niet meer verplicht is om in het jaar van afronding van de investering 50% van de kapitaallasten in de begroting op te nemen. Dit betekent dat voor de geplande investeringen in

2024 in datzelfde geen jaarlasten worden geraamd.
De vervangingsinvesteringen riolering zijn gebaseerd op het laatst vastgestelde vGRP. Deze investeringen worden niet geactiveerd, maar kunnen in 1x gedekt worden uit de voorziening riolering, uit de middelen die hiervoor 'gespaard' zijn via de jaarlijkse rioolheffing.

Investeringen t.b.v. onderwijshuisvesting

Jaarlijks wordt door het college het Onderwijshuisvestingsprogramma vastgesteld voor het komende jaar. Deze bevoegdheid is vastgelegd in de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Moerdijk 2016. In het voorlopige programma voor 2024 zijn geen nieuwe investeringen opgenomen.

Grondslagen begroting 2024

Bij de samenstelling van de begroting 2024 is uitgegaan van de volgende grondslagen:

Financiële structuur	
-salarissen en sociale lasten:	o.b.v. cao 2023
-norm opleidingen, vorming en training	2,00% v.d. loonsom
-norm vervangingen wegens ziekte	1,00% v.d. loonsom
-percentage loonontwikkeling (stelpost)	5,20%
-kostenontwikkeling (m.u.v. beheerplannen)	0,00%
-kostenontwikkeling beheerplannen	10,06%
-inflatiecorrectie lokale heffingen	9,60%
-rente berekend financieringstekort	0,00%
-rente eigen financieringsmiddelen	1,52%
-rente-omslagpercentage bestaande investeringen	2,00%
-basisraming uitkering gemeentefonds	meicirculaire 2023
Fysieke structuur	
-woonruimten (woningen, wooneenheden)	16.913
-oppervlakte in land (in ha.)	15.919
-oppervlakte binnenwater (in ha.)	2.484
Sociale structuur	
-inwoners	37.848
-inwoners jonger dan 18 jaar	6.500
-inwoners ouder dan 64 jaar	8.700

Staat van baten en lasten 2024

(bedragen x € 1.000)

Nummer	Programma	Ramingen begroting 2024		
		Baten	Lasten	Saldo
	Lokale heffingen	-12.223	21	-12.202
	Overige baten	-4.822	0	-4.822
	Lasten	0	17.674	17.674
1	**Samen aan de slag voor het klimaat in Moerdijk**	**-17.045**	**17.695**	**650**
	Lokale heffingen	-1.982	0	-1.982
	Overige baten	-1.291	0	-1.291
	Lasten	0	32.814	32.814
	Algemene uitkeringen	-350	0	-350
2	**Prettig en veilig wonen en leven in Moerdijk**	**-3.623**	**32.814**	**29.191**
	Lokale heffingen	-259	0	-259
	Overige baten	-13.954	0	-13.954
	Lasten	0	14.313	14.313
3	**Economie als versneller voor een vitaal Moerdijk**	**-14.213**	**14.313**	**100**
	Lokale heffingen	0	0	0
	Algemene uitkeringen	-18.177		-18.177
	Overige baten	-356	0	-356
	Lasten	0	53.913	53.913
4	**Ondersteuning voor mensen die het echt nodig hebben**	**-18.533**	**53.913**	**35.380**
	Lokale heffingen	-23.914	1.022	-22.892
	Algemene uitkeringen	-72.305	0	-72.305
	Dividend	-68	0	-68
	Saldo financieringsfunctie	-1.910	0	-1.910
	Overige baten	-919	0	-919
	Heffing Vpb	0	496	496
	Overhead	-453	15.687	15.234
	Overige lasten	0	9.231	9.231
5	**Partnerschap in een veranderende samenleving**	**-99.569**	**26.436**	**-73.133**
	Onvoorzien	0	10	10
	Resultaat voor bestemming	**-152.982**	**145.181**	**-7.801**
	Toevoegingen/onttrekkingen aan reserves			
1	Samen aan de slag voor het klimaat in Moerdijk	0	0	0
2	Prettig en veilig wonen en leven in Moerdijk	-1.767	2.519	752
3	Economie als versneller voor een vitaal Moerdijk	-92	2.171	2.079
4	Ondersteuning voor mensen die het echt nodig hebben	-181	2.706	2.525
5	Partnerschap in een veranderende samenleving	-124	0	-124
	Subtotaal mutaties reserves	**-2.164**	**7.396**	**5.232**
	Resultaat na bestemming	**-155.146**	**152.577**	**-2.569**

Paragrafen

Meerjarenbegroting 2024-2027

MOERDIJK

Paragraaf Lokale heffingen

LOKALE HEFFINGEN

De lokale heffingen bestaan uit de gemeentelijke belastingen en rechten. Naast de onroerende-zaakbelastingen (OZB) zijn de afvalstoffenheffing, de reinigingsrechten en de rioolheffing van groot belang voor het totaalbeeld van de lokale lasten. In dit onderdeel van de paragraaf wordt een beeld gegeven van de geraamde opbrengsten 2023 en 2024 van de diverse gemeentelijke belastingen/rechten, de kwijtschelding gemeentelijke belastingen en de gevolgen voor de lastendruk gezinsgebonden belastingen. Deze inkomsten geven de huidige situatie weer zoals in de begroting 2024 is opgenomen.

Overzicht lokale heffingen
Onderstaande tabel geeft weer welke inkomsten uit lokale heffingen worden geraamd als dekkingsmiddel in de begroting 2024. Ten opzichte van 2023 zullen deze inkomsten met ruim 13% stijgen.

(bedragen x € 1.000) Product	Begroting 2023	Begroting 2024	Mutatie nominaal	Mutatie in %
Onroerende-zaakbelastingen (OZB)	19.371	23.066	3.695	19,07%
Toeristenbelasting	207	213	6	2,90%
Afvalstoffenheffing/ reinigingsrecht	5.086	5.435	349	6,86%
Rioolheffing Moerdijk	4.417	5.055	638	14,44%
Rioolheffing Havenbedrijf	1.581	1.733	152	9,61%
Leges	2.729	2.291	-438	-16,05%
Marktgelden	22	24	2	9,09%
Begraaf- en onderhoudsrechten	145	146	1	0,69%
Reclamebelasting	62	58	-4	-6,45%
Totaal lokale heffingen	33.620	38.021	4.401	13,09%

Tariefbeleid

Zoals afgesproken in de kadernota wordt voor 2024 een prijsindex gehanteerd van 9,6%. Voor de jaren 2025, 2026 en 2027 wordt de nullijn gehanteerd.
Voor de rioolheffing en afvalstoffenheffing geldt het uitgangspunt van 100% kostendekkendheid. De tariefdifferentiaties, zoals tussen één- en meerpersoonshuishoudens bij de afvalstoffenheffing en de rioolheffing, blijven gehandhaafd.
Voor de rioolheffing 2024 is uitgegaan van de nieuwe tarievenstructuur zoals ook voor 2023 is besloten voor de niet-woningen. In 2020 is het nieuwe GRP vastgesteld.
Naast de tariefsaanpassingen is rekening gehouden met autonome ontwikkelingen, zoals nieuwbouw en verbouw.

TOELICHTING PER HEFFING

Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

De opbrengsten m.b.t. onroerende-zaakbelastingen gelden als een algemeen dekkingsmiddel. Als zodanig zou de OZB gebruikt kunnen worden als sluitpost van de begroting.

Met ingang van 2024 gelden weer nieuwe vastgestelde taxatiewaarden naar een waardepeildatum van 1 januari 2023. De nieuwe taxatiewaarden zijn pas in het najaar van 2023 bekend. In de begroting is vooralsnog uitgegaan van de economische waarden naar de oude waardepeildatum 1 januari 2022 en een aanpassing van de huidige tarieven met het prijsindexcijfer van 9,6%.

De OZB-tarieven voor 2024 worden definitief vastgesteld in de belastingverordening, die de raad in december 2023 ter vaststelling krijgt aangeboden. In deze voorstellen wordt uitgegaan van de nieuwe taxatiewaarden. Uitgangspunt daarbij blijft dat bij een stijging van de totale economische waarden de tarieven zullen dalen, terwijl bij een daling van de waarden de tarieven zullen stijgen. Dit kan overigens wel betekenen dat in individuele gevallen de aanslag OZB hoger of lager zal zijn. Dit wordt dan veroorzaakt door een afwijking van de nieuwe taxatiewaarde t.o.v. de gemiddelde ontwikkeling. Ten opzichte van 2023 wordt wel rekening gehouden met een meeropbrengst op basis van autonome ontwikkelingen (nieuwbouw en verbouw).

Voor de berekening van de OZB-tarieven 2024 wordt rekening gehouden met:
- Nieuwe taxatie-uitkomsten;
- Autonome ontwikkelingen (nieuwbouw/verbouw/objecten in aanbouw);
- Kwijtschelding € 1.000;
- Oninbare vorderingen € 14.000.

Van de tarieven en opbrengsten voor de jaren 2022, 2023 en 2024 kan het volgende overzicht worden gegeven (bedragen x 1000):

Omschrijving	Tarieven 2024	Werkelijk 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
Eigenaar woningen	0,0796%	€ 3.724	€ 3.936	€ 4.439
Eigenaar Niet-Woningen	0,3508%	€ 9.010	€ .093	€ 10.865
Gebruik Niet-Woningen	0,2817%	€ 6.489	€ 6.341	€ 7.762
Totaal OZB	0,7121%	€ 19.223	€ 19.370	€ 23.066

Er bestaat een relatie tussen de OZB en de algemene uitkering uit het gemeentefonds. De Financiële Verhoudingswet regelt onder meer de verdeling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds over de gemeenten. De algemene uitkering wordt verdeeld met behulp van verdeelmaatstaven die de verschillen in kosten weerspiegelen, maar ook de verschillen in belastingcapaciteit. De belastingcapaciteit is een afgeleide van de totale waarde van alle onroerende zaken binnen de gemeente. Van de waarde van woningen wordt 80% meegerekend, van de waarde van niet-woningen 70%.

Op deze herrekende waarden worden zogenaamde rekentarieven toegepast (0,0890% van 80% van de totale WOZ-waarden woningen voor eigenaren woningen, 0,2231% van 70% van de totale WOZ-waarden voor gebruikers niet-woningen en 0,2933% voor eigenaren niet-woningen). De uitkomsten hiervan worden gekort op de algemene uitkering van de gemeente. De aftrek in de algemene uitkering 2023 bedraagt voor eigenaren woningen € 3.135.000, voor gebruikers niet-woningen € 1.944.000 en voor eigenaren niet-woningen € 2.555.000. Totaal is dit ruim € 7,6 miljoen. Hierbij is rekening gehouden met de waardepeildatum 1 januari 2022 en de rekentarieven voor 2023. De hiervoor

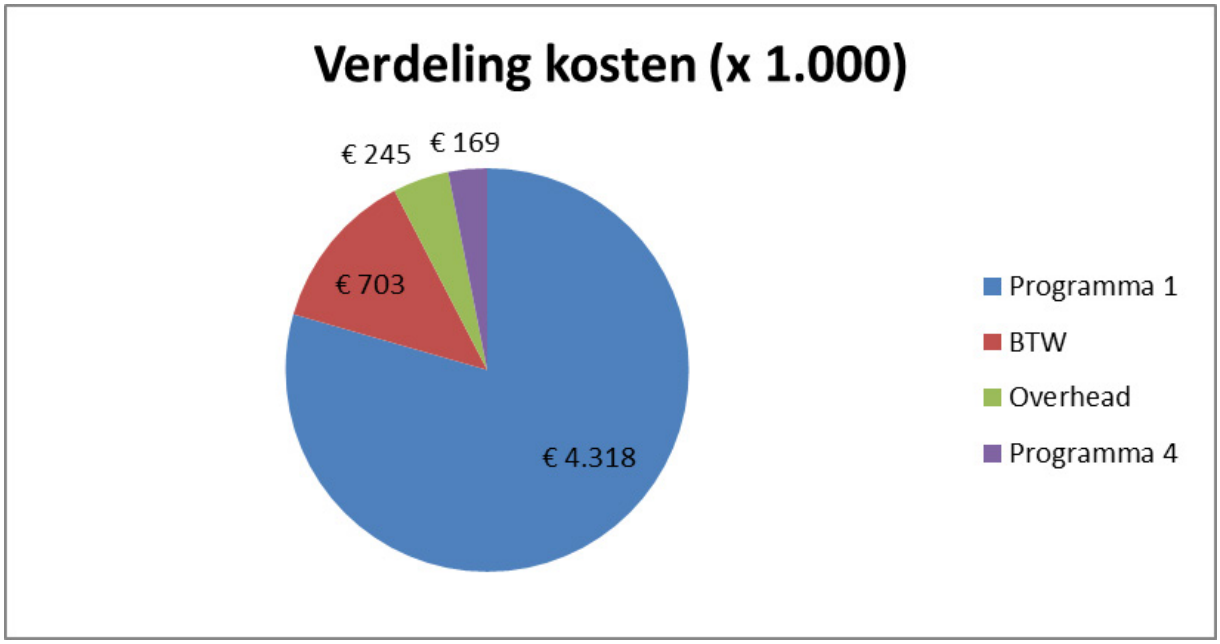
genoemde rekentarieven gelden voor 2024.

Aan de hand van de nieuwe taxatiewaarden met de waardepeildatum 1 januari 2023, die pas in het najaar van 2023 bekend zijn, kunnen de kortingsbedragen voor 2024 definitief worden berekend.
Het OZB-tarief dat de gemeente hanteert, heeft geen effect op de aftrekpost in de algemene uitkering. Alleen de WOZ-waarden hebben invloed op de algemene uitkering.

Afvalstoffenheffing/reinigingsrecht

Verwachte kosten
De gemeente heeft een wettelijke inzamelplicht voor het afval van huishoudens. Daarnaast biedt de gemeente de gelegenheid aan kleine ondernemers hun bedrijfsafval af te voeren. In totaal verwacht de gemeente voor deze plicht en dienst het komende jaar € 5,4 miljoen aan kosten te zullen maken.
Om de kosten transparant te maken, splitsen wij eerst uit binnen welke programma's deze kosten gemaakt zullen worden. Vervolgens wordt ingegaan op de herkomst van de middelen voor het financieren van deze taken.

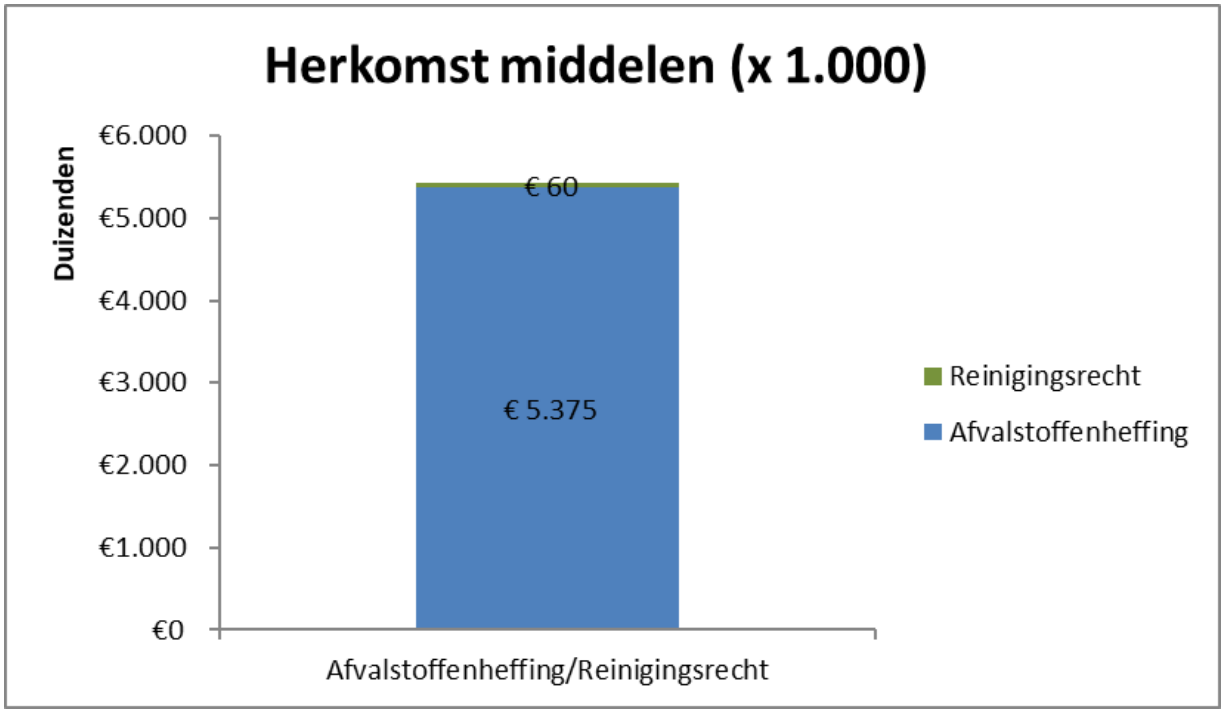
Verdeling van de kosten
Uit onderstaande grafiek blijkt dat veruit het grootste deel van de gemeentelijke kosten komt van programma 1 (€ 4,3 miljoen). De kosten zitten vooral in het daadwerkelijk inzamelen en verwerken van bedrijf- en huishoudelijk afval, het scheiden en recyclen van afval en de kosten die worden gemaakt voor de heffing en invordering van belastingen (BWB).
Daarnaast is € 169.000 geraamd binnen programma 4. Dit zijn kosten die worden gemaakt voor kwijtschelding. Naar verwachting zal er € 703.000 aan BTW kunnen worden meegenomen als kostencomponent voor de berekening van de tarieven en € 245.000 aan overhead. Binnen programma 1 is een bedrag van € 10.000 aan oninbaar als kosten geraamd.

Herkomst middelen
Gemeenten mogen op grond van artikel 15.33 van de Wet milieubeheer voor de inzameling van het afval van huishoudens een afvalstoffenheffing invoeren. Uitgangspunt is dat de totale kosten van afvalverwijdering worden gedekt door de afvalstoffenheffing/reinigingsrechten. De tarieven afvalstoffenheffing voor 2024 worden op basis van deze uitgangspunten met 5,3% verhoogd. Dit is hoger dan de 2% die was voorzien in de kadernota. Dit is een gevolg van meerkosten vanwege vervanging van de kaartlezers op de ondergrondse containers. Daarnaast zijn de verwerkingskosten van grof afval verhoogd en de opbrengst van ingezameld papier en kunststof wordt lager.

Voor de begrotingsraming van de afvalstoffenheffing is rekening gehouden met:
- 100% kostendekkendheid;
- Conform artikel 229b Gemeentewet wordt bij de berekening van het kostendekkingspercentage de

compensabele BTW meegenomen als kostencomponent;
- Toerekening van de uitvoeringskosten (kosten heffing en invordering);
- Handhaving tariefdifferentiatie alleenstaanden en meerpersoonshuishoudens, waarbij eenpersoonshuishoudens 75% van het tarief van meerpersoonshuishoudens betalen;
- 11.429 meerpersoonshuishoudens en 4.852 eenpersoonshuishoudens;
- Kwijtschelding € 169.000 en oninbare vorderingen € 10.000.

Berekening kostendekkendheid:
Voor de berekening van het percentage kostendekkendheid zijn alle mogelijk toe te rekenen kosten van het product Afval meegenomen.

Berekening kostendekkendheid Afvalstoffenheffing/Reinigingsrecht (bedragen x € 1.000)		
Kosten taakveld(en), incl. (omslag)rente	€	4.900
Inkomsten taakveld(en), excl hefingen	€	-645
Netto kosten taakveld	€	4.255
Toe te rekenen kosten	€	179
Overhead incl. (omslag) rente	€	298
BTW	€	703
Totale kosten	€	5.435
Opbrengst heffingen	€	5.435
Dekkingspercentage		100,00%

Van de tarieven en de opbrengst met betrekking tot de jaren 2022, 2023 en 2024 kan het volgende overzicht worden gegeven:

Tarieven	2022	2023	2024
Afvalstoffenheffing eenpersoonshuishouden	€ 255,11	€ 254,06	€ 267,53
Afvalstoffenheffing meerpersoonshuishouden	€ 340,14	€ 338,74	€ 356,70
Reinigingsrecht per duobak (excl. btw)	€ 340,14	€ 338,74	€ 356,70

Baten/lasten (* 1.000)	Werkelijk 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
Baten	€ 5.125	€ 5.424	€ 5.435
Lasten	€ 5.125	€ 5.424	€ 5.435

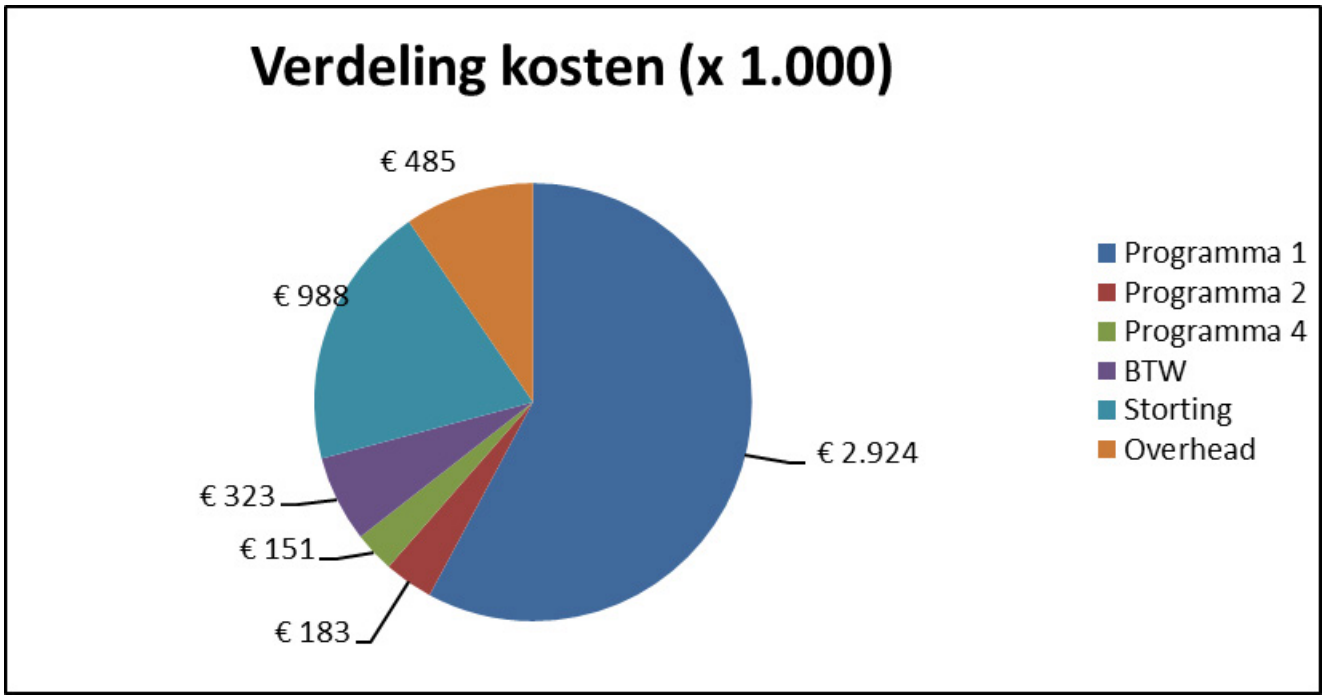
Rioolheffing

In de raadsvergadering van 24 september 2020 is het nieuwe verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan vGRP Moerdijk 2021-2024 door de raad vastgesteld. In het najaar van 2023 zal een nieuw vGRP ter vaststelling aan de raad worden voorgelegd.
Conform de vastgestelde kadernota 2024-2027 worden de tarieven met het percentage van de kostenontwikkeling (9,6%) verhoogd.

Verwachte kosten
De gemeente is wettelijk verplicht om haar zorgplichten voor afval-, hemel- en grondwater na te komen. Vanuit het vGRP verwachten we in totaal het komende jaar € 5,1 miljoen aan kosten te maken om deze zorgplichten na te komen. Om deze kosten transparant te maken splitsen wij eerst uit binnen welke programma's deze kosten zullen worden gemaakt. Vervolgens wordt ingegaan op de herkomst van de middelen voor het financieren van deze taken.

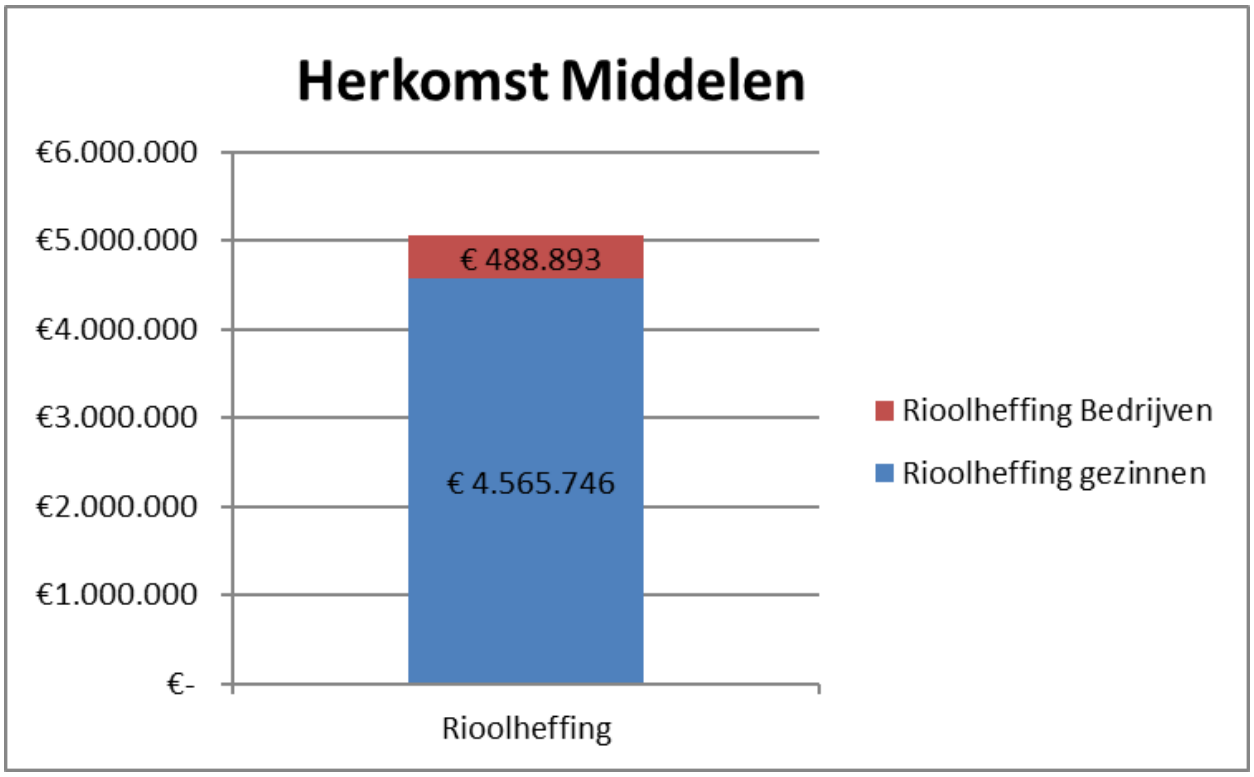
Verdeling van de kosten
Uit onderstaande grafiek blijkt dat veruit het grootste deel van de gemeentelijke kosten komt van het programma 1 (€ 3,9 miljoen incl. storting). De kosten zitten vooral in het daadwerkelijk nakomen van onze gemeentelijke watertaken op het gebied van afvalwater, hemelwater en grondwater.

Daarnaast is € 151.000 begroot binnen programma 4. Dit zijn kosten die worden gemaakt voor kwijtschelding. Naar verwachting zal er € 323.000 aan BTW kunnen worden meegenomen als kostencomponent voor de berekening van de tarieven en € 485.000 aan overhead. Binnen programma 1 is een bedrag van € 10.000 aan oninbaar als kosten geraamd. Het bedrag van het verschil in opbrengst en kosten (€ 988.000) is als storting in de voorziening opgenomen. Dit om fluctuaties in de tarieven en om toekomstige vervangingen op te vangen. Verder wordt in programma 2 (watertaken en straatreiniging) een bedrag van € 183.000 aan kosten meegenomen.

Herkomst middelen
Gemeenten mogen op grond van artikel 228a van de Gemeentewet een rioolheffing invoeren.

Voor de begrotingsraming van de rioolheffing is rekening gehouden met:
- 100% kostendekkendheid;
- Toerekening van de uitvoeringskosten (kosten heffing en invordering);
- Handhaving tariefdifferentiatie woningen, bedrijven, bejaardenhuizen en overige gebouwen;
- Handhaving tariefdifferentiatie eenpersoonshuishoudens en meerpersoonshuishoudens, waarbij eenpersoonshuishoudens 75% van het tarief van meerpersoonshuishoudens betalen;
- 10.916 meerpersoonshuishoudens en 4.689 eenpersoonshuishoudens;
- Conform artikel 229b Gemeentewet wordt bij de berekening van het kostendekkingspercentage de compensabele BTW meegenomen als kostencomponent;
- Kwijtschelding € 151.000 en oninbare vorderingen € 10.000.

Berekening kostendekkendheid;
Voor de berekening van het percentage kostendekkendheid zijn alle mogelijk toe te rekenen kosten van product Riolering meegenomen in de berekening

Berekening kostendekkendheid Rioolheffing (bedragen x € 1.000)		
Kosten taakveld(en), incl. (omslag)rente	€	4.085
Inkomsten taakveld(en), excl heffingen	€	-
Netto kosten taakveld	€	4.085
Toe te rekenen kosten	€	161

Overhead incl. (omslag)rente	€ 485
BTW	€ 323
Totale kosten	€ 5.055
Opbrengst heffingen	€ 5.055
Dekkingspercentage	100,00%

Van de tarieven en de opbrengst met betrekking tot de jaren 2022, 2023 en 2024 kan het volgende overzicht worden gegeven:

Tarieven	**2022**	**2023**	**2024**
rioolheffing eenpersoons huishouden	€ 201,10	€ 216,38	€ 237,16
rioolheffing meerpersoons huishouden	€ 268,13	€ 288,51	€ 316,21
perceel niet in hoofdzaak woning	€ 268,13	€ 288,51	€ 316,21
woning 501m3 of meer	€ 165,70	€ 178,29	€ 195,41
Niet woning, recreatieterrein, verzorgings- verpleegtehuizen 501m³ tot en met 1.000m³	€ 165,70	€ 178,29	€ 195,41
Niet woning, recreatieterrein, verzorgings- verpleegtehuizen 1.001 of meer per m³	€ 0,60	€ 0,65	€ 0,71
Baten	**Werkelijk 2022**	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**
Baten	€ 4.304	€ 4.417	€ 5.055
Lasten	€ 4.304	€ 4.417	€ 5.055

Rioolheffing Havenschap

In de Raadsvergadering van 24 september 2020 is het nieuwe verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan vGRP Moerdijk 2021-2024 door uw raad vastgesteld.
Nieuw binnen het vGRP 2021-2024 is de riolering van het beheergebied haven- en industrieterrein Moerdijk. De riolering van het beheergebied maakte sinds de verzelfstandiging van het Havenbedrijf in 2017 al onderdeel uit van de gemeentelijke rioleringszorg. Nu is het Assetmanagementplan Riolering en Water van Havenbedrijf als onderlegger in de bijlage van het vGRP Moerdijk 2021-2024 opgenomen. Conform de vastgestelde Kadernota 2024-2027 worden de tarieven geïndexeerd met het inflatiepercentage van 9,6%.

De totale geraamde opbrengst voor 2024 bedraagt € 1.733.000 (2023: € 1.581.000). Ook voor de rioolheffing Havenschap geldt dat een gedeelte van de opbrengst gestort wordt in de voorziening om fluctuaties van de tarieven te voorkomen.

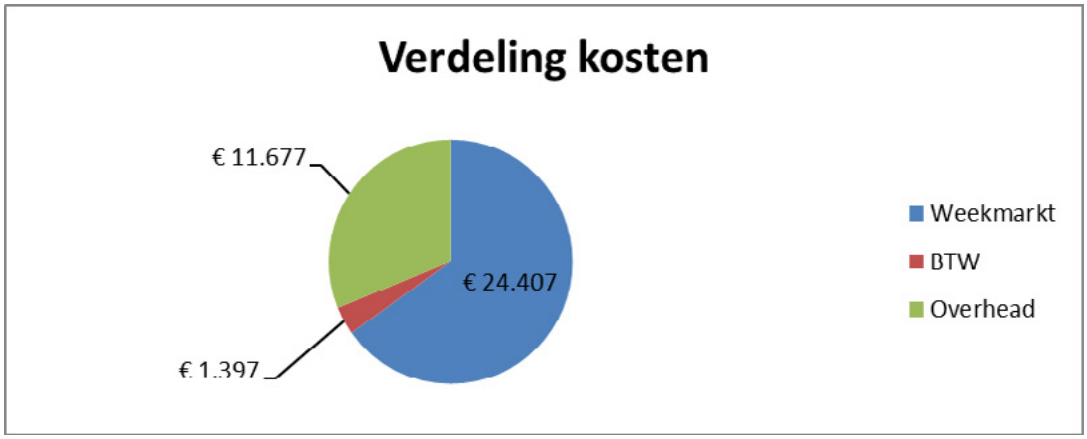
Marktgelden

Verwachte kosten

De gemeente biedt marktkooplui de mogelijkheid om in de kernen Zevenbergen, Klundert, Willemstad en Fijnaart hun koopwaar op de markten aan de burgers aan te bieden.

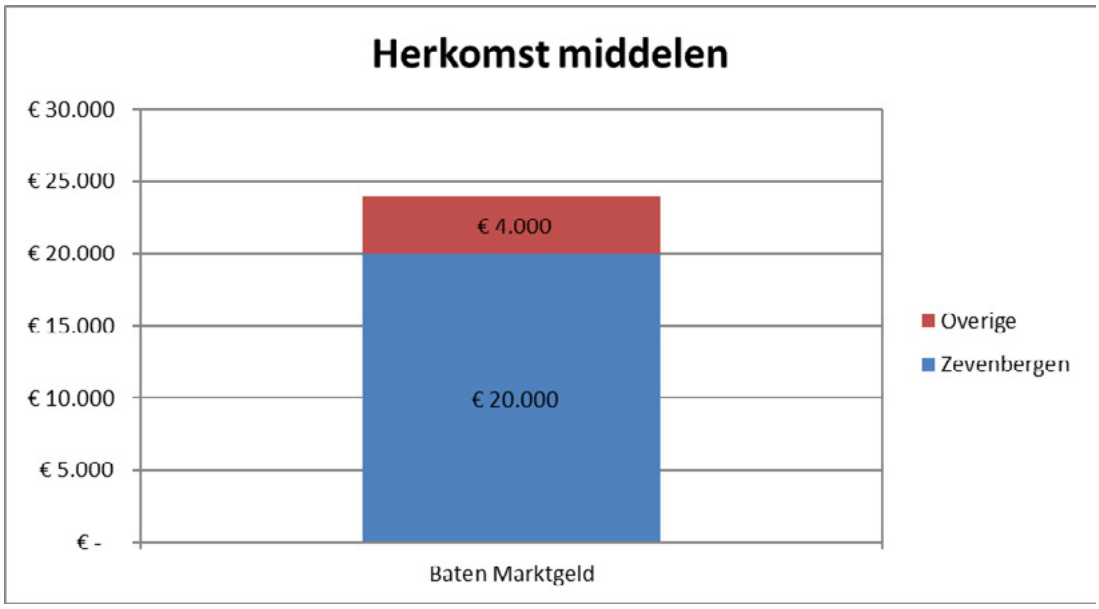
Verdeling van de kosten van de weekmarkten

De kosten worden verdeeld in Weekmarkt, overhead en BTW.

Herkomst van de middelen

Gemeenten mogen op grond van artikel 229 eerste lid, aanhef en onderdelen a en b van de Gemeentewet de gemaakte kosten verhalen. De geraamde marktgelden voor de begroting 2024 bedragen € 24.000 (2023 € 22.000). Onderstaande grafiek geeft de herkomst van de middelen van de weekmarkt weer.

Berekening kostendekkendheid;

Voor de berekening van het percentage kostendekkendheid zijn alle mogelijk toe te rekenen kosten van product Weekmarkten meegenomen:

Berekening kostendekkendheid Marktgeld (bedragen x € 1.000)	
Kosten taakveld(en), incl. (omslag)rente	€ 24
Inkomsten taakveld(en), excl heffingen	€ -
Netto kosten taakveld	€ 24
Toe te rekenen kosten	
Overhead incl. (omslag) rente	€ 12
BTW	€ 1
Totale kosten	€ 37
Opbrengst heffingen	€ 24
Dekkingspercentage	64,03%

Leges

Er worden leges geheven voor onder andere bouw- en sloopvergunningen, reisdocumenten, burgerlijke stand en APV.

Voor de begrotingsraming 2024 is voor de leges rekening gehouden met:
- Wettelijke kaders (bijv. maximum tarief paspoorten);
- Autonome ontwikkelingen (aantal bouwvergunningen, aantal reisdocumenten, enz.).

Baten en lasten leges

In het onderstaande overzicht staan de verwachte baten en lasten van de legesverordening over 2024 vermeld. Daarbij zijn de verwachte baten en lasten onderverdeeld naar de titels in de tarieventabel.

	Lasten 2024			**Baten 2024**			***Kostendekkendheid***
1.	Algemene dienstverlening	€	2.329.874	1.	Algemene dienstverlening	€	958.619	41,14%
2.	Omgevingsvergunningen	€	1.987.599	2.	Omgevingsvergunningen	€	1.600.000	80,50%
3.	Europese dienstenrichtlijn:	€	938.937	3.	Europese dienstenrichtlijn:	€	25.000	2,66%
	Totaal	**€**	**5.256.410**		**Totaal**	**€**	**2.583.619**	**49,15%**

Kosten die verbonden zijn aan de leges

In de lasten die zijn opgenomen in bovenstaand overzicht bevinden zich alleen de directe kosten met overhead die verbonden zijn aan de betreffende leges. Dit betreft met name het personeel dat de dienst verleent..

Binnen de titel Algemene dienstverlening is er sprake van een kostendekking van 41,14%. Het belangrijkste aandeel binnen deze titel zijn de reisdocumenten, ID kaarten en de rijbewijzen. De tarieven voor deze documenten zijn gelimiteerd. Hierdoor zijn er weinig tot geen mogelijkheden om de kostendekkendheid binnen deze titel te verhogen.

Binnen de titel Omgevingsvergunningen is voor het begrotingsjaar 2024 sprake van een kostendekking van 80,50%. De belangrijkste baten binnen deze titel zijn de leges voor de omgevingsvergunningen en de leges voor de procedures Ruimtelijke Ordening. Op basis van de verwachte kosten, de doorberekende uren en raming van de leges is de kostendekkendheid berekend. Het aantal vergunningen en de leges (op basis van de bouwsom) fluctueren jaarlijks. De hoogte van de leges dient te worden bezien in relatie tot de hoogte van de leges in de regio. Een verhoging van de leges kan met name effect hebben op het vestigingsklimaat voor bedrijven. Ook kunnen voor particulieren de leges naar verhouding te hoog worden.

Binnen de titel Europese dienstenrichtlijn is de kostendekking 2,66%. Binnen deze titel vallen de diverse APV vergunningen en vergunningen op basis van de Drank- en horecawet.

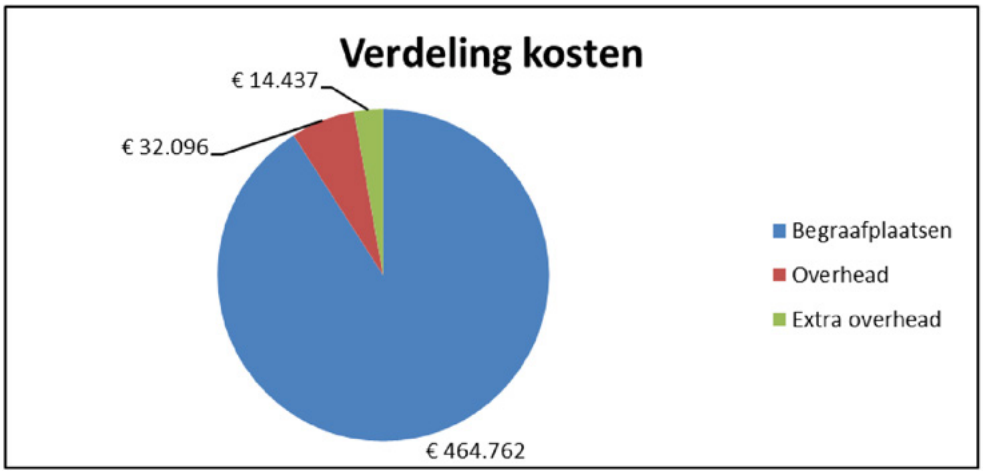
Lijkbezorgingsrechten

Verwachte kosten

De Wet op de lijkbezorging geeft regels voor een zorgvuldige omgang met het stoffelijk overschot tot en met de begrafenis of crematie, voor de asbestemming en voor het ruimen van graven. Daarnaast bevatten de wet en regelgeving onder meer voorschriften voor begraafplaatsen en crematoria. De kosten die hiermee verband houden kunnen op grond van artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdelen a en b van de Gemeentewet worden verhaald.
In de huidige begroting is uitgegaan van het raadsbesluit van december 2019 om de 100% kostendekkendheid voor de lijkbezorgingsrechten voorlopig los te laten en de tarieven jaarlijks met de vastgestelde prijsindex te verhogen totdat er meer duidelijkheid is over de exploitatiecijfers van de nieuwe begraafplaats.

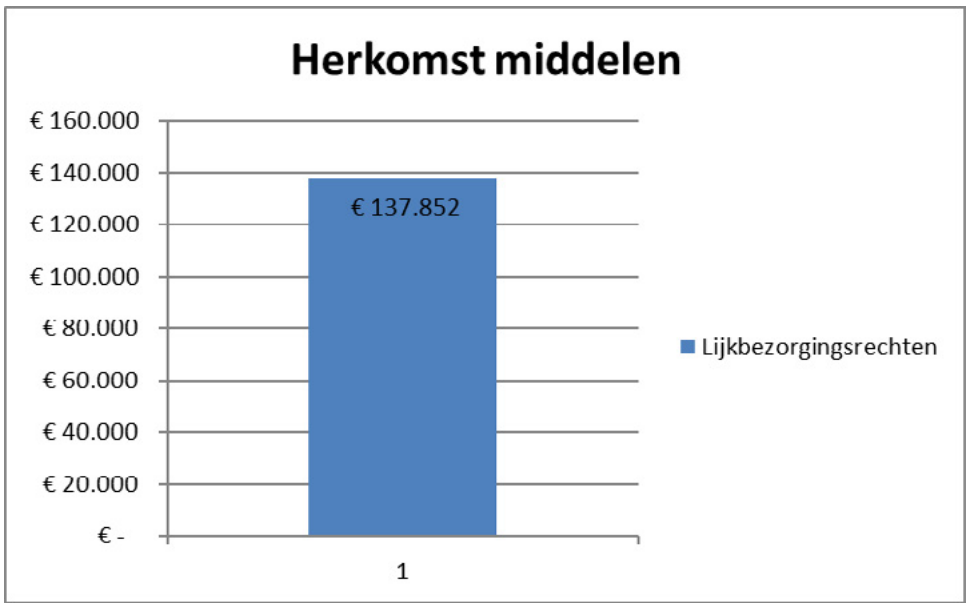
Verdeling van de kosten

De kosten kunnen worden verdeeld in: Begraafplaatsen algemeen, overhead (conform afspraak wordt 50% overhead verantwoord op product) en extra overhead.

Herkomst van de middelen

De geraamde lijkbezorgingsrechten voor 2024 bedragen in totaal € 138.000 (2023 € 145.000).

Berekening kostendekkendheid;

Berekening kostendekkendheid Lijkbezorgingsrechten (bedragen x € 1.000)	
Kosten taakveld(en), incl. (omslag)rente	€ 465
Inkomsten taakveld(en), excl heffingen	€ -
Netto kosten taakveld	€ 465
Toe te rekenen kosten	€ -
Overhead incl. (omslag)rente	€ 47
BTW (opgenomen in kosten)	€ -
Totale kosten	€ 511
Opbrengst heffingen	€ 138
Dekkingspercentage	26,96%

Toeristenbelasting

Deze belasting geldt als een algemeen dekkingsmiddel en wordt geheven van degene die gelegenheid biedt tot verblijf met overnachten binnen de gemeente.

Voor de begrotingsraming van de toeristenbelasting is rekening gehouden met:
- Autonome ontwikkelingen.

Het tarief voor 2024 bedraagt per persoon, per overnachting € 1,52 (was € 1,38). De geraamde opbrengst bedraagt voor 2024 € 212.800 (2023: € 207.000).

Reclamebelasting

Vanaf 2020 is er voor de kernen Zevenbergen, Fijnaart en Klundert een reclamebelasting geïntroduceerd om te komen tot een ondernemersfonds. De ondernemersverenigingen zien de oprichting van een ondernemersfonds als een manier om tot meer gezamenlijke investeringen in de centra te komen en om de onderlinge samenhang tussen ondernemers te versterken.

De geraamde opbrengst bedraagt voor 2024 € 58.000 (2023: € 62.000).

Kwijtschelding gemeentelijke belastingen

Kwijtschelding kan in principe voor elke gemeentelijke belasting worden verleend. Uitgangspunt bij het verlenen van kwijtschelding is het ontbreken van draagkracht. Die draagkracht moet steeds individueel worden beoordeeld. Bij de beoordeling van de draagkracht kan worden aangesloten bij het rijksbeleid (90% bijstandsnorm). Gemeenten kunnen er voor kiezen die kwijtscheldingsnorm te verruimen tot maximaal 100% van de bijstandsnorm.

In de gemeente Moerdijk wordt met ingang van 2005 kwijtschelding verleend voor de onroerendezaakbelastingen (OZB), de rioolheffing en de afvalstoffenheffing, **met toepassing van maximaal toegestane 100%** van de bijstandsnorm. In 2007 is gestart met het verstrekken van automatische kwijtschelding aan bijstandsgerechtigden. Vanaf 2013 is het ook mogelijk voor natuurlijke personen die een bedrijf of zelfstandig een beroep uitoefenen kwijtschelding toe te passen voor hun privé-belastingen. Ook worden met ingang van 2013 de netto kosten van kinderopvang als uitgaven bij de berekening van het netto besteedbaar inkomen meegenomen. De norm voor de kosten van bestaan voor 65 plussers is verhoogd tot 100% van de toepasselijke netto AOW bedragen.
Met ingang van 2024 is de vermogensnorm met € 2.000 verhoogd. Huishoudens met een laag inkomen kunnen hiermee beter sparen voor tegenvallers en daarmee schulden voorkomen, zonder dat dit de kwijtschelding in de weg staat.
Het geraamde kwijtscheldingsbedrag voor 2024 bedraagt € 320.000 (2023: € 304.000).

Lokale Lastendruk:

Gevolgen lastendruk gezinsgebonden belastingen

	Werkelijk		Begroot	
Omschrijving	2022	2023	2024	%
Gemiddelde WOZ waarde	€ 275.000	€ 325.000	€ 325.000	
OZB-eigenaar	€ 221,93	€ 235,95	€ 258,70	9,64%
Afvalstoffenheffing	€ 340,14	€ 338,74	€ 356,70	5,30%
Rioolheffing	€ 268,13	€ 288,51	€ 316,21	9,60%
Totaal	€ 830,20	€ 863,20	€ 931,61	7,93%

De gemiddelde waarde 2024 zal na hertaxatie nog worden aangepast waarbij het gemiddelde aanslagbedrag (behoudens de indexatie) gelijk zal blijven.

Toelichting:
Dit betekent een stijging van de belastingdruk ten opzichte van 2023 met 7,93%.

Woonlasten per gemeente*
(OZB, rioolheffing en renigingsheffing: woning met een gemiddelde waarde; euro per jaar per huishouden)

		2022			2023				
		Woonlasten 1 persoons-huishouden	Woonlasten meer persoons-huishouden	rangnummer** meer persoons-huishouden in Nederland	Woonlasten 1 persoons-huishouden	Woonlasten meer persoons-huishouden	rangnummer** meer persoons-huishouden in Nederland	Woonlasten 1 persoons-huishouden verschil in%	Woonlasten meer persoons-huishouden verschil in%
1	Gilze en Rijen	€ 653	€ 683	5	€ 708	€ 736	8	8%	7%
2	Etten-Leur	€ 787	€ 816	58	€ 749	€ 778	21	-5%	-5%
3	Tholen	€ 704	€ 792	39	€ 715	€ 802	34	2%	1%
4	Baarle-Nassau	€ 616	€ 810	52	€ 663	€ 814	42	7%	0%
5	Breda	€ 745	€ 861	109	€ 715	€ 833	58	-4%	-3%
6	Rucphen	€ 789	€ 867	113	€ 780	€ 852	69	-1%	-2%
7	Oosterhout	€ 776	€ 868	118	€ 784	€ 860	72	1%	-1%
8	Drimmelen	€ 675	€ 793	40	€ 769	€ 865	78	12%	8%
9	Woensdrecht	€ 727	€ 821	64	€ 790	€ 888	114	8%	8%
10	Geertruidenberg	€ 738	€ 834	82	€ 790	€ 894	124	7%	7%
11	Halderberge	€ 761	€ 877	131	€ 776	€ 900	129	2%	3%
12	Moerdijk	€ 717	€ 869	119	€ 751	€ 908	133	5%	4%
13	Steenbergen	€ 779	€ 901	157	€ 787	€ 913	140	1%	1%
14	Altena	€ 761	€ 809	49	€ 865	€ 919	150	12%	12%
15	Roosendaal	€ 906	€ 938	209	€ 903	€ 932	167	0%	-1%
16	Dongen	€ 838	€ 959	232	€ 857	€ 978	220	2%	2%
17	Bergen op Zoom	€ 919	€ 963	237	€ 856	€ 1.003	249	-7%	4%
18	Alphen-Chaam	€ 957	€ 1.058	306	€ 959	€ 1.062	291	0%	0%
19	Zundert	€ 1.018	€ 1.078	313	€ 1.071	€ 1.124	320	5%	4%
	Totaal Noord-Brabant	€ 764	€ 841		€ 801	€ 877		5%	4%

* Bron Coelo
** Nr 1 heeft de laagste woonlasten

Paragraaf Financiering

KADERS EN BELEID

De paragraaf Financiering geeft aan hoe invulling wordt gegeven aan het treasurybeleid van de gemeente Moerdijk, zoals dat is vastgelegd in het Treasurystatuut. Het nieuwe Treasurystatuut is met terugwerkende kracht per 1 januari 2023 vastgesteld. De kaderstellende uitgangspunten van het Treasurystatuut zijn vastgelegd in de financiële verordening (artikel 212 Gemeentewet). Dit is gebaseerd op de bepalingen in de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido). De intentie van de wet is gericht op het bevorderen van de kredietwaardigheid en transparantie van het financieringsbeleid. Voor de beheersing daarvan is een aantal instrumenten geformuleerd zoals:

- Het stellen van een kwantitatieve kasgeldlimiet en renterisiconorm voor de begroting;
- Het verplichten van een Treasurystatuut, met onder meer het stellen van kwalitatieve en duurzame uitgangspunten voor uitzettingen en rente-instrumenten.

De Treasury houdt zich bezig met alle toekomstige kasstromen en daarmee samenhangende risico's. Deze risico's komen zowel voort uit de financieringsbehoefte als uit de wijzigingen in de bestaande leningenportefeuilles, onder meer door vervroegde aflossingen, herfinanciering, herbeleggingen en renteaanpassingen. Het treasurybeleid is primair gericht op het waarborgen van financiële continuïteit door maatregelen te treffen zodat de organisatie financierbaar blijft. Voor de renterisico's en risico's uit financiële posities treffen we beheersmaatregelen (vermijden, spreiden). We gaan in de uitwerking verder dan de wettelijke kaders. In principe zijn de uitgangspunten als volgt:

- zorgdragen voor voldoende financierbaarheid op korte en lange termijn;
- bewerkstelligen van passende financieringslasten;
- beheersen van wettelijke en feitelijke rente- en of financieringsrisico's;
- risicomijdend uitzetten van gelden en afgeven van garanties;
- zorgdragen voor een effectief, veilig en efficiënt betalingsverkeer;
- actief onderhouden van contacten met marktpartijen om toegang tot de financiële markten open te houden.

Deze uitgangspunten leiden tot het zo nauwkeurig mogelijk toepassen van de matching tussen opgenomen en uitgezette gelden. Dit principe zetten we ook in de komende periode door. Voorts maken we actief gebruik van de wettelijke mogelijkheden om passende financieringslasten te bewerkstelligen. Dit resulteert onder meer in het maximaal benutten van de kasgeldlimiet bij financieringsbeslissingen. In geen geval wordt de limiet onnodig overschreden.

Expliciet zijn de doelstellingen gericht op het versterken van de financierings- en vermogenspositie. Door de te betalen rente op de opgenomen leningen terug te dringen, trachten wij de rentekosten van de totale portefeuille te minimaliseren. Hierbij mag de renterisiconorm niet worden overschreden, wordt het gebruik van kortlopende leningen beperkt tot de kasgeldnorm en moet de match tussen opgenomen gelden (o/g) en uitgezette gelden (u/g) niet in gevaar worden gebracht. De genoemde doelstellingen wijken niet af van vorige jaren.

Rentebeleid

De behoefte aan inzicht in de kosten op de taakvelden en de behoefte om de wijze van verantwoorden van rente in de begroting en jaarrekening te harmoniseren, hebben er derhalve toe geleid dat in het wijzigingsbesluit BBV is opgenomen, dat de rentekosten aan de desbetreffende taakvelden moeten worden toegerekend met behulp van de renteomslag.

Onderstaand de belangrijkste uitgangspunten die gehanteerd zijn met betrekking tot het rentebeleid van de gemeente Moerdijk:

1. In de berekening van de totale rentekosten wordt rekening gehouden met het berekenen van zgn. bespaarde rente over de reserves en voorzieningen. Het percentage bedraagt 1,52%, dit is het gemiddelde percentage van de rente van aangegane langlopende leningen.
2. Ingevolge de afspraken in het kader van het zgn. Schatkistbankieren moeten de overtollige middelen aangehouden worden in de rijkskas.
3. De rentetoerekening aan de complexen van de grondexploitatie (bouwgrond in exploitatie) is conform de voorschriften bepaald. Het betreft het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille van de gemeente naar verhouding vreemd vermogen/totaal vermogen.
4. De Moerdijkregeling wordt beschouwd als een project en derhalve worden de spelregels met betrekking tot projectfinanciering toegepast. In dit kader is van de provincie een bedrag ontvangen van € 10 miljoen. In 2022 is er € 3,6 miljoen afgelost op deze lening. Over de resterende vergoeding wordt 0,52% rente berekend.

Renteschema en renteresultaat

Conform het advies van de commissie BBV is een overzicht opgenomen waarmee we transparant inzicht bieden in de rentelasten en -baten en de wijze van rentetoerekening aan grondexploitaties, projectfinanciering en taakvelden (programma's). De rentetoerekening moet worden toegerekend met behulp van een rente-omslagpercentage.

Renteschema

	Renteschema	
a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	176.000
	Rentelasten verwacht financieringstekort	0
b.	De externe rentebaten	82.000
	Saldo rentelasten en rentebaten	**94.000**
c1.	De rente die aan de grondexploitatie **moet** worden doorberekend	-150.000
c2.	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld **moet** worden toegerekend	0
	Aan taakvelden toe te rekenen rente	**244.000**
d1.	Rente over eigen vermogen	1.255.245
d2.	Rente over voorzieningen	654.715
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	**2.153.960**
e.	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	2.185.313
f.	**Resultaat op taakveld treasury**	**31.353**
g.	Boekwaarde vaste activa waarover rente wordt berekend	121.128.045
	Omslagrente	
	Berekende omslagrente 2024 (afgerond)	**2,00%**

Het rente-omslagpercentage voor 2024 komt uit op 2,00% (begroting 2023: 2,00%). De renteomslag wordt conform de financiële verordening Artikel 11 lid 4 berekend en wordt als volgt toegelicht. Het percentage van de omslagrente voor de toerekening van rente voor de financiering van de in gebruik zijnde activa, bedoeld in het eerste lid, wordt jaarlijks met de begroting vastgesteld. Het percentage van deze omslagrente wordt bepaald uit het gewogen gemiddelde van het bij de begroting geraamde rentepercentage van de rentekosten op de opgenomen langlopende en kortlopende geldleningen en het rentepercentage van de rentevergoeding over de reserves en voorzieningen. De uitkomst van dit percentage van de omslagrente wordt op een half procent afgerond.
Indien de werkelijke rentelasten die over een jaar aan taakvelden hadden moeten worden doorbelast afwijken van de rentelasten die op basis van de voor gecalculeerde renteomslag zijn toegerekend, dan kan de gemeente besluiten tot correctie. Correctie wordt verplicht gesteld indien deze afwijking groter is dan 25%.

Rente grondexploitatie

Het rentetarief voor de grondexploitatie komt uit op 0,76% (begroting 2023: 0,68%).
Onderstaand de berekening:

Rente grondexploitatie	
rentelast geldleningen	176.000
totaal leningen	11.602.028
gemiddeld percentage	1,52%
VV per 31 december 2022	81.104.598
EV per 31 december 2022	83.553.000
	164.657.598
percentage VV	49,26%
Rentetarief grondexploitatie	**0,76%**

De rentetoerekening aan de complexen van de grondexploitatie (bouwgronden in exploitatie) is conform de voorschriften bepaald. Het betreft het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille van de gemeente naar verhouding vreemd vermogen/totaal vermogen. Om te voorkomen dat deze renteparameters ook in de meerjarenprognose van de grondexploitatiebegroting elk jaar fluctueert, is het mogelijk om als gemeente te kiezen voor het rekenen met een stabiel rentepercentage in de meerjarenprognose. Dit betreft dan het rentepercentage zoals berekend in het jaar van vaststellen van de grondexploitatiebegroting en kan alleen gehanteerd blijven indien de werkelijke rente niet meer afwijkt dan 0,5% boven of onder het initieel vastgestelde rentepercentage.

RENTERISICO

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is het maximale bedrag waarmee een financieringstekort met een kortlopende lening gefinancierd mag worden. De omvang van de kasgeldlimiet is bepaald in de Wet fido en wordt via ministeriële regeling vastgesteld. Op dit moment is de limiet vastgesteld op 8,5% van het totaal van de jaarbegroting bij aanvang van het jaar. In absolute zin komt dit voor 2024 neer op een bedrag van afgerond € 13 miljoen. Onderstaande tabel geeft de kasgeldlimiet voor de komende jaren weer.

Kasgeldlimiet	2024	2025	2026	2027
Totale lasten volgens de begroting	152.577.000	157.487.000	154.549.000	138.813.000
Toegestane kasgeldlimiet (8,5%)	12.969.045	13.386.395	13.136.665	11.799.105

Renterisiconorm

Het doel van de renterisiconorm is het beperken van de gevolgen van een stijgende kapitaalmarktrente op de rentelasten van de organisatie. Dit wordt bereikt door een limiet te stellen aan dat deel van de vaste schuld waarover het rentepercentage in een bepaald jaar moet worden aangepast aan de op dat moment geldende markttarieven. De jaarlijkse aflossingen en wijzigingen in de rente (bijvoorbeeld bij een rentevast periode) mogen niet meer dan 20% van het begrotingstotaal zijn. Onderstaande tabel geeft de renterisiconorm voor de komende jaren weer.

Renterisiconorm	2024	2025	2026	2027
begrotingstotaal	152.577.000	157.487.000	154.549.000	138.813.000
renterisiconorm 20%	**30.515.400**	**31.497.400**	**30.909.800**	**27.762.600**
Berekening renterisico				
renteherzieningen	0	0	0	0
aflossingen	582.298	587.309	592.409	597.599
renterisico	**582.298**	**587.309**	**592.409**	**597.599**
ruimte onder renterisiconorm	**29.933.102**	**30.910.091**	**30.317.391**	**27.165.001**

De gemeente Moerdijk heeft naar verhouding weinig leningen en overschrijding van de kasgeldlimiet en renterisiconorm wordt niet verwacht. Bij de genoemde leningen is geen sprake van een renteherziening gedurende de looptijd van de leningen. Het renterisico is derhalve beperkt.
Voor de komende jaren heeft de gemeente een investeringsopgave. Deze investeringsopgave wordt gedaan op basis van prognoses en inschattingen in zowel geld als planning. En hierbij is dus sprake van bepaalde onzekerheid. Door het continu monitoren richting de komende jaren wordt een bepaalde mate van zekerheid verkregen en wordt duidelijk wat dit betekent voor de middelen uitgezet in Rijks Schatkist bankieren en het eventueel aantrekken van kort- of langvermogen. De ontwikkelingen worden bijgehouden in de paragraaf financiering bij de begroting en jaarrekening.

Vaste schuld

De gemeente heeft op dit moment 3 vaste geldleningen om in de financieringsbehoefte te voorzien. Als ondersteunende maatregel om de leefbaarheid in de kern Moerdijk te verbeteren is er in 2015 een waarborgregeling “Moerdijkregeling” tot stand gebracht, hiervoor is een bedrag ad € 10 miljoen geleend van de provincie Noord-Brabant. Van deze lening resteert nog € 6,4 miljoen af te lossen. Volgens het afsprakenkader tussen gemeente, provincie en Havenbedrijf dekt het Havenbedrijf het financiële resultaat van de Moerdijkregeling in 2030.

Opgenomen langlopende geldleningen							
Omschrijving	Geldgever	Saldo 01-01-2024	opname 2024	aflossingen 2024	Saldo 31-12-2024	rente-percentage	laaste jaar aflossing
40.109.450	BNG	5.170.873	0	282.298	4.888.575	1,775	2039
164.412	AG Insurance	5.400.000	0	300.000	5.100.000	1,280	2041
		10.570.873	0	582.298	9.988.575		
Moerdijkregeling	Provincie N-B	6.400.000	0	0	6.400.000		2030
		16.970.873	0	582.298	16.388.575		

ONTWIKKELINGEN

Renteontwikkelingen

De rente op de geldmarkt is aan het stijgen. De Europese Centrale Bank (ECB) geeft aan dat de inflatievooruitzichten te lang te hoog blijven. De ECB voert met enige regelmaat renteverhogingen door om de economie te helpen de schok van zowel de (corona)crisis als oorlog in Oekraïne te weerstaan. Aangezien de ECB het beleid van de Federal Reserve nauw in de gaten houdt en ook de inflatie in de eurozone hoog blijft, vallen verdere renteverhogingen in Europa zeker niet uit te sluiten.

De verhogingen zorgen ervoor dat de rente voor het aangaan van leningen is gestegen van nihil naar 3% á 4%. Dit betreft zowel de rente voor zgn. kort geld, als lang geld. Eventuele nieuwe leningen die door de gemeente moeten worden aangegaan, wordt afgestemd op de bestaande financiële positie en liquiditeitenplanning. De rente typische looptijd en het renteniveau van de leningen wordt zoveel mogelijk afgestemd op de actuele rentestand en de rentevisie.

De verwachtingen voor wat betreft de economische ontwikkeling en rentevisie worden door ons gehaald uit de publicaties van diverse grote banken en financiële instellingen. Maandelijks worden deze ontwikkelingen gevolgd. Voorts worden wij door onze contactpersonen regelmatig op de hoogte gehouden van actuele belangrijke ontwikkelingen.

PARAGRAAF FINANCIERINGSBEHOEFTE

De gemeente Moerdijk kent diverse inkomstenbronnen om uitgaven te financieren. De belangrijkste inkomstenbronnen op een rij:
- Uitkeringen uit het gemeentefonds (algemene uitkering, integratie- en decentralisatie uitkeringen);
- Gemeentelijke heffingen (belastingen);
- Specifieke uitkeringen van het Rijk en andere overheden (provincies).

Met deze zogeheten lopende (= jaarlijkse terugkerende) inkomsten kunnen niet alle uitgaven gedaan worden. De lopende inkomsten dienen in beginsel de lopende uitgaven te dekken. Omdat het tijdstip waarop inkomsten worden ontvangen niet altijd gelijk loopt met het tijdstip waarop de uitgaven worden gedaan, ontstaat er behoefte aan financieringsmiddelen. Een andere oorzaak voor het ontstaan van financieringsbehoefte zijn (grote) investeringen en rente- en aflossingsverplichtingen van al opgenomen geldleningen.

Regelmatig kijken we -binnen de wettelijke kaders- naar de optimale verhouding tussen lang- en kortlopende leningen. De gemeente beperkt haar interne liquiditeitsrisico's door haar treasury activiteiten te baseren op een liquiditeitsplanning.

EMU-SALDO

Het EMU-saldo heeft betrekking op het vorderingensaldo van de gemeente op transactiebasis. Het geeft het saldo weer van de inkomsten en uitgaven op de lopende rekening en kapitaalrekening. De veranderingen in de vorderingen en schulden op de financiële balans van de gemeente geven inzicht in de wijze waarop de gemeente (per saldo) een tekort heeft gefinancierd. Hieronder de berekening van het EMU-saldo van het vorige begrotingsjaar, het begrotingsjaar en de drie daaropvolgende begrotingsjaren:

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
1. Exploitatiesaldo **vóór** toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	59.407	7.801.028	8.338.370	1.177.612	710.335
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	12.367.045	31.697.629	44.757.773	41.154.502	28.793.151
3. Mutatie voorzieningen	-1.365.000	-1.703.000	860.000	3.751.000	1.039.000
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	5.739.606	3.920.863	-517.269	5.956.691	504.000
5. Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo	**-19.412.243**	**-29.520.463**	**-35.042.134**	**-42.182.582**	**-27.547.816**

Zoals blijkt uit bovenstaand overzicht is het EMU-saldo sterk afhankelijk van de omvang van de investeringen in enig jaar en de mutatie op de bouwgronden in exploitatie. De berekende saldi zijn zodanig van omvang dat van enige beïnvloeding op nationaal niveau geen sprake is.

SCHATKISTBANKIEREN

Sinds eind 2013 is het Schatkistbankieren voor decentrale overheden verplicht. Gemeenten hebben allemaal een rekening-courantverhouding met het Rijk gekregen en dienen daar de overtollige middelen te stallen. Om het cashmanagement van een gemeente niet al te veel te verstoren heeft het Rijk bepaalde middelen uitgezonderd, waaronder het drempelbedrag. Dit drempelbedrag bedraagt vanaf 1 juli 2021 2% van het begrotingstotaal met een minimum van € 1.000.000. Voor Moerdijk komt dit neer op een bedrag van afgerond € 3 miljoen. Voor de middelen die moeten worden aangehouden bij het Rijk wordt een vergoeding ontvangen op basis van een dagrente (EuroSTR).

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing wordt ingegaan op de vraag in hoeverre de gemeente in staat is om financiële tegenvallers op te vangen. Om dat te kunnen beoordelen is inzicht nodig in de omvang en achtergronden van de aanwezige risico's en de aanwezige weerstandscapaciteit.

Het doel van risicomanagement is drieledig:

1. Het maken van verantwoorde keuzes t.a.v. het al dan niet aanvaarden van risico's;
2. Ervoor zorgen, dat het optreden van risico's zo weinig mogelijk effect heeft op de te behalen (beleids)doelen en de voorzieningen;
3. Het minimaliseren van financiële, juridische, imago- en vertragingsgevolgen van ontstane risico's.

In het kader van het risicomanagement worden periodiek de belangrijkste risico's geïnventariseerd.

We zijn voortdurend bezig om het risicomanagement in de organisatie verder te optimaliseren. Stappen die daarin al zijn ondernomen betreffen het duidelijker beleggen van de verantwoordelijkheid van goed risicomanagement bij het management en het vergroten van de kennis op het gebied van risicomanagement bij de teammanagers en medewerkers. Voorts besteden we op aangeven van de accountant op een meer gestructureerde wijze aandacht aan frauderisico's.

Weerstandsvermogen en weerstandsratio

Het weerstandsvermogen van de gemeente Moerdijk is de mate waarin de gemeente in staat is niet begrote, substantiële financiële tegenvallers op te vangen met het doel de gemeentelijke taken te kunnen voortzetten. Het weerstandsvermogen geeft de robuustheid van de financiële huishouding weer.

Het weerstandsvermogen bestaat uit de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld door de berekende benodigde weerstandscapaciteit. Deze verhouding wordt uitgedrukt in de zogenaamde weerstandsratio, die door de gemeenteraad wordt vastgesteld. De weerstandsratio is de factor hoeveel keer de risico's financieel zijn afgedekt in het weerstandsvermogen.

De raad heeft aangegeven dat de weerstandsratio **minimaal 1,0** moet bedragen. Het bedrag van het benodigde weerstandsvermogen wordt binnen de algemene reserve afgezonderd, zodat dit derhalve niet vrij meer inzetbaar is voor andere investeringen e.d.

Benodigde weerstandscapaciteit
De geïnventariseerde risico's met daarbij het ingeschatte maximum schadebedrag en de inschatting van de kans dat het risico zich zal voordoen, leveren tezamen de omvang van de benodigde weerstandscapaciteit op. Het totaal van de geïnventariseerde risico's bedraagt ca. € 30 miljoen, maar rekening houdend met de kans dat de risico's zich gaan voordoen komt de benodigde weerstandscapaciteit uit op € 13.200.000.

Beschikbare weerstandscapaciteit
De beschikbare weerstandscapaciteit komt overeen met de verwachte stand van de algemene reserve per 01-01-2024 van € 29.300.000.

Berekening weerstandsratio
De ratio van het weerstandsvermogen = de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld door de benodigde weerstandscapaciteit = € 29.300.000 : € 13.200.000 = **2,2** (1,0 is voldoende en 2,0 is uitstekend). De weerstandsratio dient volgens het gemeentelijk beleid minimaal 1,0 te zijn.

Ontwikkeling weerstandsvermogen	Begroting 2024	Rekening 2022	Begroting 2023
Benodigd weerstandsvermogen	€ 13.200.000	€ 13.900.000	€ 13.600.000
Beschikbaar weerstandsvermogen (algemene reserve)	€ 29.300.000	€ 25.400.000	€ 24.172.000
Weerstandsratio	2,2	1,8	1,8

De weerstandsratio is gestegen ten opzichte van de rekening 2022. Dit komt met name omdat het saldo van de algemene reserve hoger is. Het risicoprofiel is licht afgenomen. De risico's op het gebied van kostenstijging en opvang vluchtelingen worden lager ingeschat.

Top 10 risico's

De belangrijkste risico's en de daaraan gerelateerde bedragen in het weerstandsvermogen zijn:

	Raads-progr.	Risicogebied	Risicobedrag begroting 2024	Risicobedrag rekening 2022	Risicobedrag begroting 2023
1	alg.	Kostenstijgingen (incidenteel/structureel)	€ 400.000	€ 800.000	€ 800.000
2	3-4	Opvang vluchtelingen (incidenteel)	€ 600.000	€ 1.000.000	€ 1.000.000
3	2	Kapitaalgoederen (incidenteel/structureel)	€ 400.000	€ 400.000	€ 400.000
4	3	Projecten (incidenteel)	€ 5.000.000	€ 5.000.000	€ 5.000.000
5	3	Externe veiligheid (incidenteel)	€ 500.000	€ 500.000	€ 500.000
6	3-4	Sociaal domein (incidenteel/structureel)	€ 700.000	€ 700.000	€ 500.000
7	5	Algemene uitkering (incidenteel/structureel)	€ 1.300.000	€ 1.200.000	€ 1.200.000
8	5	Bedrijfsvoering (incidenteel/structureel)	€ 1.800.000	€ 1.800.000	€ 1.900.000
9	5	Juridische claims (incidenteel)	€ 1.700.000	€ 1.700.000	€ 1.500.000
10	5	Samenwerkingsverbanden (inc./structureel)	€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000
		Overige risico's (incidenteel/structureel)	€ 500.000	€ 500.000	€ 500.000
		Totaal	**€ 13.200.000**	**€ 13.900.000**	**€ 13.600.000**

Incidentele risico's zijn eenmaal meegerekend in het weerstandsvermogen, structurele risico's tweemaal. De gedachte hierachter is dat de gemeente in staat moet worden geacht om structurele risico's in twee jaar tijd in een sluitende meerjarenbegroting te kunnen verwerken.

1. <u>Kostenstijgingen (incidenteel/structureel)</u>
   Als gevolg van de diverse crises, zoals de oorlog in Oekraïne en schaarste van grondstoffen en krapte op de arbeidsmarkt zijn de prijzen van energie, brandstoffen, grondstoffen en lonen de afgelopen jaren sterk gestegen. Het ergste lijkt achter de rug en in de begroting wordt al rekening gehouden met hogere prijsindices. De reële prijsontwikkelingen in de markt gaan echter zo snel dat het risico van budgetoverschrijdingen in de exploitatiebegroting en bij (voorgenomen) investeringen nog steeds aanwezig is. Gemeenten worden via de algemene uitkering in principe gecompenseerd voor loon- en prijsontwikkelingen. Deze compensatie hoeft echter geen gelijke pas te lopen met de werkelijke kostenstijging van onze gemeente.
   Het risico van budgetoverschrijdingen wordt verder verhoogd, doordat er vanaf de begroting 2023 scherper wordt

geraamd om zo lucht die in de begroting zat en de afgelopen jaren bijdroeg tot de rekeningoverschotten eruit te halen.

In het weerstandsvermogen is een bedrag van € 400.000 meegenomen.

2. Opvang vluchtelingen (incidenteel)
De gemeente voorziet in de opvang van Oekraïense vluchtelingen door een semi-permanente huisvesting op de locatie Schansdijk te Zevenbergen. De opvangkosten worden in principe volledig gecompenseerd door het rijk. Voor het tevens realiseren van COA-huisvesting voor asielzoekers op een ander deel van de locatie Schansdijk worden voorbereidingen getroffen. Het COA is verantwoordelijk voor de huur van het terrein en is als huurder ook volledig verantwoordelijk voor realisatie/bouw en exploitatie van de accommodatie. Naar verwachting zal de COA-accommodatie midden 2024 operationeel zijn. Vanaf dat moment is de gemeente als locatie van vestiging medeverantwoordelijk voor het bieden van een aantal randfaciliteiten, zoals onder andere het bieden van onderwijsvoorzieningen aan de kinderen uit aanwezige gezinnen. De toename van zorg – en ondersteuningsvragen heeft impact op de diverse gemeentelijke voorzieningen en daarmee mogelijk een toename van kosten. Gelet op de fase van voorbereiding bestaat er nog geen duidelijk beeld van de kosten en de wijze waarop het rijk kosten vergoedt.

   In het weerstandsvermogen is een bedrag van € 600.000 meegenomen.

3. Kapitaalgoederen (incidenteel/structureel)
De gemeente Moerdijk heeft diverse kapitaalgoederen, waaronder een groot areaal aan wegen, openbare verlichting, openbaar groen, rioleringen, civiele objecten en verschillende soorten vastgoedobjecten. De aanleg, het beheer en het onderhoud van deze kapitaalgoederen maken een groot onderdeel uit van onze gemeentebegroting. De wettelijke verplichtingen die uit onze rol als beheerder voortkomen zijn aanzienlijk. (Letsel)schade en kapitaalvernietiging, veroorzaakt door achterstallig onderhoud moeten altijd voorkomen worden. Voor de diverse onderdelen van de kapitaalgoederen worden daarom meerjarige beheerplannen opgesteld. Deze zijn ook financieel en worden vertaald naar de meerjarenbegroting. We houden terugkerende inspecties om de onderhoudsstaat te controleren en passen zo nodig de meerjarenplannen en de meerjarenbegroting daarop aan.

   Met de vaststelling van de beheerplannen rioleringen (2020), wegen (2021), civiele kunstwerken onderdeel bruggen (2020), openbare verlichting (2023) en de daarmee samenhangende ophoging van middelen en beheerformatie hebben we inmiddels een flink deel van het risico in de openbare ruimte weten te beheersen. Eind 2023 wordt het beheerplan civiele kunstwerken voor o.a. de onderdelen kademuren en duikers ter besluitvorming aan de raad voorgelegd. Daarmee neemt het risico op onverwachte kosten steeds verder af.

   In 2022 hebben we echter voor het eerst een nieuw fenomeen waargenomen. Namelijk dat door de droogte verschillende kleidijken in die mate zijn ingeklonken, dat we in 2024 veel zwaardere en duurdere maatregelen moeten treffen om deze veilig te houden. Dit effect van klimaatverandering is, voor zover we dit in konden schatten, opgenomen in deze begroting, maar er is nog te weinig ervaring met deze extreme droogte om een goede inschatting te kunnen maken,

   De financiële risico's voor de nog te actualiseren beheerplannen zijn in het weerstandsvermogen zo goed mogelijk ingeschat. Binnen het vakgebied stedelijk water is de onduidelijkheid over de staat van riolering onder particuliere percelen en opstallen een risico dat we steeds beter in beeld krijgen. Daar kunnen onverwachte kosten uit voortkomen. Stedelijk water (rioolbeheer) heeft een gesloten financiering en daarom blijft het risico voor de meerjarenbegroting laag. De beheerplannen groen en buitensportaccommodaties behoeven op dit moment geen grootschalige actualisatie. Deze blijven vigerend tot en met 2024.
   Verder is er in de openbare ruimte altijd een risico aanwezig op onvoorziene zaken zoals o.a.

bodemverontreiniging, archeologie, niet gesprongen explosieven, niet ontplofte oorlogsresten, onbekende objecten, onbekende kabels en leidingen, calamiteiten et cetera.

Naast de openbare ruimte heeft de gemeente veel verschillende soorten vastgoed in bezit om zowel haar strategische positie te behouden of te verstevigen als om beleidsdoelen te realiseren. Binnen het gemeentelijk vastgoed worden diverse risico's onderkend, zoals hogere exploitatiekosten of hoge onderhouds- en vervangingskosten van bijvoorbeeld vestingwerken.
Dit risico wordt verkleind door het uitvoeren van driejaarlijkse inspecties van al onze panden. Daarnaast wordt jaarlijks een indexatie toegepast om o.a. de stijging van de bouwkosten en personeelskosten op te vangen.
Vervolgens vormt de wijze van het realiseren van beleidsdoelen door middel van het beschikbaar stellen van vastgoed een potentieel financieel risico. Het bezit en onderhoud van vastgoed betekent dat moet worden voldaan aan toenemende wettelijke eisen, zoals brandveiligheid, asbestverwijdering en het duurzaam maken en houden van het vastgoed. Door middel van het project verduurzaming is dit risico deels ondervangen. Om het risico verder te verkleinen is de afgelopen periode het deel van het gemeentelijk vastgoed waar personen verblijven geïnspecteerd op brandveiligheid en de oudere gebouwen ook op de aanwezigheid van asbest. Naar aanleiding van deze inspecties zijn er bouwkundige aanpassingen gedaan en voldoen al deze gebouwen nu aan de brandveiligheidseisen. Ook is er op diverse plaatsen asbest gesaneerd zodat ook dat risico kleiner is geworden. Er bevinden zich in de strategische portefeuille nog een aantal gebouwen met asbest daken maar deze zijn bij het cluster Vastgoed in beeld. Er wordt nu bekeken of deze daken al dan niet moeten worden gesaneerd.
Een bijzondere categorie panden en objecten binnen het gemeentelijk vastgoed betreft de gemeentelijke monumenten, zoals het Mauritshuis, het stadhuis Klundert en de vestingwerken in Willemstad en Klundert. Dit zijn kwetsbare gebouwen/objecten die hoge onderhoudslasten met zich meebrengen.

Het zelf beheren van vastgoed ten behoeve van beleidsdoelen vraagt extra ambtelijke capaciteit (die weer schaars aan het worden is). Met het op andere wijze realiseren van beleidsdoelen door het beschikbaar stellen van subsidies aan maatschappelijke instanties in plaats van het beschikbaar stellen van vastgoed kunnen de (financiële) risico's worden gereduceerd en de politieke sturingskracht van de gemeentelijke organisatie worden bevorderd. Om dit te bereiken is een herstructurering van de vastgoedportefeuille noodzakelijk. Vanwege de beperkte financiële middelen in de begroting is in eerste instantie gefocust op de twee groepen waarbij we het meeste financiële risico lopen, namelijk de zwembaden en multifunctionele accommodaties.
De gemeente Moerdijk heeft een groot scala aan maatschappelijke accommodaties waar zij middelen aan besteedt. De afgelopen jaren hebben diverse ontwikkelingen plaatsgevonden die impact hebben (gehad) op deze accommodaties. Hierdoor is de behoefte toegenomen naar visie en kaders hoe Moerdijk in de toekomst wil omgaan met deze accommodaties. Deze visie en kaders worden vastgelegd in het maatschappelijk accommodatiebeleid. Als er nieuwe ontwikkelingen plaatsvinden, zoals een vraag vanuit de samenleving of nieuwbouw van een accommodatie, kan dit in de toekomst getoetst worden aan de visie en kaders beschreven in het maatschappelijk accommodatiebeleid. Het beleid wordt eind 2023 of begin 2024 voorgelegd ter besluitvorming aan de gemeenteraad.
Tenslotte wordt eind 2023 de gehele vastgoedportefeuille getaxeerd voor de opstalverzekering. Hierbij wordt de herbouwwaarde van de gebouwen -en waar van toepassing de waarde van de inventaris- vastgesteld. Op deze manier verlagen we eventuele risico van onderverzekering.

Ten aanzien van het in stand houden van de diverse kapitaalgoederen worden de schaarste aan grondstoffen, energie en personeel en daarmee sterk stijgende kosten in de markt een steeds groter risico. Nieuwe aanbestedingen, die periodiek plaatsvinden, leiden zeer waarschijnlijk tot hogere kosten. De sterk fluctuerende energieprijzen hebben met name impact op openbare verlichting, vastgoed en mechanische riolering.

In het weerstandsvermogen is een bedrag van € 400.000 meegenomen (risico kostenstijging is meegenomen bij onderdeel 1).

4. Grondexploitaties / ruimtelijke projecten (incidenteel)

Algemeen
In de eerste helft van 2023 heeft de trend van dalende woningprijzen zich doorgezet. De stijgende hypotheekrente die hiermee gepaard ging is inmiddels wel gestabiliseerd, wat een van de redenen is waarom economen verwachten dat de dalingen van woningprijzen in 2024 zal stagneren. Bij nieuwbouw lijkt de trend van de woningprijzen echter niet helemaal van toepassing, wat resulteert in forse woonlasten en een verminderde vraag. Daarnaast lijkt het er ook op dat hierdoor vaker wordt ingeleverd op grootte van nieuwbouwwoningen, om zodoende aantrekkelijk te blijven in het middensegment.

Dit is ook het gevolg van blijvend stijgende bouwkosten, al is die stijging wel beduidend lager dan tijdens de piek(en). Dit alles maakt dat het rendement op nieuwbouwwoningen steeds lager wordt, en tezamen met de nationale en lokale eisen m.b.t. betaalbaarheid blijft de druk op haalbaarheid van projecten alleen maar stijgen. Dit roept ook discussies op over hoe de onrendabele top in deze projecten gefinancierd dient te worden.

Met de grote woningbouwopgave in de gemeente Moerdijk voor de komende jaren zal een groot risico dus liggen bij de actievere strategie die de gemeente toe zal moeten passen door een mogelijk gebrek aan initiatief bij de markt. Dit wordt voornamelijk gekenmerkt door kostbare investeringen in grondposities om de woningbouwontwikkeling op peil te houden, waarbij nog onduidelijk is of dit op termijn terugverdiend kan worden. Vergeleken met het rekening houden met grote kostenstijgingen in de actieve grondexploitaties zoals afgelopen jaar gedaan is, is het hierbij moeilijker om te voorspellen wat de financiële impact hiervan zal zijn. Naast economische factoren is dit risico ook onderhevig aan juridische beperkingen m.b.t. bijvoorbeeld stikstof en Didam.

Gronden voormalig Caldic-terrein
Op 30 september 2020 heeft de Raad van State eindelijk groen licht gegeven inzake het Planologische Inpassingsplan Logistiek Park Moerdijk (LPM). Een jarenlang fors beslag op het weerstandsvermogen ten behoeve van grondverwerving en de voorfinancieringslast i.v.m. de uitplaatsing van het bedrijf Caldic is toen komen te vervallen. Een bedrag van € 5 miljoen gerelateerd aan de uitplaatsing van Caldic blijft vooralsnog gereserveerd in verband met het risico van afwaardering van deze locatie.

Haven Zevenbergen
De werkzaamheden aan de haven in Zevenbergen zijn fysiek gereed, het water stroomt vanaf eind 2020 door de haven. Het werk is echter nog niet formeel opgeleverd. Het opleverdossier dat de Bouwcombinatie dient aan te leveren is nog onvoldoende van kwaliteit en daarnaast zijn er kwaliteitsissues in het werk zelf geconstateerd. De gemeente heeft de kwaliteitsissues bij de Bouwcombinatie aangekaart en aangedrongen op een oplossing. Afronding hangt af van de resultaten van de procedure bij de Raad van Arbitrage in het 4de kwartaal van 2023. Ook zullen er nog herstelwerkzaamheden uitgevoerd moeten worden. Een voorzichtige inschatting is dat bij een gunstige uitspraak van de Raad van Arbitrage de posten onvoorzien en de risico-alliantievoorziening voldoende zijn om tegenvallers te dekken. Voor het aspect planschade, wat een volledig gemeentelijke risicopost is, is een bedrag meegenomen in de risicoberekening bij het onderdeel juridische claims. Dit zal nog enkele jaren als reservering moeten worden gehandhaafd.

Waterfront Moerdijk
Ten behoeve van een aantal projecten is er bewust voor gekozen om als gemeente zelf actief de grondexploitatie uit te voeren. Hier zitten ook de grootste risico's aan verbonden. Het Waterfront in de kern Moerdijk is zo'n complex project waar de gemeente primair voor aan de lat staat. Als gevolg van de verkrijging van een onherroepelijke titel voor het LPM zijn de grote verwervingsrisico's inmiddels afgedekt, maar het project kent nog de nodige risico's gerelateerd aan de uitvoering. Op dit moment is stikstof een actueel onderwerp wat voor

vertraging zorgt, omdat dit thans de realisatie verhindert i.c.m. een uitgesproken provinciale vergunningenstop. Afgelopen jaren hebben we gezien dat vertragingen resulteren in hogere realisatiekosten (o.a. vanwege stijgende bouwkosten). Daarnaast heeft de aanpak van een haven met een rijke historie ook het risico in zich dat er onvoorziene factoren in de bodem worden aangetroffen, die tot kostenverhogingen kunnen leiden in de uitvoering.

Moerdijkregeling
Als ondersteunende maatregel om de leefbaarheid in de kern Moerdijk te verbeteren is er een waarborgregeling tot stand gebracht met als doel een deel van de (financiële) onzekerheid over de consequenties van de havenstrategie bij inwoners met een eigen woning weg te nemen. In totaal gaat het hierbij om circa 300 woningen. Volgens het afsprakenkader tussen gemeente, provincie en Havenbedrijf dekt het Havenbedrijf het financiële resultaat van de Moerdijkregeling af in 2030, zodat er voor de gemeente geen direct financieel risico aan de regeling is verbonden. Er zijn bij de start van de regeling 3 scenario's in beeld gebracht, te weten een best case, base case en worst case, waarvan de prognoses uiteenliepen van € 1 miljoen negatief tot € 19 miljoen negatief in 2030. De resultaten uit 2022, te weten gemaakte kosten waaronder saneringskosten, de nieuwe prognoses voor 2023 en een iets hoger aantal aankopen dan verwacht, zorgen voor een lichte verslechtering van de voorspelde eindwaarde van de base case van -€ 6,3 miljoen naar -€ 6,4 miljoen, prijspeil 2030. Dit kan binnen het weerstandsvermogen van het Havenbedrijf worden afgedekt. Jaarlijks wordt dit bij de jaarrekening van het Havenbedrijf beoordeeld. Om de werking en de financiële gevolgen van de regeling te monitoren is een administratiemodel opgezet dat is beoordeeld door de accountant. Jaarlijks wordt op basis van dit model geëvalueerd en gerapporteerd.

In het weerstandsvermogen is een bedrag van € 5.000.000 meegenomen (risico kostenstijging is meegenomen bij onderdeel 1).

5. Externe veiligheid (incidenteel)
De branden bij Chemie-Pack en de asbestbrand aan de Huizersdijk hebben laten zien dat het risico van grootschalige incidenten en rampen voor de gemeente Moerdijk niet denkbeeldig is en de financiële gevolgen hoog kunnen zijn. De financiële impact van het risico wordt ingeschat op € 5 miljoen. De kans op een incident met een dergelijke impact wordt ingeschat op eens in de 10 jaar.

In het weerstandsvermogen is een bedrag van € 500.000 meegenomen.

6. Sociaal domein (incidenteel/structureel)
De kosten van jeugdhulp en Wmo zijn de afgelopen jaren flink gestegen. Vrijwel alle gemeenten in Nederland kampen met een tekort op het sociaal domein.

Jeugdzorg
Binnen de gemeentelijke organisatie wordt met behulp van de extra beschikbaar gestelde rijksmiddelen ingezet op een nieuwe werkwijze ten behoeve van vroegtijdige ondersteuning en kostenreductie. Het relatief grote aandeel aan intensieve en hoogcomplexe jeugdzorg is teruggedrongen door in te zetten op het voorliggend veld op een verhoogde inzet van preventieve en lichte vormen van zorg. Dit draagt bij aan het beheersbaar krijgen/houden van de uitgaven op dit terrein. Vanwege de verzwaring in casuïstiek en vertraagde doorstroom staat de inzet op lichte hulp onder druk. Hoewel de hoogcomplexe zorg afneemt, zien we dat deze jeugdigen nu gebruik maken van woonzorg of maatwerkvoorzieningen, die inhoudelijk de lijn van zwaar naar licht volgt, maar financieel hogere kosten met zich meebrengt.

De verwijzingen via de huisarts, kinderarts, specialisten en gecertificeerde instelling is een recht in Nederland. Dit geldt dus ook in de Jeugdwet. Ouders kunnen een verwijzing krijgen via artsen/specialisten. De gemeente is echter wel de betaler van deze hulp. Er is maar beperkt invloed op deze instroom. Verstevigen van de afspraken

en samenwerking met huisartsen en specialisten blijft nodig, willen we op de inzet naar specialistische zorg zelf meer regie hebben.

Moerdijk neemt deel aan een van de landelijke proeftuinen voor kind- en gezinsbescherming die worden gefinancierd door het rijk. Door de val van het kabinet is de continuïteit van deze rijksmiddelen niet meer gegarandeerd.

Wmo
De inzet van niet vrij toegankelijke ondersteuning (maatwerkvoorzieningen en PGB's) vanuit de Wmo is de afgelopen jaren gegroeid. Bij de huishoudelijke ondersteuning zagen we de groei in aantallen doorzetten, zij het met een kleine demping op de eerder verwachte groei. Bij begeleiding zien we een stabilisatie van de aantallen. Deze ontwikkeling, mede ten gevolge van de nieuwe overeenkomsten die zijn gesloten, en de maatregelen vanuit de scan, hebben we echter nog maar voor een te korte periode kunnen volgen. Daardoor hebben we nog geen zekerheid of dit een structurele ontwikkeling is of een tijdelijke ontwikkeling. Wel zien we de complexiteit van de cliënten die begeleiding ontvangen toenemen. Door deze complexiteit kan het nodig zijn om meer en duurdere ondersteuning in te zetten. De toekenningen van voorzieningen op grond van de Wmo is een open-einde-regeling. Het risico is mede dat de komende jaren de vraag om individuele voorzieningen blijft toenemen door:
a. De vergrijzing van de inwoners in Moerdijk
b. Het landelijk afbouwbeleid van intramurale zorg
c. De doordecentralisatie beschermd wonen en
d. Het bestuurlijk akkoord 'Wonen Eerst' waarin is afgesproken dakloosheid tegen te gaan en in te zetten op zo min mogelijk opvang en waar mogelijk zelfstandig (blijven) wonen.

Door al deze ontwikkelingen blijven inwoners langer thuis wonen of komen weer (terug) in de wijk wonen. Daarnaast hebben we ten aanzien van de tarieven aan de aanbieders te maken met de AMvB reële kostprijs Wmo, die gemeente verplicht de CAO-ontwikkelingen te volgen. Deze CAO-ontwikkelingen zijn op dit moment heel grillig en leiden vaak tot hoge indexaties.
Tenslotte is de uitdaging om de ondersteuning voor de cliënten die het echt nodig hebben in stand te houden in tijden van krapte op de arbeidsmarkt. Dit vereist meer inzet op preventie en investeringen ten aanzien van de vrij toegankelijke voorzieningen.

Mochten er zich binnen de Wmo ontwikkelingen voordoen die om personele formatie en/of eenmalige financiering vragen dan zal daarvoor de bestemmingsreserve 'sociaal domein' worden aangewend. Bijvoorbeeld personeel die nodig is om het hoofd te kunnen bieden aan het stijgend aantal vragen én in te kunnen zetten op o.a. preventie en normalisering, zoals is voorgesteld in de scan Mens en Maatschappij.

Participatie/Werk en Inkomen
In de macro-economische verkenningen is het CPB tot een gunstigere ontwikkeling van het bijstandsbestand gekomen dan in eerdere prognoses het geval was. Het CPB gaat uit van een lichte cumulatieve daling tot en met 2023, daarna een lichte stijging van 1,4% in 2024 en vervolgens 0%. Deze cijfers zijn uiterst precair gezien de huidige onzekere tijden in de wereld. De risico's voor de gemeente zijn vooral verbonden aan de grilligheid van de economische ontwikkeling en het uitkeringsgerechtigdenbestand alsmede de ontwikkelingen met betrekking tot het BUIG-budget (rijksbudget). Bij negatieve ontwikkelingen kan gebruik gemaakt worden van bestaande maatregelen, zoals de Vangnetregeling.

In het weerstandsvermogen is een bedrag van € 700.000 meegenomen ten aanzien van het sociaal domein.

7. <u>Algemene uitkering Gemeentefonds (incidenteel/structureel)</u>
Gemeenten zijn in grote mate afhankelijk van de inkomsten van het rijk. De belangrijkste inkomstenstroom is de algemene uitkering, die vaak een grillig verloop kent met soms forse bijstellingen achteraf.

Het Rijk en de VNG hebben voor de begrotingsjaren 2022 tot en met 2025 de afspraak gemaakt dat het volume-accres in de algemene uitkering wordt vastgezet. Het deel van het accres voor de compensatie van de loon- en prijsontwikkeling kan nog wel wijzigen als gevolg van actuele ramingen van het CPB. In het geval dat het loon- en prijs-deel van het accres in de toekomst zou worden verlaagd als gevolg van een lagere CPB-raming van de inflatie, dan dalen ook de loon- en prijseffecten op onze eigen kosten, zoals salarissen en andere prijsgevoelige posten, waardoor dit elkaar compenseert.

Voor 2026 en verder heerst nog veel onzekerheid over de algemene uitkering. Zo heeft het kabinet besloten om te stoppen met de systematiek van trap-op, trap-af, hetgeen tot een forse daling leidt van het Gemeentefonds vanaf 2026. Vanaf 2027 wordt het Gemeentefonds geïndexeerd op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product. Onduidelijk is nog of deze index aansluit bij enerzijds de volumegroei waarmee gemeenten geconfronteerd gaan worden (bijvoorbeeld de zorgkosten als gevolg van vergrijzing en stijging van lonen) en anderzijds de loon- en prijsontwikkeling van de gemeentelijke kosten.
Verder is er nog grote onzekerheid over de opschalingskorting, die tot en met 2025 is geschrapt, maar voor de jaren vanaf 2026 nog is gehandhaafd. Er zal in de komende jaren een nieuwe financieringssystematiek worden uitgewerkt voor de periode ná 2026. Daarbij wordt de mogelijkheid van een groter eigen belastinggebied betrokken.

Conform de meicirculaire 2023 is het effect van de herverdeling van het Gemeentefonds verwerkt in de meerjarenbegroting. Het nieuwe verdeelmodel heeft voor Moerdijk een positief effect van €84 per inwoner, ofwel € 3,1 miljoen. Er wordt volgens een ingroeipad naar toegegroeid, dat voor de eerste 3 jaar vastligt, hetgeen voor Moerdijk uitkomt op € 37,50 per inwoner in 2025. Of en wanneer Moerdijk het resterende voordeel van € 46 per inwoner gaat ontvangen, is op dit moment nog onzeker en onder meer afhankelijk van de uitkomsten van een evaluatie in 2025.

Voor 2024 en 2025 is respectievelijk €1,363 mld. en € 859 miljoen toegevoegd aan de algemene uitkering ter compensatie van de tekorten in de jeugdzorg. Na de meicirculaire is bekend geworden dat gemeenten in de jaarschijven 2026 en 2027 stelposten mogen opnemen - naar rato van hun aandeel - van respectievelijk € 284 miljoen en € 211 miljoen. Daarnaast mogen gemeenten - naar rato van hun aandeel - in hun begroting rekening houden met een besparing op de uitgaven jeugdzorg van € 500 miljoen in 2025, € 500 miljoen in 2026 en vanaf 2027 € 511 miljoen structureel als gevolg van maatregelen die het Rijk zal uitwerken. Formeel gezien moet over de bijdragen voor de jaren ná 2025 nog besluitvorming plaatsvinden en die zijn dan ook niet gegarandeerd.

Vanwege de grilligheid van de ontwikkeling van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds, zoals positieve of negatieve bijstellingen achteraf, is in het weerstandsvermogen een bedrag meegenomen van € 1.300.000.

8. <u>Bedrijfsvoeringsrisico's (incidenteel/structureel)</u>
Binnen de gemeentelijke bedrijfsvoering wordt een aantal risico's onderkend op het gebied van ICT, personeel, financiën, inkoop en aanbesteding, huisvesting, fiscaliteit, het betalingsverkeer en rentekosten. Voor zover deze risico's niet zijn te vermijden, te mitigeren of te verzekeren zijn ze meegenomen in de berekening van het weerstandsvermogen.

Krapte arbeidsmarkt
Een belangrijk risico dat zich de afgelopen jaren steeds sterker is gaan manifesteren is de krapte op de arbeidsmarkt. Dit heeft een stevige impact op de gemeentelijke organisatie en het tijdig en binnen de kostenramingen kunnen realiseren van de gemeentelijke doelen. Het is daarbij niet alleen een kwestie van geld. De krapte op de arbeidsmarkt heeft ook gevolgen voor de mogelijkheden om tijdelijk personeel in te kunnen huren. Het vacaturerisico stijgt naarmate er taken en ambities bijkomen.

Digitale veiligheid & weerbaarheid
Digitalisering is een van de motoren waarop de samenleving draait. De digitalisering in de samenleving zet door. Niet alleen het dagelijkse werk wordt in hoge mate ondersteund door ICT, steeds vaker nemen slimme applicaties, algoritmes en innovaties werk van mensen over. Daarmee nemen ook de risico's ten aanzien van beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijke gegevens toe. Bij gemeenten bestaat het toenemende bewustzijn dat zij aan inwoners, ondernemers en ketenpartners (waaronder partijen in het verlengd lokaal bestuur) verplicht zijn hun verantwoordelijkheid te nemen in de digitale samenleving. Bestuurders streven naar een verdere verhoging van de digitale weerbaarheid in brede zin: in de eigen organisatie, bij ketenpartners en voor inwoners en ondernemers. Dat betekent dat permanent aandacht besteed wordt aan digitale veiligheid bij bestuur, gemeenteraadsleden, management en ambtenaren, zoals online-trainingen.

Ondanks alle maatregelen en inspanningen blijft het mogelijk dat we getroffen worden door (grote) incidenten,100% veiligheid bestaat immers niet. De gevolgen kunnen variëren van het volledig stil komen te liggen van de organisatie tot het niet kunnen werken van een individuele medewerker. De bedrijfsrisico's, die hiermee samenhangen, laten zich moeilijk kwantificeren. De extra kosten bestaan niet alleen uit eigen uren, een lagere productie en een slechtere dienstverlening, maar ook het inhuren van externe expertise voor forensisch onderzoek, herstel- en vervangingskosten en imagoschade.

Gegevensbescherming
Onze inwoners moeten en mogen ervanuit gaan dat hun gegevens bij ons veilig en vertrouwd worden verwerkt. Daarom zetten we in op informatieveiligheid op onze systemen en leren we onze medewerkers om bewust, veilig en vertrouwd met (persoons)-gegevens om te gaan. Hierdoor wordt de kans op een inbreuk op gegevensbescherming verkleind, zoals een datalek, maar die blijft aanwezig. De impact van een inbreuk kan heel hoog zijn, omdat wij als gemeente veel van de meest gevoelige gegevens van personen verwerken, zoals financiële gegevens, BSN, gezondheidsgegevens en andere bijzondere en/of gevoelige persoonsgegevens.

De kosten naar aanleiding van een inbreuk met een hoge impact zitten in ieder geval in: apparaatskosten, communicatiekosten, expertisekosten, auditkosten, kosten voor technische aanpassingen, herstel van dossiers en mogelijke kosten naar aanleiding van een boete van de Autoriteit Persoonsgegevens.

In het weerstandsvermogen is voor de diverse bedrijfsvoeringsrisico's een bedrag meegenomen van € 1.800.000.

9. Juridische claims (incidenteel)
Het maximaal verzekerde bedrag inzake juridische claims bedraagt € 2,5 miljoen. Eventuele juridische kosten vallen niet onder de verzekering. Er is een risico van (plan)schadeclaims met betrekking tot het project centrumplan Zevenbergen en wijziging van bestemmingsplannen.
In het weerstandsvermogen is voor bovenstaande juridische risico's een bedrag meegenomen van € 1.700.000.

10. Samenwerkingsverbanden (incidenteel/structureel)
Gemeenten bevinden zich in een voortdurend veranderende omgeving. Daarom wordt steeds gezocht naar een meer efficiënte en effectievere uitvoering van taken en activiteiten. Daar waar mogelijk wordt hierbij ingezet op samenwerking met andere gemeenten en private partijen. In de praktijk blijkt de kaderstelling en de controle ten aanzien van verbonden partijen en in het verlengde hiervan risicobeheersing complex te zijn. Met het oog op het versterken van de grip op verbonden partijen is in regionaal verband een zestal richtlijnen vastgesteld ten aanzien van onder andere de kaderstelling door de raden en de wijze van verantwoording door de verbonden partijen. Naast het toezien op het toepassen van deze richtlijnen wordt daarbij ingezet op het maken van duidelijke prestatieafspraken (bijvoorbeeld door middel van dienstverlenings-overeenkomsten) en het goed monitoren van de uitvoering hiervan. Tot slot is in de regio een quickscan ontwikkeld gericht op een zevental risicovolle regelingen (o.a. BWB, OMWB, Veiligheidsregio, RWB en GGD). Op basis van deze scan kan besloten worden om een diepgaandere evaluatie uit te voeren.

Een aantal gemeenschappelijke regelingen, zoals bijvoorbeeld de Veiligheidsregio en het Werkvoorzieningsschap (WVS), houdt op basis van besluiten van het algemeen bestuur zelf geen of een beperkt weerstandsvermogen aan. Dat betekent dat de samenwerkende gemeenten het resterende risico dragen. In die gevallen zullen de deelnemende gemeenten zelf dienen zorg te dragen voor voldoende weerstandsvermogen.
Jaarlijks neemt de gemeentelijke bijdrage per geplaatste deelnemer (SW-er) bij de WVS toe. Ieder jaar worden er voorspellingen gedaan over de uitstroom uit de Sociale Werkvoorziening, die bepalen wat de rijksbijdrage per SW wordt. De afgelopen jaren bleek de uitstroom telkens hoger dan voorspeld, wat betekent dat de WVS een hogere bijdrage per SW-er ontvangt dan geraamd. Dit leidt tot een positiever exploitatieresultaat. In de toekomst bestaat het risico dat de uitstroom uit de SW achterblijft op de prognoses vanuit het rijk, waardoor de gemeentelijke bijdrage voor de deelnemende gemeenten toeneemt.

In het weerstandsvermogen is derhalve een bedrag van € 300.000 meegenomen.

Overige risico's (incidenteel/structureel)
Voor rekeningrisico's, zoals open einde-regelingen is een bedrag meegenomen in het weerstandsvermogen. Te denken valt bijvoorbeeld aan kosten met betrekking tot afval, waarvan de structurele lasten worden afgedekt door de afvalstoffenheffing, maar eventuele tegenvallers in het lopende jaar ten laste komen van het rekeningsaldo.

In het weerstandsvermogen is een bedrag van € 500.000 meegenomen.

Kengetallen weerstandsvermogen en risicobeheersing

In het Besluit Begroting en Verantwoording gemeente en provincies (BBV) is bepaald dat in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing vijf kengetallen worden opgenomen.
Deze kengetallen drukken de verhouding uit tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de financiële positie.
De kengetallen hebben geen functie als normeringsinstrument, maar zijn juist bedoeld om de gemeentelijke financiële positie voor raadsleden inzichtelijker te maken en de onderlinge vergelijkbaarheid tussen gemeenten te vergroten.

Signaleringswaarde
Er zijn geen wettelijke normen vastgelegd voor de kengetallen. Wel zijn er een aantal signaleringswaarden geformuleerd die kunnen helpen bij de beoordeling van de kengetallen.
In de tabel hieronder is te zien welke waarden bij welke categorie (A, B of C) behoren. Categorie A is het minst risicovol en categorie C het meest risicovol.

Kengetal			Categorie A	Categorie B	Categorie C
1.	Netto schuldquote	a. zonder correctie doorgeleende gelden	< 90%	90 - 130 %	> 130 %
		b. met correctie doorgeleende gelden	< 90%	90 - 130 %	> 130 %
2.	Solvabiliteitsratio		> 50%	20 - 50 %	< 20 %
3.	Grondexploitatie		< 20 %	20 - 35 %	> 35 %
4.	Structurele exploitatieruimte		Begroting > 0%	Begroting 0%	Begroting < 0%
5.	Belastingcapaciteit		< 95%	95 - 105 %	> 105 %

Kengetallen 2022-2027

De kengetallen zoals de (netto) schuldquote, de solvabiliteit en de grondexploitatie, leveren een bijdrage aan het inzicht in de stand en ontwikkeling van de financiële positie. Via het meerjarige verloop van de kengetallen die worden berekend met de posten uit de geprognosticeerde balans, kan de ontwikkeling van de gemeentelijke financiële positie worden toegelicht. De volgende tabel laat de kengetallen zien voor de jaren 2024 tot en met 2027 (inclusief het verloop ten opzichte van de jaarrekening 2022 en de begroting 2023).

Kengetal			Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
1.	Netto schuldquote	a. zonder correctie doorgeleende gelden	-1%	14%	32%	54%	89%	118%
		b. met correctie doorgeleende gelden	-11%	4%	23%	45%	80%	107%
2.	Solvabiliteitsratio		51%	51%	45%	39%	32%	30%
3.	Grondexploitatie		-2%	2%	5%	4%	9%	10%
4.	Structurele exploitatieruimte		4%	5%	4%	4%	0%	-1%
5.	Belastingcapaciteit		92%	91%	94%	94%	94%	94%

Toelichting per kengetal

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Hoe lager het percentage, hoe kleiner de schulden. De netto schuldquote bedraagt in 2022 -1%, de netto schuldquote met correctie doorgeleende gelden bedraagt -11%. Hoewel vanuit de wetgeving geen externe normen zijn vastgelegd, wordt in de praktijk de netto schuldquote als "goed" gezien als deze onder de 90 % uitkomt. In de komende jaren stijgt het percentage tot boven de 100% en komt hiermee in categorie B. Dit komt voornamelijk doordat uit de investeringsprognose blijkt dat er de komende jaren meer dan gebruikelijk wordt geïnvesteerd. Voor deze investering kan deels gebruik worden gemaakt van de (betaal)middelen die staan bij het ministerie Schatkistbankieren. Daarnaast wordt de komende jaren gemonitord of het aantrekken van kort- of langvermogen noodzakelijk is. Op basis van de prognoses, is de inschatting dat er de komende jaren vaste geldleningen nodig zijn voor de financiering van de investeringen. Door deze inschatting stijgt de netto schuldquote, maar blijft nog binnen categorie B.

Solvabiliteitsratio

Het kengetal solvabiliteitsrisico geeft zicht in het aandeel van het eigen vermogen in het totale vermogen van de gemeente. Het eigen vermogen van de gemeente bestaat uit de reserves (zowel de algemene reserves als de bestemmingsreserves). In de praktijk wordt het solvabiliteitsratio als "slecht" gezien als deze onder de 20% ligt. De solvabiliteitsratio van de gemeente Moerdijk loopt in de komende jaren terug van 51% in 2023 naar 30% in 2027 en komt hiermee in categorie B.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitaties geeft een indicatie van het financiële risico dat de gemeente loopt in verband met zijn grondportefeuille. Het kengetal wordt berekend door de boekwaarde van de grondexploitaties af te zetten tegen de totale baten van de gemeente (excl. onttrekkingen aan reserves). In de praktijk wordt dit kengetal als risicovol aangemerkt als deze boven de 35% ligt. Het kengetal grondexploitatie laat de komende jaren een stijging zien naar 10%. Dit kengetal moet ook in relatie worden gezien met de baten. In de jaren 2026 en 2027 is de verwachting dat er minder baten zijn dan de jaren hiervoor. Hierdoor is met name een stijging te zien in de laatste 2 jaren.

Structurele exploitatieruimte
Dit kengetal geeft informatie over de mate waarin de structurele lasten worden afgedekt met structurele baten. Vanuit het BBV is de norm, dat de structurele exploitatieruimte in evenwicht dan wel positief is. Dit kengetal is voornamelijk van belang in de meerjarenbegroting. Die moet structureel en reëel in evenwicht zijn, waarbij meerjarig wordt beoordeeld in hoeverre de structurele lasten gedekt kunnen worden uit structurele opbrengsten. De structurele exploitatieruimte bedraagt tot en met 2025 4%. In het document "jaarrekening" is in het overzicht "incidentele baten en lasten" nader inzicht gegeven in de incidentele baten en lasten over de jaren. In het jaar 2027 bedraagt het kengetal negatief 1% en komt hiermee in categorie C. Dit kengetal moet in relatie gezien worden met de geraamde lagere baten in het jaar 2027.

Belastingcapaciteit
De belastingcapaciteit geeft weer hoe de lokale lastendruk in de gemeente Moerdijk zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde. Het geeft hiermee een indicatie van de ruimte om extra inkomsten uit belastingen te genereren. De belastingcapaciteit wordt berekend door de totale woonlasten van een meerpersoonshuishouden van de gemeente in enig jaar te vergelijken met het landelijk gemiddelde.

In de praktijk wordt dit kengetal als slecht gezien als deze boven de 105% ligt, aangezien er dan relatief weinig ruimte is om de belastingen indien nodig te verhogen. Het kengetal belastingcapaciteit bedraagt in 2024 94%, waardoor deze als goed is aan te merken.

<u>Beoordeling onderlinge verhouding kengetallen i.r.t. financiële positie</u>
Het is niet wenselijk om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie. De kengetallen moeten altijd in samenhang worden bezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld geven van de financiële positie.

Over het algemeen kan geconcludeerd worden dat de kengetallen 2024 van de gemeente Moerdijk als "goed" zijn aan te merken.

De netto schuldquote loopt de komende jaren op door de inschatting van het aangaan van leningen om de geplande investeringen te kunnen bekostigen. Hiermee komt de netto schuldquote in categorie B uit. De structurele exploitatieruimte 4%, wat betekent dat er in 2024 meer structurele baten dan lasten waren. Deze kengetallen zeggen iets over de wendbaarheid van de gemeente (in hoeverre kan gereageerd worden op veranderingen in de behoeften, ambities en doelstellingen van de gemeente).

Het kengetal solvabiliteit geeft aan dat de gemeente relatief veel eigen vermogen heeft. De komende jaren wordt dit geld ingezet om o.a. de investeringen te kunnen doen.

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

INLEIDING

De paragraaf kapitaalgoederen is voor de gemeenteraad hét instrument om op een eenduidige manier overzicht te hebben in hoe we omgaan met onze kapitaalgoederen (assets). Het Besluit Begroting en Verantwoording biedt ons een rapportagevorm waarmee gemeenten eenduidig rapporteren. Per soort kapitaalgoed staan we stil bij het onderliggende beleid, de geplande investeringen voor het volgende jaar en de financiële vertaling daarvan. Bij de jaarrekening verantwoorden we de eventuele achterstanden en geven we aan hoe we met deze eventuele achterstanden omgaan.

De onderhoudsstaat van onze gemeentelijke kapitaalgoederen is al enige jaren een actueel onderwerp in de besluitvormingscyclus. Eind 2023 wordt het laatste grote onderdeel van het beheerplan civieltechnische kunstwerken geagendeerd voor besluitvorming. Met de afronding van dat beheerplan zijn we op orde met de beheerplannen voor de belangrijkste en meest kapitaalintensieve eigendommen en zitten we in een adequate beheercyclus.

Overzicht beheerplannen

	Vastgesteld door de raad	Volgende actualisatie
Wegen	2021	2025
Openbare verlichting	2023	2032
Groen	2017	2026
Riolering en water	2020	2023
Buitensportaccommodaties	2013	2023
Civiele kunstwerken, (onderdeel stalen, betonnen en houten bruggen)	2020	2024
Civiele kunstwerken, (onderdeel steigers, duikers damwanden en kademuren)		2023
Straatmeubilair		2024
Gebouwen	2017	2024

Overzicht kengetallen

Kengetallen	
km gem. wegen	1.009
ha asfalt	166
ha klinkers en tegels	184
km vrijverval en mechanische riolering	385
aantal rioolgemalen inclusief randvoorzieningen	75
aantal minigemalen (drukriool/installaties)	478
aantal kolken	16.830
ha beplanting	67
ha gazon	87
ha bermen	275
aantal bomen	27.173
aantal panden	107
aantal locaties speelvoorzieningen	106
aantal bruggen	107
aantal lichtpunten openbare verlichting	8.773

Wegen

Beleid, beheer en kwaliteit
Het beleid is vastgelegd in het 'Beleidskader beeldkwaliteit, effect gestuurd beheer' (2017); de zorgplicht gemeenten uit de Wegenwet 1930, Woningwet 1991 en het Burgerlijk Wetboek deel 6 en de BBV (Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten).

In 2021 is de notitie "Wegbeheer Moerdijk 2021-2025" vastgesteld. Door middel van functioneel beheer en risico gestuurd onderhoud wordt de onderhoudsachterstand gefaseerd ingelopen. In 2021 werd een start gemaakt met het inlopen van de achterstanden, waarbij de prioriteit ligt op de risico locaties (voetpaden, fietspaden en gebiedsontsluitingswegen) en daarnaast op het voorkomen van kapitaalvernietiging op asfaltwegen.

Geplande investeringen komende jaar
Het beheersplan wegen wordt uitgevoerd volgens het vastgestelde plan. Dat betekent dat eerst de gevaarlijke situaties veilig gemaakt worden. Dat doen we in zowel stedelijk als in het landelijk gebied en zowel de elementverhardingen (betonnen of gebakken straatmateriaal) en asfalt.
Grotere (integrale) renovatieprojecten die in 2024 gepland staan, zijn onder andere St. Jozefstraat – Noordhoeksedijk in Noordhoek, de dr. Poelstraat - Vijverstraat e.o. in Standdaarbuiten, De Wieken Standdaarbuiten en de Zeestraat – Willem Alexanderlaan in Zevenbergen.

Achterstallig onderhoud
De gemeente Moerdijk had een flinke achterstand opgelopen ten aanzien van het wegbeheer. In het Wegenbeheerplan (2021) is door de raad een plan vastgesteld om binnen vijf jaar op een minimaal niveau te komen om vanuit die situatie toe te groeien naar de vastgestelde beeldkwaliteit. Hiervoor zijn voldoende middelen beschikbaar gesteld. Om het achterstallig onderhoud te kunnen wegwerken is een voorziening gevormd van € 6.900.000. Deze voorziening is met de 1e berap 2023 opgehoogd met € 516.000 ter compensatie van de extreme prijsstijgingen in de GWW-sector.

Financiële consequenties
Totale kosten per kapitaalgoed

beheerproduct	soort kosten	budget 2024
Wegen	onderhoudsuitgaven	€ 821.000
	voorziening groot onderhoud	€ 3.373.000
	vervangingsinvesteringen	€ 4.264.000

Riolering

Beleid, beheer en kwaliteit
In 2023 wordt het gemeentelijk Water Programma (GWP) aan de Raad aangeboden. Na vaststelling door de Raad is dit beleid geldend van 2024-2027. In het GWP wordt een duidelijker beleid omschreven over de wijze waarop de gemeente Moerdijk klimaat robuust wordt naar 2050.
In navolging op de vastgestelde Klimaatstrategie is in het najaar 2021 gestart met het opstellen van de Systeemanalyse Stedelijk Water (SSW). Het SSW geeft een handvat voor het klimaatbewust en robuust (her)inrichten van de openbare ruimte. Het SSW geeft inzicht in het totale samenspel van het watersysteem. Vanaf 2024 zal het SSW gebruikt worden voor de onderbouwing van keuzes ten aanzien van (her)inrichting en beheer en onderhoud in de kernen Fijnaart, Zevenbergen en Klundert.

Specificatie geplande investeringen komende jaar
- Rioolwerkzaamheden Dr. Poelstraat, Predikherenstraat, Markiezenlaan, Vijverstraat
- Afkoppelen Fijnaart Oost start participatie inwoners
- Afkoppel en verbetermaatregelen Zeestraat/Willem Alexanderlaan vervolgfase
- Grintweg Moerdijk
- De Wieken Standdaarbuiten
- Vervanging en verbetering van ca. 100 schakelkasten per jaar
- Renovatiebestek Hoofdgemalen

Financiële consequenties
Totale kosten per kapitaalgoed

beheerproduct	soort kosten	budget 2024
Riolering	onderhoudsuitgaven	€ 1.149.000
	vervangingsinvesteringen	€ 3.346.000

Water

Beleid, beheer en kwaliteit
Onder het beleidskader water vallen de thema's bruggen en steigers en baggerwerken.
Deze zijn vastgelegd in het 'Beleidskader Beeldkwaliteit, Effect gestuurd beheer' (2017); de Zorgplicht gemeenten uit de Wegenwet 1930, Woningwet 1991 en het Burgerlijk Wetboek deel 6; het BBV (Besluit Begroting van Verantwoording provincies en gemeenten) en de Waterwet: wetgeving rondom de ontvangstplicht baggerspecie is geregeld in de Waterwet (art. 5.23).

Civiele kunstwerken
Het beheerplan Civiele Kunstwerken is eind 2023 aangevuld met een beheerplan voor duikers, damwanden en steigers. Inmiddels is er gestart met een inventarisatie en inspectie van diverse objecten, zoals trappen, leuningen, fietsenrekken ect. Objecten met een cultuurhistorische waarde worden vanuit het beheerplan vastgoed beheerd.

Specificatie geplande investeringen komende jaar
- Vervangen Lamgatsebrug (samen met gemeente Halderberge)
- Versterken en vervangen drie verkeersbruggen in centrum Klundert
- Vervangen van diverse duikers

Baggerwerken
Op basis van het meerjarenprogramma baggeren 2019-2026 is in december 2018 door de raad een budget van in totaal € 2.716.000 beschikbaar gesteld voor het bekostigen van de ontvangstplicht en het afvoeren en/of verwerken van de vrijgekomen baggerspecie. Het meerjarenprogramma baggeren gaat uitsluitend over groot onderhoud uitgevoerd door het waterschap en de hieraan gekoppelde ontvangstplicht voor de gemeente.

In 2023 heeft het waterschap de laatste werkzaamheden van de opdracht die verleend was in 2021 afgerond. Parallel is het waterschap gestart met de voorbereidingen en aanbesteding van de laatste opdracht. De opdracht is per mei door zowel het waterschap als de gemeente gegund. De werkzaamheden zullen in het 3e en 4e kwartaal van 2023 starten en naar verwachting voor de zomer 2024 worden afgerond.

Financiële consequenties
Totale kosten per kapitaalgoed

beheerproduct	soort kosten	budget 2024
Civiele Kunstwerken	onderhoudsuitgaven	€ 308.000
	vervangingsinvesteringen	€ 1.467.000
Baggerwerken	onderhoudsuitgaven	€ 343.000

Groen

Beleid, beheer en kwaliteit
Voor de investeringen in het groen geldt ook het 'Beleidskader beeldkwaliteit, effect gestuurd beheer (2017). Binnen dat kader zijn in 2017 het Groenstructuurplan, het Boombeheerplan en het Groenbeheerplan vastgesteld. In 2023 zijn we gestart met de vergroeningsplannen voortkomend uit onze Klimaatstrategie. Met deze plannen als basis en het onderzoek naar groene richtlijnen gaan wij parallel hieraan ons groenbeleid en groenstructuurplan actualiseren. Dit proces loopt van 2023 tot 2026.

De implementatie van de wet Natuurbescherming wordt (in lijn met de Klimaatstrategie) verder vormgegeven door het vaststellen van het soortenmanagementplan (SMP). Implementatie hiervan vindt plaats in 2024.
In december 2021 is het plan van aanpak Essentaksterfte vastgesteld. In 2024 wordt hieraan een vervolg gegeven door de uitvoering van concrete projecten.

Geplande werkzaamheden
Naast de actualisatie van beleid wordt er gewerkt aan diverse integrale projecten in de openbare ruimte en vervanging van essen op basis van resultaten uit de boomcontrole in 2022. Ook vindt er een nieuwe controle op Essentaksterfte plaats in 2024. Het uitvoeringsplan zal worden geactualiseerd op basis van de uitkomsten hiervan.

Specificatie geplande investeringen komende jaar
- Bijdrage aan integrale projecten zoals de Zeestraat, Willem Alexanderlaan, Van Glymesstraat, De Wieken;
- Vervangen bomen als gevolg van Essentaksterfte onder andere op de Kreekdijk-Weeldijk- Oudendijk en Molendijk;
- Voortzetting omvormen groenstructuren op basis van het groenstructuurplan;
- Uitvoering projecten vanuit vergroeningsplannen Zevenbergschen Hoek, Langeweg en Noordhoek.

Financiële consequenties
Totale kosten per kapitaalgoed

beheerproduct	soort kosten	budget 2024
Groen	onderhoudsuitgaven	€ 3.919.000
	vervangingsinvesteringen	€ 754.000

Gemeentelijk vastgoed

Beleid, beheer en kwaliteit
Het gemeentelijk vastgoed bestaat uit 124 gebouwen waarvan er 37 in de kernportefeuille vallen. Het vastgoed bestaat uit zeer verschillende panden, zowel qua functie als materialisatie.

Categorie	Aantal gebouwen
Kernportefeuille	37
Bijzonder bezit	45
Dispositie/afstoot	20
Strategisch bezit	22
TOTAAL	**124**

Het gemeentelijk vastgoed wordt op een niveau in stand gehouden dat vergelijkbaar is met conditiescore 3 (redelijk) volgens NEN 2767. Bij deze conditiescore wordt de functievervulling en de kwaliteit van het pand gewaarborgd. Het beschouwingsniveau van de inventarisatie en inspectie betreft de visueel waarneembare en fysiek bereikbare onderdelen van het totale pand. Voor het gemeentehuis in Zevenbergen, het Mauritshuis in Willemstad en het voormalige stadhuis in Klundert houden we dezelfde conditiescore 3 aan, maar plegen we intensiever onderhoud om dit onderhoudsniveau te allen tijde te kunnen garanderen. Daarnaast worden specifieke methodes toegepast voor de instandhouding van Rijksmonumenten. Het onderhoud wordt uitgevoerd conform de geldende wet- en regelgeving, zoals de Arbowetgeving, het Bouwbesluit en de woningwet.

Het is de bedoeling ieder jaar 1/3 van het gemeentelijk vastgoed te inspecteren. Deze inspecties vormen de basis voor een meerjarenonderhoudsplan (MJOP) voor 10 jaar. Om efficiënt te kunnen werken is gekozen voor het clusteren van gelijksoortige onderhoudswerkzaamheden in meerjarige raamcontracten. Het onderhoud vindt plaats op basis van conditie afhankelijk onderhoud. De planning voor het uitvoeren van gepland onderhoud kan dus verschuiven als blijkt dat de conditie nog goed is.

SIM subsidie
Onderhoud aan rijksmonumenten is wettelijk verplicht. Tegenover die wettelijke verplichting bestaat dan wel de mogelijkheid om Subsidieregeling instandhouding monumenten (SIM) aan te vragen. De rijksmonumenten in eigendom van de gemeente worden bedrijfsmatig gebruikt. De subsidie bedraagt maximaal 40% van de instandhoudingskosten. In 2023 worden de rijksmonumenten geïnspecteerd en op basis van deze meerjarenonderhoudsplannen wordt de SIM subsidie aangevraagd voor de periode 2024 tot en met 2028.

Verduurzaming
Inmiddels zijn we gestart met de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed. De brandweerkazernes in Fijnaart en Moerdijk Haven worden verduurzaamd in 2024. We schatten in dat voor de verduurzaming van de gemeentelijke vastgoedportefeuille gemiddeld € 78.000 per jaar aan subsidie wordt ontvangen.

Specificatie geplande investeringen komende jaar
- Ventilatie Theater de Schuur (Zevenbergen)
- Ontwikkelplan Fort Sabina (Heijningen)
- Realisatie werkplekconcept gemeentehuis (Zevenbergen)
- Brandweerkazerne Plaza Moerdijk Dak en verlichting (Moerdijk)
- Implementatie nieuw sleutelsysteem vastgoed

Financiële consequenties
Totale kosten per kapitaalgoed

beheerproduct	soort kosten	budget 2024
Vastgoed	voorziening groot onderhoud	€ 1.656.000
	vervangingsinvesteringen	€ 5.640.000

Buitensportaccommodaties

Beleid, beheer en kwaliteit Buitensportaccommodaties
Eind 2023 is het beleidskader 'toekomstig bestendige buitensportaccommodaties' voorgelegd aan de gemeenteraad. In 2024 zal uitvoering worden gegeven aan dit beleidskader. Met de buitensportverenigingen dienen nieuwe overeenkomsten te worden opgesteld waarin duidelijke afspraken gemaakt worden over onderhoud op de sportcomplexen.

Daarnaast loopt het contract met zowel de aannemer als de rentmeester ook in 2024 door. Twee keer per jaar worden de werkzaamheden van de aannemer door een onafhankelijk adviesbureau beoordeeld. Aan de hand van deze kwaliteitsopname dient de aannemer, indien noodzakelijk, een herstelplan op te stellen zodat de kwaliteit van de velden optimaal is. De kleine onderhoudswerkzaamheden dienen door de clubs zelf te worden uitgevoerd en hiervoor krijgen de verenigingen een vergoeding.

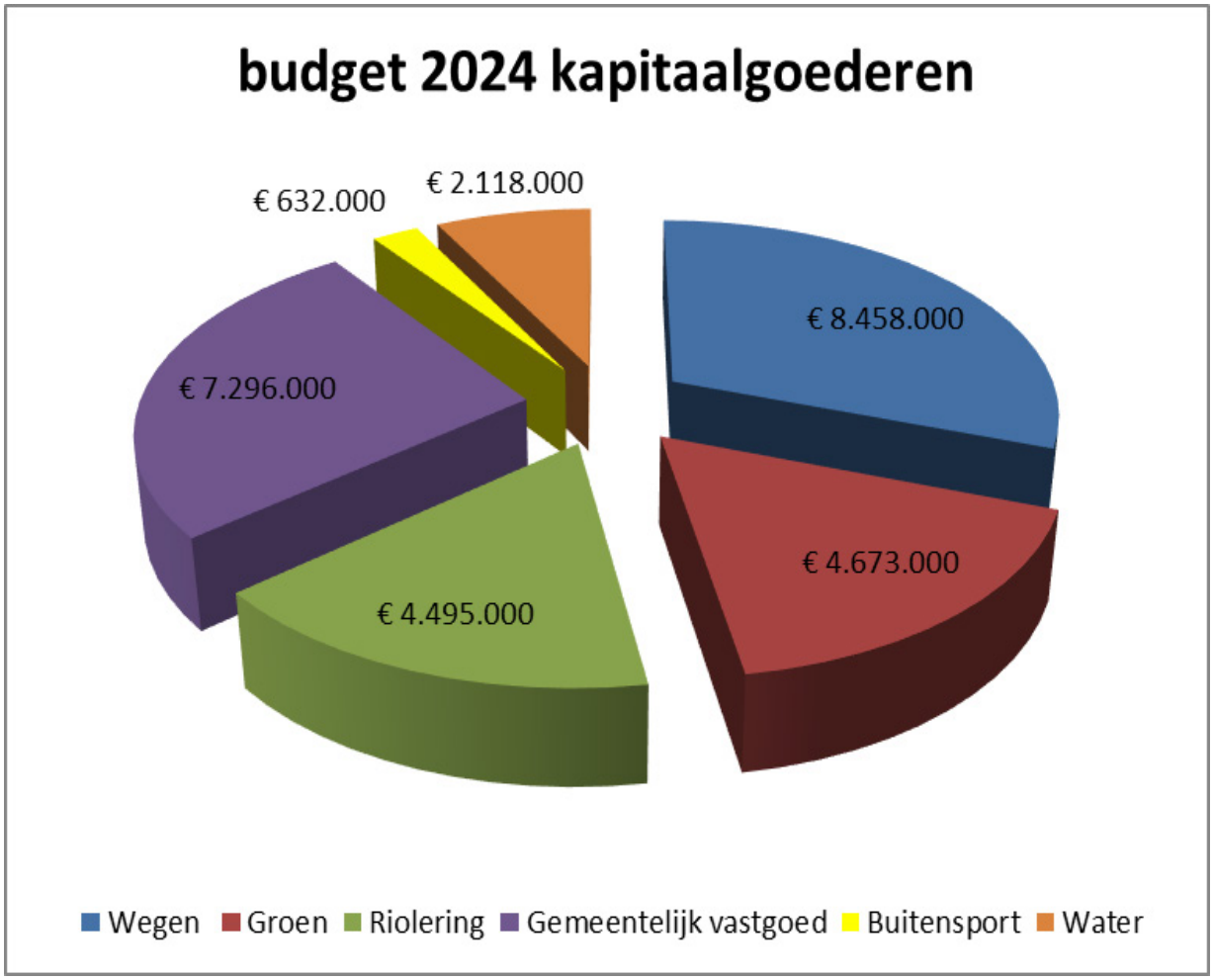
Specificatie geplande investeringen komende jaar
- Ombouw natuurgras naar kunstgras vv Seolto veld 2
- Renovatie TPO veld 2
- Renovatie Noordhoek veld 2

Financiële consequenties
Totale kosten per kapitaalgoed

beheerproduct	soort kosten	budget 2024
Buitensport	onderhoudsuitgaven	€ 515.000
	vervangingsinvesteringen	€ 117.000

Totaal financieel overzicht

In onderstaande diagram staat de verdeling van de totale begrote onderhoudsuitgaven (€ 27,7 miljoen) per beheerproduct.

Paragraaf Grondbeleid

In deze paragraaf wordt de visie op het gemeentelijk grondbeleid voor de komende jaren beschreven. Verder wordt er ook een toelichting gegeven wat betreft de financiële voortgang, verwachtingen en risico's van de actieve grondexploitaties.

Grondbeleid algemeen

Het grondbeleid is dienstbaar aan het realiseren van ruimtelijke opgaven en ambities. Hierdoor is er sprake van een sterke samenhang en wederkerige afhankelijkheid met andere gemeentelijke beleidsvelden. Daarnaast heeft het grondbeleid ook een significante impact op de financiële gesteldheid van de gemeente Moerdijk door de potentiële kosten, baten en risico's die verbonden zijn aan ruimtelijke projecten. Tot 2022 paste de gemeente Moerdijk bij voorkeur zoveel mogelijk faciliterend grondbeleid toe, maar met de vaststelling van de huidige Nota Grondbeleid is een nieuwe weg ingeslagen waarbij meer zal worden ingezet op een actieve en regisserende vorm van grondbeleid. Dit vanuit de gedachte dat eigendom van grond meer sturing geeft op de te realiseren vastgestelde ambities op gebied van woningbouw, mobiliteit en vitale centra. Actief grondbeleid vraagt echter wel meer capaciteit van de ambtelijke organisatie en brengt daarnaast ook hogere financiële risico's met zich mee. Per afzonderlijke ruimtelijke opgave zal echter worden afgewogen welke strategie het meest passend is om de gewenste resultaten te behalen.

Ontwikkelingen op de woningmarkt

In de eerste helft van 2023 heeft de trend van dalende woningprijzen zich doorgezet. De stijgende hypotheekrente die hiermee gepaard gaat, is inmiddels wel gestabiliseerd, wat een van de redenen is waarom economen verwachten dat de daling van woningprijzen in 2024 zal stagneren. Nieuwbouwwoningen lijken deze dalende trend echter niet te volgen, wat voornamelijk het gevolg lijkt te zijn van het hoge prijspeil in de bouwkosten. Verder spelen ook de strenge eisen bij nieuwbouw hierbij een rol. Niet alleen kwaliteitseisen zoals duurzaamheid vormen hierbij een obstakel, maar ook de betaalbaarheidseisen in nieuwbouwprojecten kunnen juist een prijsopdrijvend effect hebben in het midden/duurdere segment doordat het verlies van de betaalbare woningen gecompenseerd dient te worden. Door de hoge prijzen wordt het steeds moeilijker om woningen in nieuwbouwprojecten (van tevoren) te verkopen, wat risico's oplevert voor de ontwikkelaar en de projectvoortgang.

Deze ontwikkelingen vormen uiteraard ook een risico voor de gemeente, aangezien initiatief vanuit de markt zelf nodig is om woningen te ontwikkelen en in de woningbehoefte te voorzien. Daarom is het van belang om het gemeentelijk grondbeleid in te richten aan de hand van de stand actuele ontwikkelingen op de markt. Zo lijkt het nu nodig om als gemeente een actievere rol in de grondmarkt aan te nemen, wat tegelijkertijd wel het risico voor een deel verplaatst van de markt naar de gemeente. Hier was in de eerste helft van 2023 dan ook steeds vaker sprake van. De regionale en nationale afspraken over betaalbaarheid hebben verder ook een negatief effect op het risico, aangezien de financiële haalbaarheid van projecten hierdoor alleen maar meer onder druk komt. Grote stappen in de woningproductie kunnen daarom pas gemaakt worden als er dekking is gevonden voor dit tekort.

De stijging in de bouwkosten lijkt het afgelopen jaar echter wel gestagneerd te zijn. Terugkijkend lag de piek in het 2de kwartaal van 2022 en is daarna nagenoeg gelijk gebleven. Dit betekent dat de indices die in de grondexploitaties toegepast worden sterk dalen t.o.v. eerdere schattingen. Het resultaat hiervan is dat kosten die op lange termijn plaatsvinden nominaal lager ingeschat zullen worden waardoor verwachte tekorten iets dalen. Mocht deze positieve trend zich voortzetten dan vormt dit een lichtpuntje tussen de overige obstakels. Hierover wordt ook een toelichting gegeven bij de sectie "Parameters Grondexploitatie" in deze paragraaf.

De juridische kaders in gebiedsontwikkelingen zullen in 2024 ook wijzigen, aangezien 1 januari nu definitief de Omgevingswet in werking zal treden. De nieuwe Nota Grondbeleid speelt hier al op in, en daarnaast zal eind 2023 ook een nieuwe Nota Kostenverhaal ter vaststelling worden voorgelegd. Deze is gebaseerd op de nieuwe kaders van deze

wetgeving. Parallel aan de Nota Kostenverhaal loopt de besluitvorming voor de Omgevingsvisie, welke de grondslag vormt voor het kostenverhaal. In deze Omgevingsvisie zijn de ambities en de voorzieningen die de Gemeente tot 2040 wil bereiken realiseren uiteengezet. De Nota Kostenverhaal zal fungeren als programma voor de te realiseren voorzieningen en geeft aan hoe dit programma (deels) kan worden bekostigd.

Wat betreft de BBV-regelgeving op de grondexploitaties verandert er in 2024 waarschijnlijk niet veel. De huidige regelgeving, de Notitie grondexploitaties, stamt uit 2019. Tenslotte wordt er op strategisch vlak qua vennootschapsbelasting gewerkt om steeds pro-actiever te acteren om verrassingen en fiscale negatieve effecten te voorkomen. Nieuwe projecten van grote schaal kunnen hier een negatief effect op hebben. Daarom wordt getracht om bij het onderzoeken van de haalbaarheid van een potentieel nieuwe grondexploitatie ook een analyse te maken van het effect op de vennootschapsbelasting. Het resultaat uit deze analyse wordt meegenomen in de besluitvorming en de paragrafen grondbeleid.

Projectenvoortgang 2024 (en verder)

In de tweede helft van 2023 wordt verwacht dat er stappen gezet worden in de geplande ontwikkelingen in de gemeente. Denk hierbij aan een concreter stedenbouwkundig plan inclusief optimalisaties voor de Westschans in Klundert, raadsbesluiten wat betreft afspraken over haalbaarheid en start in Zevenbergen Oost én Zevenbergen Noord en mogelijk ook concrete afspraken over de ontwikkeling in Willemstad Oost.

In 2024 wordt deze lijn uiteraard doorgetrokken om zo snel mogelijk te komen tot realisatie van een groot aantal woningen. Zo zouden de eerste grondwerkzaamheden voor sommige van deze projecten mogelijk al kunnen aanvangen in dat jaar, zodat in 2025/2026 gestart kan worden met de bouw van de eerste woningen. Deze projecten staan namelijk vooral in het teken van het realiseren van de bestuurlijke ambitie om 2700 woningen te bouwen in de komende periode en daarmee uit te groeien tot een gemeente met ten minste 40.000 inwoners.

Naast deze grote projecten spelen de kleinere en middelgrote projecten ook een essentiële rol om deze doelstelling te bereiken. Van de gemeentelijke projecten die momenteel lopen zal naar verwachting de Waterwijk Fijnaart in 2024 woonrijp gemaakt worden en zal in zowel de Stoofstraat Zevenbergen als de Sporenbergstraat Zevenbergschen Hoek gestart worden met de werkzaamheden om de gebieden bouwrijp te maken. Hiernaast spelen er uiteraard ook nog vele ontwikkelingen op initiatief van ontwikkelaars waarbij in verschillende kernen woningen gebouwd gaan worden en moet er in 2024 ook een stap gezet worden voor de ontwikkeling van de bouw van flex-woningen om een deel van de woningbehoefte op te vangen.

COMPLEXEN IN EXPLOITATIE

Bedragen x € 1.000,-

NR.	COMPLEXEN IN EXPLOITATIE	BOEKWAARDE 1-1-2023	MUTATIES 2023	(VERWACHTE) BOEKWAARDE 1-1-2024	MUTATIES vanaf 2024	(VERWACHT) RESULTAAT bij afsluiting
80	Waterfront Moerdijk	-5.374	-612	-5.986	104	-5.882
110	Dorpshart Moerdijk	-2.237	66	-2.171	-131	-2.302
153	Stoofstraat Zevenbergen	-1.469	-59	-1.528	2.435	907
163	Sporenbergstraat Zev. Hoek	-595	90	-505	590	85
176	Waterwijk Fijnaart	4.699*	25**	4.724**	-2.593	3.912***
185	Westschans Klundert	-38	-5.528	-5.566	1.494	-4.072
190	Wethouder Trompersstraat	-7	142	135	-225	-91
	TOTAAL	**-5.021**	**-5.875**	**-10.896**	**1.673**	**-7.442**

*Al genomen winstnemingen ter waarde van ca. € 1,8 mln. zijn op de boekwaarde in mindering gebracht
**Exclusief nog te nemen winstneming over 2023
***Reeds genomen winstnemingen hebben een negatief effect op de boekwaarden, het afsluitingsresultaat is hiervoor gecompenseerd. Verder worden toekomstige winstnemingen niet meegenomen in de toekomstige mutaties.

Naar verwachting zijn er in 2024 ten minste 7 actieve grondexploitaties in de projectenvoorraad aanwezig. Dit betreffen enkel de complexen die medio 2023 al actief in exploitatie zijn, en dus is hierbij geen rekeningen gehouden met complexen die hierna nog door de raad worden vastgesteld als grondexplotatie.

Af te sluiten grondexploitaties in 2023 (naar huidige verwachting)
- Havenfront Willemstad
- Evenemententerrein Rodeborg Klundert
- Frisostraat Zevenbergschen Hoek

In exploitatie genomen grondexploitaties medio 2023
- -

Parameters grondexploitaties

De begrotingen van de resultaten in de grondexploitaties worden beïnvloed door een set van parameters. De uitgangspunten wat betreft deze parameters worden (ten minste) jaarlijks bij de 2de BERAP herzien. Hieronder een korte toelichting wat betreft de bepaalde percentages. Overigens wordt er in de grondexploitaties enkel gerekend met reële bedragen, aangezien deze relevanter zijn voor de gemeentelijke begroting dan netto contante waarde. Er wordt dus geen verdisconteringsvoet toegepast.

Rentepercentage BIE
- 0,76% (herrekend met 2de BERAP 2023 o.b.v. BBV-voorschriften)

Opbrengstenstijging
- 0,0% (prijsstijgingen moeten blijken uit geactualiseerde taxatierapportages)

Kostenstijging
- In 2022 heeft het college besloten tot een nieuwe methode voor het berekenen van de kostenstijgingsindexaties in grondexploitaties. De geactualiseerde methode maakt onderscheid in de indexatie per (relevante) kostenpost, waarbij elke post wordt gelinkt aan een sector gebonden indexcijfer gepubliceerd door het CBS. Daarnaast vindt er een afvlakking plaats richting de lange termijn d.m.v. cumulatieve percentages voor elk komende jaar o.b.v. mutaties verder in het verleden. In de onderstaande tabel worden de berekende percentages getoond. Hieronder de geactualiseerde percentages bij de 2de BERAP 2023.

KOSTENSTIJGINGSINDICES	2024	2025	VANAF 2026
Onderzoekskosten	6,73%	2,81%	2,00%
Marketing en verkoopkosten	4,94%	4,94%	2,00%
Bouw- en Woonrijp maken	2,00%	2,00%	2,00%

Na een lange periode van zeer hoge kostenstijgingen in de civiele sector (van de geïndexeerde kostensoorten de meest significante in de grondexploitaties) lijkt het prijspeil geleidelijk te stagneren. Dit heeft een groot financieel effect op de (langere termijn) kostenbegrotingen in grondexploitaties. Deze zullen hierdoor mogelijk significant lager uitvallen dan eerder geschat werd o.b.v. de destijds nog hoge prijsstijgingen. Ondanks deze trendwijziging blijft overigens altijd het risico bestaan op nieuwe exogene schokken die niet voorzien hadden kunnen worden. Ten slotte kunnen de nu juist hogere indices in de andere categoriën uitgelegd worden door het vertraagde effect van de hoge inflatie. Dit uit zich namelijk vooral in de reactie van de loonkosten waaruit deze kostensoorten voor een groot deel opgebouwd zijn. De nieuwe indices worden verwerkt in de grondexploitaties bij de 2de BERAP 2023.

Grondverkopen

Voor alle huidige plannen die in 2024 in exploitatie zijn, zullen er in de projecten Waterfront, Stoofstraat, Sporenbergstraat en Westschans nog grondverkopen gerealiseerd worden. De hoogte van deze opbrengsten wordt uiteindelijk bepaald door de uitkomst van een tender, of als hier geen sprake van is wordt er een taxatie uitgevoerd op basis van de definitieve verkaveling. Voordat de daadwerkelijke verkoopprijs is vastgesteld worden de opbrengsten geschat o.b.v. voorlopige taxaties. Op dit moment verwachten wij in de genoemde grondexploitaties nog voor in totaal ca. € 14,4 mln. aan grond te verkopen vanaf 2024. Een groot deel hiervan is afkomstig van het project Westschans Klundert (ca. € 9,4 mln.). Aangezien dit plan nog in de ontwerpfase zit en de grondverkopen relatief ver in de toekomst gerealiseerd zullen worden, is het bedrag dat hieraan gekoppeld is nog onzeker.

Resultaat Grondexploitatie

Het totaalresultaat van de grondexploitatie in een bepaald jaar is opgebouwd uit de (tussentijdse) winstnemingen genomen in dat jaar minus de toevoegingen aan de voorzieningen verlies, gecorrigeerd voor negatieve projectafsluitingen (aangezien deze bij afsluiting uit de voorliesvoorziening zijn gehaald). Doorgaans geeft dit geen accuraat beeld van de winstgevendheid van de totale grondexploitatie aangezien vooral nieuw in exploitatie genomen projecten en afgesloten projecten in deze cijfers zijn weergeven. Verliesvoorzieningen worden namelijk direct getroffen voor het volledig verwachte negatieve resultaat bij het ontstaan van het verlies ongeacht het jaar van afsluiting..

Winstnemingen en positieve afsluitingen

Op grond van de BBV-regels is het verplicht om winstnemingen te doen in grondexploitaties waarbij een postief eindresultaat wordt verwacht. De hoogte van de (tussentijdse)winstneming in een jaar wordt bepaald m.b.v. de POC-methodiek (percentage-of-completion). Ook moet er voldoende zekerheid zijn dat de winst gerealiseerd gaat worden, dit wordt voornamelijk geborgd met het criterium dat de opbrengsten binnen moeten zijn om een winstneming te doen.

In 2023 wordt verwacht dat er alleen in het complex Waterwijk een tussentijdse winstnemingen genomen dient te worden, ter hoogte van € 137.000. De hoogte van deze winstnemingen is afhankelijk van de achteraf daadwerkelijke verhouding van gemaakte kosten en opbrengsten t.o.v. de geprognotiseerde totalen hiervan. Met de jaarrekening worden de definitieve winstnemingen herberekend en wordt dit gerapporteerd in de bijbehorende paragraaf grondbeleid van die jaarrekening.

Verliesvoorziening

De omvang van deze post bedraagt per 31-12-2022 ca. € 12,4 mln. Een groot deel hiervan is toe te rekenen aan de nieuwe verliesvoorzieningen die getroffen moesten worden voor drie grondexploitaties die in 2022 zijn vastgesteld. Dit betreffen de projecten Waterfront Moerdijk, Westschans Klundert en Wethouder Trompersstraat Langeweg. Daarnaast is door (verwachte) kostenstijgingen ook de verliesvoorziening voor een aantal langer lopende projecten gestegen en is voor het project Frisostraat Zevenbergschen Hoek ook een verliesvoorziening getroffen.

Toelichting complexen in exploitatie 2024

P80 Waterfront Moerdijk
Begin 2023 is het bestemmingsplan voor de woningbouwontwikkeling onherroepelijk geworden. De aanvang van de uitvoering van de woningbouwontwikkeling is echter afhankelijk van de uitvoering van de havenaanpak. Deze wordt gehinderd door stikstofproblematiek waardoor tot nader order niet begonnen kan worden met deze werkzaamheden. De verwachting is dat de algehele planning minimaal een jaar uitgesteld moet worden in verband hiermee. Wel wordt in 2024 werk gemaakt van het planonderdeel dijkaanpak.

P110 Dorpshart Moerdijk
In 2024 hopen wij voor zowel Steenweg 43 en 45 de omgevingsvergunning te kunnen verlenen. De Steenweg 43 is verkocht aan Woonkwartier t.b.v. 7 levensloopbestendige sociale huurwoningen. De Steenweg 45 wordt beoogd verkocht te worden aan een initiatiefnemer voor het realiseren van een buurtsupermarkt inclusief een horecagelegenheid. Het bouwrijp maken aan de Steenweg 43 moet in 2024 aanvangen, waardoor de startbouw van die woningen ook in 2024 plaats kan vinden.

P153a Stoofstraat Zevenbergen
In 2024 zal de grond worden geleverd aan de ontwikkelaar en naar verwachting zullen zij in dat jaar ook starten met de bouw. De levering van de grond was namelijk op verzoek van de ontwikkelende partij uitgesteld, hiervoor is echter wel een vertragingsrente in rekening gebracht. De verwachting is dat vervolgens in 2025 aangevangen kan worden met het woonrijp maken.

P163 Sporenbergstraat Zevenbergschen Hoek
De stikstofberekeningen voor dit project zijn medio 2023 berekend waardoor nu bevestigd is dat kan worden aangevangen met de werkzaamheden. In 2024 zal daarom bouwrijp gemaakt kunnen worden. Verder wordt eind 2023 verwacht de intentieovereenkomst met Woonkwartier te tekenen voor de bouw van 4 sociale huurwoningen en 8 starterskoopwoningen. Vervolgens kan in 2024 gestart worden voor de verkoop van de vrije kavels en de biedprocedure voor de overige woningen.

P176 Waterwijk Fijnaart-West
Inmiddels zijn van fase 3 en 4 nu alle kavels definitief verkocht en gepasseerd. Dit betekent dat in 2024 ook de laatste woningen in aanbouw zullen zijn. Het ontwerp voor het woonrijp maken van het openbare gebied is begin 2023 aangepast, op basis waarvan nu een nieuwe doorrekening gemaakt kan gaan worden van de kosten hiervan. In 2024 kan vervolgens gestart worden met het woonrijp maken wat naar verwachting in 2025 afgerond kan worden.

P185 Westschans Klundert
Eind 2023 wordt de initiatieffase afgerond en wordt de optimalisatie van de grondexploitatie aan de gemeenteraad voorgelegd. Deze optimalisatie zal plaatsvinden op gebied van o.a. het stedenbouwkundig plan, planologie (spuitzonnering), het programma, de civieltechnische kosten en het resultaat (koopovereenkomst) van de verwerving van de gronden. Naar verwachting wordt de planologie eind 2024 aan de gemeenteraad voorgelegd ter vaststelling. Afhankelijk van een eventuele procedure bij de Raad van State zou op zijn vroegst het bouwrijp maken gestart kunnen worden in 2025.

P190 Wethouder Trompersstraat Langeweg
De openbare biedprocedure voor de 5 kavels is afgerond. Op dit moment wordt de koopovereenkomst voorbereid om in 2023 nog ondertekend te worden. Daarnaast is Woonkwartier bezig met de voorbereiding van de aanvraag voor de omgevingsvergunning voor de 10 sociale huurwoningen die zij gaan realiseren. Het bouwrijp maken van het gebied zal naar verwachting begin 2024 plaatsvinden waarna gestart kan worden met de bouw van de woningen. Verder is het verplaatsen van het hondenloslooopterrein voltooid.

COMPLEXEN NIET IN EXPLOITATIE

Dit betreffen complexen waarvoor nog geen raadsbesluit is genomen inzake (her)ontwikkeling, een projectexploitatie is vastgesteld en/of geen locatie ontwikkelingsovereenkomst is ondertekend. Het betreft hier voornamelijk strategisch verworven objecten. Om zicht en grip te houden op de waardeontwikkeling wordt afhankelijk van het soort object, (met een gemiddelde frequentie van ca. 1x per 2 jaar) de taxatie geactualiseerd dan wel getoetst aan de WOZ-waarde.

Per 31-12-2022 bedraagt de totale waarde aan niet in exploitatie genomen bouwgrond ca. € 13,5 mln. In 2023 (ten tijde van het schrijven van de paragraaf) is hieraan netto ca. € 2,0 mln. toegevoegd in verband met de strategische grondaankopen van de Hazeldonkse Zandweg 28cde te Zevenbergen en een agrarisch perceel aan de Noordlangeweg te Willemstad. Daarnaast is de Westerstraat 46 in Klundert verkocht i.v.m. de woningbouwontwikkeling aan het Bolwerk. De totale waarde van niet in exploitatie genomen bouwgrond per 31-12-2023 is afhankelijk van verdere grondaankopen en mogelijk in exploitatie te nemen gronden.

Risico's
Wat betreft de complexen niet in exploitatie lijkt het zwaartepunt qua risico's te liggen op de verworven gronden in Zevenbergen Oost (op dit moment voornamelijk in de Hil). Deze zijn strategisch verworven met de filosofie van (pro-)actief grondbeleid, wat hier nodig is geacht om toekomstige ontwikkeling mogelijk te maken. Door de grote schaal van dit project en de nog onzekere uitwerking hiervan loopt de gemeente een risico op het moment dat er geen ontwikkeling plaats kan vinden. Enigszins te voorziene risico's voor deze en/of andere gronden zijn in principe afgedekt, bijvoorbeeld binnen het weerstandsvermogen.

Reserve strategische verwerving
De stand van de reserve is per 31-12-2022 ca. € 4,6 mln. positief. In 2023 heeft hierin een mutatie van € 797.000 positief plaatsgevonden als gevolg van een interne storting van € 1 mln. op basis van het bestuursakkoord Moerdijk 2022-2026, en daarnaast nog een onttrekking inzake de aankoop van de Hazeldonkse Zandweg 28 (c, d, e). In 2024 zal verder nog € 2 mln. aanvullend beschikbaar worden gesteld voor de reserve strategische verwerving.

Reserve grondexploitatie
De stand van de reserve is per 31-12-2022 € 458.000 positief. In 2023 heeft nog geen onttrekking of storting plaatsgevonden. Wijzigingen in de reserve worden verwerkt met het vaststellen van de jaarrekening 2023. De reserve is bedoeld voor fluctuaties in winstnemingen op te vangen en stortingen in de reserve bovenwijkse voorzieningen en ruimtelijke ontwikkeling uit te dekken.

KOSTENVERHAAL

Met de Nota Kostenverhaal is, in lijn met de uitvoeringsparagraaf van de structuurvisie, een basis gecreëerd om het kostenverhaal juridisch te verankeren. De gemeente Moerdijk maakt momenteel onderscheid in de reserve Bovenwijkse Voorzieningen en de reserve Ruimtelijke Ontwikkeling. Daarnaast worden er uiteraard plankosten verhaald in projecten om de ambtelijke uren te dekken. Deze reserves worden vervolgens benut voor wijk-overstijgende voorzieningen van openbaar nut. Voorbeelden hiervan zijn de aanleg van een hoofdontsluiting, rondwegen en grootschalige parkeervoorzieningen, maar ook investeringen in het buitengebied, het uitplaatsen van milieuhinderlijke bedrijven uit kernen, de toekomstige opgave in herstructurering en de revitalisering van zowel woningbouw als bedrijfslocaties.

Mede in verband met de toekomstige Omgevingswet zal eind 2023 een nieuwe Nota Kostenverhaal voor vaststelling worden aangeboden. Hierin zal rekeningen worden gehouden met de veranderende kaders van de wetgeving, en verder zullen mogelijk nieuwe beleidskeuzes worden gemaakt om te faciliteren in de bestuurlijke doelstellingen.

De inkomsten uit het kostenverhaal zijn hoofdzakelijk afkomstig uit projecten waarin de gemeente niet of in mindere mate risicodragend participeert, en dus vaak enkel een faciliterende rol heeft. Bij actieve grondexploitaties worden bijdragen aan de reserves doorgaans verdisconteerd uit grondverkopen, mits er geen sprake is van macro-aftopping. De stand van de reserves per 31-12-2022 is als volgt:

Reserve Bovenwijkse Voorzieningen
- € 1.016.000

Reserve Ruimtelijke Ontwikkelingen
- € 3.980.000

In 2023 is netto ca. € 100.000 binnengekomen aan bijdragen t.b.v. het fonds Bovenwijkse voorzieningen. Deze bijdragen vloeiden voort uit de contractafspraak in het faciliterende project Koningin Julianastraat Fijnaart, en verder uit 2 incidentele bijdragen vanuit kleinschalige ruimtelijke initiatieven.

Voor wat betreft het fonds Ruimtelijke Ontwikkelingen zijn in 2023 bijdragen binnengekomen uit de het faciliterende project Koningin Julianastraat Fijnaart en verder nog uit 1 incidentele bijdrage van in totaal ca. € 17.000.

Paragraaf Bedrijfsvoering

In aanvulling op de toelichting van onderdelen van de bedrijfsvoering in programma 5 wordt in deze paragraaf een aantal andere relevante ontwikkelingen op het gebied van de bedrijfsvoering geschetst.

Algemeen

Opgaven in balans
We willen duidelijk prioriteren om de balans tussen werkvoorraad en menskracht zo acceptabel mogelijk te houden.

Het goed inrichten van processen, procesoptimalisatie en procesbeheersing prioriteit
De kwaliteit van onze dienstverlening is sterk afhankelijk van hoe de processen zijn ingericht en worden ondersteund vanuit applicaties. Onze inzet is ook in 2024 erop gericht processen efficiënter en effectiever in te richten, ondersteund door gebruiksvriendelijke applicaties. Basis hierbij is onze onlangs opgestelde procesarchitectuur. Een inventarisatie van alle processen binnen onze organisatie en beoordeling van de kwaliteit hiervan. Dit inzicht heeft geleid tot een prioriteitsstelling van processen waarmee we in de periode 2023-2025 op een projectmatige manier aan de slag gaan. We zetten in op meer kennis en scholing over procesmatig werken, we zorgen dat de architectuur up to date blijft en we optimaliseren en beschrijven de processen waar dit nodig is. We sluiten hierbij ook aan bij nieuwe wetgeving, zoals bijvoorbeeld de Omgevingswet en de Woo. Het ultieme doel is uiteraard het leveren van kwalitatief goede diensten en producten.

Personeel en organisatie

Omvang van de organisatie en samenstelling van het personeelsbestand
De vergelijking tussen de begrote formatieomvang en loonkosten van 2023 en 2024 is als volgt:

Jaar:	Fte:	Loonkosten:
2023	255,10	€ 20.372.000
2024	273,63	€ 23.549.000

Ten opzichte van 2023 is er een toename van 18,5 fte en in loonkosten van € 3.177.000. De toename in fte's betreft uitbreidingen op basis van de Kadernota 2023 en het Bestuursakkoord 2022-2026 (totaal 12,2 fte, voor o.a. aanpak ondermijning, aanjagen woningbouw kleine kernen, energieprogramma Moerdijk en Wmo-consulenten). Daarnaast een toename met 5,2 fte o.b.v. raadsbesluiten van 11 mei 2023 (3,5 fte uitbreiding aantal boa's en 1,7 fte voor meer regie op ruimtelijke ontwikkelingen en woningbouw). Totaal gaat dit om afgerond € 1,4 miljoen. De resterende toename van bijna € 1,8 miljoen is grotendeels een gevolg van de doorwerking van de cao-aanpassingen 2023 en periodieke salarisverhogingen. Voor een bedrag van € 100.000 (1,2 fte) gaat het om correcties op de cijfers van 2023. Vanuit de benchmark Personeelsmonitor (A&O Fonds Gemeenten) blijkt dat in Moerdijk het aantal fte's op 1000 inwoners (6,7) gelijk is met andere gemeenten van dezelfde omvang.

De verwachting is dat het personeelsbestand de komende jaren zal blijven stijgen, o.a. vanwege de uitbreiding en verzwaring van gemeentelijke taken op het terrein van woningbouw, duurzaamheid en klimaat. Van de huidige medewerkers is 15% jonger dan 35 jaar. In de leeftijdscategorie 35-55 jaar valt 58% en het personeel van 55 jaar of ouder omvat 27%. In 2023 blijft de organisatie investeren in het aantrekken van (jong) talent, zodat de gemeente haar opgaven ook in de toekomst goed kan blijven uitvoeren.

Arbeidsmarkt
In 2023 is een arbeidsmarktstrategie uitgewerkt; om deze jaarlijks succesvol in te kunnen zetten is vanaf 2024 een structureel budget in de begroting opgenomen van € 25.000, bedoeld voor wervingscampagnes, organisatie van events e.d.

Cao-ontwikkelingen
Voor 2024 is nog geen cao vastgesteld. De huidige cao loopt af op 31 december 2023. In de begroting 2024 is wel een stelpost opgenomen gebaseerd op een loonontwikkeling van 5,2%, zoals opgenomen in de kadernota 2024. Dit percentage is in de meicirculaire gemeentefonds 2023 door het rijk gehandhaafd in de berekening van de verwachte loon- en prijsontwikkelingen voor 2024.

Zowel vanuit werkgeversbonden als vanuit de vakbonden is het vergroten van de vitaliteit en de duurzame inzetbaarheid van medewerkers een speerpunt bij de inzet voor de cao-onderhandelingen 2024.

Overhead
Voor de indirecte kosten is een specifiek taakveld in het leven geroepen t.w. “Overhead” (taakveld 0.4). Het totaal aan overheadkosten is als volgt opgebouwd:

Personeelskosten	€ 9.474.000
Huisvestingskosten	- 1.573.000
Overige kosten	- 4.636.000
Totaal	€15.683.000

De verhouding tussen indirecte en directe kosten bedraagt afgerond: 42% - 58%. De opslag voor overheadkosten bedraagt 72,49% (in 2022 was dit 77,13%).

Rechtmatigheidsverantwoording door college

Vanaf het verantwoordingsjaar 2023 moet het college in de jaarrekening rechtstreeks aan de gemeenteraad verantwoording afleggen over het rechtmatig handelen van de organisatie.
Het rechtmatigheidsoordeel door de externe accountant komt hiermee te vervallen. Het college legt door middel van een voorgeschreven model in de jaarrekening verantwoording af over de financiële rechtmatigheid, de zogenaamde rechtmatigheidsverklaring. De accountant controleert vervolgens deze verklaring tijdens zijn getrouwheidscontrole van de jaarrekening. De rechtmatigheidsverantwoording past bij ons streven om een transparante en betrouwbare overheid te zijn richting onze burgers.

Met deze nieuwe verantwoordelijkheid van het college is proefgedraaid in de verantwoordingsjaren 2021 en 2022. Dit heeft geleid tot een door het college en raad (Auditcommissie) omarmde opzet van een verslaglegging. Deze opzet voorziet het college van alle benodigde informatie om verantwoording af te kunnen leggen over de rechtmatigheid van het gemeentelijke handelen. Dit geschiedt aan de hand van de drie onderscheiden rechtmatigheidscriteria:
1. Het begrotingscriterium: wordt er binnen financiële kaders van de raad gehandeld?
2. Het voorwaardencriterium: wordt wet- en regelgeving nageleefd?
3. Het M&O criterium: hoe wordt misbruik en oneigenlijk gebruik van gemeentelijke diensten en voorzieningen voorkomen?

In het accountantsverslag over het boekjaar 2022 stelt de account vast dat de gemeente de implementatie van de rechtmatigheidsverantwoording in de interne controles al heeft ingebed in de bedrijfsvoering. Hierdoor wordt het college in staat gesteld voor (ook) over 2023 en opvolgende jaren een rechtmatigheidsverklaring te kunnen afgeven.

Informatiebeveiliging en gegevensbescherming

Informatiebeveiliging is van essentieel belang voor de continuïteit van de bedrijfsvoering van de gemeente Moerdijk. Zowel op papier als geautomatiseerd zijn wij bij ons dagelijks werk zeer afhankelijk van de beschikbaarheid van betrouwbare en bestendige informatie. En die afhankelijkheid neemt alleen maar toe. Ook omvang en impact van dreigende inbreuken op de informatieveiligheid nemen toe. De risico's op verstoring van de bedrijfscontinuïteit en ondermijning van het vertrouwen in de gegevensverwerking door de gemeente worden groter.
De raad krijgt één keer per jaar informatie over de actuele stand van zaken rond informatie-beveiliging en gegevensbescherming. Dat is tevens het moment om prioriteiten scherper te stellen, als dat nodig is. De raad krijgt rapportages over:

- De risico's (analyse van dreigingen en incidenten);
- De inrichting van processen en procedures voor informatiebeveiliging (BIO baseline informatiebeveiliging overheid / ENSIA Eenduidige Normatiek Single Information Audit);
- De inrichting van processen en procedures met betrekking tot privacy (AVG Algemene Verordening Gegevensbescherming).

Uitgangspunt is het blijven voldoen aan de basistaken: signaleren en oplossen van incidenten, datalekken, inzageverzoeken en verplichte toezichtstaken op grond van wet- en regelgeving. In 2024 ligt extra nadruk op de volgende onderwerpen:

- Implementatie geselecteerde BIO maatregelen;
- Advies uitbrengen naar aanleiding van uitgevoerde DPIA's;
- Actualiseren register van verwerkingen;
- In beeld brengen en controle verwerkersovereenkomsten;
- Actualiseren ISMS (Information Security Management System)/PMS (Privacy Management System) ten behoeve van compliancy BIO en AVG.

Digitale toegankelijkheid

Gemeente Moerdijk wil dat iedereen gebruik kan maken van online informatie en digitale dienstverlening. Wij besteden daarom aandacht aan toegankelijkheid, gebruiksgemak en vindbaarheid van de informatie op onze websites. Wij doen dit in overeenstemming met het Besluit Digitale Toegankelijkheid Overheid.
In dit Besluit is geregeld dat overheidsinstanties een toegankelijkheidsverklaring moeten publiceren voor iedere website en app waarvoor zij verantwoordelijk zijn. Voor Moerdijk gaat het in totaal om meer dan 30 websites/apps. We kunnen dit alles niet in één keer oppakken en hanteren hierin een fasering. In 2023 wordt voor 5 websites een (verplicht) toegankelijkheidsonderzoek uitgevoerd om te bezien in hoeverre de betreffende websites nu al voldoen aan de digitale toegankelijkheidseisen en wat de overgebleven toegankelijkheidsissues zijn. In 2024 zullen we eveneens voor diverse websites een (verplicht) toegankelijkheidsonderzoek laten uitvoeren binnen het budget.

De resultaten van de toegankelijkheidsonderzoeken nemen we vervolgens op in een zogenaamde toegankelijkheidsverklaring welke gepubliceerd wordt in het centrale register van Logius.
Logius beoordeelt de toegankelijkheidsverklaringen met een A, B of C status. In de verklaring staat in hoeverre de website of app al aan de eisen voldoet en welke maatregelen de organisatie eventueel neemt om de toegankelijkheid te verbeteren. Elke 3 jaar moet deze toegankelijkheidsverklaring (per website of app) vernieuwd worden, wat betekent dat er opnieuw een toegankelijkheidsonderzoek uitgevoerd moet worden. De resultaten van de toegankelijkheidsonderzoeken zijn ook terug te vinden op de website https://www.moerdijk.nl/toegankelijkheid . Inmiddels staan er 7 verklaringen gepubliceerd.
Naast het uitvoeren van toegankelijkheidsonderzoeken vervolgen we in 2024 de uitvoering van toegankelijkheidsissues, zoals het opschonen van niet-toegankelijke informatie en documenten op de website

Moerdijk.nl. Deze actie is tevens van belang in het kader van de voorbereidingswerkzaamheden voor het project nieuwe website.
In 2022 zijn we de campagne “Samen werken aan digitale toegankelijkheid” gestart. Deze campagne is erop gericht om de organisatie stap voor stap mee te nemen in het waarom en hoe van het verbeteren van de digitale toegankelijkheid van documenten, websites en applicaties. Naast het creëren van (meer) bewustzijn wordt ook ingezet op het faciliteren van de organisatie, zoals het organiseren van trainingen voor medewerkers om documenten (meer) digitaal toegankelijk te maken. We merken dat deze campagne zijn vruchten afwerpt: medewerkers zijn zich meer bewust van het belang van digitale toegankelijkheid en zijn bereid zich hierin te verdiepen om deze kennis te gebruiken bij hun werkzaamheden. Deze succesvolle campagne wordt in 2024 vervolgd.

De Wet Open Overheid (Woo) / Openbaarheidsparagraaf

Inleiding
In artikel 3.5 (Openbaarheidsparagraaf) van de Wet Open overheid (Woo) wordt voorgeschreven dat bestuursorganen in de jaarlijkse begroting aandacht besteden aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van deze wet en in de jaarlijkse verantwoording (jaarrekening) verslag doen van de uitvoering ervan. Dit betreft de invulling van deze verplichting in de begroting 2024.
Het kabinet stelt via het Gemeentefonds incidentele en structurele middelen beschikbaar voor de implementatie van de Woo.

Actieve openbaarmaking
De Woo verplicht overheidsorganisaties om zo veel mogelijk informatie actief openbaar te maken (naast het openbaar maken op verzoek). Daartoe is in de wet een lijst van 11 informatiecategorieën opgenomen, die – met uitzondering van de categorie wet- en regelgeving – nog niet verplicht openbaar gemaakt hoeven worden. Dit heeft onder meer te maken met de moeizame ontwikkeling van een landelijk publicatieplatform. De eerste opzet is in december 2022 stopgezet. In 2023 is door het rijk een eenvoudiger en sneller te realiseren oplossing geïntroduceerd: een verwijsindex (de ‘Woo-index’) met zoekfunctie. De Woo-index verwijst naar documentcollecties die door overheidsorganisaties op internet zijn/worden gepubliceerd. Een eerste versie van de Woo-index - nog zonder ondersteunende zoekfunctionaliteit – is sinds 19 juni 2023 beschikbaar. Moerdijk is hierop aangesloten en we kunnen nu de informatie die we zelf publiceren voor iedereen vindbaar maken via de Woo-index. We starten met het verwijzen naar de informatie die we zelf actief openbaar maken via de Open overheid-pagina op onze website (afgestemd op het door het college vastgestelde ambitieniveau Basis+):
- het wettelijk minimum (wet- en regelgeving) +
- stukken die we nu reeds openbaar maken (vergader- en besluitvormings-stukken e.d.) +
- de Woo-verzoeken (samenvatting).

In 2024 en volgende jaren gaan we aan de slag met de verfijning van bovenstaande categorieën alsmede met de overige informatiecategorieën, waarbij we qua volgorde aansluiten op de wettelijke fasering. Het rijk heeft namelijk bekend gemaakt dat - nu de Woo-index beschikbaar is - ook de wettelijke verplichting gefaseerd – per informatiecategorie – zal worden ingevoerd.

Passieve openbaarmaking/ Woo-verzoeken
Op het gebied van passieve openbaarmaking (Wob- of Woo-verzoeken) kent de Woo de nodige veranderingen ten opzichte van de Wob. Nieuw is o.a. dat de burger het recht heeft een Woo-verzoek (naast schriftelijk) ook elektronisch in te dienen. Hiervoor is op de Open overheid-pagina op de website een webformulier geplaatst.
Tot 2022 ontvingen we gemiddeld 10-15 Wob-verzoeken per jaar. In 2022 zagen we een explosieve stijging, namelijk in totaal 77 ingediende Wob-/Woo-verzoeken (waarvan 27 door één partij). Deze stijging heeft zich in 2023 – iets afgevlakt – doorgezet: in het 1e halfjaar 2023 zijn 15 Woo-verzoeken ontvangen. De stijging van het aantal Woo-verzoeken is een landelijke tendens. Dit fenomeen kan worden verklaard door de politieke onrust bij de centrale overheid (Toeslagenaffaire, stikstof) en door onderwerpen die bij de gemeente zelf spelen (bijv. arbeidsmigranten).

Dergelijke onderwerpen liggen gevoelig in de maatschappij en leveren kritische vragen – en Woo-verzoeken – op. We spelen hierop in door bij de onderwerpen en situaties die onze inwoners raken meer aandacht te besteden aan transparantie. Door uit eigen beweging (meer) informatie openbaar te maken (bijv. via de website) houden we inwoners actief op de hoogte van de ontwikkelingen, waardoor de vragen die er leven al beantwoord worden zonder dat hiervoor een Woo-verzoek nodig is.

Woo-contactpersoon
De Woo-contactpersoon is een nieuwe rol die per 1 mei 2022 per bestuursorgaan is aangewezen. De rol en positie van Woo-contactpersoon wordt de komende jaren halfjaarlijks geëvalueerd. Op basis van de resultaten van de eerste evaluatie in december 2022, waarbij met name de stijging van het aantal Woo-verzoeken eruit sprong, is in 2023 een 2e Woo-contactpersoon aangewezen. We houden de ontwikkelingen nauwlettend in de gaten.

Informatiehuishouding op orde
De verplichting in de Woo om de informatiehuishouding op orde te brengen en het duurzaam toegankelijk maken én houden van informatie zijn niet nieuw. De hoeveelheid digitale informatie is onvergelijkbaar veel groter dan in de tijd waarin we alleen met informatie op papier werkten en ook de diversiteit in soorten informatieobjecten is gegroeid. Moerdijk heeft de laatste jaren actief ingezet op de verbetering van de informatiehuishouding en vanuit verschillende invalshoeken binnen de organisatie wordt hieraan gewerkt. We willen deze verbeteracties gestructureerd oppakken afgezet tegen de (wettelijke) opgaven, ontwikkelingen én ambities die op ons pad komen. Dit krijgt vorm in een actieplan ‘Informatie op orde’ waarin ook aandacht is voor punten uit de archiefinspectie. Een en ander is afgestemd op het ambitieniveau voor de implementatie van de Woo.

Richtlijn App met beleid, niet over beleid
In 2023 heeft het college ten behoeve van een uniforme werkwijze binnen Moerdijk een richtlijn opgesteld voor het omgaan met chatberichten. Deze richtlijn is gericht op het verantwoord en bewust omgaan met chatberichten: App met beleid, niet over beleid. Hier kan een beroep op worden gedaan ingeval werk gerelateerde berichten op zakelijke en privételefoons worden opgevraagd in een Woo-verzoek. Tevens laten we met deze richtlijn zien dat we transparantie belangrijk vinden en dat we risico’s op het gebied van privacy en informatieveiligheid zoveel als mogelijk willen voorkomen.
In 2024 zal de richtlijn worden geëvalueerd. Aan de hand van de resultaten zullen we bezien of de richtlijnen en/of de uitvoering in de praktijk aanpassing behoeft.

Meenemen organisatie
In 2023 hebben we trainingen georganiseerd om de organisatie stap voor stap mee te nemen in het waarom en hoe van de Woo: wat betekent de Woo voor ons werk en waarom en hoe zorgen we ervoor dat onze huishouding op orde is. In 2024 vervolgen we deze halfjaarlijkse trainingen. Ook is een introductie over de Woo opgenomen in het onboardingsprogramma in de Moerdijkacademie.

Paragraaf Verbonden partijen

Inleiding

De gemeente Moerdijk heeft bestuurlijke en financiële belangen in verbonden partijen. Deze verbonden partijen voeren beleid uit voor de gemeente. Uiteraard met inachtneming van de eigen beleidsmatige en financiële verantwoordelijkheden ten aanzien van deze partijen.

Wijziging Wet Gemeenschappelijke Regelingen (WGR)

De Wet Gemeenschappelijke Regelingen is aangepast per 1 juli 2022. Door deze wijziging komen er voor o.a. de gemeenteraden meer en betere mogelijkheden om invloed uit te oefenen op de besluitvorming in gemeenschappelijke regelingen en om hun controlerende taken uit te voeren. Beoogde doel is dat de lokale democratie hiermee meer grip krijgt op regionale samenwerking en zo wordt versterkt. Voorbeelden zijn het recht een zienswijze in te dienen (onder meer bij het treffen van een regeling en bij besluiten), het instellen van een gemeenschappelijke adviescommissie voor raadsleden en afspraken hoe om te gaan met burgerparticipatie. Ook krijgen volksvertegenwoordigers meer invloed op het functioneren van een regeling, bijvoorbeeld via verplichte afspraken over evaluatie van de regeling en de verplichting om afspraken te maken over (financiële) gevolgen van uittreding voor de uittredende deelnemers. Op deze manier bestaat vooraf al duidelijkheid bij alle deelnemers over de (financiële) gevolgen die een eventuele uittreding met zich mee brengt. Daarnaast komen er extra controlebevoegdheden, zoals de mogelijkheid om een gezamenlijke enquête uit te voeren naar het functioneren van de gemeenschappelijke regeling als geheel. Wel moeten alle betrokken raden in meerderheid met deze enquête instemmen. Ook de termijnen voor vaststelling van begroting en jaarrekening van een GR zijn iets aangepast.
Het proces om de tekst van de eigen GR hierop aan te passen en daarin keuzes te maken loopt nog binnen onze regio. De concepten van de aangepaste regelingen zijn inmiddels rondgestuurd naar de deelnemers. De verdere planning is dat de deelnemers uiterlijk in december 2023 een zienswijze kunnen indienen op de nieuwe regeling. Daarna zullen de gemeenschappelijke regelingen de nieuwe regeling vóór 1 juli 2024 definitief vast moeten stellen.

Regionale nota Verbonden Partijen

Op 28 juni 2015 heeft de gemeenteraad de regionale nota “Verbonden Partijen; zes kaderstellende spelregels” vastgesteld. Deze nota is in regionaal verband opgesteld en is aan de gemeenteraden van de 19 RWB (Regio West-Brabant)-gemeenten voorgelegd. Vrijwel alle gemeenten hebben hiermee ingestemd.

In deze nota zijn de volgende 6 spelregels voor verbonden partijen opgenomen:

1. Bij het aangaan van een verbonden partij leggen de deelnemers nadrukkelijk vast hoe de informatievoorziening (frequentie, vorm en inhoud) dient te verlopen en welke evaluatiemomenten er zijn.
2. Er dient een tijdige, juiste en volledige (actieve) informatiestroom op gang te worden gebracht, die het mogelijk maakt verantwoording af te leggen en die de raad in positie brengt om (gevraagde) nieuwe kaders te stellen. Zowel het college, de verbonden partij als de gemeenteraad zelf dienen hierin hun verantwoordelijkheid te nemen.
3. Gemeenten bundelen de krachten en dragen samen zorg voor integrale aansturing. Zowel ambtelijke als bestuurlijke voorbereiding gebeurt (deels) gezamenlijk met ruimte voor lokale aanvullingen, waarbij één bepaalde gemeente per verbonden partij de leiding neemt.
4. Jaarlijks in november sturen deelnemers van de verbonden partij richtlijnen aan de verbonden partij waarop de beleidsmatige en financiële kaders gebaseerd dienen te worden. In de kaderbrief geeft de gemeenschappelijke regeling op hoofdlijnen de uitgangspunten voor de begroting aan.
   Voor NV’s en BV’s gelden uiteraard de bepalingen uit het Burgerlijk Wetboek (BW).
5. De ontwerpbegroting wordt uiterlijk 15 april door de gemeenschappelijke regeling naar de deelnemers gestuurd. De zienswijzen van de deelnemers dienen uiterlijk 1 juli door de gemeenschappelijke regeling te zijn ontvangen.

6. Vierjaarlijks is de gemeenschappelijke regeling verplicht om een meerjarenbeleidsplan op te stellen. Het meerjarenbeleidsplan, dat bij aanvang van een nieuwe raadsperiode wordt opgesteld, is samen met de jaarrekening de basis om de resultaten van de gemeenschappelijke regelingen over een periode van vier jaar te evalueren.

Inmiddels heeft een evaluatie van deze spelregels plaatsgevonden. Na herziening en actualisering van de spelregels, waarbij ook rekening is gehouden met de wijzigingen in de WGR, zal de nieuwe regionale nota voor een zienswijze worden voorgelegd aan de gemeenteraden in de regio. Dit staat gepland in december 2023. Op basis van de ingediende zienswijzen zullen de spelregels definitief worden vastgelegd in een nieuwe regionale nota. Deze nota zal ter vaststelling worden voorgelegd aan de gemeenteraden met het verzoek hiermee vóór 1 juli 2024 in te stemmen.

Overzicht verbonden partijen

De verbonden partijen waarin de gemeente deelneemt en/of een belang heeft zijn als volgt in te delen:
- Gemeenschappelijke regelingen;
- Vennootschappen;
- Stichtingen en verenigingen.

Verbonden partijen	Bijdrage (bedragen x € 1.000)			
	2024	2025	2026	2027
Gemeenschappelijke regelingen				
1. Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord	-	-	-	-
2. Havenschap Moerdijk	-	-	-	-
3. Regio West-Brabant (RWB)	1.029	1.029	1.029	1.029
4. Nazorg gesloten stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen	53	53	53	53
5. GGD West-Brabant	1.120	1.120	1.120	1.120
6. Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)	1.941	1.863	1.863	1.863
7. West-Brabants Archief (WBA)	359	390	422	422
8. Stichting Openbaar Onderwijs West-Brabant	-	-	-	-
9. Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant	3.207	3.207	3.207	3.207
10. Regionaal Bureau Leren (RBL) West-Brabant	214	214	214	214
11. Werkvoorzieningsschap West Noord-Brabant (WVS-groep)	2.891	2.820	2.713	2.575
12. Belastingsamenwerking West-Brabant (BWB)	1.122	1.122	1.122	1.122
13. Werkplein Hart van West-Brabant	13.160	13.415	13.475	13.475
14. ICT-samenwerking West-Brabant West	1.661	1.732	1.693	1.620
Vennootschappen				
15. BNG Bank NV	-	-	-	-
16. Brabant Water NV	-	-	-	-
17. NV Rewin West-Brabant	139	139	139	139
18. NV Havenbedrijf Moerdijk	-	-	-	-
Stichtingen en verenigingen:				
19. Stichting Inkoopbureau West-Brabant	234	234	234	234
20. Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)	196	196	196	196
Totaal	**27.326**	**27.534**	**27.480**	**27.269**

Verdere gegevens per verbonden partij zijn als volgt:

1. Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord						
Vestigingsplaats	Tilburg					
Website	https://www.ravbrabantmwn.nl					
Visie / doelstelling	Het leveren van kwalitatief hoogwaardige ambulancezorg, die tijdig ter plaatse is en binnen de budgettaire kaders wordt gerealiseerd.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	dat het voor een goede ambulancezorg van belang is samen te werken; dat deze samenwerking gericht is op een niveau van ambulancezorg waarbij de patiënt centraal staat; dat de ambulancezorg een belangrijke pijler is onder de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, waardoor het wenselijk is om het werkgebied samen te laten vallen met dat van de politieregio's Midden- en West-Brabant en Brabant-Noord.					
Bestuurlijk belang gemeente	DB: geen bestuurlijk belang. AB: wethouder P. Joosten-Wesselius/ plv. wethouder D. Dingemans					
Financieel belang gemeente	Geen					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2024	Bijdrage 2024
	1-1-2024	€ 14.369.000	1-1-2024	€ 28.702.000	€ 0	€ 0
	31-12-2024	€ 14.369.000	31-12-2024	€ 33.917.000		
Belangrijke ontwikkelingen	Zowel vanuit het Landelijk Kwaliteitskader Ambulancezorg 1.0 als vanuit (eigen) klanttevredenheidsonderzoeken is de RAV voortdurend alert op kwaliteitsverbetering. De RAV zal de gemeenten daarover periodiek informeren. Daarnaast is de RAV bezig om richting 2024 haar paraatheidsuitbreidingen conform het landelijk referentiekader Spreiding & Beschikbaarheid in 2024 te realiseren. Uitgangspunt dient te zijn dat in het hele werkgebied de responstijd voor A1 ritten niet meer dan 5% wordt overschreden (melding-aankomst meer dan 15 minuten).					
Risico's	Er zijn geen financiële risico's.					

2. GR Havenschap Moerdijk					
Vestigingsplaats	Moerdijk				
Website	Geen				
Visie/ doelstelling	Het bedrijfsmatig (doen) verrichten van werkzaamheden m.b.t. het aandeelhouderschap van het Havenbedrijf Moerdijk NV en het optreden als financier van dit bedrijf.				
Reden participatie c.q. openbaar belang	Via het houden van de aandelen van het Havenbedrijf Moerdijk NV kan mede sturing gegeven worden aan deze NV. Verder kan via de GR de NV worden voorzien van de benodigde financiële middelen. Hierdoor is de NV niet aangewezen op financiering vanuit de markt.				
Bestuurlijk belang gemeente	De gemeente Moerdijk wordt in het bestuur vertegenwoordigd door de wethouders D. Dingemans (economie) en J. van Dorst (financiën).				
Financieel belang gemeente	Gemeente Moerdijk is voor 50% eigenaar. De GR Havenschap Moerdijk is een zgn. 'bedrijfsvoeringsorganisatie' (BVO). De gemeente staat voor 50% garant voor de aan te trekken financieringsmiddelen ten behoeve van Havenbedrijf Moerdijk NV. De begroting van de GR is sluitend, zonder dat een bijdrage van de deelnemers gevraagd wordt. In de begroting is rekening gehouden met het verstrekken van een garantiepremie aan de deelnemers van € 160.000 per deelnemer. De uitvoeringskosten van de GR komen voor rekening van de NV.				
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		
	1-1-2024	€ 97,3 mln.	1-1-2024	€ 270,9 mln.	
	31-12-2024	€ 97,3 mln.	31-12-2024	€ 177,3 mln.	
Belangrijke ontwikkelingen	De financieringsbehoefte is mede afhankelijk van de ontwikkelingen met betrekking tot de verkoop van gronden in het gebied LPM. Als deze door omstandigheden (vergunningverlening) stagneren heeft dit een negatieve invloed op de financieringspositie.				
Risico's	De GR trekt de financiering aan voor de activiteiten binnen de NV. Als de NV de betalingsverplichtingen niet kan nakomen, komen deze ten laste van de deelnemers van de GR. Bij de verzelfstandiging per 30-12-2016 heeft een risico-inventarisatie plaatsgevonden. De bezittingen van de NV (de Gr heeft het 1e recht van hypotheek en pandrecht) en het eigen vermogen van de GR zijn voldoende om de risico's te dekken. Jaarlijks bij de controle van de jaarrekening toetst de accountant of risico's nog steeds volledig zijn afgedekt. Bij de jaarrekening 2022 was hier sprake van.				

3. Regio West-Brabant (RWB)						
Vestigingsplaats	Etten-Leur					
Website	https://www.west-brabant.eu					
Visie / doelstelling	De Regio West-Brabant is een alliantie van zeventien gemeenten gericht op behoud en versterking van het regionale vestigingsklimaat. De inzet van de RWB is gericht op vier thema's: economie, arbeidsmarkt, mobiliteit en ruimte. Elke vier jaar stellen de colleges een actieprogramma vast, waarin de strategische opgave voor de komende jaren wordt uitgewerkt. In 2019 is het programma 2019 – 2023 vastgesteld. Het actieprogramma geeft invulling aan de overheidsopgave uit de Economische Agenda die is vastgesteld door de Economic Board West Brabant (overheden, ondernemers en onderwijs). De uitvoeringsstrategie van de RWB is gericht op verbinden, verslimmen en verduurzamen. Hiernaast heeft de RWB een aantal uitvoeringsgerichte taken. Het betreft Kleinschalig Collectief Vervoer (KCV), Routebureau, Regioarcheologie, Programma Gebiedsgerichte Aanpak (GGA) en het mobiliteitscentrum.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Versterking van het regionale vestigingsklimaat kun je niet als individuele gemeente oppakken. Samenwerking leidt tot focus, meer slagkracht en efficiëntie. Door deelname van de RWB aan de (triple helix) Economic Board West Brabant wordt dit verder versterkt.					
Bestuurlijk belang gemeente	AB: burgemeester A.J. Moerkerke, plv. Wethouder A.M.J. Dingemans Strategisch beraad: wethouder A.M.J. Dingemans vanuit zijn rol als voorzitter van de stuurgroep Logistiek. Vertegenwoordiging in de bestuurscommissie KCV: weth. P. Joosten-Wesselius					
Financieel belang gemeente	Gemeente is financier van de RWB. De gemeente kan ook subsidie aanvragen bij beschikbare regionale regelingen.					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2024	Bijdrage 2024
	1-1-2024	€ 713.000	1-1-2024	€ 6.386.000	€ 0	€ 1.029.044 (excl.Rewin)
	31-12-2024	€ 692.000	31-12-2024	€ 6.386.000		
Belangrijke ontwikkelingen	In 2023 is een traject gestart om te komen tot een nieuwe meerjarige actieagenda RWB. Naar aanleiding van een eerste concept van deze nieuwe agenda is in een gezamenlijke collegebijeenkomst besloten dat meer tijd nodig is. Dit komt omdat het logisch lijkt om bepaalde taken die nu bij de RWB liggen over te dragen aan de Stedelijke Regio's West-Brabant West en Breda-Tilburg. Deze stedelijke regio's hebben echter nog geen formele structuur, wat een eventuele overdracht bemoeilijkt. De RWB zou zich in dit nieuwe model kunnen gaan richten op het overheidsdeel van de agenda van de Economic Board. Inhoudelijke gesprekken hierover zijn nog volop gaande. De raden zullen worden meegenomen in dit traject. De begroting 2024 is beleidsarm vastgesteld.					
Risico's	De RWB heeft geen eigen vermogen. Eventuele tekorten komen voor rekening van de deelnemende gemeenten. Gezien de dubbele oriëntatie van Moerdijk op zowel de Stedelijke Regio Breda-Tilburg als de Stedelijke Regio West-Brabant West kan de hier boven geschetste beweging tot extra druk op capaciteit en middelen leiden.					

4. Nazorg gesloten stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen						
Vestigingsplaats	Breda					
Website	N.v.t.					
Visie / doelstelling	Regionale samenwerking op het gebied van de nazorg voor de gesloten stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Gezamenlijke verplichting voor de eeuwigdurende nazorg van de gesloten stortplaats Bavel-Dorst en voor de nazorg van de gesloten stortplaats Zevenbergen tot overdracht aan de provincie.					
Bestuurlijk belang gemeente	AB: wethouder C.J.A. van Dorst; plv. wethouder A.M.J.. Dingemans DB: wethouder C.J.A. van Dorst					
Financieel belang gemeente						
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2024	Bijdrage 2024
	1-1-2024	€ 1.015.309	1-1-2024	€ 50.277.385	€ 0	€ 53.168
	31-12-2024	€ 1.002.998	31-12-2024	€ 49.483.662		
Belangrijke ontwikkelingen	De GR heeft als een van de eigenaren/exploitanten van de nog te sluiten Brabantse stortplaatsen, een overeenkomst ALM (Asset Liability Management) afgesloten met de Provincie Noord Brabant. De overeenkomst loopt tot 11 juni 2029. In deze periode wordt onderzocht of het doelvermogen, dat bij Provincie Noord Brabant staat, omlaag kan worden gebracht door technische ontwikkelingen, mogelijk wijzigingen in de leemtewet en het centraliseren van de Provinciale nazorgfondsen. Tijdens deze periode van de overeenkomst is afgesproken dat Provincie Noord Brabant de rekenrente niet mag verlagen zodat we in deze periode niet hoeven bij te storten. Bij een verlaging van de rekenrente zouden we als GR het doelvermogen voor de eeuwigdurende nazorg moeten aanvullen. Na het aflopen van de overeenkomst wordt pas besloten of de stortplaats wordt overgedragen aan de Provincie Noord Brabant.					
Risico's	Zie hierboven.					

5. GGD West-Brabant						
Vestigingsplaats	Breda					
Website	https://www.ggdwestbrabant.nl					
Visie / doelstelling	Inhoud geven aan de voor de deelnemende gemeenten noodzakelijke en de door de deelnemende gemeenten gewenste samenwerking op het terrein van openbare gezondheidszorg en de preventieve gezondheidszorg. Het bevorderen, bewaken en beschermen van de publieke gezondheid: de GGD heeft als doel dat de mensen in West-Brabant zich goed, veilig, gezond en gelukkig (blijven) voelen.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Artikel 14 lid 1 Wet publieke gezondheid: Ter uitvoering van bij of krachtens deze wet opgedragen taken draagt het college van burgemeester en wethouders zorg voor de instelling en instandhouding van een gemeentelijke gezondheidsdienst. Hechte samenwerking in regionaal verband m.b.t. de openbare gezondheidszorg is gewenst en noodzakelijk.					
Bestuurlijk belang gemeente	Algemeen Bestuur: wethouder P. Joosten-Wesselius					
Financieel belang gemeente						
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2024	Bijdrage 2024
	1-1-2024	€ 6.183.000	1-1-2024	€ 10.500.000	€ 0	€ 1.136.269 Incl. plustaken en toezicht wet kinderopvang
	31-12-2024	€ 6.106.000	31-12-2024	€ 10.500.000		
Belangrijke ontwikkelingen	De doelen in de beleidsbegroting 2024 zijn gebaseerd op thema's van de nieuwe toekomstvisie 2023-2033 en het beleidsplan 2023 -2026 'Wij maken samen gezond gewoon'. Deze doelen dragen bij aan de verwezenlijking van de volgende ambities voor de komende jaren: Voorkomen als het kan, beschermen waar het moet GGD bouwt, samen met partners, voor inwoners een fundament voor een gerichte regionale en lokale aanpak op het gebied van preventie en gezondheid. Iedereen verschillend, allemaal gelijk We zien de groei in gezonde levensjaren bij iedereen in West-Brabant toenemen, waarbij de GGD focust op de groep die dit het hardst nodig heeft. Overal om ons heen, binnen en buiten Gezondheid, (sociale) veiligheid en duurzaamheid zijn prioriteit in de inrichting van de leefomgeving en wijkontwikkeling. Zelf, maar niet alleen De kennis en informatie om zelf regie te kunnen nemen en houden is laagdrempelig beschikbaar in West-Brabant. De doelen wil de GGD o.a. bereiken door het 'Gezonde Geluid' te laten horen. Het gezonde geluid is eerlijk, gedurfd en vernieuwend. Eerlijk door de boodschap te ondersteunen met betrouwbare feiten en gedegen onderzoek. Gedurfd door het onafhankelijke verhaal te vertellen, ook als dat niet het leukste verhaal is. En vernieuwend door te kiezen voor nieuwe mogelijkheden en technologieën om mensen beter te bereiken en te helpen bij het maken van gezonde keuzes. Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) & Integraal Zorgakkoord (IZA). Het Rijk heeft met het GALA en IZA ambities uitgesproken op het gebied van gezondheid en preventie. Gemeenten, regio's en zorgpartners worden gemotiveerd om de omslag van curatief naar preventief in gang te zetten. De reden hiervoor is dat de huidige zorg nog maar moeilijk houdbaar is op de lange termijn en inzet op preventie zorggebruik op termijn kan drukken. In de uitwerking van het GALA en IZA is regionale samenwerking tussen gemeenten, de zorgverzekeraar en zorg/welzijnsorganisaties vereist. Met name in de kennis- en coördinatiefunctie ligt hierin ook een belangrijke rol voor de GGD.					
Risico's	Ook voor 2024 blijven mogelijke crises als COVID, personeelstekort in specifieke zorgberoepen maar ook de opvang van vluchtelingen, asielzoekers en statushouders een onzekere factor.					

6. Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)						
Vestigingsplaats	Tilburg					
Website	https://www.omwb.nl					
Visie / doelstelling	Uitvoeren van (wettelijke) VTH-taken (vergunningverlening, toezicht en handhaving) en verzoektaken milieu. Verbeteren kwaliteit leefomgeving, veiligheid en volksgezondheid; Eenduidige en gelijke behandeling bedrijven en burgers: level playing field. Professioneel, kwalitatief en kostenbewust.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	De gemeente is wettelijk verplicht een aantal basistaken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving milieu (VTH-taken milieu) over te dragen aan de OMWB; Daarnaast is uit oogpunt van continuïteit, kwaliteit, effectiviteit en efficiency besloten de uitvoering van de niet-verplichte VTH-taken milieu en verzoektaken bij de OMWB onder te brengen.					
Bestuurlijk belang gemeente	Lid AB en DB: burgemeester A.J. Moerkerke Plv. lid AB: wethouder G.J.M. Blom					
Financieel belang gemeente	Gemeente is mede-eigenaar en loopt risico voor eventuele financiële tekorten.					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2024	Bijdrage 2024
	1-1-2024	€ 3.148.000	1-1-2024	€ 5.386.000	0	€ 1.941.292
	31-12-2024	€ 3.190.000	31-12-2024	€ 5.276.000		
Belangrijke ontwikkelingen	Inwerkingtreding Omgevingswet (1 januari 2024) Gelijktijdig met de inwerkingtreding Omgevingswet verschuift het bevoegd gezag voor bodem en ondergrond van provincie naar de gemeente.					
Risico's	De algemene reserve van de OMWB bedraagt € 2,09 miljoen gebaseerd op het normeringsmodel van 5% van de omzet, met een bandbreedte van plus en min 1% (AB-besluit 3 juli 2019). De geïnventariseerde risico's komen uit op afgerond € 1,9 miljoen.					

7. West - Brabants Archief (WBA)						
Vestigingsplaats	Bergen op Zoom					
Website	https://westbrabantsarchief.nl					
Visie / doelstelling	Van de website www.westbrabantsarchief.nl Visie: Het WBA wil een duurzame en betekenisvolle bijdrage leveren aan belanghebbenden (overheid, burger en instellingen) door het verwerven, produceren, opslaan, toegankelijk maken en houden van archiefinformatie, m.n. door het mede realiseren van een e-depotvoorziening. Missie: Het WBA vervult in de ontwikkeling van een open overheid een spilfunctie als beheerder van de archiefinformatie van het heden, het verleden en de toekomst. Doelstellingen: Bijdrage leveren aan een effectieve borging van digitale informatie voor de bedrijfsvoering, verantwoording en controleerbaarheid nu en voor erfgoed in de toekomst; Goede kwaliteit en beleidsontwikkeling en de uitvoering van kerntaken die voortvloeien uit de Archiefwet 1995 en lokale regelingen; Uitoefenen van wettelijk toezicht op de nog niet overgebrachte archiefbescheiden; Goede kwaliteit van innovatie en eigentijdse dienstverlening aan interne en externe klanten.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Regionale aanpak / uitvoering van wettelijke verplichting; Het realiseren van efficiencywinst; Realisering gezamenlijk e-depot.					
Bestuurlijk belang gemeente	DB en AB: burgemeester A.J. Moerkerke.					
Financieel belang gemeente						
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2024	Bijdrage 2024
	1-1-2024	€ 154.810	1-1-2024	€ 453.148	0	€ 359.085
	31-12-2024	€ 154.810	31-12-2024	€ 431.974		
Belangrijke ontwikkelingen	*Opgave dienstverlening*: Informatie bij het WBA is online te vinden via een website die informatie logisch en overzichtelijk samenbrengt en verbanden legt met aanvullende gegevens uit andere bronnen en medewerkers van het WBA beantwoorden vragen deskundig. Daartoe worden op het webportaal gebruikerstools ontwikkeld. Een andere belangrijke ontwikkeling is Linked Open Data (LOD), zodat er veel makkelijker en automatisch verbinding gelegd kan worden met data van andere (erfgoed)instellingen. Ook het implementeren van een nieuw collectiebeheerssysteem is een ontwikkeling die hoort bij de opgave dienstverlening. *Opgave Basis op orde:* Het WBA ontwikkelt zich naar een betrouwbaar regionaal kennis- en informatiecentrum dat zijn partners begeleidt in kwalitatief hoogwaardig informatiebeheer. Om te voldoen aan de Archiefwet investeert het WBA in 2024 in een eigen zaaksysteem. Daarnaast worden voorbereidingen getroffen zodat de nieuwe Archiefwet (vanaf medio 2025) geïmplementeerd kan worden. *Opgave Erfgoed:* Het WBA ontwikkelt zich als verbinder van erfgoedspelers in de regio en maakt de geschiedenis van West-Brabant toegankelijk en zichtbaar. Voor deze opgave wordt er met diverse erfgoedspelers in de regio een erfgoedplan geschreven. *Opgave Organisatie* Het WBA kent de mogelijkheden van de digitale samenleving en speelt in op ontwikkelingen en innovaties die een meerwaarde zijn voor het behalen van zijn doelen. Een belangrijk project is het herstructureren van de organisatie om de opgaves optimaal te organiseren in het dagelijks werk. Hierdoor streeft het WBA zich vanuit een taakgerichte organisatie te ontwikkelen naar een opgavegerichte organisatie om zo beter in te kunnen spelen op de ontwikkelingen die op haar afkomen.					
Risico's	Het WBA beschikt over een beperkt eigen vermogen, de deelnemers staan garant voor een eventueel tekort.					

8. Stichting Openbaar Onderwijs West-Brabant						
Vestigingsplaats	Roosendaal					
Website	https://obo-wbr.nl					
Visie / doelstelling	Het voorzien in een kwalitatief en kwantitatief aanbod van onderwijs voor leerlingen van 4 tot 12 jaar.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Regionale coördinatie / aanpak van wettelijke verplichting; Het realiseren van efficiencywinst.					
Bestuurlijk belang gemeente	Regiegroep: wethouder mw. P. Joosten-Wesselius: Plv. wethouder B. Blom					
Financieel belang gemeente	Geen direct financieel belang. De gemeente Moerdijk blijft te allen tijde verantwoordelijk voor het bieden van toegankelijk openbaar onderwijs (risico).					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2024	Bijdrage 2024
	1-1-2024	Niet bekend	1-1-2024	Niet bekend	Niet bekend	€ 0
	31-12-2024	Niet bekend	31-12-2024	Niet bekend		
Belangrijke ontwikkelingen	N.a.v. de vastgestelde aangescherpte Koers 2020-2024 ‘Kwaliteit zit in mensen’, wordt ingezet en geïnvesteerd in onderwijsinhoudelijke programma’s, in de mensen, in HR en ondersteuning en service aan de scholen. Het in 2020 door de inspectie geconstateerde te hoge eigen vermogen wordt hiervoor ingezet, waardoor de komende jaren sprake zal zijn van negatieve resultaten. Bijzondere bekostiging wordt ontvangen voor de 1e opvang, 2e, 3e of 4e jaar voor asielzoekers en overige vreemdelingen.					
Risico’s	Door de te verwachten negatieve resultaten zal het weerstandsvermogen van OBO dalen naar 13 %. De ondergrens is gesteld op 10%. Het betreft het eigen vermogen – materiële activa/rijksbijdrage OCW.					

9. Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (VMWB)						
Vestigingsplaats	Breda					
Website	https://www.vrmwb.nl					
Visie / doelstelling	Het vergroten van de slagkracht van en de samenwerking tussen de hulpverleningsdiensten; Het realiseren van de noodzakelijke kwaliteitsverbetering op het gebied van de (voorbereiding van de) rampenbestrijding.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Realiseren van efficiencywinst; Realiseren van kwaliteitsbevordering; Invullen wettelijke plicht op grond van artikel 3 van de Brandweerwet 1985 (wettelijk verplichte gemeenschappelijke regeling); Bewerkstelliging doelmatig georganiseerde en gecoördineerde uitvoering van brandweer- en rampbestrijdingstaken; Bevordering goede hulpverlening bij een ongeval of ramp.					
Bestuurlijk belang gemeente	Burgemeester A.J. Moerkerke is lid van het algemeen bestuur; plv. wethouder A.M.J. Dingemans.					
Financieel belang gemeente	De 24 deelnemende gemeenten dragen er zorg voor dat de VMWB over voldoende middelen beschikt om aan zijn verplichtingen te kunnen voldoen, waarmee de exploitatie en het afdekken van financiële risico's is gewaarborgd.					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2024	Bijdrage 2024
	1-1-2024	€ 5.276.000	1-1-2024	€ 55.277.000	€ 0	€ 3.207.000
	31-12-2024	€ 4.912.000	31-12-2024	€ 59.803.000		
Belangrijke ontwikkelingen	Als basis voor de beleidsbegroting 2024 wordt het beleidsplan van de VRMWB gebruikt waarin de voornemens voor 4 jaar (2023-2027) zijn opgenomen. De beleidsbegroting 2024 heeft een herkenbare relatie met dit beleidsplan en daarmee met drie beleidspijlers en een wendbare en duurzame organisatie als fundament. Zo wordt één lijn gehanteerd in de beleidsdocumenten. Hiermee wordt het inzicht vergroot in welke activiteiten bijdragen in het bereiken van de beschreven doelen. Om dit alles te realiseren is de begroting 2024 samengesteld met inachtneming van de vastgestelde begrotingskaders vanuit de kaderbrief 2024. Ontwikkelingen: Structurele ontwikkelingen zoals de cao en bestuurlijke besluiten zoals het ophogen van de beroepssterkte zijn in de begroting 2024 meegenomen. Gevolgen inflatie & energie: De VRMWB verwacht in 2023 een stabilisatie c.q. herstel van de energiemarkt en brandstofkosten. Eind 2023 vindt opnieuw een contractonderhandeling plaats met de leverancier van de Veiligheidsregio. Eventuele financiële consequenties worden hierna voorgelegd aan het bestuur.					
Risico's	De risico's worden door de Veiligheidsregio in een risicomatrix opgenomen in de begroting en opgenomen in een risicoparagraaf. Er zijn voorzieningen getroffen voor verplichtingen en financiële risico's in de toekomst. Deze worden elk jaar getoetst en op het noodzakelijke niveau gebracht. Daarnaast beschikt de GR over een aanzienlijk eigen vermogen (zie de hiervoor vermelde bedragen).					

10. Regionaal Bureau Leren (RBL) West-Brabant						
Vestigingsplaats	Breda					
Website	https://rblwest-brabant.nl					
Visie / doelstelling	In de RMC-regio West-Brabant via samenwerking het schoolverzuim en het voortijdig schoolverlaten verder terugdringen.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Kwaliteitsverbetering; Efficiencywinst.					
Bestuurlijk belang gemeente	Lid gemeenschappelijk orgaan: Wethouder mw. P. Joosten-Wesselius Plv. wethouder B. Blom					
Financieel belang gemeente						
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2024	Bijdrage 2024
	1-1-2024	€ 0	1-1-2024	€ 723.301	€ 0	€ 214.122
	31-12-2024	€ 0	31-12-2024	€ 723.301		
Belangrijke ontwikkelingen	Implementatie van het in 2023 gekozen dienstverleningsscenario van het RBL West-Brabant. Vóór 1 juli 2024 besluitvorming actualisering van de GR op de gewijzigde Wet Gemeenschappelijke Regelingen. Belangrijkste wijzigingen hebben betrekking op o.a. nieuwe of te wijzigen GR, uittreding uit GR, zienwijzen, participatie op regionaal niveau, evaluatie, actieve informatieplicht, gemeenschappelijke adviescommissie, regionaal enqueterecht, positie rekenkamer(commissie), en aanpassing termijnen P&C-cyclus. Landelijke richtlijnen en mogelijke (nieuwe) wetgeving veranderen de leerplicht- en RMC (voortijdig schoolverlaten) functie door o.a. introductie van de Methodische Aanpak Schoolverzuim (MAS) bij leerplicht en een meer proactieve methodische aanpak voor de trajectbegeleiding RMC, mogelijke uitbreiding van de rol van voortijdig schoolverlaten van 23 naar 27 jaar, mogelijke versteviging thuiszittersaanpak, de beweging van leerplicht naar leerrecht, de versterking van kansengelijkheid, en aanscherpingen op privacy, Wet Politiegegevens en de archiefwetgeving.					
Risico's	Bij de gemeenschappelijke regeling staan de deelnemende gemeenten financieel garant. Er wordt geen weerstandsvermogen opgebouwd. De gemeente Moerdijk kan, indien nodig, putten uit de beschikbare reserve "LMC-gelden leerplicht" (stand 1-1-2023: € 42.677).					

11. Werkvoorzieningschap West Noord-Brabant (WVS-groep)						
Vestigingsplaats	Roosendaal					
Website	https://www.wvs.nl					
Visie / doelstelling	WVS-groep biedt op grond van de Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw) mensen met een (grote) achterstand op de arbeidsmarkt kansen zichzelf door middel van arbeid te ontwikkelen. Doel is het vinden van regulier werk of in een (meer) beschutte omgeving. WVS-groep voert haar missie uit in aansluiting op het gemeentelijk beleid van de aan de gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten. Met de inwerkingtreding van de Participatiewet per 1 januari 2015 vindt er geen instroom meer plaats van mensen in een Wsw-dienstverband. WVS-groep wordt omgevormd tot een leerwerkbedrijf waar mensen, uit de doelgroep Participatiewet, kansen worden geboden om zich te ontwikkelen om zo meer perspectief te krijgen op deelname aan de reguliere arbeidsmarkt. De leerwerktrajecten vinden plaats onder regie van het Werkplein Hart van West-Brabant. Naast het aanbieden van leerwerktrajecten zal ook het instrument beschut werken via WVS-Groep uitgevoerd worden. De WVS onderscheidt nu twee takken: de WVS-academie en de WVS-diensten, waarmee in de bedrijfsvoering de nieuwe taken omtrent het ontwikkelen van inwoners verder worden uitgedragen.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Regionale samenwerking in de uitvoering van de wettelijke verplichting (Wsw); Het voorkomen van structurele uitsluiting van mensen met een afstand tot de reguliere arbeidsmarkt; Het realiseren van efficiencywinst door regionale samenwerking.					
Bestuurlijk belang gemeente	AB: wethouder B. Blom, plv. wethouder P. Joosten-Wesselius					
Financieel belang gemeente						
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2024	Bijdrage 2024
	1-1-2024	€ 3.850.000	1-1-2024	€ 21.673.000	€ 0	€ 433.903 Aandeel in exploitatietekort
	31-12-2024	€ 3.600.000	31-12-2024	€ 21.218.000		
Belangrijke ontwikkelingen	De huidige economische situatie gaat gepaard met veel onzekerheid voor de WVS. Zo heeft de WVS investeringen gedaan, maar komen de daadwerkelijke kosten die daarvoor zijn meegenomen in de begroting niet altijd in dat jaar vanwege lange levertijden. Daarnaast brengt de stijging van het WML (Wettelijk Minimum Loon) ook grote onzekerheid met zich mee. Het is nog niet duidelijk of het Rijk voor deze stijging gaat compenseren. Wél heeft het Rijk het LIV per werknemer per verloond uur met terugwerkende kracht bijna verdubbeld voor het jaar 2022 om te compenseren voor de verhoging van het minimumloon per 1-1-2023. De WVS groeit verder door tot ontwikkelbedrijf met de komst van twee nieuwe bedrijfsonderdelen: de WVS-academie en de WVS-diensten. De WVS poogt op deze wijze haar bestaansrecht te verankeren en heeft een cruciale rol in de ketensamenwerking. Ook binnen de ketensamenwerking zijn er mooie vorderingen: het aantal ontwikkeltrajecten dat wordt ingezet neemt gestaag toe.					
Risico's	In 2015 heeft op verzoek van het DB van WVS door Deloitte een onderzoek plaatsgevonden naar het benodigde weerstandsvermogen o.b.v. een risicokwantificering. Hieruit bleek dat het benodigde weerstandsvermogen circa € 6 miljoen zou moeten zijn. Het benodigde weerstandsvermogen kan worden opgesplitst in twee gedeelten. Het eerste gedeelte is het weerstandsvermogen voor risico's die niet door WVS beïnvloedbaar zijn, de externe risico's. Dit bedrag is circa € 3,2 miljoen. Het tweede gedeelte, ad € 2,8 miljoen is voor wel beïnvloedbare risico's, waarvoor beheersingsmaatregelen getroffen kunnen worden, ter vermindering van de risico's. Een van de grootste risico's voor WVS is de stijging van het WML. Mocht het Rijk niet voor deze loonstijging compenseren, betekent dit een grotere gemeentelijke bijdrage. Ook komt het LIV (lage inkomensvoordeel) in 2024 te vervallen.					

12. Belastingsamenwerking West-Brabant (BWB)						
Vestigingsplaats	Etten-Leur					
Website	https://www.bwbrabant.nl					
Visie / doelstelling	De taken op het gebied van heffing en invordering van belastingen, de Wet Waardering Onroerende Zaken en de BAG voor de deelnemers uit te voeren.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Terugdringen kwetsbaarheid; Het realiseren van efficiencywinst.					
Bestuurlijk belang gemeente	DB: Wethouder J. van Dorst. AB: Wethouder J. van Dorst. Plv. AB-lid: wethouder D. Dingemans.					
Financieel belang gemeente						
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2024	Bijdrage 2024
	1-1-2024	€ 0	1-1-2024	€ 6.156.000	0	€ 1.122.000
	31-12-2024	€ 0	31-12-2024	€ 6.006.000		
Belangrijke ontwikkelingen	De BWB staat sinds haar oprichting borg voor de uitvoering van de aan haar opgedragen taken op het gebied van waarderen, heffen en innen van lokale belastingen. Door deze taken gezamenlijk uit te voeren treden voor de deelnemers voordelen op. Het verminderen van kwetsbaarheden in specialistische functies en het verbeteren van de kwaliteit zijn hiervan goede voorbeelden. Veranderende wet- en regelgeving en behoeftes bij onze deelnemers leiden ertoe dat de eisen die gesteld worden aan de BWB omhoog gaan. Dit is onder andere het geval bij informatiebeveiliging en privacy, de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording maar ook op het gebied van informatievoorziening en de wens meer in control te komen. We verwachten hiervoor de basis te hebben gelegd in 2023 en dat 2024 in het teken zal staan van de overgang naar een meer beheersmatige situatie (going concern). De voorbije jaren zijn turbulent gebleken, voor de BWB maar ook mondiaal. De financiële gevolgen hiervan zullen zich ook in 2024 laten gelden. De begroting 2024 is met de grootst mogelijke zorg opgesteld maar er zijn posten die inherent onzekerheden bevatten. Voor de BWB zijn de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt, inflatie en de proceskostenvergoedingen van belang.					
Risico's	Stijgende waardebezwaren door NCNP bureaus € 225.000 Niet tijdige en/of juiste informatie (onjuiste data aanleveringen) € 30.000 Invullen vacatures € 150.000 Flexibiliteit personeelsbestand € 15.000 Implementatie belastingapplicatie € 37.500 Aansprakelijkheid ivm AVG € 56.250 € 513.750 In de begroting is een post onvoorzien opgenomen van € 80.000. De BWB heeft geen eigen vermogen, de deelnemers staan garant voor eventuele tekorten.					

13. Werkplein Hart van West-Brabant (HvWB)						
Vestigingsplaats	Etten-Leur					
Website	https://werkpleinhartvanwest-brabant.nl					
Visie / doelstelling	Het Werkplein streeft ernaar zoveel mogelijk potentiële werknemers van de deelnemende gemeenten naar vermogen te laten participeren op de reguliere arbeidsmarkt of, indien dit niet haalbaar is, in de maatschappij. Efficiënte en effectieve uitvoering van de Participatie-wet en aanverwante inkomensondersteunende regelingen Ioaw, Ioaz en BBZ, de Wet inburgering 2021 alsmede het minimabeleid.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Terugdringen kwetsbaarheid; Het realiseren van efficiencywinst.					
Bestuurlijk belang gemeente	AB wethouder B. Blom; plv. wethouder P.Joosten-Wesselius					
Financieel belang gemeente						
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2024	Bijdrage 2024
	1-1-2024	€ 0	1-1-2024	€ 10.784.079	0	€ 13.160.342
	31-12-2024	€ 0	31-12-2024	€ 7.744.943		
Belangrijke ontwikkelingen	De begroting 2024 is gebaseerd op de ervaringscijfers (realisatie 2022) en de verwachte ontwikkelingen ten aanzien van het bestandsvolume en prijs- en loonstijgingen (op basis van de prognoses van het CPB). Gezien de huidige maatschappelijke en economische ontwikkelingen, is het moeilijk te voorspellen hoe het bestandsvolume zich ontwikkelt. Het Werkplein houdt nu rekening met een lichte stijging van 1,4%. Mocht in de toekomst blijken dat de begroting niet realistisch is, wordt er in het najaar een herziene begroting aangeboden. Vanaf eind 2022 bevinden medewerkers van het Werkplein zich in de toegangen van de gemeente. Door te werken vanuit gebiedsteams kan een meer specifieke lokale agenda worden uitgevoerd met aansluiting op lokale netwerken van lokale partners. Dit versterkt de samenwerking binnen het sociaal domein. In 2024 is de transformatie van het Werkplein een feit.					
Risico's	De lokale uitgaven voor de regelingen die het Werkplein uitvoert, kunnen behoorlijk afwijken van de prognoses als gevolg van economische en landelijke politieke ontwikkelingen c.q. besluiten. Het Werkplein beschikt niet over een algemene reserve, wel over een post onvoorziene uitgaven van € 50.000. Het Werkplein is een gemeenschappelijke regeling waarvoor de gemeenten garant staan. Het aanhouden van een eigen vermogen om risico's te kunnen opvangen is derhalve niet strikt noodzakelijk.					

14. ICT-samenwerking West-Brabant West						
Vestigingsplaats	Zevenbergen					
Website	https://www.ictwbw.nl					
Visie / doelstelling	Het verzorgen van een kwalitatief hoogwaardige en doelmatige uitvoering van de ICT-taken voor de deelnemers.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	het verlagen van de kwetsbaarheid; het realiseren van kostenreductie door schaalvergroting; het verhogen van de kwaliteit van de dienstverlening; het verhogen van de professionaliteit van de medewerkers; het verhogen van de arbeidsproductiviteit; het delen van kennis en het creëren van specialisatie.					
Bestuurlijk belang gemeente	Bestuurslid: wethouder B. Blom. Plv. wethouder J. van Dorst					
Financieel belang gemeente						
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2024	Bijdrage 2024
	1-1-2024	€ 429.600	1-1-2024	€ 5.850.000	0	€1.657.377
	31-12-2024	€ 0	31-12-2024	€ 3.050.000		
Belangrijke ontwikkelingen	Uitvoering geven aan de regionale visie ICTWBW ter verbetering van de regionale samenwerking, dienstverlening en SaaS-strategie naar 2025					
Risico's	ICT WBW beschikt niet over een eigen vermogen, de deelnemers staan garant voor een eventueel tekort.					

15. BNG Bank NV						
Vestigingsplaats	Den Haag					
Website	https://www.bngbank.nl/Home					
Visie / doelstelling	De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. De BNG biedt financiële diensten op maat, zoals kredietverlening, betalingsverkeer, advisering en elektronisch bankieren.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat, alsmede het door de statuten beperkte werkterrein van de bank, bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan dit instituut zeer beperkt is. BNG Bank bundelt de uiteenlopende vraag van klanten tot een beroep op de financiële markten dat aansluit op de behoefte van beleggers wat betreft volume, liquiditeit en looptijd. Door de combinatie van beide elementen heeft de bank een uitstekende toegang tot financieringsmiddelen tegen zeer scherpe prijzen, die weer worden doorgegeven aan decentrale overheden en aan instellingen voor het maatschappelijk belang. Dat leidt voor de burger uiteindelijk tot lagere kosten voor tal van voorzieningen.					
Bestuurlijk belang gemeente	Gemeente is aandeelhouder. Wethouder J. van Dorst is afgevaardigde.					
Financieel belang gemeente	Gemeente is aandeelhouder. De gemeente bezit 27.027 aandelen à € 2,50 = € 67.567,50 (belang van 0,05%).					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2024	Bijdrage 2024
	1-1-2024	Onbekend	1-1-2024	Onbekend	Onbekend	0
	31-12-2024	Onbekend	31-12-2024	Onbekend		
Belangrijke ontwikkelingen	Het is nog niet bekend of vanuit de Europese Centrale Bank (ECB) richtlijnen komen met betrekking tot het verstrekken van dividend aan de aandeelhouders. Verder heeft ook de economische ontwikkeling in relatie tot het verloop van de coronapandemie en oorlog Oekraïne impact op het opereren en functioneren van de bank. Of dit leidt tot significante wijzigen ten opzichte van 2022 is nu nog niet te voorzien.					
Risico's	De BNG wordt als een zeer solide bank aangemerkt. BNG Bank is na de Staat een van de grootste emittenten van Nederland. Ratingsbureau's Fitch, Moody's en Standard & Poor's waarderen BNG Bank op het hoogste ratingniveau.					

16. Brabant Water NV						
Vestigingsplaats	Den Bosch (hoofdvestiging); Breda (nevenvestiging).					
Website	https://www.brabantwater.nl					
Visie / doelstelling	De levering van drinkwater van hoge kwaliteit, water op maat en watergerelateerde producten en diensten.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Het behartigen van de streekbelangen (volksgezondheid, milieu en economische ontwikkeling).					
Bestuurlijk belang gemeente	Gemeente is aandeelhouder. Wethouder J. van Dorst is afgevaardigde.					
Financieel belang gemeente	Gemeente is aandeelhouder; 53.002 aandelen (1,9% van het totaal).					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2024	Bijdrage 2024
	1-1-2024	Onbekend	1-1-2024	Onbekend	Onbekend	0
	31-12-2024	Onbekend	31-12-2024	Onbekend		
Belangrijke ontwikkelingen	De klimaatveranderingen en de droogte hebben invloed op de watervoorraad. Om in de toekomst waterlevering te kunnen blijven garanderen zijn investeringen nodig. Dit heeft mogelijk effect op de tariefstelling.					
Risico's	De aanwezige reserves worden voldoende geacht om de risico's af te dekken.					

17. NV Rewin West-Brabant						
Vestigingsplaats	Breda					
Website	https://www.rewin.nl					
Visie / doelstelling	De regionale ontwikkelingsmaatschappij NV REWIN West-Brabant is een uitvoeringsorganisatie van 18 gemeenten en heeft als doel het versterken van de regionale economische ontwikkeling van West-Brabant. Dit doet zij door uitvoering te geven aan de Economische Agenda van de Economic Board (Overheden, onderwijs en ondernemers). Hiertoe is in 2019 een meerjarig uitvoeringsprogramma vastgesteld. Inzet is gericht op realisatie van de sectorprogramma's voor maintenance, logistiek en agrofood/biobased economy en op het bevorderen van start-ups en innovatief MKB.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	De economische agenda van de board en het uitvoeringsprogramma Rewin versterken het lokale vestigingsklimaat en dragen bij aan realisatie van onze lokale economische opgave. Daarnaast sluit de inzet van Rewin goed aan bij de inzet die in het kader van de Havenstrategie noodzakelijk is.					
Bestuurlijk belang gemeente	Gemeente is aandeelhouder. Wethouder A.M.J. Dingemans is afgevaardigde voor de Aandeelhoudersvergadering (AVA).					
Financieel belang gemeente	Gemeente is houder van 17 aandelen met een totale waarde van € 7.714. Er wordt alleen dividend uitgekeerd als de algemene vergadering daartoe besluit.					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2024	Bijdrage 2024
	1-1-2024	Niet bekend	1-1-2024	Niet bekend	€ 0	€ 138.892
	31-12-2024	Niet bekend	31-12-2024	Niet bekend		
Belangrijke ontwikkelingen	In 2023 heeft de Economic Board de Economische Agenda 2023-2026 vastgesteld. In tegenstelling tot de eerdere inzet op topsectoren (waaronder logistiek) wordt nu ingezet op het stimuleren van transities op gebied innovatief ondernemerschap en duurzame economie. De nieuwe agenda richt zich in het verlengde hiervan op circulair ondernemen, plantbased ondernemen, start-up & scale ups en innovatief MKB. Zie ook EBWB_economische-agenda-2023-2026.pdf In navolging van de nieuwe agenda zal ook de samenstelling van de Board worden aangepast.					
Risico's	Financiële tekorten komen niet voor rekening van de aandeelhouders. Bij een eventueel faillissement van de NV vervallen de aandelen.					

18. NV Havenbedrijf Moerdijk						
Vestigingsplaats	Moerdijk					
Website	https://www.portofmoerdijk.nl					
Visie/ doelstelling	Het Havenbedrijf Moerdijk beheert, exploiteert en ontwikkelt het Zeehaven- en Industrieterrein Moerdijk.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	In de Havenstrategie Moerdijk 2030 en de daaraan gekoppelde dynamische Uitvoeringsagenda zijn de doelen op basis van de 3P's People, Planet en Profit geformuleerd. Naast de activiteiten die direct gerelateerd zijn aan het beheer, de exploitatie en de ontwikkeling van het Zeehaven- en Industrieterrein Moerdijk levert het Havenbedrijf een belangrijke bijdrage aan de People en Planet doelen.					
Bestuurlijk belang gemeente	Gemeente is aandeelhouder via de GR Havenschap Moerdijk. De gemeente wordt daarin vertegenwoordigd door wethouder A.M.J. Dingemans en wethouder J. van Dorst. Wethouder A.M.J. Dingemans is afgevaardigde voor de Aandeelhoudersvergadering.					
Financieel belang gemeente	Gemeente is via de GR Havenschap Moerdijk materieel houder van 50% van de aandelen. Er wordt alleen dividend uitgekeerd als de algemene vergadering daartoe besluit en indien dit past binnen de regels van het dividendbeleid.					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2024	Bijdrage 2024
	1-1-2024	Niet bekend	1-1-2024	Niet bekend	€ 0	€ 0
	31-12-2024	Niet bekend	31-12-2024	Niet bekend		
Belangrijke ontwikkelingen	Eind 2022 is Paul Dirix gestart als Directeur van het Havenbedrijf. Medio 2023 is Vera Luijendijk benoemd als commissaris. Met de verduurzaming van bedrijven op het Haven en Industrieterrein wordt een grote bijdrage geleverd aan de nationale klimaat doelen. Verduurzaming is echter alleen mogelijk indien er veel nieuwe energie-infrastructuur gerealiseerd wordt. Denk hierbij aan een nieuw 150 KV + 280 KV station, de delta-rhinecorridor en het warmtenet. Naar verwachting zullen in de periode 2030-2050 aanvullende energie-infrastructuurprojecten in het gebied landen. Dit heeft impact op de beschikbare ruimte op en om het haven en industrieterrein. Uit oogpunt van vestigingsklimaat is het Havenbedrijf een belangrijke stakeholder in de energie-infraprojecten. Impact op de omgeving en behoud van leefbaarheid vormt hierbij ook voor het havenbedrijf een belangrijk aandachtspunt. Gezien de huidige netcapaciteit problematiek kunnen er momenteel geen grote energieaansluitingen worden gerealiseerd. Dit vormt een rem op nieuwe ontwikkelingen en hiermee op het vestigingsklimaat. Naast het thema energie speelt de beschikbaarheid van stikstofruimte ook een belangrijke rol. Nieuwe ontwikkelingen waarbij sprake is van stikstofuitstoot kunnen momenteel geen natuurvergunning krijgen. Hierdoor liggen nieuwe ontwikkelingen stil. Ook de verduurzaming wordt hierdoor geremd. Voor LPM wordt gezocht naar oplossingen gekoppeld aan de eerder door de provincie gevulde stikstofbank. Tot die tijd ligt ook deze ontwikkeling stil. Onder andere vanwege bovenstaande ontwikkelingen overweegt de stuurgroep Havenstrategie of het nodig is de huidige Havenstrategie te actualiseren.					
Risico's	De GR zorgt nog voor de financiering van het Havenbedrijf. Het weerstandsvermogen is ruim toereikend om eventuele risico's hiervan af te dekken. Hiernaast beschikt de GR over onderpanden op gronden en erfpachtinkomsten, zodat risico's uiterst gering zijn. Het langdurig stagneren van nieuwe ontwikkelingen, kan impact krijgen op de financiële positie van het havenbedrijf. Momenteel is dat niet het geval.					

19. Stichting Inkoopbureau West-Brabant						
Vestigingsplaats	Etten-Leur					
Website	https://www.inkoopbureauwestbrabant.nl					
Visie / doelstelling	Het uitvoeren van en adviseren in een gezamenlijk inkoop- en aanbestedingsbeleid ter professionalisering evenals voor het behalen van voordelen op zowel financieel, kwalitatief als procesmatig gebied voor de zelfstandige gemeenten.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Het behalen van voordelen op financieel, kwalitatief en procesmatig gebied; Voldoen aan rechtmatigheid van de aanbestedingsregels en -processen.					
Bestuurlijk belang gemeente	DB en AB: wethouder J. van Dorst					
Financieel belang gemeente	Iedere deelnemende gemeente is een éénmalig entreegeld verschuldigd afhankelijk van het aantal inwoners per gemeente. Dit bedrag wordt terugontvangen na liquidatie (art. 7.3 en 7.4). Verder is de gemeente een bedrag verschuldigd per dagdeel dat afgenomen wordt.					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2024	Bijdrage 2024
	1-1-2024	Niet bekend	1-1-2024	Niet bekend	€ 0	€ 234.112
	31-12-2024	Niet bekend	31-12-2024	Niet bekend		
Belangrijke ontwikkelingen	In 2024 wordt verder uitvoering gegeven aan de aanbevelingen in het door Twijnstra Gudde in 2022 opgestelde rapport “Boeien en Binden”.					
Risico’s						

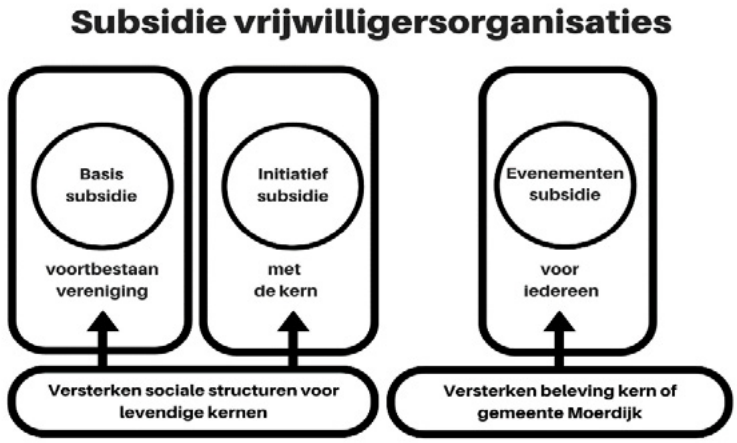
20. Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)						
Vestigingsplaats	Den Haag					
Website	https://vng.nl					
Visie / doelstelling	De leden collectief en individueel bijstaan bij de vervulling van hun bestuurstaken; Voor de leden of groepen van leden afspraken maken met andere overheden over het arbeidsvoorwaardenbeleid in de overheidssector en overeenkomsten inzake de arbeidsvoorwaarden van personeel in de sector gemeenten aan te gaan met werknemersorganisaties.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Belangenbehartiging voor leden.					
Bestuurlijk belang gemeente	Gemeente is lid van de VNG. Afgevaardigde voor de ledenvergadering is het college van B&W.					
Financieel belang gemeente						
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2024	Bijdrage 2024
	1-1-2024	Niet bekend	1-1-2024	Niet bekend	Niet bekend	€ 196.243
	31-12-2024	Niet bekend	31-12-2024	Niet bekend		
Belangrijke ontwikkelingen	In de ledenvergadering van juni 2023 is besloten de bijdrage voor 2024 te verhogen met 6,1%					
Risico's	Weinig tot geen risico, gelet op de rechtsvorm, de omvang van het EV en het totaal aantal deelnemers.					

Paragraaf Subsidies

1. Subsidie voor vrijwilligersorganisaties

Vrijwilligersorganisaties

In 2017 heeft het college een nieuw subsidiekader voor vrijwilligersorganisaties vastgesteld. Met dit kader is duidelijk wat voor categorieën subsidies voor vrijwilligersorganisaties wij hebben, wat het algemene uitgangspunt is en waar de subsidie in hoofdzaak voor bedoeld is.

Binnen elke categorie is het mogelijk om verschillende soorten subsidies een plek te geven die specifieke beleidsdoelen nastreven. Dit geeft ons de mogelijkheid om per onderwerp goed te monitoren of een subsidie effectief is. Wat legitimeert om een regeling aan te houden, aan te passen of te laten vervallen. Zo sturen we op resultaat en beperken we de regeldruk.

Basissubsidie
Dit is een structurele subsidie waarmee activiteiten worden gewaardeerd, die bijdragen aan de sociale structuren binnen de kernen van onze gemeente, zonder deze naar aard en inhoud te beïnvloeden. Jaarlijks dienen vrijwilligersorganisaties een aanvraag in voorzien van een activiteitenplan en begroting.
Alle voorwaarden zijn vastgelegd in de Nadere regels Basissubsidie Vrijwilligersorganisaties. Jaarlijks ontvangen ruim 200 vrijwilligersorganisaties een basissubsidie.

Initiatiefsubsidie
Dit is een bijdrage in de kosten van losse activiteiten die voor en door inwoners en/of organisaties in een kern worden opgepakt. De initiatiefsubsidie is onderverdeeld in verschillende regelingen. Allemaal met een specifiek beleidsdoel. Voor nu zijn de volgende regelingen van toepassing:

1. Initiatiefsubsidies Vrijwilligersorganisaties
   doel:
   Het samenbrengen van inwoners in een kern in de gemeente Moerdijk waarbij het versterken van de sociale

structuren binnen deze kern centraal staat

2. Vitale en Cultuurrijke samenleving
   doel:
   1.Een klimaat waarin inwoners hun talenten op het gebied van sport en cultuur kunnen ontwikkelen;
   2.Het bevorderen van een gezonde leefstijl;
   3.Het bevorderen van een vitale samenleving;
   4.Borging en voortzetting van sportieve en cultuurrijke activiteiten.
3. Startsteun
   Ondersteuning in de opstart van duurzame kansrijke maatschappelijke initiatieven die bijdragen aan een betere woon- of leefomgeving voor inwoners van de gemeente Moerdijk

Evenementensubsidie
Oktober 2017 is de evenementensubsidie nieuw leven in geblazen met het vaststellen van de Nadere regels evenementensubsidie. Inzet van deze regeling is evenementen te ondersteunen die de beleving van een kern of de gemeente Moerdijk in zijn geheel versterken. In de regeling zijn specifieke evenement gerelateerde kosten opgenomen die worden gesubsidieerd. De helft van deze kosten worden op basis van offertes gesubsidieerd tot een maximum van € 10.000. In de loop van 2022 is dit maximumbedrag verhoogd, daarvoor was dit € 3.000 per evenement.

Startsubsidie
Dit is een eenmalige subsidie die wordt verleend aan vrijwilligersorganisaties om een formele rechtspersoon te vestigen. Een vereniging of stichting.
Het gaat hierbij om een vast bedrag van € 300 ter vergoeding van kosten voor inschrijving bij de Kamer van Koophandel en notariskosten.
Op grond van overlegging van nota's van kamer van Koophandel en notaris wordt het vaste bedrag aan de betreffende organisatie beschikbaar gesteld. Een startsubsidie wordt alleen aan vrijwilligersorganisaties verleend die ook in aanmerking komen voor een basissubsidie.

2. Subsidie voor uitvoeringsorganisaties

Deze subsidie wordt ook wel budgetsubsidie genoemd. Dit is een subsidie, waarbij de instelling of organisatie een gemaximeerd taakstellend bedrag krijgt om een tevoren overeengekomen activiteitenaanbod uit te voeren. Deze budgetsubsidies worden gehanteerd bij professionele instellingen, zoals bijvoorbeeld Surplus Welzijn en vrijwilligersorganisaties zoals bijvoorbeeld Stichting Cultuur Moerdijk.

De subsidieverlening vindt deels op basis van wettelijke taken en deels op basis van autonome taken plaats. Zo dient de gemeente op grond van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning het algemeen maatschappelijk werk in stand te houden. Daarentegen is het instandhouden van de kinderboerderij een autonome taak.

Met een budgetgesubsidieerde instelling of organisatie worden jaarlijks prestatieafspraken gemaakt. De instelling of organisatie dient jaarlijks een jaarrekening en een inhoudelijk verslag te overleggen. Bij een subsidie vanaf € 50.000 dient tevens een accountantsverklaring te worden overlegd. We verlenen jaarlijks tussen de € 2,5 en € 3 miljoen aan 12 tot 20 organisaties. Afhankelijk van de beleidsdoelstellingen in dat jaar.

Beleidsindicatoren

Meerjarenbegroting 2024-2027

MOERDIJK

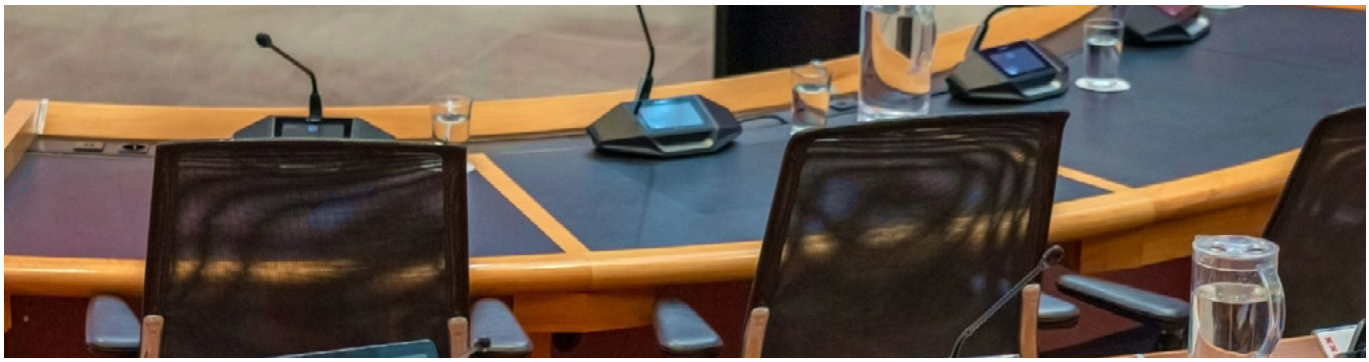
Beleidsindicatoren

Voor de gemeenten is door de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING) een lijst van indicatoren ontwikkeld en samengesteld. Daarbij golden een aantal belangrijke uitgangspunten:

- de indicatoren leveren een bijdrage aan de versterking van het horizontaal toezicht;
- de raadsleden worden daarmee in staat gesteld om op maatschappelijke effecten te kunnen sturen;
- de indicatoren zijn van toepassing op alle gemeenten;
- de indicatoren zijn gebaseerd op landelijke bronnen waardoor er geen extra informatie uitvraag hoeft te worden gedaan en zodat gemeenten automatisch deelnemen;
- er worden bestaande bronnen gebruikt;
- de indicatoren worden regelmatig door de bronnen gepubliceerd;
- voor de indicatoren met betrekking tot het 'sociaal domein' is aangesloten bij de reeds bestaande 'Gemeentelijke monitor sociaal domein'.

Deze indicatoren dragen bij om de begroting en jaarverslagen beleidsmatiger te maken, zodat raadsleden op de belangrijke momenten in de planning & control cyclus zich een beeld kunnen vormen over behaalde en te behalen beleidsresultaten. Omdat het wenselijk is de resultaten van gemeenten te kunnen vergelijken moeten deze indicatoren vanaf de begroting 2017 worden opgenomen.

Op de website www.waarstaatjegemeente.nl vindt u op het dashboard het onderdeel Besluit Begroting en Verantwoording. De hieronder vermelde indicatoren zijn van 7 september 2023. De indicatoren worden doorlopend aangepast o.b.v. nieuwe gegevens uit de onderliggende bronnen.

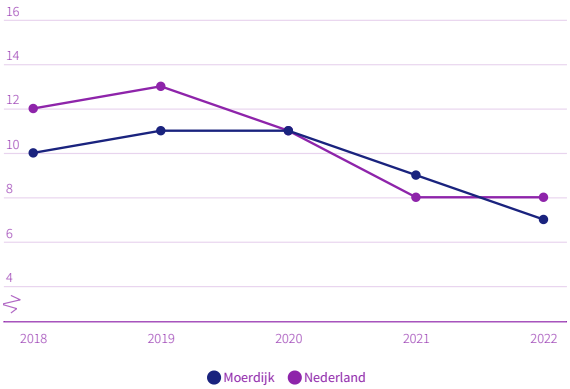

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Gemeenten nemen een uniforme basisset beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarverslag. De set behandelt een breed spectrum van onderwerpen, van misdrijven en afval tot bijstandsuitkeringen en nieuwbouwwoningen. Zo kunt u zich een helder beeld vormen van de beleidsresultaten van de gemeente.

Veiligheid

Verwijzingen Halt
per 1.000 jongeren

Halt | **2018 - 2022**

Economie

Functiemenging

57,0%
Moerdijk

53,8%
Nederland

Meerdere bronnen | **2022**

Vestigingen (van bedrijven)
per 1.000 inw.15 t/m 64jr

174,3
Moerdijk

174,1
Nederland

LISA | **2022**

Onderwijs

Absoluut verzuim
per 1.000 leerlingen

6,9
Moerdijk

4,2
Nederland

DUO/Ingrado | **2022**

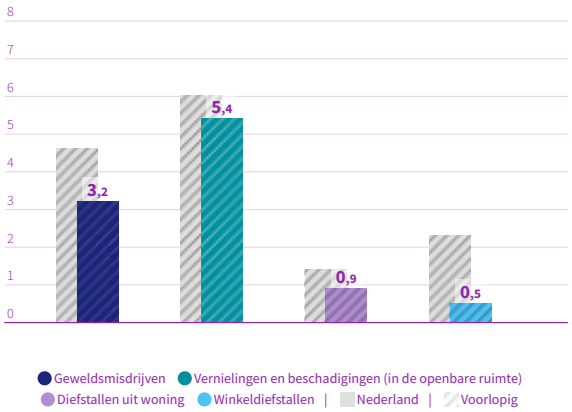
Relatief verzuim
per 1.000 leerlingen

18
Moerdijk

24
Nederland

DUO/Ingrado | **2022**

Misdrijven
Moerdijk, per 1.000 inwoners

CBS | 2022

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)

1,9% Moerdijk

1,9% Nederland

DUO/Ingrado | 2021

Sport, cultuur en recreatie

Niet-sporters

54,0% Moerdijk

49,2% Nederland

Meerdere bronnen | 2020

Volksgezondheid en Milieu

Omvang huishoudelijk restafval
kg per inwoner

CBS | 2021

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit

60,6% Moerdijk

33,2% Nederland

berekening | 2021

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Sociaal domein

Banen
per 1.000 inwoners van 15-64 jaar

938,2 Moerdijk

825,4 Nederland

Meerdere bronnen | 2022

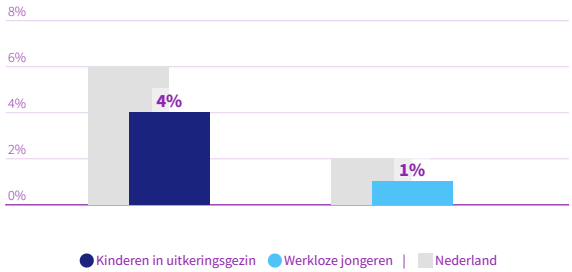
Jongeren met een delict voor de rechter

1% Moerdijk

1% Nederland

CBS | 2021

Achterstand onder jeugd
Moerdijk

CBS | 2021

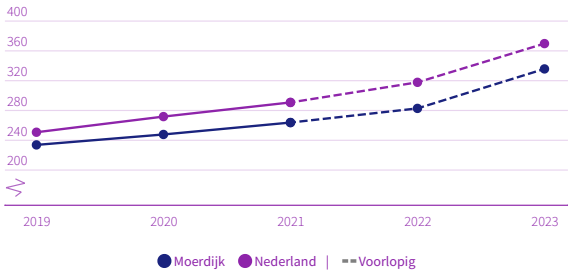
Netto arbeidsparticipatie

72,7% Moerdijk

72,2% Nederland

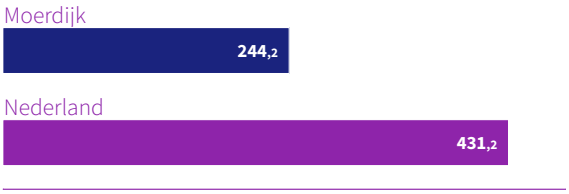
CBS | 2022

Gemiddelde WOZ-waarde
x €1.000

CBS | **2019 - 2023**

Personen met een bijstandsuitkering
per 10.000 inwoners

cbs_reint | **2021**

Nieuw gebouwde woningen
per 1.000 woningen

5,9
Moerdijk

9,3
Nederland

BAG/ABF | **2022**

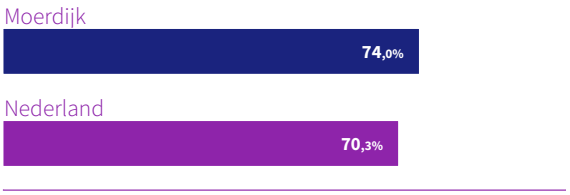
Lopende re-integratievoorzieningen
per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

131,5 *
Moerdijk

197,7 *
Nederland

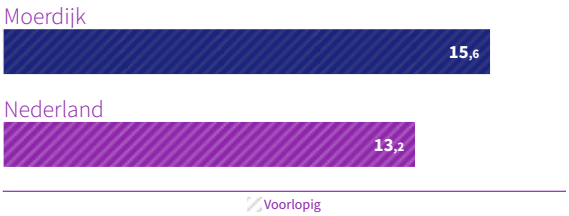
cbs_reint | **2022** | *Voorlopig

Demografische druk

CBS | **2023**

Jongeren met jeugdhulp
% van alle jongeren tot 18 jaar

CBS | **2022**

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden

€ 751
Moerdijk

€ 860
Nederland

COELO | **2023**

Jongeren met jeugdbescherming

1,3% *
Moerdijk

1,2% *
Nederland

CBS | **2022** | *Voorlopig

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

€ 908
Moerdijk

€ 942
Nederland

COELO | **2023**

Jongeren met jeugdreclassering

0,2% *
Moerdijk

0,3% *
Nederland

CBS | **2022** | *Voorlopig

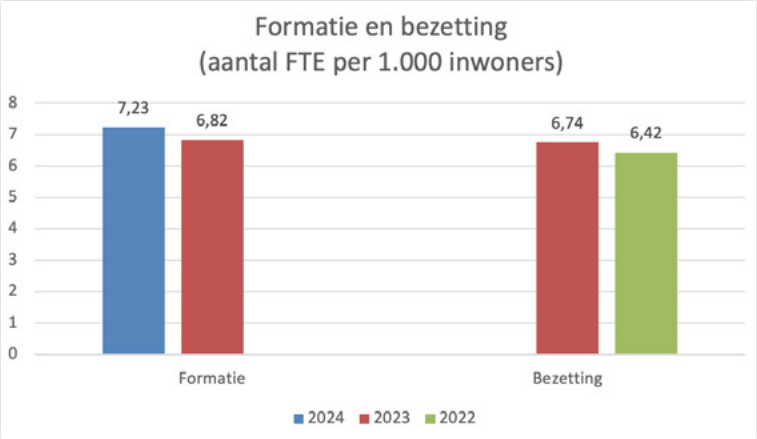
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo
per 10.000 inwoners

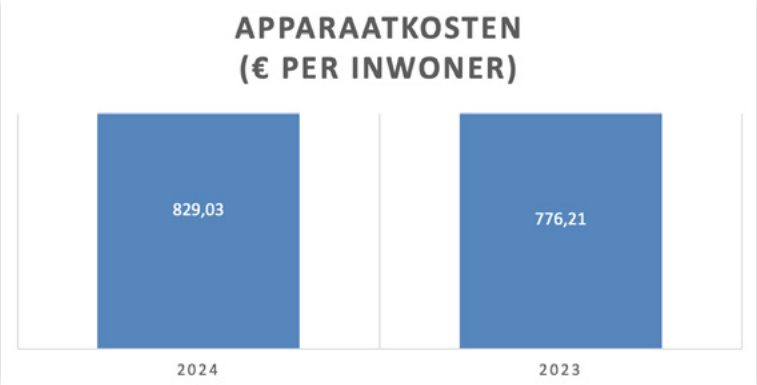
710
Moerdijk

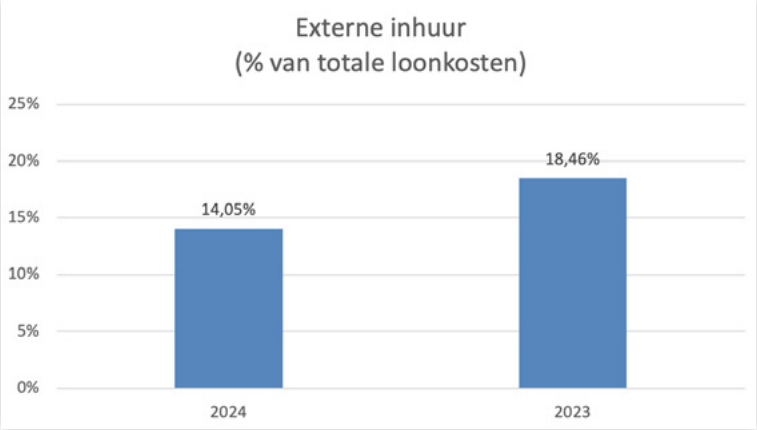
700
Nederland

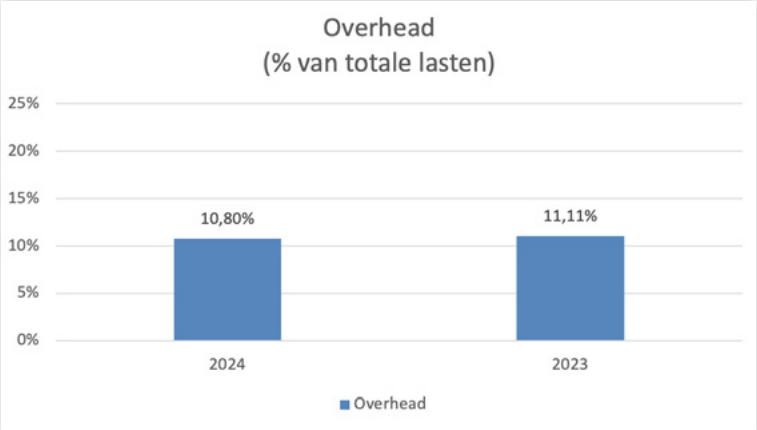
CBS GMSD Wmo | **2022**

Overige verplichte indicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Regio	Waarde	Bron	Omschrijving
Formatie fte	per 1.000 inwoners	2024	Moerdijk	7,23	Eigen gegevens	Aantal fte per 1.000 inwoners
Formatie fte	per 1.000 inwoners	2023	Moerdijk	6,82	Eigen gegevens	Aantal fte per 1.000 inwoners
Bezetting fte	per 1.000 inwoners	2023	Moerdijk	6,74	Eigen gegevens	Bezetting aantal fte per 31-12 van het jaar, fte per 1.000 inwoners
Bezetting fte	per 1.000 inwoners	2022	Moerdijk	6,42	Eigen gegevens	Bezetting aantal fte per 31-12 van het jaar, fte per 1.000 inwoners
Apparaatskosten	euro per inwoner	2024	Moerdijk	829,03	Eigen gegevens	Bedrag per inwoner
Apparaatskosten	euro per inwoner	2023	Moerdijk	776,21	Eigen gegevens	Bedrag per inwoner
Externe inhuur	%	2024	Moerdijk	14,05	Eigen gegevens	Kosten inhuur externen als % van totale loomsom + kosten inhuur externen
Externe inhuur	%	2023	Moerdijk	18,46	Eigen gegevens	Kosten inhuur externen als % van totale loomsom + kosten inhuur externen
Overhead	%	2024	Moerdijk	10,80	Eigen gegevens	Kosten overhead als % van de totale lasten
Overhead	%	2023	Moerdijk	11,11	Eigen gegevens	Kosten overhead als % van de totale lasten

Vaststellingsbesluit

Meerjarenbegroting 2024-2027

MOERDIJK

Vaststellingsbesluit

De raad van de gemeente Moerdijk;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 26 september 2023;

gelet op artikel 191 van de Gemeentewet;

B E S L U I T :

1. De begroting voor het begrotingsjaar 2024 vast te stellen.

2. Kennis te nemen van de begrotingsuitkomsten voor de jaren 2025, 2026 en 2027.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van 9 november 2023

de griffier,	de voorzitter,
H.M. Vonk-Schenkel	A.J. Moerkerke

Incidentele lasten en baten met toelichting

Meerjarenbegroting 2024-2027

MOERDIJK

Overzicht incidentele lasten en baten met toelichting

Algemeen

In het onderstaande overzicht zijn de bedragen vermeld zoals die in de primitieve begroting zijn opgenomen. In de nota van aanbieding en de 1e begrotingswijziging kunnen hier nog posten aan worden toegevoegd.

	Incidentele lasten	2024	2025	2026	2027
1	Stelpost nieuw beleid incidenteel				
a	Afschaling N285: bijdrage aan provincie t.b.v. rotonde			400.000	
b	Afschaling N285: bijdrage t.b.v. rotonde Langeweg			500.000	
c	Project 187: tijdelijke huisvesting school Zevenb.Hoek	423.000	175.000	127.000	
d	Project 187: verhuiskosten school Zevenb.Hoek	36.800		36.800	
e	Tijdelijke extra formatie t.b.v. coördinatie ontw.buitengebied	102.000	102.000	41.000	
f	Klimaatadaptieve herinrichting Wieken Standdaarbuiten	1.300.000			
g	Wieken Standdaarbuiten; dekking uit voorziening riolering	-1.300.000			
h	Mogelijke verlenging verdubbeling opbrengst ondernemersfonds	65.000			
i	Tijdelijke formatie adviseur Nieuwkomers	60.000	60.000		
j	Tijdelijke programmamanager Nieuwkomers	115.000	115.000		
k	Dekking tijdelijke formatie uit Reserve nieuwkomers	-175.000	-175.000		
l	Toekomstscenario gezinsbescherming	50.000	50.000		
m	Dekking uit Reserve sociaal domein	-50.000	-50.000		
n	Uitvoering Voorzieningenwijzer	107.210	107.210	107.210	
o	Dekking uit Reserve sociaal domein	-107.210	-107.210	-107.210	
p	Vernieuwing website gemeente	100.000			
q	Tijdelijke uitbreiding formatie Financieel Advies	45.000	45.000		
	subtotaal stelpost Nieuw beleid	*771.800*	*322.000*	*1.104.800*	
2	Storting in de reserve strategische grondverwerving	2.000.000			
3	Storting in de reserve vitale centra	1.000.000	1.000.000	1.000.000	
4	Personeel: tijdelijk extra budget tbv versnelling woningbouwopgave	20.000	20.000		
5	Personeel: tijdelijk personeel team MO	68.500			
6	Personeel: beleidsadviseur buitensportaccommodaties	67.000			
7	Personeel: tijdelijke formatie tbv handhaving op arbeidsmigratie	75.000	150.000		
8	Scholenontwikkeling Klundert; budget voor onderzoek	25.000			
9	Tijdelijk budget m.b.t. accommodatie De Borgh	100.600	75.400		
10	Uitvoering archiefbewerkingsplan 2021-2024	90.000			
11	Tijdelijk budget voor actieplan samenwerken en participatie	50.000			
12	Eenmalig budget voor omzetten Geo-informatie naar 3D	37.000			
13	Exploitatiebijdrage Fort De Hel	21.000			
14	Eenmalige extra bijdrage voor OMWB	78.500			
15	Taxatiekosten vastgoed voor bepalen herbouwwaarde verzekering	30.000			
16	Vennootschapsbelasting	457.853	270.923		
17	Storting in de reserve bovenwijks	144.000			
18	Storting in de reserve ruimtelijke ontwikkeling	27.000			
19	Kosten opvang vluchtelingen Oekraïne	4.825.000	4.825.000	4.825.000	4.825.000
20	Toevoeging aan de Reserve nieuwkomers	2.675.000	2.675.000	2.675.000	2.675.000
	Totaal incidentele lasten	**12.563.253**	**9.338.323**	**9.604.800**	**7.500.000**

	Incidentele baten	2024	2025	2026	2027
21	Dekking tijdelijk budget versnelling woningbouwopgave uit de algemene reserve	-20.000	-20.000		
22	Dekking tijdelijk personeel MO uit reserve sociaal domein	-68.500			
23	Rijksbijdrage tbv opvang vluchtelingen Oekraïne	-7.500.000	-7.500.000	-7.500.000	-7.500.000
24	Rijksbijdrage (DU) tbv versterking omgevingsdiensten	-29.000			
25	Rijksbijdrage (DU) tbv Wet kwaliteitsborging bouw	-30.234	-30.234	-30.006	
26	Overige grondzaken: opbrengst verkoop snippergroen	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000
27	Bijdragen uit grondverkopen tbv reserve bovenwijks	-144.000			
28	Bijdragen uit grondverkopen tbv reserve ruimtelijke ontwikkeling	-27.000			
29	Grondexploitatie	-1.458.869	-812.770		
	Totaal incidentele baten	**-9.317.603**	**-8.403.004**	**-7.570.006**	**-7.540.000**
	Saldo incidentele lasten en baten	**3.245.650**	**935.319**	**2.034.794**	**-40.000**

Toelichting:
INCIDENTELE LASTEN

1. Stelpost Nieuw beleid
   a) Nadat de Noordelijke Randweg gereed is zal de N285 aan de gemeente worden overgedragen. Vooruitlopend daarop zullen 2 rotondes worden aangelegd, waarin de gemeente een bijdrage zal verstrekken. Dit gaat om totaal € 800.000, verdeeld over 2023 € 400.000 en 2026 € 400.000.
   b) De bijdrage voor de rotonde bij Langeweg is € 500.000 (in 2026).
   c) Project 187 betreft de scholenontwikkeling in Zevenbergschen Hoek. Tijdens de bouw van de nieuwe school is tijdelijke huisvesting nodig en zal de school naar en van die locatie verhuisd moeten worden.
   d) Zie vorig punt.
   e) De gemeente Moerdijk heeft een groot buitengebied waar de komende jaren diverse belangrijke ontwikkelingen samenkomen, zoals de stikstofproblematiek, de energietransitie en klimaatadaptatie. Om dit in goede banen te leiden is tijdelijk een coördinator buitengebied nodig.
   f) Project De Wieken te Standdaarbuiten is een integraal project waarbij het vervangen van de verharding wordt gecombineerd met het afkoppelen van hemelwater via een gescheiden rioolstelsel (ter voorkoming van wateroverlast). De kosten mbt de riolering worden betaald uit de voorziening riolering.
   g) Zie vorig punt. Dit betreft de dekking uit de voorziening riolering.
   h) In 2020 is gestart met een ondernemersfonds dat wordt gevoed via de heffing van een reclamebelasting. De gemeente heeft toegezegd de opbrengst van deze heffing de eerste 4 jaar te verdubbelen. In 2023 vindt een evaluatie plaats. In afwachting daarvan wordt voor 2024 rekening gehouden met een verlenging van de verdubbeling.
   i) Vanwege een toename van werkzaamheden rondom verschillende nieuwkomers in de gemeente (o.a. vluchtelingen uit Oekraïne, asielzoekers en statushouders) is tijdelijk behoefte aan extra adviescapaciteit (0,67 fte)
   j) Naast adviescapaciteit voor de nieuwkomers is er voor 2 jaar behoefte aan een programmamanager/ strategisch adviseur (1 fte).
   k) Zie punt i en j. De tijdelijke extra formatie wordt gedekt uit de reserve nieuwkomers.
   l) Het toekomstscenario kind- en gezinsbescherming is een gezamenlijk programma van enkele ministeries en de VNG gericht op het effectiever en slimmer organiseren van de jeugdbescherming. Dit zal tijdelijk extra inzet vragen van de jeugdprofessionals (0,5 fte in 2024 en 2025)
   m) Zie vorig punt. De extra kosten zullen worden gedekt uit de reserve sociaal domein.
   n) Vanaf 2024 wordt gestart met de uitvoering van de Voorzieningenwijzer. Hiermee zijn extra kosten gemoeid van eigen personeel en het Werkplein. Vooralsnog wordt dit voor 3 jaar geraamd.

o) De extra kosten m.b.t. de Voorzieningenwijzer worden gedekt uit de reserve sociaal domein.
p) De huidige gemeentelijke website is 5 jaar oud en is aan vernieuwing toe, mede door digitale ontwikkelingen o.a. eisen t.a.v. de toegankelijkheid. Deze vernieuwing staat gepland in 2024.
q) Door uitstroom van medewerkers en herijking van taken is voor 2 jaar behoefte aan tijdelijke extra formatie voor financiële advisering (0,5 fte).

2. Storting in de reserve strategische grondverwerving
In het Bestuursakkoord 2022-2026 is een dotatie aan de Reserve strategische verwerving opgenomen van € 3 miljoen om voor de gemeente de mogelijkheden te vergroten om zelf te investeren in de realisatie van woningbouw. Hiervan is € 1 miljoen opgenomen in de begroting 2023, de resterende € 2 miljoen is geraamd in de begroting 2024.

3. Storting in de reserve vitale centra.
In het Bestuursakkoord 2022-2026 is voor de jaren 2023 tot en met 2026 een jaarlijkse storting in de reserve vitale centra opgenomen van € 1 miljoen. Dit ter uitvoering van het Programma Vitale Centra.

4. Tijdelijk extra budget voor versnelling woningbouwopgave
In februari 2022 heeft de raad een eenmalig budget van € 730.000 beschikbaar gesteld voor capaciteit en advieskosten ter voorbereiding op de projecten gericht op versnelling van de woningbouwopgave. Een deel van deze middelen wordt ingezet na 2022. Voor financieel advies is in 2024 en 2025 € 20.000 per jaar beschikbaar. Deze kosten worden gedekt uit de algemene reserve.

5. Tijdelijk personeel team MO
Dit betreft een tijdelijke junior-medewerker voor de Wmo-taken voor 2 jaar (2023 en 2024). Deze kosten worden gedekt uit de reserve sociaal domein.

6. Beleidsadviseur sportaccommodaties
Dit betreft een tijdelijke functie voor 2 jaar (2023 en 2024) voor het opstellen van een samenhangend beleid t.a.v. buitensportaccommodaties

7. Tijdelijk personeel t.b.v. handhaving op arbeidsmigratie
Aansluitend op de vastgestelde integrale aanpak arbeidsmigratie is handhaving op illegale situaties noodzakelijk. Via deelname aan LSI (Landelijke Stuurgroep Interventies) van de VNG zal dit in 2024 en 2025 worden opgepakt.

8. Scholenontwikkeling Klundert
Voorafgaand aan de scholenontwikkeling in Klundert zijn onderzoeken nodig naar een geschikte locatie en de haalbaarheid op de voorkeurslocatie.

9. Tijdelijk budget m.b.t. accommodatie De Borgh
In de kern Zevenbergen is er een knelpunt met de beschikbaarheid van gymaccommodaties voor het onderwijs. Totdat evt. nieuwbouw is gerealiseerd is er voor 2024 en 2025 budget beschikbaar om de sporthal in De Borgh in gebruik te houden. Verwacht wordt dat vanaf 2026 nieuwe accommodatie beschikbaar is.

10. Uitvoering archiefbewerkingsplan 2021-2024
In juli 2021 heeft de raad een eenmalig budget beschikbaar gesteld van € 300.000 voor het bewerken en digitaliseren van oude archiefdossiers in de archiefkelder van de gemeente. Daarna kunnen deze dossiers worden overgebracht naar het e-depot van het regionaal archief. Voor het jaar 2024 is nog € 90.000 beschikbaar.

11. Tijdelijk budget voor actieplan samenwerken en participatie
    In het Bestuursakkoord is een tijdelijk budget voor 2023 en 2024 opgenomen van € 50.000 voor het opstellen en uitvoeren van het actieplan samenwerken en participatie.

12. Omzetten GEO-informatie naar 3D
    In de jaren 2023 en 2024 zal de bestaande GEO-informatie omgezet worden van 2D naar 3D. Hiervoor is in 2023 € 67.000 en in 2024 € 37.000 beschikbaar.

13. Exploitatiebijdrage Fort De Hel
    In afwachting van het opstellen van een ontwikkelplan voor Fort De Hel voor de langere termijn is een tijdelijke exploitatie van het fort mogelijk in de jaren 2023 en 2024. Hiervoor is een exploitatiebudget beschikbaar van € 21.000 per jaar.

14. Eenmalige extra bijdrage voor de OMWB
    In 2024 zal de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant een inventarisatie uitvoeren van de ZZS (=zeer zorgwekkende stoffen). Dit is een verplichting voor de OMWN die voortvloeit uit het Activiteitenbesluit.

15. Taxatiekosten vastgoed
    Voor het bepalen van de herbouwwaarde voor de opstalverzekering moet al het gemeentelijk vastgoed getaxeerd worden. Deze taxatie vindt eenmaal in de 10 jaar plaats.

16. Te betalen vennootschapsbelasting
    Gerelateerd aan de geplande winstnemingen binnen de grondexploitatie is er voor de komende jaren een budget geraamd voor te betalen vennootschapsbelasting over deze winsten.

17. Storting in de reserve bovenwijks
    Gerelateerd aan de verwachte grondverkopen (al of niet binnen de grondexploitatie) worden in 2024 vergoedingen ontvangen bedoeld voor de reserve bovenwijks. Deze bijdragen worden aan de reserve bovenwijks toegevoegd. Zie ook punt 27.

18. Storting in de reserve ruimtelijke ontwikkeling
    Gerelateerd aan de verwachte grondverkopen (al of niet binnen de grondexploitatie) worden in 2024 vergoedingen ontvangen bedoeld voor de reserve ruimtelijke ontwikkeling. Deze bijdragen worden aan de reserve ruimtelijke ontwikkeling toegevoegd. Zie ook punt 28.

19. Opvang vluchtelingen Oekraïne
    Vanaf het voorjaar van 2022 worden in de gemeente vluchtelingen uit Oekraïne opgevangen. In eerste instantie op tijdelijke locaties. Inmiddels zijn er 3 semi-permanente woontorens geplaatst, waar de Oekraïeners nu zijn gehuisvest. Omdat niet vaststaat hoe lang deze opvang daar zal duren, worden alle kosten en inkomsten die hierop betrekking hebben als incidenteel aangemerkt. De opbrengsten zijn geraamd op € 7.500.000 per jaar en de kosten op € 4.825.000. Het overschot aan middelen wordt toegevoegd aan de reserve nieuwkomers.

20. Toevoeging aan de reserve nieuwkomers
    Zie de toelichting bij punt 19.

INCIDENTELE BATEN

21. Zie de toelichting onder 4.

22. Zie de toelichting onder 5.

23. Zie de toelichting onder 19.

24. Rijksbijdrage t.b.v. versterking omgevingsdiensten
    Dit betreft een decentralisatie-uitkering uit het gemeentefonds bedoeld voor versterking van de omgevingsdiensten. Deze middelen zijn overigens vrij besteedbaar.

25. Rijksbijdrage t.b.v. Wet kwaliteitsborging bouw (WKB)
    De WKB treedt in werking per 1 januari 2024 en betekent voor de gemeente een afbouw van haar rol bij het verlenen van omgevingsvergunningen (voorheen: bouwvergunningen).
    Deze decentralisatie-uitkering uit het gemeentefonds kan de gemeente inzetten om hieruit voortvloeiende kosten op te vangen.

26. Overige grondzaken; verkoop snippergroen
    De gemeente verkoopt jaarlijks een aantal m2 snippergroen. Gemiddeld levert dit een opbrengst op van € 40.000 per jaar. De jaarlijkse opbrengst staat echter niet bij voorbaat vast. Om die reden dienen deze inkomsten o.b.v. de geldende BBV-regels als incidenteel te worden aangemerkt.

27. Bijdragen uit grondverkopen t.b.v. de reserve bovenwijks
    Gerelateerd aan de verwachte grondverkopen (al of niet binnen de grondexploitatie) worden in 2024 vergoedingen ontvangen bedoeld voor de reserve bovenwijks. Deze bijdragen worden aan de reserve bovenwijks toegevoegd. Zie ook punt 17.

28. Bijdragen uit grondverkopen t.b.v. de reserve ruimtelijke ontwikkeling
    Gerelateerd aan de verwachte grondverkopen (al of niet binnen de grondexploitatie) worden in 2024 vergoedingen ontvangen bedoeld voor de reserve ruimtelijke ontwikkeling. Deze bijdragen worden aan de reserve ruimtelijke ontwikkeling toegevoegd. Zie ook punt 18.

29. Resultaten grondexploitatie
    Ook voor de van jaar tot jaar sterk fluctuerende resultaten van de grondexploitatie geldt dat deze op basis van de BBV-regels niet als structurele inkomsten mogen worden aangemerkt.

Overzicht taakvelden en producten

Meerjarenbegroting 2024-2027

MOERDIJK

Overzicht taakvelden en producten

Taakveld	Taakveld omschrijving	Product	Naam	Lasten 2024	Baten 2024	Saldo 2024	Progr.
0.1	Bestuur	600100	College van B&W	699.318	0	699.318	5
		600101	Raad en raadscommissies	458.686	0	458.686	5
		600102	Ondersteuning raad	177.298	0	177.298	5
		600103	Griffie	365.774	0	365.774	5
		600104	Bestuurlijke samenwerking	87.681	0	87.681	5
		600105	Rekenkamer	38.000	0	38.000	5
		600106	Commissie bezwaar en klachten	21.500	0	21.500	5
		600108	Regionale samenwerking	20.000	0	20.000	5
		600109	De6 Civieltechnische werkgroep	75.000	-75.000	0	5
		600199	Indirecte kosten taakveld 0.1	150.147	0	150.147	5
				2.093.404	-75.000	2.018.404	
0.2	Burgerzaken	600200	Bevolking en Burgerlijke Stand	1.422.347	-785.619	636.728	5
		600203	Verkiezingen	94.080	0	94.080	5
		600299	Indirecte kosten taakveld 0.2	28.700	0	28.700	5
				1.545.127	-785.619	759.508	
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	600301	Overige grondzaken	281.380	-134.000	147.380	2
		600399	Indirecte kosten taakveld 03	742.180	0	742.180	2
				1.023.560	-134.000	889.560	
0.4	Overhead	div.	Overhead-personeel	9.132.406	-203.545	8.928.861	5
		600460	Overhead- huisvesting	1.729.494	-156.407	1.573.087	5
		div.	Overhead- overig	4.704.225	-68.250	4.635.975	5
		600403	Wet Banenplan	120.500	-25.000	95.500	5
				15.686.625	-453.202	15.233.423	
0.5	Treasury	600500	Deelnemingen	2	-68.000	-67.998	5
		600501	Geldlening en uitzetting tot 1 jaar	15.000	0	15.000	5
		600502	Geldlening en uitzetting langer dan 1 jaar	202.000	-133.000	69.000	5
		600503	Toerekening rente	-286.542	-1.909.960	-2.196.502	5
				-69.540	-2.110.960	-2.180.500	
0.61	OZB woningen	606100	Uitvoering WOZ woningen	490.177	0	490.177	5
		606101	OZB woningen eigenaren	3.000	-4.442.228	-4.439.228	5
		606102	Lasten hef. en inv. OZB woningen	53.490	-19.185	34.305	5
				546.667	-4.461.413	-3.914.746	
0.62	OZB niet-woningen	606200	Uitvoering WOZ niet-woningen	401.053	0	401.053	5
		606201	OZB niet-woningen gebruikers	10.000	-7.771.470	-7.761.470	5
		606202	OZB niet-woningen eigenaren	1.000	-10.866.440	-10.865.440	5
		606203	Lasten hef en inv OZB niet woningen	44.828	-15.697	29.131	5
				456.881	-18.653.607	-18.196.726	

Taakveld	Taakveld omschrijving	Product	Naam	Lasten 2024	Baten 2024	Saldo 2024	Progr.
0.64	Belastingen overig	606400	Reclamebelasting Zevenbergen	18.148	-34.500	-16.352	5
		606401	Reclamebelasting Klundert	0	-13.000	-13.000	5
		606402	Reclamebelasting Fijnaart	0	-12.500	-12.500	5
				18.148	-60.000	-41.852	
0.7	Algemene uitkering en overige uitk.gem.fonds	600700	Alg uitkering uh Gem fonds	0	-68.750.968	-68.750.968	5
		600703	Integratie-uitk sociaal domein Pw	0	0	0	5
		600705	Dec.uitk.Sport en Bewegen in buurt	0	-2.534.736	-2.534.736	5
		600706	Dec.uitk.Provinciale taken VTH	0	-719.913	-719.913	5
		600707	Dec.uitk.Voorschoolse voorz.peuters	0	-66.156	-66.156	5
		600708	Dec.uitk.Armoedebestrijd.kinderen	0	-134.931	-134.931	5
		600711	Dec.uitk.Overige	0	-94.493	-94.493	5
				0	-72.301.197	-72.301.197	
0.8	Overige baten en lasten	600800	Onvoorziene uitgaven	10.000	0	10.000	5
		600801	Stelposten nog niet verd.lstn & btn	5.012.373	-668.000	4.344.373	5
				5.022.373	-668.000	4.354.373	
0.9	Vennootschapsbelasting (Vpb)	600900	Vennootschapsbelasting	482.853	0	482.853	5
		600999	Indirecte kosten taakveld 0.9	13.413	0	13.413	5
				496.266	0	496.266	
0.10	Mutaties reserves	div.	Mutaties reserves	7.396.000	-2.163.767	5.232.233	div.
				7.396.000	-2.163.767	5.232.233	
0.11	Resultaat van de rekening van baten lasten	601998	Begroting resultaat AD na bestemming	1.109.916	0	1.109.916	5
		601999	Begroting resultaat grex na bestem	1.458.869	0	1.458.869	5
				2.568.785	0	2.568.785	
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	611000	Brandweerkazernes	342.353	-11.600	330.753	2
		611001	Veiligheidsregio MW Brabant	3.207.000	0	3.207.000	2
		611002	Fysieke veiligheid	53.000	-7.500	45.500	2
		611999	Indirecte kosten taakveld 1.1	115.000	0	115.000	2
				3.717.353	-19.100	3.698.253	
1.2	Openbare orde en veiligheid	612000	Uitvoering APV bijzondere wetten	1.139.528	-25.000	1.114.528	2
		612001	Sociale veiligheid	108.000	0	108.000	2
		612002	Externe veiligheid	50.000	0	50.000	2
		612004	Mainport Moerdijk ondermijning	350.000	-350.000	0	2
		612999	Indirecte kosten taakveld 1.2	410.087	0	410.087	2
				2.057.615	-375.000	1.682.615	
2.1	Verkeer en vervoer	621000	Verkeersplannen	23.620	0	23.620	2
		621001	Verkeersmaatregelen	407.309	-22.500	384.809	2
		621002	Verkeersveiligh.mensgerichte maatr.	64.500	-40.000	24.500	2
		621003	Wegbeheer	4.256.557	-110.000	4.146.557	2
		621004	Bruggen en objecten openbare ruimte	272.557	0	272.557	2
		621005	Openbare verlichting	621.170	0	621.170	2
		621006	Gladheidsbestrijding	78.900	0	78.900	2
		621007	Onkruidbeheersing	800.000	0	800.000	2
		621008	Straatreiniging	622.600	0	622.600	2
		621009	Bermen	510.500	0	510.500	2
		621011	Kabels en leidingen	195.385	-293.330	-97.945	2

Taakveld	Taakveld omschrijving	Product	Naam	Lasten 2024	Baten 2024	Saldo 2024	Progr.
		621012	Objecten	98.000	-80.000	18.000	2
		621999	Indirecte kosten taakveld 2.1	1.772.907	-9.703	1.763.204	2
				9.724.005	-555.533	9.168.472	
2.2	Parkeren	622000	Parkeren	24.047	-7.000	17.047	2
		622999	Indirecte kosten taakveld 2.2	59.950	-385	59.565	2
				83.997	-7.385	76.612	
2.3	Recreatieve havens	623000	Haven Willemstad	110.410	-205.000	-94.590	3
				110.410	-205.000	-94.590	
2.4	Economische havens en waterwegen	624000	Haven Moerdijk	42.113	-32.000	10.113	3
		624999	Indirecte kosten taakveld 2.4	53.652	0	53.652	3
				95.765	-32.000	63.765	
2.5	Openbaar vervoer	625000	Openbaar vervoer	14.442	0	14.442	2
		625999	Indirecte kosten taakveld 2.5	17.883	0	17.883	2
				32.325	0	32.325	
3.1	Economische ontwikkeling	631000	Economische zaken	299.221	0	299.221	3
		631001	Haven-en industrieterrein Moerdijk	30.000	0	30.000	3
		631999	Indirecte kosten taakveld 3.1	424.741	0	424.741	3
				753.962	0	753.962	
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	632001	Gronddepot	12.000	0	12.000	2
		632003	Ontwikkeling vitale centra	33.720	0	33.720	3
				45.720	0	45.720	
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	633000	Weekmarkt Zevenbergen	28.147	-27.750	397	3
		633001	Weekmarkt overigen	0	-5.000	-5.000	3
		633999	Indirecte kosten taakveld 3.3	178.838	0	178.838	3
				206.985	-32.750	174.235	
3.4	Economische promotie	634001	Volksfeesten en evenementen	98.100	0	98.100	3
		634002	Toerisme en recreatie	320.051	0	320.051	3
		634003	Toeristenbelasting	0	-212.800	-212.800	3
		634004	Kermissen	0	-25.000	-25.000	3
				418.151	-237.800	180.351	
4.2	Onderwijshuisvesting	642000	Huisvesting openb.basisonderwijs	126.256	0	126.256	2
		642001	Huisvesting bijz. basisonderwijs	986.778	-8.043	978.735	2
		642002	Huisvesting bijz. speciaal onderwijs	132.696	0	132.696	2
		642003	Huisvesting voortgezet onderwijs	504.356	0	504.356	2
		642999	Indirecte kosten taakveld 4.2	65.372	0	65.372	2
				1.815.458	-8.043	1.807.415	
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	643000	Onderwijs	34.730	0	34.730	4
		643002	Bestrijding onderwijsachterstanden	922.316	-891.693	30.623	4
		643003	Beroeps- en volwassenonderwijs	10.000	0	10.000	4
		643004	Peuterspeelzaalwerk	112.000	0	112.000	4
		643005	Peuterspeelzaal Petteflet	13.586	-4.400	9.186	2
		643006	Leerlingenvervoer	1.324.098	-27.400	1.296.698	4
		643007	Leerplicht e.d.	236.270	-70.958	165.312	4
		643999	Indirecte kosten taakveld 4.3	138.718	0	138.718	4
				2.791.718	-994.451	1.797.267	

Taakveld	Taakveld omschrijving	Product	Naam	Lasten 2024	Baten 2024	Saldo 2024	Progr.
5.1	Sportbeleid en activering	651000	Sportaangelegenheden	189.304	-50.729	138.575	4
		651001	Sporten en bewegen in de buurt	399.666	-165.600	234.066	4
		651999	Indirecte kosten taakveld 5.1	43.051	0	43.051	4
				632.021	-216.329	415.692	
5.2	Sportaccommodaties	652000	Binnensport	679.383	-109.600	569.783	2
		652008	Zwembaden	1.130.557	0	1.130.557	2
		652020	Buitensport	1.483.328	-63.065	1.420.263	2
		652999	Indirecte kosten taakveld 5.2	34.257	-220	34.037	2
				3.327.525	-172.885	3.154.640	
5.3	Cultuurpresentatie, prod., participatie	653000	Muziekeducatie	96.000	0	96.000	4
		653001	Kunstbeoefening en -bevordering	465.570	-52.129	413.441	4
		653002	Muziekkiosken	5.674	0	5.674	2
		653999	Indirecte kosten taakveld 5.3	14.350	0	14.350	4
				581.594	-52.129	529.465	
5.4	Musea	654000	Heemkunde en musea	21.450	0	21.450	3
		654001	Vlasserij en suikermuseum Klundert	9.139	0	9.139	3
				30.589	0	30.589	
5.5	Cultureel erfgoed	655000	Rijks en gemeentelijke monumenten	31.820	-1.200	30.620	3
		655001	Fort Sabina Henrica Willemstad	50.151	0	50.151	3
		655002	Cultureel erfgoed algemeen	5.000	0	5.000	3
		655003	Mauritshuis Willemstad	338.562	-18.000	320.562	3
		655004	Fort De Hel	34.134		34.134	3
		655999	Indirecte kosten taakveld 5.5	42.755	0	42.755	3
				502.422	-19.200	483.222	
5.6	Media	656000	Openbare bibliotheken	819.592	-36.990	782.602	4
		656999	Indirecte kosten taakveld 5.6	0	0	0	4
				819.592	-36.990	782.602	
5.7	Openbaar groen en (openlucht)recreatie	657000	Uitvoering landschapsbeleid	130.573	0	130.573	2
		657001	Groenbeheer	2.705.545	-2.000	2.703.545	2
		657002	Watertaken	472.296	0	472.296	2
		657004	Speeltuinen en speelplaatsen	230.787	-2.000	228.787	2
		657005	Dierenverblijven en parken	23.074	0	23.074	2
		657999	Indirecte kosten taakveld 5.7	1.449.869	-7.084	1.442.785	2
				5.012.144	-11.084	5.001.060	
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	661000	Ondersteuning vrijwilligers	135.680	0	135.680	4
		661001	Gebiedsplannen	201.000	0	201.000	5
		661002	Maatschappij	1.115.364	-188.578	926.786	4
		661003	Jeugdaccomodaties	48.700	-23.854	24.846	2
		661004	De Schuur Zevenbergen	18.405	-4.650	13.755	3
		661005	Ouderenvoorzieningen	10.000	0	10.000	4
		661006	Jeugdvoorzieningen	393.281	0	393.281	4
		661007	Kinderopvang	90.000	0	90.000	4
		661008	Inspecties wet kinderopvang	100.000	0	100.000	2
		661012	Uitvoering accommodatiebeleid	83.000	0	83.000	2
		661013	Gemeenschapshuizen	1.595.243	-345.700	1.249.543	2

Taakveld	Taakveld omschrijving	Product	Naam	Lasten 2024	Baten 2024	Saldo 2024	Progr.
		661026	Opvanglocatie Schansdijk 12 Zvb	4.825.000	-7.500.000	-2.675.000	
		661040	Wet inburgering	593.103	-524.094	69.009	4
		661996	Primaire kosten taakv. 6.1 (progr 2)	6.378	0	6.378	2
		661998	Primaire kosten taakv. 6.1 (progr 4)	567.618	-275	567.343	4
		661999	Primaire kosten taakv. 6.1 (progr 5)	450.156	0	450.156	5
				10.232.928	-8.587.151	1.645.777	
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	662000	Algemene voorzieningen Wmo en Jeugd	1.017.647	0	1.017.647	4
		662001	Algemene Uitvoeringskosten Wmo	84.480	0	84.480	4
		662002	Uitvoeringskosten jeugd regio	197.000	0	197.000	4
		662003	Regionale uitvoeringskosten Wmo	67.329	0	67.329	4
		662006	Centrum Jeugd en Gezin	1.543.162	0	1.543.162	4
		662007	Cliëntondersteuning sociaal domein	30.772	0	30.772	4
		662008	Jeugd Expertteam	58.000	0	58.000	4
		662999	Indirecte kosten taakveld 6.2	302.921	0	302.921	4
				3.301.311	0	3.301.311	
6.3	Inkomensregelingen	663000	Pw loonkostensubsidies	505.304	0	505.304	4
		663001	Pw inkomensvoorziening	7.969.974	-8.571.217	-601.243	4
		663002	Pw inkomensvoorz zelfstandigen	163.054	0	163.054	4
		663003	Pw fraudebestrijding	31.131	0	31.131	4
		663004	Pw overige lasten en baten	2.434.200	0	2.434.200	4
		663005	Armoedebeleid	150.000	0	150.000	4
		663006	Bijzondere bijstand	1.012.507	0	1.012.507	4
		663007	Kwijtschelding gem. belastingen	320.000	0	320.000	4
		663008	Schuldhulpverlening	161.305		161.305	4
		663999	Indirecte kosten taakveld 6.3	291.015	0	291.015	4
				13.038.490	-8.571.217	4.467.273	
6.4	WSW en beschut werk	664000	Sociale werkvoorziening	2.826.859	0	2.826.859	4
				2.826.859	0	2.826.859	
6.5	Arbeidsparticipatie	665000	Re-integratie	592.801	0	592.801	4
		665001	Arbeidsmigratie	18.000		18.000	3
		665999	Indirecte kosten taakveld 6.5	17.883	0	17.883	4
				628.684	0	628.684	
6.6	Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	666000	Wmo woningaanpassingen	173.200	0	173.200	4
		666001	Wmo hulpmiddelen	714.000	0	714.000	4
		666003	Gehandicapten parkeerkaarten	28.565	-13.055	15.510	2
		666004	Wmo collectief vervoer	877.141		877.141	4
		666005	Wmo financiële tegemoetkomingen	33.000		33.000	4
		666999	Indirecte kosten taakveld 6.6	1.248.281	0	1.248.281	4
				3.074.187	-13.055	3.061.132	
6.71A	Huishoudelijke hulp (Wmo)	667101	Wmo huishoudelijke hulp	3.471.500	0	3.471.500	4
		667106	Wmo eigen bijdrage	0	-237.000	-237.000	4
		667199	Indirecte kosten taakv. 6.71a	221.378	0	221.378	4
				3.692.878	-237.000	3.455.878	
6.71B	Begeleiding (Wmo)	667100	Wmo begeleiding	2.836.000	0	2.836.000	4

Taakveld	Taakveld omschrijving	Product	Naam	Lasten 2024	Baten 2024	Saldo 2024	Progr.
				2.836.000	0	2.836.000	
6.72A	Jeugdhulp begeleiding	667202	PGB Jeugd algemeen	257.800	0	257.800	4
		667206	NVTZ-Jeugdhulp begeleiding	52.400	0	52.400	4
		667299	Indirecte kosten taakv. 6.72a	130.746	0	130.746	4
				440.946	0	440.946	
6.72B	Jeugdhulp behandeling	667201	Niet vrij toegankelijke zorg	1.850.000	0	1.850.000	4
				1.850.000	0	1.850.000	
6.72C	Jeugdhulp dagbesteding	667205	NVTZ- Jeugdhulp dagbesteding	800.000	0	800.000	4
				800.000	0	800.000	
6.72D	Jeugdhulp zonder verblijf overig	667207	NVTZ-Jeugdhulp zonder verblijf	1.200.000	0	1.200.000	4
				1.200.000	0	1.200.000	
6.73A	Pleegzorg	667301	NVTZ-Pleegzorg	638.000		638.000	4
				638.000	0	638.000	
6.73B	Gezinsgericht	667302	NVTZ-Gezinsgericht	2.490.006		2.490.006	4
				2.490.006	0	2.490.006	
6.73C	Jeugdhulp met verblijf overig	667303	NVTZ-Jeugdhulp met verblijf overig	1.250.000		1.250.000	4
				1.250.000	0	1.250.000	
6.74A	Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	667402	Jeugdbehandeling GGZ zonder verblijf	113.760		113.760	4
				113.760	0	113.760	
6.74B	Jeugdhulp crisis/ LTA/ GGZ verblijf	667401	Crisis LTA deel met verblijf	379.884		379.884	4
				379.884	0	379.884	
6.74C	Gesloten plaatsing	667400	Gesloten plaatsing	296.000		296.000	4
				296.000	0	296.000	
6.81A	Beschermd wonen (Wmo)	668100	Beschermd wonen (Wmo)	-465.000		-465.000	4
				-465.000	0	-465.000	
6.81B	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	668101	Zorg en veiligheid	31.000		31.000	4
		668199	Indirecte kosten taakv. 6.81b	61.811		61.811	4
				92.811	0	92.811	
6.82A	Jeugdbescherming	668200	Jeugd, veiligh, reclassering en opv.	527.000		527.000	4
		668299	Indirecte kosten taakv. 6.82a	102.046		102.046	4
				629.046	0	629.046	
6.82B	Jeugdreclassering	668201	Jeugdreclassering	70.000		70.000	4
				70.000	0	70.000	
7.1	Volksgezondheid	671000	Basisgezondheidszorg	567.344	0	567.344	4
		671001	Gemeentelijke Gezondheidszorg	338.080	-216.809	121.271	4
		671002	Jeugdgezondheidszorg	1.194.615	0	1.194.615	4
		671999	Indirecte kosten taakveld 7.1	140.157	0	140.157	4
				2.240.196	-216.809	2.023.387	
7.2	Riolering	672000	Rioleringszorg	8.078.789	-4.176.788	3.902.001	1
		672001	Rioleringszorg Havenbedrijf	1.731.860	0	1.731.860	1
		672002	Rioolheffing	11.000	-6.787.443	-6.776.443	1
				9.821.649	-10.964.231	-1.142.582	
7.3	Afval	673000	Milieustraat	1.077.413	-108.000	969.413	1
		673001	Restafval	3.901.315	-537.008	3.364.307	1
		673012	Reinigingsrechten en afvalst.heffing	10.000	-5.434.681	-5.424.681	1

Taakveld	Taakveld omschrijving	Product	Naam	Lasten 2024	Baten 2024	Saldo 2024	Progr.
				4.988.728	-6.079.689	-1.090.961	
7.4	Milieubeheer	674000	Uitvoering milieubeleid	133.168	0	133.168	1
		674001	Duurzaamheid	305.000	0	305.000	1
		674002	OMWB-Milieu	1.839.692	0	1.839.692	1
		674004	Ongediertebestrijding	24.250	0	24.250	2
		674999	Primaire kosten taakv. 7.4	606.174	-605	605.569	1
				2.908.284	-605	2.907.679	
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	675000	Begraafplaatsen	515.496	-50.734	464.762	2
		675001	Baten begraafplaatsen	0	-137.852	-137.852	2
				515.496	-188.586	326.910	
8.1	Ruimte en leefomgeving	681000	Ruimtelijke ordening	143.000	-20.000	123.000	2
		681999	Indirecte kosten taakveld 8.1	740.521	0	740.521	2
				883.521	-20.000	863.521	
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	682000	Grondexploitatie	2.836.599	-5.258.962	-2.422.363	3
		682001	Grondexploitatie	8.778.653	-8.393.512	385.141	3
		682002	Grondverwerving	48.000	-28.500	19.500	3
		682999	Primaire kosten taakv. 8.2	460.508	0	460.508	3
				12.123.760	-13.680.974	-1.557.214	
8.3	Wonen en bouwen	683000	Omgevingsvergunning	0	-1.580.000	-1.580.000	2
		683001	Bouw- en woningtoezicht	1.545.652	-2.000	1.543.652	2
		683002	Volkshuisvesting	7.549	0	7.549	2
		683003	Algemeen Overige eigendommen	145.435	-88.000	57.435	2
		683004	Vml. Stadhuis Klundert	58.167	-50.000	8.167	2
		683006	Woonwagencentrum Klundert	118.615	0	118.615	2
		683007	Overige woningen en garages	19.429	-24.410	-4.981	2
		683999	Indirecte kosten taakveld 8.3	809.245	0	809.245	2
				2.704.092	-1.744.410	959.682	
			Totaal	**155.146.165**	**-155.146.165**		

Subsidies zonder afzonderlijke subsidieregeling

Meerjarenbegroting 2024-2027

MOERDIJK

Subsidies zonder afzonderlijke subsidieregeling

Overzicht subsidies waarvoor geen afzonderlijke subsidieregeling is vastgesteld

Op grond van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) mag de gemeente Moerdijk slechts subsidie verstrekken op grond van een wettelijk voorschrift dat regelt voor welke activiteiten subsidie kan worden verstrekt. Het gaat hier om de Algemene Subsidie Verordening en de nadere regels die daar uit volgen.

Indien er activiteiten zijn die niet vallen binnen een wettelijk voorschrift regelt de Awb dat subsidieverstrekking ook is toegestaan als in de gemeentebegroting de subsidie-ontvanger en het bedrag worden vermeld waarop de subsidie maximaal kan worden vastgesteld.

Het vaststellen door de gemeenteraad van de begroting betekent niet dat deze subsidie-ontvangers recht hebben op deze subsidiebedragen zonder verdere voorwaarden. De gemeenteraad reserveert de bedragen slechts voor deze subsidie-ontvangers. Het college kan bij subsidieverlening altijd voorwaarden opnemen.

De gemeente Moerdijk verstrekt een aantal subsidies waarvoor geen afzonderlijke subsidieregeling is vastgesteld. De basis voor deze subsidies ligt in de begroting van de gemeente Moerdijk.

In de volgende tabel zijn de subsidie-ontvangers opgenomen met naam en met het maximale beschikbare bedrag.

Subsidieontvanger		Bedrag
Brabants Landschap	€	367
IVN Vogel- en Natuurbescherming Etten- Leur eo	€	500
Wereldwinkel	€	1.000
Voedselbank Moerdijk	€	1.500
Buurtbusvereniging Heijningen	€	1.600
Buurtbusvereniging Moerdijk	€	1.600
Buurtbusvereniging Standdaarbuiten/Noordhoek	€	1.600
Buurtbusvereniging ZEZ	€	1.600
St. d'Engelenburgh	€	3.000
St. Behoud Watersnoodwoningen Fijnaart en Heijningen	€	3.000
Wmo-raad	€	4.960
Gebiedstafel Buitengebied (kernbudget nieuwe stijl)	€	5.000
Dorpstafel Langeweg (kernbudget nieuwe stijl)	€	5.323
Dorpstafel Heijningen (kernbudget nieuwe stijl)	€	5.327
Dorpstafel Helwijk (kernbudget nieuwe stijl)	€	5.373
Dorpstafel Standdaarbuiten (kernbudget nieuwe stijl)	€	5.420
Dorpstafel Noordhoek (kernbudget nieuwe stijl)	€	5.467
Dorpstafel Moerdijk (kernbudget nieuwe stijl)	€	5.656
Dorpstafel Zevenbergschen Hoek (kernbudget nieuwe stijl)	€	5.747
Stadstafel Willemstad (kernbudget nieuwe stijl)	€	6.075
Dorpstafel Fijnaart (kernbudget nieuwe stijl)	€	6.449
Stadstafel Klundert (kernbudget nieuwe stijl)	€	6.677
Stadstafel Zevenbergen (kernbudget nieuwe stijl)	€	8.437
Slachtofferhulp	€	8.600
Stichting fort Sabina, cultureel programma	€	9.000
Nationaal Vlasserij en Suikermuseum	€	15.000
St. MFC Gebouw Irene	€	20.000
St. Streekomroep Ons West-Brabant	€	26.460
Energiek Moerdijk	€	35.000
Stichting Energietransitie Moerdijk	€	40.000
St. Kinderboerderij Zevenbergen	€	74.750
GGZ-WNB preventie jeugd	€	114.221
St. Sport en Welzijn Moerdijk	€	847.135

Geprognostiseerde balans

Meerjarenbegroting 2024-2027

MOERDIJK

Geprognosticeerde begin- en eindbalans

Geprognotiseerde begin- en eindbalans

Conform het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) dient in de begroting tenminste een begin- en eindbalans van het begrotingsjaar opgenomen te worden. Datzelfde geld voor de meerjarenraming. In onderstaande tabel is de balans over de jaren 2022 t/m 2027 opgenomen.

Activa	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Immateriële vaste activa	244.000	218.000	192.000	166.000	140.000	114.000
Materiële vaste activa	108.735.000	121.128.045	152.851.673	197.635.446	238.815.948	267.635.099
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	237.000	237.000	237.000	237.000	237.000	237.000
Financiële vaste activa: Overige leningen	13.944.000	14.044.000	14.144.000	14.244.000	14.344.000	14.444.000
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	31.000	0	0	0	0	0
Totaal Vaste Activa	123.191.000	135.627.045	167.424.673	212.282.446	253.536.948	282.430.099
Voorraden: Onderhanden werk & Overige grond- en hulpstoffen	9.571.891	15.749.891	17.568.891	17.160.891	13.363.891	14.067.891
Verlies voorziening grondexploitatie	-12.384.891	-12.346.285	-10.044.422	-9.953.691	0	0
Voorraden: Gereed product en handelsgoederen & vooruitbetalingen	2.477.000	2.000.000	1.800.000	1.600.000	1.400.000	1.200.000
Uitzettingen <1 jaar	29.505.000	13.972.045	13.972.045	13.972.045	13.972.045	13.972.045
Liquide middelen	295.000	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000
Overlopende activa	10.716.000	7.900.000	7.900.000	7.900.000	7.900.000	7.900.000
Totaal Vlottende Activa	40.180.000	27.375.651	31.296.514	30.779.245	36.735.936	37.239.936
Totaal Activa	163.371.000	163.002.696	198.721.187	243.061.691	290.272.884	319.670.035

Passiva	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Eigen vermogen	83.553.000	82.635.206	90.082.785	95.851.719	91.903.150	94.735.149
- Algemene reserve	25.391.000	29.296.000	30.253.000	30.233.000	30.233.000	30.233.000
- Bestemmingsreserve	58.162.000	52.008.000	57.261.000	60.492.000	63.792.000	65.878.000
- Resultaat		1.331.206	2.568.785	5.126.719	-2.121.850	-1.375.851
Voorzieningen	40.332.000	38.967.000	37.264.000	38.124.000	41.875.000	42.914.000
Vaste schuld	18.025.000	17.000.873	47.974.402	85.685.972	133.094.734	158.620.886
Totaal Vaste Passiva	141.910.000	138.603.079	175.321.187	219.661.691	266.872.884	296.270.035
Vlottende schuld	9.790.000	13.499.617	12.500.000	12.500.000	12.500.000	12.500.000
Overlopende passiva	11.671.000	10.900.000	10.900.000	10.900.000	10.900.000	10.900.000
Totaal Vlottende Passiva	21.461.000	24.399.617	23.400.000	23.400.000	23.400.000	23.400.000
Totaal Passiva	163.371.000	163.002.696	198.721.187	243.061.691	290.272.884	319.670.035

De geprognosticeerde balans geeft inzicht in de verwachte ontwikkeling van vooral de investeringen in vaste activa, de ontwikkeling van de voorraad gronden (bouwgrond in exploitatie), de toename of aanwending van de reserves (het eigen vermogen), het verloop van de voorzieningen, het verloop van de schulden en de financieringsbehoefte (behoefte aan leningen).

Hieronder treft u een korte toelichting aan op de balans.
Vaste activa
De boekwaarde van de materiële vaste activa laat een stijging van waarde zien in de komende jaren. Dit komt door de grote investeringen die vertaald zijn naar investeringsprognoses. De boekwaarde bestaat uit de lopende investeringen, waarop reeds wordt afgeschreven, investeringen, de vervangingsinvesteringen en de afschrijvingslasten. De financiële vaste activa neemt in de komende jaren geleidelijk toe i.v.m. de leningen die (naar verwachting) worden verstrekt.

Vlottende activa
De voorraden worden met name gevormd door de bouwgronden in exploitatie en de voorziening die hier in mindering wordt gebracht. Het gereed product bestaat uit de aangekochte en verkochte panden van de Moerdijkregeling.
De uitzettingen lopen in het jaar 2023 terug ten opzichte van 2022. De uitzettingen bestaan o.a. uit de Rijks middelen in Schatkistbankieren. Deze middelen worden in de komende jaren ingezet om de investeringen van de materiële vaste activa te kunnen betalen.

Vaste passiva
Het eigenvermogen van de gemeente wordt gevormd door de reserves, die is onderverdeeld in de algemene- en bestemmingsreserves. De omvang van de reserves loopt gedurende de jaren op. De stand van de voorzieningen gaat de komende jaren dalen, dit komt door de diverse uitgaven die worden verwacht in met name gebouwen en wegen.
De vaste schulden nemen in de komende jaren toe. Dit betekent dat er de komende jaren geld geleend gaat worden door o.a. de investeringsprognoses bij de materiële vaste activa.

Vlottende passiva
Voor de vlottende passiva geldt hetzelfde als voor de overige vlottende activa. Ook hier geldt dat de verwachte balanswaarde alleen worden ontleend aan ervaringscijfers van de afgelopen jaren en is er een post opgenomen om de balans sluitend te maken.

Overzicht structurele reservemutaties

Meerjarenbegroting 2024-2027

MOERDIJK

Overzicht structurele reservemutaties

Progr.	Omschrijving reserve	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Toelichting
	TOEVOEGINGEN:					
2	Reserve huisvesting onderwijs	1.518.753	1.516.704	1.515.259	1.550.000	Storting jaarlijks normbedrag
4	Reserve huisvesting onderwijs	31.247	33.296	34.741	-	Storting jaarlijks normbedrag
	Totaal toevoegingen	**1.550.000**	**1.550.000**	**1.550.000**	**1.550.000**	
	ONTTREKKINGEN:					
2	Reserve huisvesting onderwijs	-1.202.006	-1.105.230	-1.037.886	-1.126.758	Dekking jaarl.kapitaallasten
2	Reserve investeringen maatsch.nut	-392.227	-392.227	-392.227	-540.427	Dekking afschrijvingslasten
2	Brutoreserve sportcomplex Klundert	-78.017	-78.017	-78.017	-78.017	Dekking afschrijvingslasten
2	Brutoreserve brandweerkazerne industrieterrein Moerdijk	-94.600	-94.600	-94.600	-94.600	Dekking afschrijvingslasten
3	Reserve investeringen maatsch.nut	-	-15.325	-15.325	-15.325	Dekking afschrijvingslasten
3	Brutoreserve restauratie Fort Sabina	-19.995	-19.995	-19.995	-19.995	Dekking afschrijvingslasten
3	Brutoreserve heropening Roode Vaart	-71.775	-71.775	-71.775	-71.775	Dekking afschrijvingslasten
4	Reserve huisvesting onderwijs	-24.730	-24.263	-23.796	-	Dekking jaarl.kapitaallasten
4	Brutoreserve bouw MFC Fijnaart	-87.668	-87.668	-87.668	-87.668	Dekking afschrijvingslasten
5	Brutoreserve aanp.gemeentehuis 2005	-2.842	-2.842	-2.842	-2.842	Dekking afschrijvingslasten
5	Brutoreserve klimaataanp.gem.huis	-30.500	-30.500	-30.500	-30.500	Dekking afschrijvingslasten
5	Brutoreserve aanp.hal gemeentehuis	-70.907	-70.907	-70.907	-70.907	Dekking afschrijvingslasten
	Totaal onttrekkingen	**-2.075.267**	**-1.993.349**	**-1.925.538**	**-2.138.814**	
	Saldo	**-525.267**	**-443.349**	**-375.538**	**-588.814**	

De incidentele reservemutaties zijn opgenomen in het Overzicht van incidentele lasten en baten